

Φερνόνουν πρὸς τις γυναῖκες μὲ μιὰ ἄνεσι, μέσα στὴν ὁποία δι-
αφαινόνταν ἡ περιφρόνησι. Τέλος, δὲν ἦσαν πιά διόλου ὀμικρός
μου σύντροφος τῆς ἄλλοτε. Σὲ αἰσθανόμουν πολὺ μακριὰ μου.
Γιατὶ θὰ μοῦ ἔδινες ἕνα σου βλέμμα, μιὰ σκέψι, ἐστὶ πού ὅλες
οἱ γυναῖκες ἐθαύμαζαν καὶ προκαλοῦσαν; Ἡ ταπεινώσι μου μὲ
ξανάρριξε πρὸς ἐκεῖνον πού γι' αὐτὸν ἦμουν τὸ πᾶν. «Ἔστω!
ἐκκαπτόμουν. Ἐγὼ κ' ἐγὼ τὸν δικό μου». Συναινοῦσα στὴν αἰχ-
μαλώσια μου, πού δὲν μὲ ἐβάραινε, γιατί παρὰ τὰ συμβάντα,
ὁ χαρακτήρας μου εἶχε ἀκόμα πολλὴ παιδικότητα. Παραδέχθη-
κα ὅτι δὲν θὰ ἐλευθερωνόμουν ποτέ, γιατί δὲν θὰ ἤθελα νὰ δρα-
πετεύσω παρὰ μόνο πρὸς σένα, καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενο δὲν
μποροῦσε πιά νὰ γίνεται λόγος. Ἀλλωστε, ἡ ζωὴ πού ζοῦσες
ἀπὸ τότε εἶχε φανερά ὀργανωθῇ γιὰ νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ μᾶς.

Ἔτσι, κατὰ τὰ ἀκόλουθα δέκα χρόνια, προσπαθοῦσα νὰ σὲ
λησμονήσω ὅταν ἦσουν μακριὰ, καὶ νὰ λαμβάνω ὅσο τὸ δυ-
νατό λιγώτερο ὅπ' ὀφειλὴν παρούσα σου ὅταν διέμενες ἐδῶ.

Κάθε γυναῖκα, βλέπεις, ἔχει θησαυροὺς θελήσεως καὶ ἐνεργ-
ητικότητος γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν εὐτυχία της, ἔστω ἐγκλημα-
τική, ἔστω ταραγμένη. Λοιπόν, ἐγὼ ἤμουν ἀποφασισμένη νὰ θεω-
ρῶ τὸν ἑαυτό μου εὐτυχίῃ. Καὶ (ἄς εἰμεθα πολὺ εἰλικρινεῖς) ὅπο-
τὴν ἀβέβαιη ἔννοια πού ἔχει ἡ λέξι «εὐτυχία», ἐφαρμοζόμενη
στὴ ζωὴ μιᾶς γυναίκας, ἦμουν εὐτυχισμένη.

Ἐν τούτοις, μέσα σὲ μιὰ τόσο μακρόχρονη περίοδο, ἀκόμα
καὶ ὅταν μιὰ γυναῖκα λέγῃ γιὰ τὸν ἑαυτό της: «Υπῆρξα εὐτυ-
χής», αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ζωὴ της δὲν ὑπέστη ἐναλλαγές,
ὅτι δὲν ἐδοκίμασε ὄρες καταπτώσεως.

Στὸ 19ο ἔτος τῆς ἡλικίας μου μιὰ μεγάλη μεταβολὴ ἐγινε
μέσα μου. Ἀρχισα νὰ ἀγαπῶ τὴν ἀμαρτία μου, ὥλλὰ συνάμα
ἐνοιωθα ὅτι ἦταν ἀμαρτία. Ἀπὸ τότε εἶχα ἀντίληψι τοῦ καλοῦ
καὶ τοῦ κακοῦ. Ναι, εἶχα καταστῇ μιὰ θερμὴ ἐρωμένη, ἀπληρο-
νὰ τὰ μάθη ὅλα, εὐπειθὴς καὶ ὑπομονητικὴ. Ἀλλὰ ἐπλήρωσα ἀ-
κριβὰ... Ἡ συνείδησί μου ἐξύπνησε, ἄς ποῦμε, σύγχρονα μὲ τὴν
αἰσθήσεώς μου. Ἀσφαλῶς μὲ ἔννοεῖς ἐνῶ, ἀγαπητὲ Ἀρνάλ, πού
μοῦ ἐξηγοῦσες ἄλλοτε πόσο εἶναι ἀξιολύπητη ἡ συνείδησι τῶν
διακαταρτημένων. Μὲ ἔννοεῖς καλὰ, εἶμαι βεβαία γι' αὐτό, καὶ
πῶς δὲν θὰ αἰσθανόσουν οἶκτο γιὰ μένα; Σὲ ποιὸν νὰ ἀποκαλύ-
ψω τὸ μυστικὸ πού μὲ κατέτρωγε; Ποιὸν νὰ ρωτήσω μέχρι συ-
βαθμοῦ ἦμουν ἔνοχος; Ποιὸς μποροῦσε νὰ μὲ θεραπεύσῃ συ-
χνῶς ἀπὸ τὸν αἰσθησιασμό μου καὶ τὴν τύφεις μου; Ναι...
πῆρχεν ὁ Ἑρβέ... Τὴν ἐξομολόγησι πού κάνω σὲ σένα σημεῖο
ἦμουν ἐντελὴς ἀνίκανη νὰ κάνω σ' αὐτόν. Ἀλλ' εἶχε τὴν δεξιό-
τητα νὰ ἐισδύσῃ μέσα σὲ μιὰ γυναικεία καρδιά. Μὲ ἐμάντευε
τὴν τρέχουσα ἀντίληψίς γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ τοῦ ἐρω-
τῆ. Μιλοῦσε μὲ τόση ἀκριβολογία, μὲ τόση πειστικότητά, καὶ ἐνῶ
ἦμουν τόσο συνηθισμένη νὰ ἀντλῶ τὴ σκέψι μου ἀπὸ τὴ δική του,
ὥστε καμμιὰ φορὰ ἐνοιωθα νὰ μὲ καταπειθῇ. Ἐλεγε:

—Μάταια ἀναζητοῦν οἱ ἄνθρωποι τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, ἐν-
τὸν

κομματάκι ἠθικότητος στὸ φυσικὸ ἔρωτα, στὴ φιληδονία. Σ' αὐ-
τὸ τὸ ζήτημα κυριαρχεῖ ἕνας νόμος τῆς φύσεως, ὁ πιδ φανερός
ἀπ' ὅλους. Ἀντὶ νὰ προξηνηται κακὸ στὸ ἄλλο, ἐνώνονται δυὸ
εὐτυχίες. Ὁ μόνος περιορισμὸς πού ἐπιβάλλει ἡ συνείδησι εἶναι
ὅτι ἡ ἀμοιβαία αὐτὴ εὐτυχία δὲν πρέπει νὰ συνεπάγεται κακὸ
γιὰ τοὺς τρίτους.

Μιλοῦσε πειστικὰ καὶ οἱ φτωχές μου ἀντιρρήσεις συντρίβον-
ταν μὲ μιὰ του λέξι. Ἀλλ' ὁ μυστικὸς μου πόνος, ὁ ἐσωτερικὸς,
τὸ αἰσθημα τῆς διαστροφῆς μου, ἡ καταισχύνῃ γιὰ κείνο τὸ
πράγμα πού τὴν προηγούμενη μέρα μοῦ εἶχε δώσει εὐτυχία, ὅλα
αὐτά, ἦσαν ἐπίσης πραγματικὰ γεγονότα, πού τὸ λογικὸ δὲν
εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὰ παραβλέπῃ!

Ἐπειδὴ οὔτε ὁ ἐρωτικὸς μου πυρετὸς οὔτε τὰ ἠθικά μου
μαρτύρια δὲν κατηνάζοντο, ἐπεχείρησα νὰ καταφύγω στὴν προ-
σευχή. Τότε μοῦ ἐπανήλθαν στὸ πνεῦμα τὰ λόγια πού μοῦ εἶχες
εἰπῇ γιὰ τὴν ξηρότητα τῆς θρησκείας τῶν διακαρτημένων!
Ἐμπαίνα μέσα στὸ ἀγαπημένο ἐκκλησάκι τοῦ Μπουρσές, τὸ ἔ-
ρημο, μὲ χωρὶς εἰκόνες. Ἡ ἀγιότητα τοῦ τόπου, ἡ σοβαρότητα
τῶν γυμνῶν του τοίχων μοῦ ἄρεσαν, μοῦ ὑπενθύμιζαν τόσα χρό-
νια παιδικῆς ἀθωότητος. Βέβαια δὲν ἐστενοχωροῦμην γιατί ἔ-
λειπαν τὰ ἀγάλματα, ὁ διάκοσμος, οἱ ζωγραφισμένες εἰκόνες
τῶν καθολικῶν ναῶν. Ἀλλὰ ἡ συνείδησί μου εὐρίσκετο ἐκεῖ μέ-
σα μόνῃ τῆς ἐμπρὸς στὸν ἀόρατο θεό. Τὸ ἀγωνιώδες πρόβλημα
ὠρθώνετο ὠμότερα παρὰ ἔξω, ὅπου ἡ πορεία τῆς ζωῆς μοῦ τὸ
διασκέδαζε. Βέβαια μποροῦσα νὰ ἀπευθυνθῶ στὸν πάστορα. Δὲν
θὰ μοῦ ἔκλεινε τὴ θύρα του. Ὁ πάστοράς μας ἦταν ἄνθρωπος ἡ-
λικίας 53 ἐτῶν, πατέρας πολλῶν παιδιῶν. Οἱ διδοχές του ἦσαν
σοφές καὶ ξηρές. Νὰ τοῦ ἐμπιστευθῶ τὸ μυστικόν μου; Ὁχι! Μοῦ
ἔλειπε ἡ ἔξι τῶν καθολικῶν γυναικῶν. Μοῦ ἔλειπε πρὸ πάντων
τὸ αἰσθημα τῆς μετάνοιας πού ἔχουν οἱ καθολικές: μετὰ τὴν ἐ-
λαφρὰ στενοχώρια τῆς ἐξομολογήσεως, ἡ βεβαιότητα ὅτι ἐτυ-
χαν συγγνώμης καὶ ὅτι ἐπιστρέφουν ἐξαγνισμένες, ὥσάν νὰ μὴν
εἶχε γίνῃ τὸ ἀμάρτημα. Ἐγὼ, ἔφευγα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία γεμάτη
περιφρόνησι πρὸς τὸν ἑαυτό μου, ἀλλὰ αἰσθανόμενη νὰ βόσκη
μέσα μου ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπιστροφῆς στὸ ἀμάρτημα!

ΠΙΣΤΗ

Πιστεύεις, Ἀρνάλ, ὅτι μέσα στὴν ταραχὴ μου ἐσκέφθηκα νὰ
μεταστραφῶ στὸν καθολικισμό; Ὑπῆρχε τότε στὸ Μπουρσές ἔ-
νας παπᾶς μὲ μεγάλη φήμη μετὰ τοῦ καθολικοῦ πληθυσμοῦ
γιὰ τὰ ἐποικοδομητικά του ἔργα, τὴ γνώσι τῆς καρδιάς πού μετα-
νοεῖ, τὴν ἠθικοποιητικὴν του δράσι. Μιὰ φίλη μου, ἡ Λουίζα Δυσέ,
πού παντρεύθηκε πολὺ νῆα μὲ κάποιον Ἰτουμπάν, πλούσιο γαιο-
κτήμονα ἡλικιωμένο, μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸν ἀββὰ Φωρὶ διαρκῶς.
Ἦταν ὁ πνευματικὸς της. Τὴν ἐκοινωνοῦσε τακτικά. Ἐν τούτοις
ἤθερα ὅτι εἶχε δύο ἐρωτικές σχέσεις: ἡ δευτέρῃ της ἐξακολου-
θοῦσε. Μοῦ τὴν ἐμπιστευόταν. Μάταια προσπαθοῦσα νὰ καταλά-

βω τὸ μηχανισμό τῆς ψυχῆς τῆς, πού δὲν ἦταν ἄλλωστε διόλου ὑποκρίτρια.

— Ἀφοῦ ὁ πνευματικός σου, τὴν ρωτοῦσα, ἀπαιτεῖ ἀπὸ σένα, γιὰ νὰ σοῦ δώσῃ ἄφεσι, τὴ σταθερὴ ἀπόφασί νὰ μὴ ὑποχωρήσῃς πιά στὸν ἐρωμένο σου, πῶς μπορεῖς καὶ παίρνεις μιὰ ὑποχρέωσι, γιὰ τὴν ὁποία εἰσαι βέβαιη ὅτι δὲν θὰ τὴν τηρήσῃς;

— Ἐν πρώτοις, μοῦ ἀπαντοῦσε, δὲν εἶμαι βέβαιη γιὰ τὴν τηρήσιν, γιατί ὁ θεὸς μπορεῖ νὰ μοῦ δίνη κάθε φορὰ μεγαλύτερη δύναμι ἀντιστάσεως.

— Ἀλλὰ εὐχέσαι εὐλικρινὰ νὰ σοῦ τὴ δώσῃ;

— Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ξεδιαλύνω τὰ αἰσθήματά μου. Ἐν τούτοις, ἂν δὲν τὸ ἐπιθυμοῦσα, τί θὰ ἐπὶ γαίνα νὰ κάνω στὴν ἐξομολόγησι; Κανεὶς δὲν μὲ ἀναγκάζει γι' αὐτήν.

— Μὰ ποῖ εἶναι τὸ πραγματικὸ ἀποτέλεσμα; Πόσο ἀντιστέκεσαι μετὰ τὴν ἄφεσι;

— Καμμιά φορὰ διόλου... Στὴν πρώτη εὐκαιρία ἀμαρτάνω. Ἄλλοτε πάλι — πρὸ πάντων ὅταν εἶναι μεγάλες θρησκευτικὲς ἐορτές, Πάσχα, Χριστούγεννα — κατορθώνω νὰ ἀποφύγω τὰ ραντεβοῦ μου μιά-δυὸ φορές, μὲ διάφορες δικαιολογίες. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἕνα κέρδος.

Βλέπεις, Ἀρνάλ, ἀναρρωτιέμαι μήπως ὁ καθολικισμὸς μὲ τὴν εὐκαμψία του καὶ τὴν προσαρμοστικότητά του πρὸς τὴ συνήθη φύσιν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι — λόγῳ τῆς ἐπιεικειᾶς του πρὸς τὸν ἀμαρτωλὸ — πλησιέστερος παρὰ ἡ θρησκεία μας πρὸς τὴν στάσι τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ μοῦ φαινόταν ὅτι, ἂν ἦμουν στὴ θέσι τῆς Λουίζας, πού σήμερὰ ἐπαίρνε ἄφεσι καὶ αὖριο ἀμάρτανε πάλι, ἡ διαπίστωσι αὐτῆς τῆς ἀνανδρίας μου θὰ μοῦ ἦταν περισσὸτερο ὀδυνηρὴ παρὰ ἂν δὲν εἶχα τύχει διόλου συγγνώμης καὶ αἰσθηάνου ἀπελπισία. Ἄς εἶναι! Αὐτὴ ἦταν ἡ εἰμαρμένη μου! Θὰ ἔσερνα τὸ διπλὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς τύψεως μέχρι τὴν ἡμέρα πού θὰ μὲ συνέτριβε ἡ ἡλικία. Ἀ! πόσο εὐχόμεν καποτε αὐτὴ τὴν ἀπολύτρωσι!

Μιὰ μόνη φορὰ, Νάλ, θυμᾶσαι; Σοῦ ἔδωσα ἀκούσα τὴν εὐκαιρία νὰ διακρίνῃς τὸ δρᾶμα τῆς καρδιάς μου. Ἦταν, νομίζω, τὸ 1922. Ἦρθε νὰ περάσῃς δέκα ἡμέρες στὸ Λαγκατὲρ μαζί μὲ τὸ φίλο σου Ροβέρτο Φοῦξ. Ἡ φυσικὴ του εὐθυμία ἔδινε ζωηρότητα στίς συνομιλίες μας; διηγείτο ζωηρὰ καὶ δὲν φοβόταν τίς λέξεις. Ἦλθε ὁ λόγος γιὰ τοὺς ἐφήμερους ἔρωτες πού οἱ Γάλλοι ἀεὶ ὠματικοὶ εἶχαν μὲ νεαρὰς Γερμανίδες. Πολλὰς Γερμανίδες ὑπανδρες παραδίδονταν εὐκόλα, μὲ τὴν ιδέα ὅτι δοκιμάζουν μιὰ ἐρωτικὴ περιπέτεια, χωρὶς νὰ θυσιάζουν τὸ συζυγικὸ δεσμό.

— Ἐχουν συνειδηθῇ ἀπὸ καουτσούκ, εἶπε ὁ φίλος σου.

Γιατὶ ἄφησα τότε νὰ μοῦ ξεφύγουν οἱ ἀνόητες αὐτές, ἐπικίνδυνες λέξεις;

— Εἶναι ἀξιοζήλητες!

— Ὁ Φοῦξ τὸ ἐπῆρε γιὰ ἀστεῖο καὶ ἀπάντησε:

— Μὴν τὸ φαντάζεσθε, δεσποινίς. Οἱ ἄνδρες δὲν ἐκτιμοῦν διόλου τίς ἀρετὲς πού θυσιάζονται μὲ τέτοια ἀσυναίσθησι.

Σὺ ὅμως, Νάλ, εἶχες διακρίνει στὰ λόγια μου ἕναν τόνο διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν εἰρωνεία. Ἐνοιώσα τὰ μάτια σου νὰ μὲ βαραινουν μὲ ἕνα εἶδος ἀηδιασμένου οἴκτου, πού ἐκείνη τὴ στιγμή μὲ ἐξήγειρε, ἀλλὰ γιὰ τὸν ὁποῖο ἀργότερα σοῦ ἀναγνώρισα χάριτες.

Εἶπα

— Ὅλα ὅσα ἔγραψα παραπάνω μοῦ ἐστοίχισαν πολὺ. Ἐφθασα εἰς τὸ τέρμα τῶν δυσκόλων ἐξομολογήσεων. Ὅ,τι μοῦ ὑπολείπεται νὰ σοῦ πῶ μᾶλλον θὰ μὲ ἀνακουφίσῃ.

Δυόμισι χρόνια προτοῦ γυρίσης ὀριστικὰ ἀπὸ τὴ Συρία, ἔλαβε χώραν μιὰ ἄλλη μεταβολὴ στὴν πορεία τῆς θλιβερῆς εἰμαρμένης μου.

Ὁ Ἐρβὲ ἀρρώστησε, πρώτη φορὰ, νομίζω, στὴ ζωὴ του. Μιὰ ὀδυνηρὴ καὶ ἐπικίνδυνη κρίσι τοῦ ἥπατος τὸν καθήλωσε στὸ κρεβάτι ἐπὶ 10 ἡμέρες, καὶ ἔπειτα τὸν ἀνάγκασε νὰ μείνῃ μέσα στὸ δωμάτιο ἄλλες 15 ἡμέρες. Ἐβγήκε ἀπὸ αὐτὴ τὴν κρίσι ἀδυνατισμένος, φαινομενικὰ γερασμένος καὶ πολὺ εὐερέθιστος.

Ὅλοι μοῦ παρεπονούντο γιὰ τὰ νεύρα του. Ἐγὼ δὲν εἶχα ἀφορμὴ παραπόνων. Ἐζητοῦσε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ τὴ συντροφιά μου, μὲ ἐγέμιζε ἀπὸ περιποιήσεις. Ἀλλὰ καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ ἦταν ἕνας ἀπαιτητικὸς αὐθέντης καὶ ἕνας ἀκόρεστος ἐρωμένος. Στίς ἐρωτικὲς του ἐκδηλώσεις ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται κάτι τὸ ἐναγώνιο, τὸ ἀσθενικὸ, πού ἐπέφερε μετριασμὸ τῶν ἰδικῶν μου πειρασμῶν. Ἐπειτα ἡ κρίσι τοῦ Ἐρβὲ ἐγίνε λιγώτερο ἔντονη. Ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς μου γαληνεύσεως, τὰ πράγματα ἐπανελάβαν σιγὰ-σιγὰ τὴν προηγουμένη τους πορεία, ὅταν ἐσὺ ξαναγύρισες καὶ ἀποφάσεις, χάρις στίς ἱκεσίες τῆς Μαρίας — Ἀγγελικῆς, νὰ μείνῃς μαζί μας.

Εἶπα

Τὴ σπουδαία αὐτὴ ἀπόφασί σου δὲν τὴν εἶχε προβλέψει ὁ Ἐρβὲ, οὔτε ἐγὼ. Ὁ ἀντίκτυπός της ἦταν τόσο τραχὺς, ὥστε ἀποφασίσσαμε τέλος νὰ μιλήσουμε ἐλεύθερα γιὰ σένα. Θέλω νὰ πῶ, νὰ ἐκτιμήσουμε καὶ νὰ συζητήσουμε τὸ ἀποτέλεσμα πού θὰ εἶχε ἡ παρουσία σου στὴ μυστικὴ ζωὴ μας. Ὁ Ἐρβὲ μοῦ ἐφάνη πολὺ ταραγμένος, καταδίκασε τὸ πείσμα τῆς συζύγου του, γιὰ τὴν ὁποία ἔλεγε ὅτι δὲν διέτρεχε διόλου ἄμεσο κίνδυνο. Ἐδήλωνε ὅτι, ἐφ' ὅσον ἦταν κύριος τοῦ οἴκου του, τίποτε δὲν θὰ τοῦ ἐτέβαλλε μιὰ δυσάρεστη παρουσία, ὅτι θὰ σὲ ἀνεχόταν ἕνα μήνα. Ἐξ ἐβδομάδης ἴσως, ἀλλ' ὄχι περισσότερο. Ἀφ' ἑτέρου κατὰ λαβὰ ὅτι τὸ ἐμπόδιο παρῶνεν τὸν πάθο του. Τὸ βλέμμα του, τὰ λόγια του, οἱ κινήσεις του μὲ κατέτρωγαν. Αὐτὸς πού ἄλλοτε, ὅταν μὰς ἐρχόσουν, ἐδειχνόταν τόσο συνετὸς, τόσο ἐγκρατής, τόσο κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του!... Ἐπάθεινα ἀπὸ ἀγωνία μὲ τοὺς ἐναγκαλισμούς του, πού μοῦ ἐπέβαλλε σὲ κάθε συνάντησι.

Τὸν ἰκέτευσα νὰ μὴν ξανάρθῃ τὴ νύκτα στὸ δωμάτιό μου, ποὺ βρισκόταν ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸ δικό σου. Συμφωνήσαμε ὅτι ἀπεκλείετο κάθε συνάντησί μας εἰς Λαγκατέρ ἐφ' ὅσον θὰ παρέμενες ἐσὺ ἐδῶ. Ἀπέμενε τὸ Ὁμπιάκ. Δὲν μπόρεσα στὴν ἀρχὴ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ νὰ καταφεύγουμε ἐκεῖ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό. Ἀλλὰ πάντοτε ἐφοβόμαστε ὅτι οἱ συγνὲς ἐκεῖ ἐπισκέψεις τῶν δύο μας θὰ προκαλοῦσαν σχόλια. Τὸ Ὁμπιάκ ἄρχισε νὰ μοῦ προκαλῇ ἀγωνία. Τὸ παραιτήσαμε. Δὲν μᾶς ἔμεναν παρὰ οἱ ἐξοχικοὶ σταθμοί. Ὅταν ἐγκαινιάσαμε αὐτὸ τὸ σύστημα, ἀνέλαβα κάποια σχετικὴ ἡρεμία.

Ἰσως, παρ' ὅλη τὴν εὐφυΐα σου, δὲν ἀντιλαμβάνεσαι, Ἀρνάλ, τὴν παράξενη καὶ ἀνησυχητικὴ ἐπιρροή ποὺ ἐκπορεύεται ἀπὸ ἕναν ἄνδρα σὰν σένα. Εἶμαι ἀναμφίβολα τὸ πρόσωπο ποὺ σ' ἐγνώρισε καλλίτερα γιατί ζήσαμε πολλὰ χρόνια μαζί, στὴν ἡλικία ποὺ λέγονται ὅλα, καί, στὸ σύνολο, δὲν ξέρω τίποτε γιὰ σένα. Ἡ μητέρα σου παρακολούθησε μὲ στοργὴ τὴ σταδιοδρομία σου ὡς μαθητοῦ, στρατιώτου, ἀξιωματικοῦ: καὶ ὅταν ἔκουβέντιαζα γιὰ σένα μαζί της, διαπίστωνα ὅτι καὶ αὐτὴ δὲν ἤξευ-
 δηγεῖται θαυμάσια τίς ἔξεις σου στὴν ἐργασία, τοὺς τρόπους σου φιλίας, τίς μεθόδους σου διοικήσεως, τὴ στάσι σου στὶς κο-
 σμικὲς συναναστροφές: ἀλλ' ὅταν τὸν ρώτησα πὺδ πολλά, ὡμολόγησε κι' αὐτὸς ἐπίσης ὅτι δὲν ἤξερε τίποτε γιὰ σένα.

Μοῦ εἶπες πρὸ ἡμερῶν ὅτι εἶσαι ἕνας ἄνδρας ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἕνας τῆς ντουζίνας, κατὰ τὴν ἔκφρασί σου. Ὅχι! Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀλήθεια! Ἡ ἀπόδειξις δὲ εἶνε ὅτι στὸ σημεῖο ποὺ διακρίνεσαι ἀπὸ τὴ μάζα δὲν μιλάς ποτέ: θὰ ἡρνεῖσο ν' ἀπαντήσης ἂν σὲ ρωτοῦσαν. Καὶ τὸ σημεῖο αὐτὸ ἔχει ἐν τούτοις τὴ σπουδαιότητά του, γιατί ἀπὸ τὴν παιδική μου ἡλικία, δηλαδὴ ἐπὶ 20 χρόνια σχεδόν, ὅλοι οἱ ἄνδρες ποὺ μὲ τριγυρίζουν μοῦ ἐφά-
 νηκαν ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴ φιλοχρηματία ἢ τὴ φιληδονία: οἱ συμπαθητικώτεροι ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ ξεχνοῦσαν τὸ χρέμα χάριν τοῦ ἔρωτα. Καὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοὶ ἦταν οἱ περισσότεροι. Ναι, οἱ περισσότεροι: μόνον ποὺ οἱ ἄνθρωποι κρύβουν ζηλοτυπότερα τὴ φιληδονία τους παρὰ τὴ φιλοχρηματία τους. Ἐσένα σὲ βλέπουν καὶ ἀπὸ κάθε ἐρωτικὴ ἀπασχόλησι. Ἐν τούτοις δὲν εἶσαι οὔτε ἀσκητής, οὔτε ἕνας μυστικοπαθής: δὲν ἐπαγγέλλεσαι τὸν ἀναμωρφητὴ, δὲν κάνεις προσηλυτισμό. Οἱ συνάδελφοί σου σὲ παριστάνουν σὰν ἕνα σύντροφο βολικό, ἀνεκτικό, εὐθυμο κατὰ τὴν πηξ. Ὑπάρχει ὁ Ἰππόλυτος, ὁ πόνος... «Δὲν εἶμαι ὁ μόνος», ὅταν πάρχουν οἱ καθολικοὶ ἱερεῖς. Ἀλλ' ἐν πρώτοις, δὲν ἀποκρύπτουν ὅτι εἶνε καμμιὰ φορὰ ἀναγκασμένοι ν' ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ ἐαυτοῦ των. Ἐπειτα στὴ δική των περίπτωσι ὑπάρχει ἡ δύναμις μίᾳ αὐτῇ ἀγάπῃ. Σὲ σένα δὲν ἔχει ἐπιβληθῇ κανένας κανὼνας: εἶσαι, τὸ ξέρω, ικανὸς γιὰ τὴν τρυφερώτερη συμπάθεια: καὶ διό-

χνεῖς τὸν ἔρωτα ἀπὸ τὴ ζωὴ σου! Ἀγνοεῖς τὸν πειρασμό. Ἀπ' αὐτὴ τὴ φύσι σου εἶσαι ξεχωριστός. Μοῦ φαίνεται ὅτι, ἂν μιλοῦ-
 σες γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, θὰ μεταχειρίζοσουν περίπου τὰ ἴδια λόγια μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «Εἶνε καλὸν διὰ τὸν ἄνδρα νὰ μὴ ἐγγίξῃ τὴν γυναῖκα».

Εἶπε

Καταλαβαίνεις τὴ βαθεῖα ἐπίδρασι ποὺ ἡ συνεχὴς παρουσία ἑνὸς τέτοιου ἀνδρός μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἐπάνω σὲ μιὰ γυναῖκα ποὺ βρίσκεται στὴν κατάστασι ὅπου μὲ βρήκες ὅταν ἐγκαταστάθη-
 kes ἐκ νέου εἰς Λαγκατέρ; Καὶ ὁ ἄνδρας αὐτὸς ἦταν ὁ σύντρο-
 φος τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, ἐκεῖνος ποὺ ἐμίσησε τὸ πνεῦμα μου συγχρόνως μὲ τὴν καρδιά μου, ἐκεῖνος ποὺ ἐλάτρευσε ἡ πρώτη μου τρυφερότητα καὶ (θὰ σοῦ τὸ πῶ, μὲ κίνδυνο νὰ μὲ σιχαθῇς περισσότερο) ἐκεῖνος ποὺ εἶχε ἐπιζητήσει ὁ πρῶτος μου ἀσυναί-
 σθητος πόθος. Ξαναεμφανίζοσυν τὴ στιγμή ποὺ περισσότερο ἀ-
 πὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ μὲ ἐδηλητηρίαζε ἡ ἀηδία τῆς ζωῆς μου καὶ τοῦ ἐαυτοῦ μου, τὴ στιγμή ποὺ ὁ συνένόχός μου δὲν σεβόταν πιά, ὅπως στὸ παρελθόν, τὴ συνείδησί μου, ποῦ, παρ' ὅλα τὰ συμ-
 βάντα, παρέμενε λεπτή.

Πῶς μποροῦσα νὰ μὴν ἰδῶ ν' αὐξάνῃ ἡ ἐπιθυμία μου πρὸς με-
 τάνοια, πρὸς θεραπεία, πρὸς ἐξαγορά; Ἀφότου ἐπανῆλθες ἐσὺ, αἰσθανόμενον νὰ ξαναγεννιέται μέσα μου ἡ πειθαρχία ποὺ μοῦ εἶχε ἐπιβάλλῃ στὰ χρόνια τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας. Ἐνα μέ-
 ρος τοῦ ἐαυτοῦ μου ἐποθοῦσε νὰ ξαναρχίσῃ τὴν ἀθώα ἐκείνη ἐποχή, ποὺ ἀγαποῦσα — σὲ ἀγαποῦσα — χωρὶς τὴ σκιά τῶν τύ-
 ψων. Ὡ! ἡ μεταβολὴ ἐγινε ἀργά. Ἀλλὰ, σιγά-σιγά, μὲ τὴ δι-
 κή σου μόνον ἐπίδρασι, ἡ ἀνάγκη τῆς διακοπῆς, τῆς αἰσθησιακῆς κατευνάσεως, μὲ ἐκυρίεψε. Ἐγὼ δὲν ἀξίζω διόλου γι' αὐτὴ τὴ μεταβολή, ὅλη ἡ τιμὴ ἀνήκει σὲ σένα. Ἐπιθυμοῦσα, χωρὶς νὰ τολμῶ νὰ σοῦ τὸ πῶ, νὰ σὲ πλησιάσω, νὰ ὑπακούσω στὸ παρὰ-
 δείγμα σου. Κάθε τι ποὺ δὲν μοῦ ἐρχόταν ἀπὸ σένα τὸ ἀποστρε-
 φόμενον.

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι αὐτῇ, ποὺ σ' αὐτὴ δὲν ἔμεινε ἀναίσθητος καὶ ὁ Ἐρβέ, τὸ σπῆτι ἐξυγιάνθηκε ἐν πρώτοις ἀπὸ τίς νυκτερινὲς συναντήσεις. Ἐπειτα οἱ ἐπισκέψεις μας εἰς Ὁμπιάκ εἶχαν σκο-
 πὸ ἀπλῶς τὴ διεξαγωγὴ ὑποθέσεων: τέλος οἱ σταθμοὶ μᾶς στὴν ἐξοχὴ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐκδρομῶν μας ἐγιναν σπανιότε-
 ροι, καὶ ἔπειτα ἐπαψαν ἐντελῶς. Ὁ Ἐρβέ εἶχε καταλάβει, ἐπὶ τέλους! Μπόρεσε νὰ πειθαναγκάσῃ τὸν ἐαυτό του: ἀναμφίβολα θὰ σκεπτόταν ὅτι ἡ διαμονὴ σου ἐδῶ θὰ εἶχε ἕνα τέρμα, καὶ ὅτι, ὅταν θ' ἀπομακρυνόταν ἡ ἐπιρροή σου, ἡ δική του θὰ ἐπανακτοῦ-
 σε ὅλη τὴν ἰσχύ της. Κατέκτησα τὴν εἰρήνη μου. Τότε, λιγώτερο ἀισχυνόμενη τὸν ἐαυτό μου, ἐτόλμησα νὰ καταλάβω ἐκεῖνο ποὺ εἶχε τῶρα δὲν ἤθελα νὰ ὁμολογήσω στὸν ἐαυτό μου, καὶ ποὺ ἡ σοβαρότης τῆς στιγμῆς αὐτῆς μὲ ἀναγκάζει νὰ σοῦ τὸ ὁμολο-
 γήσω σήμερα. Ἀρχίζα νὰ σὲ ἀγαπῶ.

Πάρε τη λέξι αὐτή, σὲ ἱκετεύω, μὲ τὴ μόνη ἔννοια ποὺ μπορεῖ ν' ἀπευθυνθῇ πρὸς ἐσένα. Τὴν καθαρίζω ἀκουσία, εἰλικρινά, τὴν καθαρίζω εὐχάριστα ἀπὸ κάθε τι τὸ ὑλικὸ ποὺ περιέχει. Ὁ Θεὸς ἅς μὲ προφυλάξῃ ἀπὸ βλασφημίας! Σὲ ἀγαπῶ, Ἀρνάλ, ὅπως οἱ ἀμαρτωλὲς ἀγάπησαν τὸ δάσκαλό τους. Ὑπῆρξαν καὶ αὐτὲς ἐπίσης αἰχμαλωτὲς Του, ἀλλ' ἡ εὐχάριστη αὐτὴ αἰχμαλωσία, ἀντὶ νὰ ταράσῃ τὴν σάρκα των, τὴν ἀπελευθερώνε.

Καὶ ἐσὺ ἐπίσης, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ ἡ Μαγδαληνὴ ὠνόμαξε
Κυρίο της, ἔδωξες ἀπὸ μένα τὰ δαιμόνια. "Εμείνα συντετριμμέ-
νη, ἀλλ' ἀναπνέω καὶ σιγα-σιγα ἀναγεννιέμαι. Σὲ ἀγαπῶ, Ἀρ-
νά, τίποτε δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ σὲ ἀγαπῶ: ἂν μὲ διέτασσες νὰ
μὴ σὲ ἀγαπῶ, πῶς θὰ μπορούσα νὰ σὲ ὑπακούσω; Αὐτὸ δὲν ἐ-
ξαρτάται ἀπὸ μένα. Ξέρω πῶς ἐσὺ δὲν θὰ μὲ ἀγαπήσῃς, ποτέ
σου δὲν ἀγάπησες καμμιά γυναῖκα, καί, ἂν ἐπρόκειτο ν' ἀγαπή-
σῃς μιὰ, ἐγὼ εἶμαι ἡ τελευταία ποὺ θὰ σκεπτόσουν. Δὲν σοὺ ζη-
τώ λοιπὸν τίποτε, ἀπολύτως τίποτε εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἀφοσι-
ώσεώς μου. Ἀσφαλῶς θὰ ἤθελα νὰ σὲ ὑπηρετήσω ὅπως οἱ ἀδελ-
φὲς τοῦ Λαζάρου ὑπηρετήσαν τὸν Διδάσκαλον. Θὰ ἤμουν Μάρθα
ἢ Μαρία, κατὰ τὴ θέλησί σου. Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, τὸ ἀντίλαμ-
βάνομαι, καὶ ὑποκύπτω: δέχομαι νὰ ζήσω μόνη, ἀλλ' ἐλευθερω-
μένη! ... Λοιπὸν, ἡσύχασε, δὲν θὰ σὲ ἐνοχλήσω. "Οταν θὰ συμ-
πληρώσω τὴν ἀναγκαίαν μεταβολὴν στὴ ζωή μου (καταλαβαίνει
ὅτι τὰ πράγματα δὲν μποροῦν νὰ διαρκέσουν ὅπως ἔχουν
παρὰ νὰ μὲ ἀπολύσουν ἀπὸ τὴν ἐξουσία σου καὶ τὴν ἀγάπην σου)

"Αν σήμερα άπευθυνόμoι σέ σένα, δέν τó κάνω ούτε καν γιά μένι: δέν θά μείνω στό Λαγκατέρ. Ό' άποσυρθώ στό σπίτι μου. Ωμπιάκ και θά ζήσω εκεί όπως έζησε ή θεία μου Άγγλέζη. γιά, γιά νά έκτελέσω αυτή τήν άπόφασι με όσο τó δυνατό μικρότερη ζημία και θόρυβο, καταλαβαίνεις ότι έχω ανάγκη τής συμβουλής και τής βοήθειας σου. Αυτό ήθελα νά σοι ζητήσω χθές, κατά τις 11 τή νύχτα, όταν άνέβηκα στό δωμάτιό σου. "Ημουν πολύ συγκινημένη, πολύ περισσότερο από όσο είμαι τώρα, γιατί έφερνα τó βάρος τής έξομολογήσεως πού θά έκανα. Φοβόμουνά τήν έκφρασί σου καθώς θά έπροχωρούσα στην όμολογία μου. "Ημουν χωρίς δύναμι πρoστά στην πόρτα σου, δέν τολμούσα νά κυτήσω... "Η πρόνια θέλησε νά άναχαιτισθώ στο διάβημά μου. "Ο Έρβέ, πού δέν παύει νά με παραμυθιέ, είχε άντιληφθί άντιφóβoιλα τó πέρασμά μου... Με εύρηκε στο διάδρομο, τή στιγμή πού έδισταζα, άκουμπισμένη στον τοίχο. "Όλη μου ή σωματική ένεργητικότητα συνεντρίβηκε. Με μετέφερε εύκολα στο δωμάτιό του και με έβαλε νά καθήσω. "Επειτα με ρώτησε. Τότε μόνο έ πρόσεξα πόσο τó πρόσωπό του ήταν άλλoιωμένο, είχε νομίσει ότι έρχόμουν νά σέ συναντήσω, όπως άλλoτε έπήγαινα και έσυνα τούτους αυτόν... Έκατάλαβε γλήγορα τήν πλάνη του, αλλά τού έδήλωσα άμέσως ότι θά έφευγα από τó Λαγκατέρ. Επί 4 ώρες έσυζητήσαμε έπιμονα, μέχρις ότου ή έξάντλησί μου μάς ανάγκασε νά διακόψωμε τή συζήτηση, χωρίς νά καταλήξωμε σέ συμπέ

«Όταν ξύπνησα κατάλαβα ότι ήταν άσκοπο νά έπαναλάβω τήν άπόπειρά μου γιά νά σου έξομολογήθω προφορικά. Έκείνη που δέν θά μπορούσα νά σου τά πώ, ίδού τα γραμμένα. Μου έ-
χρειαόθηκε μιά μέρα άπομονώσεως. Θά ήθελα τώρα νά διορθώσω
ή νά σβύσω όλη τήν άρχή. Δέν θά τήν έγγραφά πλέον όπως είναι.
Σέ μέφομαι βλακωδώς ότι δέν με άγαπās πιά, ότι δέν είσαι πιά
ό έίδιος γιά μένα. Θεώρησέ τα ως μή γραμμένα. Είσαι όποιος θ-
φείλεις νά είσαι. Δέν έχω παρά ό,τι μου άξίζει. Τώρα μου πρέπει
όχι νά άναδημιουργήσω τή ζωή μου (τίποτε δέν μπορεί νά τήν ά-
ναδημιουργήσ), αλλά νά τελειώσω μέσα στήν άποχώρησι και
τή λήθη. Δάνεισέ μου τή σοφία σου και τή δύναμή σου. Θά ήθελα
νά έξαγοράσω τόν έαυτό μου, άποτραβηγμένη, χωρίς θόρυβο και
χωρίς νά προξενήσω πολλή λύπη γύρω μου».

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΖΟΓΙΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΥΘΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΡΝΑΛ Ο ΚΡΙΤΗΣ

19 Σεπτεμβρίου 1927

Εύρηκα επάνω στο τραπέζι μου, χθές το βράδυ ένα γράμμα που τό είχε αφήσει εκεί ή Σιδόνη, ενώ έγώ άπουσίαζα.

Κάτι παραπάνω από γράμμα: ένα άληθινό υπόμνημα, μιá έ-
ξομολόγησι σέ 50 σελίδες, με περιεχόμενο ανάμικτο, όπου εϋ-
ρίσκεται τό χειρότερο και τό καλλίτερο, ή ευαισθησία και κά-
ποια διαστροφή, ή είλικρίνεια και ίχνη πανουργίας: άκριβώς ή
πανουργία και ή διαστροφή που χαρακτηρίζουν τό φύλο της.

Τό γράμμα με συγκίνησε πολύ, παρ' όλα όσα περιέχει, που
με θίγουν και που με μέφονται. Γιατί έμφανίζομαι σ' αυτό ως
κατηγορούμενος. Με έλαφρυντικά και με παρασιωπήσεις ή Σι-
δόνη με κατηγορεί ότι είμαι ή αίτία της παρεκτροπής της ζωής
της και των σημερινών της άνησυχιών. Ποιά γυναίκα είνε ίκα-
νή νά όμολογήση τόν έαυτό της ένοχο είλικρινά και χωρίς συ-
ζητησι;

Αδιάφορο. Με καλεί σέ βοήθεια: θά τρέξω. Παρ' όλα που
συνέβησαν, είνε αυτή, όσο ξεπεσμένη και κηλιδωμένη και άν την
έκαμε ή μοίρα της: είνε αυτή, ή μικρή μου παιδική άδελφή. Και
είνε άληθέστατο ότι στα χρόνια της άδελφωσύνης μας δέν έ-
ζητούσε παρά νά στηρίζεται σέ μένα. "Ας στηριχθ ή σέ μένα και
σήμερα!

Εν πάσει δέν πιστεύω διόλου ότι ό κίνδυνος είνε άμεσος.
Αλλάς τε δέν έχουμε τό νέο γεγονός μετά την κρυφή απόθεσι του
χειρογράφου στο γραφείο μου: ή Σιδόνη ξαναείδε τόν πατέρα
μου σήμερα στο πρωί. Ό πατέρας μου, που ξαναβρήκε όλη του
την σήμερα, ήρεμία, έπιβεβαίωσε ότι δέν φέρνει κανένα έμπόδιο για την
ανάχωρησί της, υπό τόν όρο ότι αυτή ή ανάχωρησις δέν θά είνε
βιαστική και θ' άποφασισθ ή με κοινή συγκατάθεσι. Ό πατέρας
μου είνε άνίκανος ν' άναιρέση τό λόγο του.

Δεύτερο, ό,τι και άν συμβή, καμμιά ενέργειά του δέν θά είνε
σκανδαλώδης: μιá άλλη από τις ουσιώδεις ιδιότητές του είνε
ή φροντίδα του για την οικογενειακή τιμή, που δέν τόν έγκα-
ταλεί ποτέ, έστω και κατά τις ώρες που τόν κυβερνά τό πά-
θος. Τό απέδειξε με τό νά κατορθώση τό άνήκουστο αυτό έργο:
νά κρύψη επί 13 έτη τη μυστική πληγή του σπιτιού.
Εδοκίμασα λοιπόν, διαβάζοντας την επίκλησι της Σιδόνης,

τῇ μυστηριώδῃ ἐκείνῃ ἀντίδρασι πού δὲν ἀπατᾷ σχεδόν, τὴν ἐσωτερικὴ ἐκείνῃ προειδοποίησι πού ἄλλοτε μὲν σὰς προκαλεῖ ἀγωνία καὶ ἄλλοτε σὰς καθησυχάζει, συχνὰ δὲ ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὸ αἶσθημα τοῦ προσώπου πού ἔγραψε. Ἡ Σιδὼν φοβόταν πρόδηλα μιὰ ἐπικείμενη κρίσι, ἕνα εἶδος καταστροφῆς· ἐγὼ ἐδοκίμασα ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τῆς τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἡ κρίσις εἶνε σοβαρὴ, ἀλλ' ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐκτραγῇ παρευθύς. Ἡ ἐντύπωσι μου αὐτὴ ἐπιβεβαιώθηκε στὸ μεσημβρινό γεύμα: σπάνια ὁ πατέρας μου ἐφάνηκε περισσότερο κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐμάντνευς τὸν ἄνθρωπο πού, μετὰ σκληρὸ ἐσωτερικὸ ἀγῶνα, ἐπῆρε τὴν ἀπόφασί του, τοῦλάχιστο τὴν προσωρινή.

Θά βοηθήσω τὴ Σιδόνη, θά διαφυλάξω ὅσο μπορῶ καλλίτερα τὴν ἀξιοπρέπειά τοῦ οἴκου μας. Ἄλλ' ἐν πρώτοις, σύμφωνα μὲ ἓνα ποράγγελμα ποῦ δὲν ἔχει σημασία παρὰ μόνο γιὰ μένα, ποῦ δὲν τὸ ἐμπιστεύθηκε ποτὲ σὲ κανένα αὐτὸ ποῦ τὸ ἐπαναλαμβάνω συχνὰ στὸν ἑαυτὸ μου: «θὰ συμβουλευθῶ τὸν ἑαυτὸ μου». Παρὰ τὴν εἰρωνεία τοῦ πατέρα μου, τῆς Σιδόνης, τοῦ καλοῦ ἀλλ' ἐκεί καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ἀκόμη μητέρας μου, ποῦ ἦταν τόσο ἀληθινὰ ἀγγελικὰ, ἐκράτησα σταθερὴ τὴ συνήθεια νὰ ἐρωτῶ τὸν ἑαυτὸ μου ἐν σιγῇ, ἐμπρὸς στὰ «γελοῖα» ἡμερολόγια μου νὰ ποκρίνωμαι στὸν ἑαυτὸ μου, νὰ τὸν κρίνω. Μανία; Ἀνοησία; στω! Σ' αὐτὴ τὴν τακτικὴ χρεωστῶ τὸ ὅτι σὲ δυσχερέστατες περιστάσεις διετήρησα μιὰ ζωὴ καθαρὴ, ὕγια, ὁμολογητὴ. Δὲν τὴν ἀπαρηθῶ σήμερα.

Τί ὠραῖο νὰ ὁδηγῇς τὴ σκέψι σου μὲ τὴν ἄκρη τῆς πέννας!

三三三

Ἐν τούτοις σ' αὐτὴ τὴν ἐξέτασι με τὴν πέννα στὸ χέρι, πᾶρχει αὐτὴ τὴ φορά κάτι μετὰ τὸν καινούργιο. Αὐτὴ τὴ φορά, νὰ εἶμαι μᾶλλον ἕνας ἐξομολογούμενος, εἶμαι κατηγορούμενος. Ὑπεύθυνος γιὰ μιὰ παρεκτροπείσα ζωὴ! Ὑπεύθυνος γιὰ μιὰ θανάτου καταστροφὴ! Τούλάχιστον ἡ Σιδόνη τὸ πιστεύει καὶ λέγει. Γιὰ μιὰ γυναῖκα δὲν ὑπάρχει ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. βρολογεῖ πάντοτε καὶ εἶνε εἰλικρινὴς ὅταν διακηρύττει: Ἐκαμὰ ἐγὼ τίποτα κακὸ. Μὲ ἔκαμαν ἄλλοι νὰ πράξω τὸ κακὸ ἐντός μου, μὲ σκληρότητα, καὶ ἡ τάσις μου εἶνε ν' ἀναστή- χιστα σημεῖα, τὰ ἔγινε τῆς εὐθύνης. Βάσις τῆς κατηγορίας: «Ἐάν καὶ...»

[illegible]

Είπα ἀγκαλιάζουν τὰ ἄλλα κορίτσια, θὰ μὲ ἐσωξερῇ!»,
 ριοῦ σὲ μιὰ κόρη! "Ἄς τὸ παραδεχθοῦμε ὑπὸ ἐπιφύλαξι.
 τὰχα ἀλήθεια οὔτ' ἓνα ἄλλο ἀγόρι, στὴ θέσι μου, θὰ ἐπιχειρῶν
 τὴν παράξενη αὐτὴ σωτηρία;
 Μὲ μιὰ λέξι, ὑπῆρξα ἓνα ἀντί-
 ἄλλα;

Με μιὰ λέξη, υπήρξα ένα αγόρι τόσο διαφορετικό από
άλλα;

Θά μπορούσα ν' ἀπαντήσω στὴν κατηγοροῦ μου ὅτι δὲν εἶνε
κανεὶς ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίᾳ του, καὶ ὅτι, ἂν ἐγεν-
νήθηκα ἀπὸ ἓνα πατέρα σφοδρὰ ἐρωτοπαθῆ, ἔχω μεταξὺ τῶν
προγόνων μου τὸν πάστορα Ἑρβέ, ποὺ ὑπῆρξε ἓνα εἶδος καλβι-
νιστοῦ μοναχοῦ, καὶ τὸν Γκοντράν ντὲ Μπρύν, ποὺ δημοσίευσε
ἐγκωμιαστικὸ οἰχόλιον τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου, συνιστῶν
τοὺς ἀγνοοῦς ἀδελφικοὺς γάμους! . . Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ ἀόριστη
αὐτὴ κληρονομικότητα δὲν ἀποδεικνύει τίποτα. Σὲ μιὰ πολυά-
ριθμη οἰκογένεια, ποὺ ἐκτείνεται σὲ πολλοὺς αἰῶνες, μὲ παν-
τοειδεῖς ἐπιμειξίες, θά βρεθοῦν πάντοτε δείγματα ὅλων τῶν ἀνα-
στημάτων, ὅλων τῶν χρωμάτων τῶν μαλλιῶν, ὅλων τῶν ὠριο-
τήτων καὶ ὅλων τῶν ἀσχημιῶν, σωματικῶν καὶ ἠθικῶν. Ἀλλὰ
καὶ αὐτὸ δὲν ἀποδεικνύει τίποτα.

Γιὰ ἓνα πρᾶγμα, ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶμαι βέβαιος: ὅτι δη-
λαδὴ δὲν ἤμουν διόλου, μεταξύ 10 καὶ 14 ἐτῶν π.χ., ἓνα εἶδος τέ-
γορια. Ἄρετῆς ἢ ψυχρότητας! Ἐμοιαζα μὲ τὰ περισσότερα ἀ-
γαποῦσε, δὲν μὲ ἐπέβλεπε, δὲν μὲ καθωδηγοῦσε, μὲ μιὰ λέξι
τὴν ἐνώχλειτο γιὰ μένα. Ἡ μητέρα μου ἦταν ἀσθενική, καὶ εἶχε
μια ἐκπαιδευτικὴ ἐπίδρασι. Ἐκπαιδευόμενος στὸ σπίτι, δὲν εἶχα
συντροφικὸν ἀγόρια. Ἦμουν μόνος ἐμπρὸς σ' ἓνα κορίτσι τῆς ἡ-
λικίας μου.

ποιπόν, τὸ βεβαιώνω, γιατί τὸ παρετήρησα ἀργότερα, ὅταν ἀπέκτησα φίλους στὴ Γερμανία καὶ τὴν Ἀγγλία: τὰ νεαρά ἀγόρια, ἀν' ὑπακούουν σὲ μόνο τὸ ἐνστικτώδες, δὲν ἐλκύονται ἀπὸ τὰ κορίτσια. Δὲν τοὺς ἀρέσει νὰ τὰ ἀναμιγνύουν στὰ παιγνίδια των: διάκεινται μᾶλλον ἐχθρικά πρὸς αὐτά: αἰσθάνονται ἐπέναντι τῶν κοριτσιῶν ἕνα εἶδος περιφρονήσεως γιὰ τὴ σωματική των ἀδυναμία καὶ τὸ φόβο, γιὰ τὴν εἰρωνεία των. "Αν τὰ εἶνε γιὰ τὰ κορίτσια τῆς ἡλικίας των, ἀλλὰ γιὰ τίς ὥριμες γυναῖκες. Καὶ γι' αὐτές τίς γυναῖκες δὲν ἀσχολοῦνται τ' ἀγόρια μὴ ἐρωτική παρόρμησι, ἀλλ' ἀπὸ τὴν τεχνητὴ ἐπιθυμίαν νὰ φαίνονται μεγάλοι, νὰ δείχνωνται ὅμοιοι μὲ τοὺς νεανίεες καὶ τοὺς ὥριμους ἄνδρες. Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις συνήθως παραμένει περιωρισμένη μόνον στὶς συνομιλίαις. "Αν δὲ τύχη κανένα ἀγόρι νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς πείρας, ἐπανέρχεται ἀπὸ αὐτὴ (ποτὲ δὲν μού ἐξεμυστηρεῦθη κανεὶς τὸ ἀντίθετο) φρικτὰ ἀπογοητευμένα ὅλα. Αὐτὴ πάντοτε, καὶ πολλὰς φορὲς τρομαγμένο ἀπὸ τὴν ἀηδία... Τὰ νεαρά ἀγόρια εἶνε ἡ ἀλήθεια.

Τα νεαρά αγόρια σκέπτονται και επιθυμούν τον έρωτα, όπως οι μεγάλοι, και επιθυμούν το κάπνισμα, για να μιμηθούν τους

...Αλλο, πρᾶγμα, πού δὲν θέλουμε νὰ ἰδοῦμε, ἢ, πού δὲν το-
...λημὲ νὰ τὸ ποῦμε: ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψὶ τὰ κορίτσια, στὴν ἴδια
...γυνα, τὰ προηγούνται τῶν ἀφοριῶν. Μόλις βγοῦν ἀπὸ τὰ σπάρ-
...τα, ἀπασχολεῖ ἡ φιλαρέσκεια: στολίζονται, κυττάζονται

στους καθρέφτες, παίρνουν προσποιητό ύψος, θέλουν ν' ἰσρέσουν.
 Ἡ φύσι τὰ κατεργάζεται, τὰ βασανίζει καὶ τὰ διαπλάσσει τα-
 χύτερα. Στὸ 13ο καὶ στὸ 12ο ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἡ γυναίκα
 διάπλασι ἐνὸς κοριτσιοῦ μπορεί νὰ συμπληρωθῇ. Καὶ ὅσο ἄνω
 κι' ἂν εἶνε ἓνα τέτοιο κορίτσι, δὲν μπορεί νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ἐ-
 πιρροὴ τῆς φύσεως. Κι' ἰὰν δὲν ἔχει τὸ ἴδιο ἐπίγνωσι, οἱ ἄνδρες
 δὲν δυσκολεύονται νὰ τοῦ δώσουν νύξι, συνήθως μὲ μόνες τίς
 ματιές των, ὅπως τὸ διηγείται ἡ Σιδόνη. Τούναντιον ἓνα ἀγόρι
 14 ἐτῶν, ποιά φυσιολογικὴ γυναίκα θὰ τὸ περιβάλῃ μὲ ἐρωτικὸ
 βλέμμα; Κι' ἂν αὐτὸ τὴν προκαλέσῃ, ἐκείνη θὰ γελᾷ: ἀκόμη
 καὶ ἓνα κοριτσάκι θὰ τὸ εἰρωνευθῇ... Τὸ ἐδοκίμασα αὐτὸ ζῶντα
 στὴν πρώτη μου νύκτα, μὲ τὴ Σιδόνη, ποὺ ἐν τούτοις ἦταν ἀνί-
 δεη, δὲν ἦταν διόλου φιλάρεσκῃ καὶ διεστραμμένη καὶ ποὺ μὲ
 ἀγαποῦσε.

Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες του ημερολογίου μου εκείνης της
 εποχής, που είναι συχνά άφελεις, αλλά καμμιά φορά εκπληκτικά
 αποκαλυπτικές, βρίσκω εδώ κι' εκεί δείγματα της άδικης δια-
 θέσεώς μου απέναντι της Σιδώνης, και καμμιά φορά τον αντί-
 κτυπο της διαθέσεως αυτής και εναντίον αυτού.

Εγγραφα π.χ. σὲ ἡλικία 11 περίπου ἔτων τὸ ἀρκετὰ περιέργως

«Δὲν ξέρω γιατί εἶμαι λυπημένος. Θὰ ἤθελα νὰ εἶμαι εὖθις ὅπως ἡ Σιδόνη. Αὐτὴ κλαίει συχνά, ἐγὼ δὲν κλαίω διόλου. Ἡ ἀδικαιολόγητη εὐθυμία της μὲ νευριάζει καὶ καμμιά φορὰ τὴν κάνω νὰ πληρώñ τὸν ἐρεθισμό μου. Δὲν εἶμαι καλὸς γιὰ τὴν Σιδόνη. Δὲν εἶμαι βέβαιος ὅτι τὴν ἀγαπῶ. Δὲν εἶμαι ἀκόμη βέβαιος ἂν ἀγαπῶ τὸν πτετέρα μου· ἀλλ' αὐτὸς δὲν μὲ ἀγαπάει. Ἡ μεγάλη μου εὐτυχία εἶνε ἡ μητέρα μου, ποὺ εἶνε τόσο ἀρρωστή. Πῶς εἶμαι ἥρεμος κοντά της! Εὐχαριστοῦμαι νὰ φιλεῖ τὰ χερία της, νὰ χαϊδεύω τὰ μαλλιά της. Εἶνε ξεπωμένη στὸ κρεββάτι της, εἶνε ἡσυχῇ. Εἶνε ὠχρή. Πιστεύω πὼς τὴν ἀγαπᾷ περισσότερο, καὶ ἐν τούτοις θὰ ἔδινά το παν γιὰ νὰ τὴν θεραπεύσω, γιὰ νὰ χαίρεται τὸν ἥλιο, γιὰ νὰ περιπατῇ. Ἀποστρέφεται τὴν ἀεικινήσιάν των ἄλλων γυναικῶν. Ἡ Ἀλίκη εἶνε ἀνυπόφορη· δὲν παύει νὰ μιλῇ· δὲν καταλαβαίνει τίποτα. Ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ σπιτιοῦ καὶ των κημμάτων εἶνε ὁμοίες· μιλοῦν, φλογυρίζουν, σταματοῦν ἀπότομα τὴ δουλειά τους καὶ ἰστοροῦν. Δὲν κάνουν τίποτα με συνέχεια. Ἡ Σιδόνη μόνη της θὰ μποροῦσε περισσότερες κινήσεις καὶ δορυβο ἀπὸ τίς ἄλλες, ἀλλά μὲ φοβάται. Ὅταν δὲν εἶνε ἀκτένιστή καὶ ἀτημέλητη, ὅταν ἴσως τὴ της λέω, τὴν ἀγαπᾷ ἀρκετὰ, καὶ ἐπίσης ἵσταν τρέχουμε ἢ περλεύουμε. Ἦσαν ἐπὶ πολὺν καιρὸ δυνατότερή μου, ἀλλὰ τώρα τὴν νικῶ».

Καὶ παρακάτω:

«Κυττάζω τὴ Σιδόνη πού κάθεται μόνη της στὸ παγκάκι τοῦ κήπου. Δὲν ξέρει ὅτι τὴν βλέπω. Πῶς κινεῖται! Δὲν μένει στὴν ἴδια θέσι οὔτε 10 δευτερόλεπτα. Κτενίζει τὰ μαλλιά της. Βγάζει τὸ παπούτσι της καὶ τινάζει τὴν ἄμμο. Ἐξετάζει μὲ σοβαρότητα τὸ πόδι της, σηκώνει τὴν ποδιά της, κυττάζει τὸ δέρμα της. Πτερνίζεται. Ψάχνει γιὰ τὸ μαντῆλι της: δὲν τὸ βρίσκει: τῆς ἔχει πέσει κατὰ γῆς. Ἐπὶ ὀλίγα λεπτά διστάζει νὰ σηκωθῇ ἢ νὰ παραμείνῃ καθισμένη. Χασμουριέται. Ἀξαφνὰ δὲν κουνιέται: ἔνα λεπτὸ νάρκη, σὰν νὰ κοιμάται. Ξυπνάει, σηκώνεται, κυττάζει δεξιὰ, ἀριστερὰ, πίσω, μὲ κινήσεις τῆς κεφαλῆς ζωηρές, σὰν πουκτοποιεῖ τὴν κόμη της, σιάχνει τὴν ποδιά της, σηκώνει τὸ μαντῆλι της καὶ τρέχει πρὸς ἐμένα. Μὲ ἀγκαλιάζει γελώντας. Μὲ κάνει νὰ γελάσω. Ἔϊνε καλλίτερη ἀπὸ μένα».

Τὸν ἴδιο χρόνον:

«Ἡ Σιδὼν με ῥώτησε: «Σὲ εὐχαριστεῖ ὅταν σὲ ἀγκαλιάζω ἢ
μὲ ἀγκαλιάζῃς;». Δὲν ἤμουν εὐδιάθετος. Τῆς ἀπήντησα ἀρνητι-
κά. Τότε με ῥώτησε, ἂν θὰ μοῦ ἔκανε εὐχαρίστησι νὰ μὴ τὴν ἀγ-
καλιάσω ποτέ! Ἐδίστασα: μοῦ ἄρεσει νὰ μὴν ἀποκρίνωμαι, ὅ-
πως αὐτὴ, στὸ βρόντο. Ἐσκέφθηκα, καὶ μοῦ φάνηκε νὰ νοιώθω
αὐτὰ τὰ φιλιὰ μοῦ ἔδιναν κάποια εὐχαρίστησι τοῦ αὐτοῦ
εἶδους (ἀλλὰ πολὺ μακρινή) ὅπως τὰ φιλιὰ τῆς μητέρας μου.
Τὸ εἶπα στὴ Σιδὼν. Ἐγίνε κατακόκκινη, μοῦ ἔδωκε πολλὰ φι-
λιὰ, καὶ ἐπὶ τέλος με ἔνευρίασε τόσο, ὥστε τὴν ἔστειλα στὸ
διάβολο».

Μετὰ τὰ 12 ἔτη:

κη: «Ἡ Σιδὼν μαζὲ ἐρεθίζει πολὺ συχνά, ἀλλ' ὅπως λέγει ἡ Ἀλ-
λῶς εἶνε μάλαμα. Τὴν ἀγαπῶ ὁλοένα καὶ περισσότερο. Ἀσφα-
τέρα εἶνε τὸ πρόσωπο ποὺ ἀγαπῶ καλλίτερο ὅστερ' ἀπὸ τὴ μη-
τρός μου. Δὲν ἀπαιτεῖ τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό της ὅ,τι ἔχει εἶνε
πολὺν κομρὸ τὸ δῶσθ' ὅλον τὸν κόσμον. Δὲν εἶμαι βλάκας. Γιὰ
τὸν πατέρα μου, ποὺ διδάσκει θαυμάσια ὅταν θέλῃ! Κάνει ἀ-
καλλιτέρερον ἀπὸ μένα.

«Ένα μόνο πράγμα με απομακρύνει λίγο απ' αυτή, μο-
λο-
της προσπαθώ τώρα να είμαι δίκαιος και να μη τὰ βάζω μαζί
«ζωώδης». Θέλω να πω, ότι έχει πολλήν υγεία, ύπνο, όρεξι όρ-
μητικότητα στα παιχνίδια. Και όλα αυτά κόπτονται αϊφνίδια
τό ένα είδος καταπτώσεως που είνε και αυτό «ζωώδες». Της
τό λέω, δέν στενοχωρείται. Άρκεί ν' ασχολούμαι μ' αυτήν, και
είνε εύχαριστημένη».

Διαβάξω τις σημειώσεις μου καὶ ξαναβλέπω τὸν ἑαυτό μου

σὲ ἡλικία 15 ἐτῶν. Ὁ πατέρας μου μᾶς εἶχε πλησιάσει, ἀναμνησθέντα σὴν ἐργασία μας, κάποτε καὶ στὰ παιγνίδια μας. Δὲν μποροῦσα νὰ διακρίνω τὰ αἶτια τῆς προσεγγίσεως αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἀμφέβαλλα ὅτι ἡ Σιδόνη ἦταν ὁ πραγματικός ἀντικειμενικός του σκοπὸς μᾶλλον, παρὰ ἐγώ. Αὐτὸ μοῦ προκάλεσε κάποια ἀόριστη ζηλοτυπία, μοῦ ἔπαιρναν κάποιο πράγμα πού γι' αὐτὸ συχνὰ εἶχα δείξει ἀρκετὰ ἡλίθια περιφρόνησι, ἀλλὰ πού ἐνδίαφερόμουν ἐν τούτοις. Ἡ ἀπροσδιόριστη αὐτὴ ζηλοτυπία μὲ ἔκανε νὰ σκεφθῶ: «Ἀγαπῶ λοιπὸν τὴ Σιδόνη;»

Ἔτσι ἡ δυνατότητα τοῦ ἔρωτα, ὁ πειρασμὸς σχεδὸν τοῦ ἔρωτα γλυστροῦσε πρὸς ἐμένα (σὲ ἡλικία 15 ἐτῶν), ἀπὸ ἓνα δρόμο ἀγνὸ, ἀπὸ κάθε αἰσθησιακὸ στοιχεῖο. Κατὰ τὴ διάρκειά τῆς παράδοξης ἐκείνης περιόδου, πού μ' ἐπείραζε ἡ γρήγορη σωματικὴ διάπλασι τῆς Σιδόνης, ὀλίγη αἰσθηματικότητα ἐκ μέρους τῆς θὰ μ' ἔρριχνε στὰ πόδια τῆς. Καὶ θὰ μπορούσα ν' ἀπαντήσω σὴν πῶ πάνω κατηγορία τῆς: «Ἄν καὶ σὺ ἀκτινοβολοῦσες ἓνα ἐξαυλωμένο ἔρωτα, θὰ ἐγίνόμουν ὅ,τι ὀνομάζεις κοινὸ ἀγῶρι». Ἀλλ' ἀπὸ τὴν μάταιη ἐκείνη ἀναμονή μου ἐνδίαφάνωτο αἰσθήματος, πού σ' αὐτὴν ἡ Σιδόνη μοῦ ἀντέτασσε μιὰ συμπάθεια καθαρὰ φυσικὴ, προέκυψε γιὰ μένα μιὰ ἐνστικτική ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴς ὑλικότητες τοῦ ἔρωτα.

Ἄ! ὁ φτωχὸς μικρὸς δεκαπενταετής Ἀρνάλ! Πόση περίπλοκη δυσθυμία τὸν καταπιέζει!... Δὲν ξέρει πιά ἂν ἡ σύντροφος τῆς ζωῆς του τοῦ εἶνε προσφιλες ἢ βαρετή. Τοῦ φαίνεται ὅτι ἀγαπᾷ σ' αὐτὴν κάτι πού θὰ μπορούσε νὰ εἶνε, ἀλλὰ πού δὲν θὰ εἶνε ποτέ!... Κάτι τὸ ἀόριστο καὶ τὸ ἀνησυχητικὸ πλανᾶται ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπῆτι, κάτι πού ὁ Ἀρνάλ δὲν τὸ ἐννοεῖ καὶ πού τὸ προαισθάνεται, κάτι πού μέσα σ' αὐτὸ εἶνε ἀνακατεμένοι ὁ ἑθρικός πατέρας καὶ ἡ μικρὴ κουτὴ σύντροφος... Τὸ μόνο φανερό εἶνε ὅτι ἡ Σιδόνη κατέκτησε τὴν προσοχὴ καὶ τὴ φιλία τοῦ πατέρα ἐκείνου, πού τὸν μεταχειρίζεται, αὐτὸν, μὲ ἀδιαφορία, καὶ ὅτι ἐκείνη δέχεται καὶ ὀρέσκειται σ' αὐτὴν τὴν προτίμησιν. Ἔτσι ὅλα τὸν προδίδουν! Ὅλα τοῦ ἀφαιροῦνται, τοῦ κλέβουν. Δὲν τοῦ ἀπομένει παρὰ ἡ ἀρρωστη μητέρα. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, ἡ ἀνάγκη τοῦ ν' ἀγαπᾶται δὲν ἱκανοποιεῖται παρὰ κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἡ τρυφερὴ Μαρία—Ἀγγελικὴ προτιμᾷ τὸν σύζυγό τῆς ἀπὸ τὸ γυῖό τῆς. «Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πεθάνῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο μας καὶ μπορούσε ἡ μιὰ νὰ ἔχη τὴν ἐκλογὴ, θὰ ἐκρατοῦσε τὸν μπαμπά! Κανένας δὲν μὲ ἀγαπᾷ!», ψιθυρίζει ὁ μικρὸς ἀπομονωμένος. Καὶ φωνάζει: «Δὲ θέλω πιά νὰ μείνω ἐδῶ: θὰ φύγω ἀπὸ τὸ Λαγκατέρ!»

Ἡ εὐχὴ αὐτῆς, πού ὁ μικρὸς δὲν θὰ ἐτολμοῦσε ποτέ νὰ τὴν ἐκφράσῃ, ἔμελλε νὰ ἐκπληρωθῇ ὅχι χωρὶς σπαραγμὸ. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ὁ πατέρας μου ἀποφάσισε νὰ μὲ στείλῃ εἰς Μπερενσάιν, ὅλη μου ἡ ἀσυναίσθητη τρυφερότητα γιὰ τοὺς τόπους ὅπου εἶχα γεννηθῇ, πού δὲν τοὺς εἶχα ποτέ ἐγκαταλείψει, ὅπου θὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν ἡ μητέρα μου καὶ ἡ Σιδόνη, ὅλη αὐτὴ ἡ τρυφερότητα ἐσωρεύτηκε μέσα σὴν καρδιά μου καὶ τὴν

πλημμύρισε. Καί, ὅπως μπορούσε κανεὶς νὰ προβλέψῃ, τὸ πᾶν συνωμότησε γιὰ νὰ αὐξήσῃ τὴ ζέσι τῆς. Ἡ μητέρα μου στάθηκε περισσότερο τρυφερὴ καὶ ἐκλαιγε σφίγγοντάς με στὸ ἰσχνὸ τῆς στήθος. Ἡ Σιδόνη ξανάγινε ἡ ἴδια καὶ μὲ «ἐπρωτιμοῦσε» φανερά: οἱ ἄνθρωποι μας μὲ λυπόντανε. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ πατέρας μου κατέβαλλε προφανῇ προσπάθειά γιὰ νὰ μοῦ δείξῃ πατρικότητα. Ἡ εὐαίσθησί μου συγκινήθηκε καὶ ἐδοκίμασα εὐλκρινεῖν τὴν μελαγχολία γιὰ τὴν ἀπόσπασιν ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπῆτι πού ἔχουν περιγράψῃ τόσες φορές. Καὶ ὅταν ἔφυγα, ἀγαποῦσα τὴ Σιδόνη, τὴ Σιδόνη πού ἡ λύπη τοῦ ἀποχωρισμοῦ τὴν εἶχε ἀπογουμῶσει γιὰ ἓνα διάστημα ἀπὸ τὴν «ὕλικότητά» τῆς, τὴ Σιδόνη, πού εἶχε μεταμορφωθῇ ἀπὸ τὴν ἄγωνία πού μὲ ἔχανε.

Σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι τῆς καρδιάς καὶ τοῦ πνεύματος, ἔφθασα εἰς Μπερενσάιν, κολλέγιο ἀποκλειστικὰ διαμαρτυρομένων, ὅπου ὤπῃρχαν Ἀγγλοὶ, Ἑλβετοὶ, Σουηδοὶ, Νορβηγοὶ καὶ περισσότεροι Γερμανοὶ: οὐτε ἓνας ἄλλος Γάλλος μαθητῆς.

Τὸ καινούργιο τοῦ περιβάλλοντος στάθηκε ἓνα ἐξαιρετικὸ ἀντίδοτο γιὰ τὴν μελαγχολία μου. Ἐξανάγινε τὸ νῆπιον, πού δὲν μιλεῖ τὴ γλῶσσα ἐκείνων πού τὸ περιστοιχίζουσιν. Ὑπερήφανος καὶ ἐργατικός, θέλησα νὰ πρωτεύσω στὶς σπουδές. Τέλος, σὴν κοινὴ συμβίωσι μὲ ἄλλους ἐφήβους, τὸ πρόβλημα τῶν φύλων μὲ ἐπολλόρηκε ἀπὸ κάθε μεριά. Θέλω νὰ καθορίσω ἐκεῖνο πού σ' αὐτὴ τὴν κεφαλαιώδη ὥρᾳ τῆς διαπλάσεώς μου, συνετέλεσε ἀκόμη περισσότερο στὸ νὰ μὲ κἀνῃ ἐκεῖνο πού μοῦ μέμφεται σήμερα ἡ Σιδόνη: ἓνα νεανίαν ἀρκετὰ διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ μάζα.

Ἐνα χρόνον πρὸ τοῦ πολέμου, μόνο μερικοὶ μορφωμένοι ἐγνώριζαν στὴ Γαλλία τὸ ὄνομα τοῦ Φρούδ. Στὴ Γερμανία, ἡ θεωρία τοῦ τῆς ψυχναλύσεως ἦταν ἤδη γνωστὴ στὸ κοινόν. Εἶχε κακὰ πακτῆσει τὰ πανεπιστήμια καὶ εἰσέδωε στὰ κολλέγια, ἀρρένων καὶ θηλέων. Δὲν ἐπρόκειτο ἀκόμη γιὰ τὴν τρομερὴ μανία, πού διαπίστωσα ἀργότερα ὅταν ὑπηρετοῦσα στὸ Ρῆνο καὶ πού κατέληξε σὲ παροξυσμὸ. Ἀλλ' ἀπὸ τὰ 1913, ἀκόμη καὶ σ' ἓνα κολλέγιο ὅπου ἐβασίλευε ἡ πειθαρχία καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν διαμαρτυρομένων, ἡ ἀνδρικές περιέργειες 600 ἀγοριῶν 10-17 ἐτῶν, συνάσσευον σὲ ὑποβλητικὴ θρησκεία. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς δασκάλους τὴν καταπολεμοῦσαν καὶ ἐθλίβοντο γιὰ τὴς καταστροφές πού προκαλοῦσε. Ἔτσι ἐμυήθηκα στὶς πραγματικότητες τοῦ ἔρωτα.

Στὶς «Ἀναμνήσεις τῆς Νεότητός μου» ὁ πάτερ Γκρατρὺ, διηγούμενος τὴ δική του μύθσιν, ἀναφέρει τὰ λόγια αὐτά, πού εἶνε γιὰ μένα τρομερὰ καὶ μεγαλειώδη: «Εκεῖνο πού ἔμαθα τότε μοῦ φάνηκε ὅτι ἦταν τὸ ἴδιο πράγμα μὲ τὸ θάνατον». Θὰ ἔμπορῶσα νὰ εἰπῶ τὸ ἴδιο καὶ χειρότερον. Στὴ στιγμὴ τῆς ἀπότομης ἐκείνης

ἀποκάλυψης, ἡ φυσιολογικὴ μορφή τοῦ ἔρωτα δὲν μοῦ ἦταν ἀνεκτὴ παρὰ μόνο ἂν περιεβάλλετο μὲ τὸ αἶσθημα. Ἡ καρδιά μου, παραγαμένη ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἀποχωρισμό, ἦταν γεμάτη ἀπὸ μιὰ μητέρα, μᾶλλον ἄγγελο παρὰ γυναῖκα, καὶ ἀπὸ μιὰ Σιδόνη ἐξιδανικευμένη, ὅπως τὴν εἶχε μεταμορφώσει ἡ προσέγγισις τοῦ χωρισμοῦ. Ἡ ἀπλοϊκὴ, χονδροειδὴς καὶ σχολαστικὴ φροῦδικὴ θεωρία τῶν συμμαθητῶν μου μοῦ ἔδωκε τὸ συναῖσθημα τοῦ θάνατου, ἀλλ' ἐπιβαρυμένο μὲ κάτι τὸ μακάβριο. Σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ νεαρὰ ἐκεῖνα πνεύματα ὁ φρικτὸς ἰὸς εἶχε ἐνεργήσει σὰν φρενιτιδῶδες ἀφροδισιακὸ, σὲ ἄλλα σὰν ἐγκεφαλικὸ διαταρακτικόν, γιὰ τὴν ἄρρωστη μητέρα μου, μὲ ἐπάγωσε ἀπὸ φρίκη, καὶ τὸ κτύπημα ἦταν τόσο δυνατό, ὥστε προσβάλλοντας ἕνα ὄργανισμὸ στὴν ἀνάπτυξί του, τὸν ἐτροποποίησε διὰ παντός. Ὑπόφερα καὶ ἀπὸ τὸν παραμικρότερο αἰσχρὸ ὑπαινιγμὸ στὶς συνομιλίες τῶν συμμαθητῶν μου: Ἀπομονώθηκα ἀπ' αὐτοὺς προκειμένου γιὰ συζητήσεις γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ τὴν ἡδονή. Ὅλο καὶ περισσότερο κατέφευγα μέσα σ' ἕνα ἰδανικὸ ἐκκλησάκι, ὅπου ἔλαμπαν δύο μορφές, ἡ μικρὴ μου παιδικὴ σύντροφος καὶ ἡ πάσχουσα μητέρα μου.

ΠΡΩΤΟ

Μιὰ τέτοια ἠθικὴ ἀπομόνωσις, μιὰ τέτοια ἀποστροφή πρὸς τὶς πραγματικότητες τοῦ ἔρωτα, μὲ εἶχαν φυσικὰ καταστήσει, στὶς παραμονὲς τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς Λαγκάτερ, ἕνα ὑπερσθηματικόν.

Τίποτε δὲν εἶχε μεταβληθῇ στὸ σπίτι ὅπου ἐγύρισα κατὰ τὶς διακοπές, καὶ, γιὰ τὴν λεπτὴ ἐκείνη καρδιά πού ἔφερνα μαζί μου, ἡ ἐπιστροφή ὑπῆρξε εὐχάριστο δυναμωτικόν. Μοῦ συνέβη, ὅταν εἰρέθηκα μόνος στὸ δωμάτιό μου, νὰ φιλήσω εὐλαβικὰ τοὺς τοίχους. Ἐκλαψα ἀπὸ εὐτυχία ἐπάνω στὰ ἀναιμικά χέρια τῆς πολυαγαπημένης μου ἀσθενοῦς. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ πατέρα μου δὲν μὲ ἐπάγωσε διόλου, καθὼς φοβόμουν. Δὲν θὰ μποροῦσα νὰ πῶ ὅτι ἡ ἀφιξίς μου τὸν ἐνθουσίασε ἐν τούτοις, (καὶ ἀφιξίς καὶ τῇ διαμονῇ εὐχάριστο. Ἀπέδωκα τὴν καλωσύνη αὐτῇ στὴν ἐπιτυχία μου ὡς μαθητοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σιδόνη, μὲ κατέβηλε. Εἶχε μεγαλώσει λίγο. Μιὰ μεταβολὴ διεκρίνετο πρὸ πάντων στὴν κορμοστασιά καὶ στὴν ἐκφρασί τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς. Γιὰ πρώτη φορὰ εἶχα ἐμπρὸς μου μιὰ Σιδόνη πού τὸ πρόσωπό, ἡ στάσεις, ἡ φωνή, ἐμαρτυροῦσαν μιὰ ἐσωτερικὴ ζωὴ. Ἡ ἀναγγελία τῆς προσεχοῦς ἀφίξεώς μου τὴν εἶχε βυθίσει—μὲ εἶπε ἡ μητέρα μου—σὲ διαδοχικὰς κρίσεις πυρετοῦ καὶ χαυνώσεως. Λίγο ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ ὅταν μὲ ἀντίκρυσε.

Εἶσα ἀφήσει ἕνα κοριτσάκι πολὺ πρῶίμα διαπλάσμενο, πού δὲν ὑποψιάζετο τὴν ντροπὴ κι' ἐπαινε μὲ ἀθωότητα ἐμπρὸς μου ἐνστάσεις πού θὰ τὴς ἐνόμιζε κανεὶς προκλητικὰς, πού τὸ σῶμα

ἐφαίνετο νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ ἐνστικτο. Ἐξανάβρισκα τὸ ἴδιο πρόσωπο, σκεπτικόν, ἀνήσυχο, περιβεβλημένο μὲ ἕνα μυστήριον πού δὲν ἐζητοῦσα κἂν νὰ τὸ ξεδιαλύνω, γιὰτὶ μὲ ἔθελγε. Τὴν εὐρισκα ἐπίσης γεμάτη ἀπὸ ἐπιφύλαξι, σὲ βαθμὸ πού καὶ ἡ πατρικώτερες θωπείες τὴν ἔκαναν νὰ ὀπισθοχωρῇ αὐτόματα κ' ἐπειτα ν' ἀφήνεται, ἀλλὰ νὰ τρέμη, ὅπως ἕνα πουλάκι αἰχμάλωτο σκιρτᾷ μέσα στὸ χέρι. Ὅλα αὐτὰ μοῦ τὴν ἔκαναν ἀπειρα πολυτιμότερη καὶ προσφιλέστερη. Τί κἀνόητος καὶ ἀφελὴς πού ἤμουν! Ἡ Σιδόνη μὲ κατακτοῦσε σιγὰ-σιγὰ, καὶ πιστεύω εἰλικρινὰ ὅτι ἀπὸ τὸν αὐλο καὶ τρυφερὸ ἔρωτα θὰ ἐγλυστροῦσα, ἂν ὄχι μέχρι τοῦ πόθου, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ἀποδοχῆς τῆς ιδέας τῆς ἐνώσεώς μας.

Ἡ πεποίθησις αὐτὴ μοῦ ἔρχεται τόσο ἐπιτακτικῇ, ὥστε λίγο ἔλειψε νὰ κατεβῶ στὸ δωμάτιο τῆς Σιδόνης ἢ νὰ τὴν καλέσω κοντὰ μου, γιὰ νὰ τῆς εἰπῶ:

—Μὲ κατηγορεῖς πῶς δὲν σὲ ἀγάπησα ὅπως ἕνα ἀγόρι ἀγαπᾷ ἕνα κορίτσι; Ἀντιλαμβάνεσαι τάχα καὶ τὴν ἰδική σου εὐθύνη γι' αὐτὴ τὴν ἐγκράτεια, πού ἐσὺ τὴν κρίνεις ἀνώμαλη; Ἐπὶ δύο ὁλόκληρους μῆνες εἶχα παραδοθῇ ἠθικὰ σ' ἕνα γυναικεῖο ὄν, πού ἦσουν σὺ ἡ ἴδια. Μετέδωκα χωρὶς ἐπιφύλαξι ὅλες τὶς σκέψεις τῆς καρδιάς μου στὸ αὐτὸ τῆς, καὶ τὸ ὄν αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατό νὰ μὴ ἀντιληφθῇ καλὰ τὴ συμπάθεια πού τῆς ἔδειχνα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη πού εἶχα στὴν ἀμοιβαιότητα τῶν αἰσθημάτων της. Καὶ οὔτε μιὰ φορὰ δὲν ἀνέβηκε στὰ χεῖλη της μιὰ διαμαρτυρία, πού θὰ γεννήθηκε μέσα στὴ συνειδήσί της! Οὔτε μιὰ φορὰ ἡ σύντροφος αὐτῆς τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας δὲν μοῦ εἶπε: «Ὁχι, δὲν θέλω πιά νὰ σὲ παραπλανῶ περισσότερο. Σοῦ ἀρέσω γιὰτὶ δὲν μοιάζω πιά μὲ τὴν Σιδόνη πού ἐγνώρισες. Ὁλοιπὸν, ἡ μεταβολὴ αὐτῆς δὲν ἔγινε γιὰ σένα, ἀλλ' εἰς βάρος σου. Μὴ μοῦ ζητᾷς ἐξηγήσεις. Παραίτησου. Ἀφήσέ με, ἀπομακρύνσου ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπίτι διὰ παντός».

Ἀντὶ αὐτοῦ, ἀφηνες νὰ σὲ ἀγαπῶ. Δὲν μοῦ παραχώρησες τίποτε, αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια. Δὲν μοῦ πρόσφερες τὰ χεῖλη ἐκεῖνα πού σφραγίζονταν ἐπάνω τους τὸ μυστικόν σου. Ἐποφείλισα ἔτσι ἀπὸ τὸν ἐξαιρετικὸ σεβασμὸ μου πρὸς ἐσένα ἀπὸ τὴν μοναδικὴ ἀγνεία μου. Ἀλλὰ μὲ ἀφήσες νὰ σὲ ἀγαπῶ χωρὶς νὰ δοκιμάσῃς μιὰ τύψι, χωρὶς νὰ ἐκφράξῃς μιὰ διαμαρτυρία. Ἀκόμη στὴ σημερινῇ σου ἐξομολόγησι, τὴν πολὺ εἰλικρινῇ, δὲν βλέπω ἴχνος σχετικῆς ντροπῆς. Ὅχι! κρίνεις ὅτι καλὰ ἔγινε ὅ,τι ἔγινε, ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν συνήθη δικαιολογία τῶν γυναικῶν, δὲν μποροῦσες νὰ κάμῃς ἄλλοιῶς! Προσπάθησε τοῦλάχιστον, τώρα πού αἰσθάνθηκες τὸν ξεπεσμό τῆς ζωῆς, νὰ γνωρίσῃς τί μοῦ προέρεται ἀπὸ ἐσένα. Σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ, ἔπειτα ἀπὸ ἕνα συμβάν πού ἐγνώριζεις, πού δὲν θὰ σοῦ τὸ διηγῇθω ποτὲ καὶ πού ἐγνώρισα ὅτι ἡ γυναῖκα πού ἡ καρδιά της δὲν εἶνε διεστραμμένη καὶ πού ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν γυναικῶν, μπορεῖ ν' ἀπατήσῃ τὸ σύντροφο τῆς παιδικῆς τῆς ἡλι-

ρας; Ἐκτός τοῦ φαρμάκου, ἡξαιρα ὅτι θὰ εὑρισκα ἐκεῖ κ' ἓνα μηχανικό, ποῦ θὰ μοῦ διώρθωνε τὸ ποδήλατο ἢ θὰ μοῦ ἐνοικίαζε κάποιο ἄλλο. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, θὰ γύριζα εἰς Λαγκατέρ κατὰ τὴν κανονισμένη ὥρα.

Τὰ πράγματα ἐτακτοποιήθηκαν ἀκόμη εὐκολώτερα ὅταν τὸ πετρωμένο ἀκολουθεῖ ἓνα σκοπὸ, ἐξουδετερώνει ὅλα τὰ ἐμπόδια. Ὁ φαρμακοποιὸς τοῦ πύργου ἔκαμε μόνον 20' γιὰ νὰ μοῦ ἐκτελέσῃ τὴ συνταγὴ, καὶ ὅταν μετὰ 3)4 τῆς ὥρας ξαναγύρισα στὸ φαρμακεῖο μὲ διωρθωμένο τὸ ποδήλατο, εὐρήκα ἕτοιμο τὸ φάρμακο. Ἔτσι, ἀντὶ νὰ καθυστερήσω, ἐγλύτωσα περισσότερο ἀπὸ μιά ὥρα.

— Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς Λαγκατέρ, ἔδωκα τὸ φάρμακο στὴν Ἀλίκη. Ἔπειτα, ἐπειδὴ ἤμουν πολὺ ἰδρωμένος, μοῦ ἤλθε ἡ ἰδέα νὰ κάμω ἓνα λουτρό.

ΣΤΑΤ

Ἐπήγαινα στὸ λουτήρα, ὅταν, τὴ στιγμή ποῦ ἔστρεψα τὴ γωνία τοῦ διαδρόμου, ἄκουσα ν' ἀνοίγῃ ἡ πόρτα τοῦ λουτροῦ καὶ εἶδα νὰ βγαίῃ ἀπὸ κεί ἡ Σιδόνη. Ἐγὼ τὴν ἔβλεπα, ἀλλ' ἡ Σιδόνη δὲν μπορούσε νὰ μὲ διακρίνῃ γιατί ἦταν σκοτεινὸ τὸ μέρος ὅπου βρισκόμουν. Ἐντρεπόμεναι τόσο πολὺ, ὥστε θὰ στενοχωριόμουν νὰ διασταυρωθῶ μὲ τὴ Σιδόνη ντυμένη μόνον μὲ τὴ ρόμπα τοῦ λουτροῦ, πράγμα ποῦ πιθανὸν δὲν θὰ τὴν στενοχωροῦσε διόλου αὐτὴν!

Ἐτοιμαζόμουν νὰ φύγω, ὅταν ἀνοίξε μίαν ἄλλην πόρταν, ἀπὸ ὥραν ἐτοιμασμένη, γιατί δὲν ἔτριξε διόλου. Ἐβγήκε ἀπ' αὐτὴ ὁ πατέρας μου καὶ ἀπέφραξε τὸ δρόμο στὴ Σιδόνη. Γιατί δὲν ἔφυγα; Γιατί παρῆκα στὴ θέσιν μου σὰν ἀπολιθωμένος; Ἡ Σιδόνη στὴν ἀρχὴ ὀπισθοχώρησε, κ' ἔπειτα ἐσταμάτησε. Ὁ πατέρας μου τὴν ἐπλησίασε. Ἐκεῖνη ἐπροσπάθησε νὰ ξεφύγῃ. «Ὁχι... ὄχι. Ὁχι ἐδῶ...» Καὶ ἐκολλοῦσε στὸν τοῖχο, σφίγγοντας τὴν ἑσῦρε ἐπάνω του. Ἐγὼ, παγωμένος, χωρὶς νὰ τολμῶ καὶ χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ κινηθῶ, δὲν ἔβλεπα πιά παρὰ τὸ λευκὸ ὀπίσθιο μέρος τῆς ρόμπας. Τώρα ἀντίκριζα τὸν πατέρα μου, ἀλλὰ δὲν διέκρινα τὴ μορφή του, γιατί τὰ δύο πρόσωπα ἦσαν ἐνωμένα καὶ δὲν ἀφήνοντο. Ἐαφνικὰ παρατήρησα τὴν ἄκρην τοῦ λευκοῦ ἐσφραγίσαντο ν' ἀνεμίσξῃ, κ' ἐφαντάσθηκα τί ἔψαυε ὁ ἔνοχος.

ἔχαι τὸν καιρὸ ν' ἀνακτήσω τὴν ψυχραιμίαν μου, νὰ ὀπισθοχωρήσω ἀθόρυβα, νὰ φύγω. Ἀνέβηκα στὸ δωμάτιό μου κ' ἐκλειδώθηκα. Ἐσφραίσθηκα στὸ κρεβάτι μου, καὶ μὲ τὸ πρόσσωπο μὲ τὴν καρδιά ἄλλοτε σταματημένη καὶ ἄλλοτε, νὰ χοροπηδῇ ἐκείνη.

Ἐπέρασα τίς δυὸ ἐπόμενες ἡμέρες μὲ φοβερὸ πυρετὸ ποῦ εἶχα τὸ σπασμωδικὸ θάρος νὰ τὸν ἀποκρίψω. Δὲν διατηρῶ ἀπὸ ἐκεῖνες τίς ἐπικίνδυνες ὥρες παρὰ τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς ἀνυπόφο-

ρης θερμοκρασίας, ἐνὸς μανιώδους βόμβου μέσα στ' αὐτιά μου ἐνὸς εἰδους φανταστικοῦ κινηματογράφου, ποῦ πρόβαλε ἐμπρὸς εἰς τὰ κλεισμένα μου βλέφαρα τὴν πλὴν μπερδεμένη ταινία. Ἀλλὰ, πρᾶγμα ἀξιοσημείωτο, ἡ ταινία αὕτῃ δὲν εἶχε καμμία σχέσιν μὲ τὸ πραγματικὸ γεγονός. Τὸ πραγματικὸ συμβάν, ἡ ἀληθινὴ εἰκόνα, δὲν κατ'ὀρθωσαν νὰ ξαναεμφανισθοῦν παρὰ μιά μόνον φορὰ μετὰ τὸν κατευνασμὸ τοῦ πυρετοῦ. Ἐπροσπαθοῦσα νὰ τὰ ἀπομακρύνω, γιατί ἡ κατάπτωσί μου παρέμενε ἰσχυρότατη, καὶ κάθε ἀκριβὴς σκέψι μὲ συνέντριβε.

Ἐφ' ὅσον μοῦ ξαναερχόντουσαν ἡ δυνάμεις, ἐπροσπαθοῦσα νὰ σκέπτομαι:

«Αὐτὸ ποῦ εἶδα δὲν ἔγινε, θέλω νὰ μὴ ἔχῃ συμβῇ»!

Ἐξαιρα καλὰ ὅτι αὐτὸ εἶχε συμβῇ, ἀλλ' ὁ φόβος μήπως δεχθῶ νέο χτύπημα ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν, μὲ παραινέουσε νὰ ἐγελῶ τὸ φτωχὸ μου ἄρρωστο πνεῦμα. Ἐπέρασα κοντὰ στὴ μητέρα μου τίς λίγες αὐτὲς μέρες. Ὁ ὠχρὸς ἐκεῖνος ἄγγελος ἀπορροφούσε πιά ὅλη μου τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης. Κ' ἐν τούτοις ἤμουν ἀποφασισμένος νὰ τὴν ἐγκαταλείψω τὸ ταχύτερο. Ὁ πόθος νὰ μὴ ἐπιβραδύνω τὴν ἀναχώρησί μου γιὰ τὴν Ἀγγλία μὲ πολιορκοῦσε. Ὅσον ἀφορᾷ τὴ Σιδόνην καὶ τὸν πατέρα μου, δὲν ἔβλεπα πιά σ' αὐτοὺς παρὰ σκιὰς. Δὲν ἤθελα νὰ σταματῶ τὴ σκέψιν μου στὸ γεγονός ὅτι εἶχαν πραγματικὴ ὑπαρξιν συνδεδεμένη μὲ τὴ δική μου. Δὲν ξαίρω ἂν ὁ πατέρας μου ἐπρόσεχε τὴ μεταβολή. Ἀνησυχούσε τόσο λίγο γιὰ μένα! Ἡ Σιδόνη μοῦ ἔκαμε μερικὲς ἐρωτήσεις, πρὸ πάντων τὴν ἀνούσια ἐκεῖνη καὶ ἀνόητη: «Μὰ τί ἔχεις;» τῶν γυναικῶν ἐρώτησιν κοινὴ ποῦ ἱκανοποιεῖ ἡ κοινὴ ἀπάντησι: «Δὲν ἔχω τίποτε!...» Κανεὶς ἐκ τῶν δύο δὲν ἐμάντευσε, κανεὶς τῶν δύο δὲν θὰ τὸ μάθῃ ποτέ. Στὴν ἐπιστολὴ τῆς ἡ Σιδόνη μοῦ γράφει: «... ἴσως ἂν μὲ ἐβοηθοῦσε, θὰ ἐμπιστευόμουν σὲ σένα, θὰ μπορούσε νὰ μὲ συμβουλεύσει, νὰ μὲ λυτρώσῃ! Ἀλλ' ὄχι, μὲ ἄφησε μόνην, ἀπελπισμένη, νὰ βυθίζωμαι στὴν ἀθλιότητά μου». Ἰδοὺ ὁλόκληρη ἡ γυναικεία! Ποτέ δὲν θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς ἡ ὁμολογία μιᾶς ἀνεγνωρισμένης εὐθύνης. Πάντοτε φταίει ὁ ἄλλος. Ἡ Σιδόνη, ποῦ εἶνε ἀπὸ τίς εὐλικρινέστερες, ὁμολογεῖ πιά κάτω: «Δὲν δικαιολογοῦμαι, δὲν συνηγορῶ ὑπὲρ τοῦ ἐαυτοῦ μου!»

ΣΤΑΤ

Ἐγὼ, ἀμύνομαι, γιατί εἶμαι συγχρόνως κατηγορούμενος, συνήγορος, μάρτυρας. Ὑπερασπίζω τὸν ἐαυτό μου ἐμπρὸς στὸ μόνον ὑπέρτατο δικαστήριον ποῦ ἤμπορῶ νὰ προσφύγω: ἐνώπιον τῆς συνειδήσεώς μου.

Φρονῶ ὅτι κάθε μεταγενέστερη πληροφορία καὶ κάθε ἐπιχειρηματολογία εἶνε ἀνωφελής. Καὶ αἰσθάνομαι τὸν ἐαυτό μου ἀθωωμένο ἀπὸ τὴν πρώτη κατηγορία: ὅτι δηλαδὴ δὲν ὑπῆρξα γιὰ τὴ μικρὴ σύντροφο τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἐκεῖνο ποῦ μποροῦσε νὰ περιμένῃ ἀπὸ ἓνα «φυσιολογικὸ» σύντροφο.

Μένει ἡ δεύτερη κατηγορία. Μετὰ τὴν ἀναχώρησί μου γιὰ τὴν Ἀγγλία διαβλέπει ὅτι εἰσέδυσσα εἰς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς καὶ μὲ μέμφεται ὅτι ἔκτοτε τὴν θεωροῦσα σὰν νὰ μὴν ὑπάρχει. Χωρὶς νὰ ἐννοῇ μὲ αὐτὸ ὅτι ἀθέτησα τὸ λόγο μου, γιατί δὲν εἶχα ἀναλάβει καμμιά ὑποχρέωσι, θέλει νὰ πῇ ὅτι δὲν ἀπασχο- λήθηκα πιά μ' αὐτῇ, γιὰ νὰ τὴν συνδράμω καὶ νὰ τὴν σώσω ἐν ἀνάγκῃ.

Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια καὶ συνεπῶς μὲ θίγει περισσότερο ἀπὸ τὴν πρώτην κατηγορίαν. Ἐνας τέλειος ἄνδρας, δὲν θὰ εἶχε πα- ρατήρησιν καθε ἐνέργεια γι' αὐτὴν τὴν ἀμαρτωλή. Ἀλλ' ἐφόσον δὲν ζητεῖ κανένας νὰ εἶνε τέλειος, κινδυνεύει νὰ καταστῇ ἐνοχος, τοῦλάχιστο ἀπὸ παράλειψι. Ἄς κάνουμε μιὰ εὐσυνείδητη ἐξέ- τασιν αὐτῆς τῆς νέας κατηγορίας. Καὶ πρὸς τοῦτο ἄς ἐπανέλ- θουμε στὰ μετὰ τὴν 2ῃ Σεπτεμβρίου.

Ἐφόσον θὰ ζῶ, θὰ εἶμαι εὐγνώμων πρὸς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐ- φτασα ἐκεῖ σὲ μιὰ τρομακτικὴ κατάστασι, ἠθικὰ συντετριμμέ- νος. Ἡ Ἀγγλία μὲ κατεπράυνε, ἔπειτα μὲ ἐθεράπευσε.

Πῶς; Μὲ τὴν πειθαρχίαν, ὅχι τὴν ἐπιβεβλημένην ἀλλὰ τὴν ἐκούσιν τοῦ πατροπαράδοτου πολιτισμοῦ τῆς, τοῦ τόσον συμπαθητικοῦ, μὲ τὴν παιδικὴν ἀπλότητά τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀγγλου, συνδυασμένην μὲ μιὰ σταθερότητα χαρακτῆρος καὶ μὲ μιὰ αὐτοπεποίθησιν ἀ- καμπτη. Ἐνας Γάλλος πού ἀνέμιχθηκε ἀρκετὸ καιρὸ μὲ τὴν ἀν- γλικὴν ζωὴν, βρῖσκε ἐυεξήγησι καὶ δίκαιη τὴ μεγαλειώδη μοῖρα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ διὰ μέσου τῆς ἱστορίας.

Τὸ κολλέγιο τοῦ Μπουξτον, εἰς Ντεβονσάιρ, ὅπου ἐπέρασα δύο ἀπὸ τὰ γονιμώτερα ἔτη τῆς ζωῆς μου, μὲ ἔσωσε, νομίζω, ἀκριβέστερα, ἄρχισε τὴν σωτηρίαν μου, πού συμπλήρωσε ὁ πό- λεμος. Ἡ ὑγιὴς ἠθικὴ τῶν Ἀγγλῶν συμμαθητῶν μου ἀποκατέ- στησε σιγά-σιγά τὴν υγείαν μου. Ποιὰ ἄβυσσος μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν Γερμανῶν συμμαθητῶν μου! Ἀναμφίβολα μικρότερη διὰ νοητικὴν ἀξίτητα, μικρότερη ἱκανότητα γιὰ ἐργασίαν, μικρότερη ὁρεξὶ γιὰ τίς ἰδέας, μικρότερη περιέργεια γιὰ τὸ καινούργιον. Ἀλλὰ σὲ ἀντιστάθμισμα ποία ἠθικὴ ἰσορροπία! Ποιὰ ἀντίδρασι εὐθικρισίας ἐναντίον τῆς δηλητηριάσεως τῶν ἀνατρεπτικῶν δογ- μάτων! Ἰδίως—καὶ αὐτὸ ὑπῆρξε πρὸ παντὸς γιὰ μένα σωτήριο— ποία ἡρεμὴ καὶ ὀριστικὴ τοποθέτησι τοῦ προβλήματος τῶν δύο φύλων!

Γιὰ ἕνα συνῆθη νεαρὸ Ἀγγλο, ἡ εὐρωστὴ ἀνδρικότητά του συνδυάζεται μὲ μιὰ οὐσιώδη ἀδιαφορίαν μὲ ὅλο τὸ γυναικεῖο φύλο. Ἡ γυναικὶς στὴ ζωὴ τοῦ θὰ εἶνε γι' αὐτὸν ἡ μιὰ διασκε- δασι, τοποθετημένη σὲ κατώτερη μοῖρα ἀπὸ τὰ σπὸρτ, τὰ ταξεί- δια, τὸ πόκερ, τὸ ποτὸ, καὶ πού θὰ τὴν ἀπολαύσῃ ἐνῶ συγχρόνως τὴν περιφρονεῖ, πρᾶγμα πού δὲν συμβαίνει γιὰ τὸ σπὸρτ, τὰ τα- ξεῖδι, τὸ πόκερ καὶ τὸ οὐίσκυ: ἡ θὰ εἶνε τὸ ἀντικείμενον μιᾶς σπ-

βαρῆς συζυγικῆς συμβιώσεως, πού θὰ ἔχῃ πρακτικὸ χαρακτήρα καὶ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ χρησιμότητα, συμβιώσεως πού ἀπ' αὐτὴν ὁ Ἀγγλος δὲν περιμένει καμμιά ἡδονή, ἐκτὸς στὴν ἀρχή, μερικῶν ἰδανικοτήτων ἀστικῆς συμβατικότητος, πού τηροῦνται μὲ λεπτολογία. Σὲ τοῦτο ὀφείλεται ἡ ψυχρότητα τῶν περιγρα- φῶν τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτα σ' ὅλη τὴν τρέχουσα φιλολογία τῶν.

Ἡ μεγαλειώδης ἠθικὴ υγεία τοῦ ἐφήβου Ἀγγλου προέρχε- ται ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ ὅτι θεωρεῖ ἀπρεπὲς νὰ ὑποταχθῇ ἠθικὰ στὴ γυναῖκα.

Ναί... Γνωρίζω τὴν ἀντίρρησι. Ὑπάρχει ὁ Ὀσκάρ Ουάιλντ. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν ἐπίσης ὁπαδοὶ τοῦ Ουάιλντ στὶς χώρες πού ἐπικρατεῖ ἡ ἐρωτομανία πρὸς τίς γυναῖκες;

Εἰγώ, πού ἔζησα ἕνα χρόνον μὲ νεαροὺς Γερμανοὺς, κ' ἔπειτα δύο ἔτη μετὰ τὴν Βρεττανίαν ἐφήβων, καὶ πού στὸ στρατιωτικὸ μου στάδιο, κατὰ καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, ἦλθα σὲ σχέσεις μὲ ἄν- δρες ἀπὸ ὅλες τίς χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ ἔξω τῆς Εὐρώπης θὰ ἐθεωροῦμαι ἴσως ἀφελὴς γιὰ τὴν ἀκόλουθον γνώμη, πού τὴν ἐκ- φράζω γιὰ μόνον τὸν ἑαυτὸ μου, καὶ συνεπῶς μὲ πλήρη εἰλικρί- νεια: διακρίνω συχνότατα ὅτι οἱ μετὰ τῶν ἐφήβων Ἀγγλῶν δεσμοὶ ἦταν ἀληθινὰ πλατωνικοὶ, ὅμοιοι μὲ τὸ αἶσθημα τοῦ Σω- κράτους γιὰ τὸν Ἀλκιβιάδην, μὲ τὴν τρυφερὴν φιλίαν πού κρίνεται ἐντελῶς φυσικὴ μετὰ κοριτσιῶν. Κατ' ἀνάγκην οἱ τέτοιες φι- λίες εἶνε ὑποπτές. Ἀκουσα νὰ ἐκφράζονται ὑπόνοιες κατὰ προ- σῶπων πού τὰ ἐθεωροῦσα ἄψογα. Μένω ὅμως πεπεισμένος, ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ἡ ἐγκράτεια ἀπέναντι τῆς γυναικὸς εἶνε ἡ καλύτερη ἀσφάλεια ἐναντίον ὅλων τῶν διαστροφῶν, ἐνῶ ἡ χρησιμοποίησις τῆς γυναικὸς ὡς ὀργάνου ἡδονῆς εἶνε ἡ καλύ- τερη προπαρασκευὴ γιὰ τοὺς φαυλοτέρους πειραματισμούς.

Δυὸ χρόνια τέτοιος πειθαρχίας καὶ τέτοιου περιβάλλοντος μὲ ἀναδημιούργησαν σ' ἕνα ἐφήβον, πού μποροῦσε ν' ἀντιμετω- πίσῃ τὴ ζωὴν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἠθικὴν καταστροφὴν πού μὲ εἶχε σω- ριάσει ἀπότομα. Καὶ ἔπρεπε νὰ αἰσθάνωμαι μέσα μου τὴν ἀπό- λυτην ἀδυναμίαν νὰ ξαναζήσω εἰς Λαγκάτερ, ὥστε, κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς διαιτίαν, νὰ στερηθῶ ἐκουσίως ἀπὸ τὴν χαρὰ τοῦ νὰ κρατῶ στὴν ἀγκαλιά μου τὴν μητέρα μου! Τέλος ἀποφάσισα νὰ ἐπιστρέψω, γιατί ὁ πόλεμος μοῦ παρείχε μιὰ εὐκαιρίαν νὰ ξανα- γυρίσω στὴ Γαλλίαν, χωρὶς νὰ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ διαμένω στὸν ἐπικατάρτο τόπον. Ἐπειτα, ἦταν ἡμέρες κατὰ τίς ὁποῖες ἡ παγκόσμιος ἀγωνία ἐπέβαλλε ἕνα εἶδος χρεωστασίου στὶς ἄ- τομικὰς ὁδύνες. Γιὰ τοὺς μεγάλους πληγωμένους ψυχικὰ, ἡ ζωὴ τοῦ πολέμου ὑπῆρξε εὐεργετικὴ.

Λοιπὸν τοὺς ξαναεῖδα: Τὴν μητέρα μου ἐν πρώτοις, κοντὰ στὴν

ὅποια ἀντλήσα τὸ θάρρος νὰ περάσω σ' ἐκεῖνο τὸ μολυσμένο σπίτι τίς λίγες ἀπαραίτητες ἡμέρες. Καὶ κατόπιν ἐκείνους, τοὺς συνενόχους.

Ἡ μητέρα μου μοῦ ἔδωκε τὴ χαρὰ νὰ τὴν ξαναβρῶ ὅπως τὴν εἶχα ἀφίσει, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ἐπιδείνωσιν τῆς ἀρρώστειας τῆς. Τούναντιον, ἐκείνους, τοὺς εἶχαν μεταβάλει πολὺ τὰ δυὸ χρόνια. Ὁ πατέρας μου διατηροῦσε τὴν παράστασί του, δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πῇ ὅτι εἶχε γεράσει. Κάτι τὸ θριαμβευτικὸ στὸ βλέμμα του, στὶς κινήσεις του, στὸν τόνο τῆς φωνῆς του, πῆρχε μὲ μιὰ ἰδιαίτερη νευρικήτητα, ἐναλλασσομένη μὲ βαθιῆς καταπτώσεις.

Δοκίμαζα ἐκπληξί νὰ τὸν βλέπω, αὐτὸν ποὺ ἄλλοτε ἦταν τόσο κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, νὰ παραφέρεται γιὰ μικροπράγματα κατὰ τὸν ἀνθρώπων μας. Ἡ τὸν ἐβλεπα ν' ἀποχωρῇ αἰφνίδια ἀπὸ τὴ συντροφιά μας καὶ νὰ βυθίζεται σὲ μελαγχολικοὺς διαλογισμούς. Τότε τὰ θαυμάσια μάτια του ἀλλοιωνόντουσαν. Ἀργότερα, ὅταν ἐκυνηγοῦσα στὴν Ἀσία, εὐρήκα τὴν ἔκφρασι τῶν ματιῶν του, μέσα στὰ μάτια μερικῶν θηρίων, τὴ στιγμή ποῦ, αἰσθανόμενα ὅτι ἐπερικυλώθηκαν, σταματοῦν καὶ φαίνονται ἀπελπισμένα ἐμπρὸς τοῦ πεπρωμένου τους.

Ὅσον ἀφορᾷ τῇ Σιδόνῃ, ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἔκαμε τὴν πρώτη ἐντύπωσι ἦταν ὅτι εἶχε γίνει ὠραία, ἀπὸ νόστιμη ποῦ τὴν εἶχα ἀφίσει. Λέγει στὴν ἐξομολόγησί της ὅτι ἡ ἐπάνοδός μου τὴ συνέκινε, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ ἓνα εἶδος ἐντροπῆς δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψωθῇ μέχρις ἐμένα:

«Ἡ ταπεινώσί μου μὲ ἔρριχνε ἰσχυρότερο ἀπὸ ἄλλοτε πρὸς ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὅποιο ἤμουν τὸ πᾶν».

Ἀκόμη ἡ ἀσυνείδητη διπλοπροσωπία τῶν γυναικῶν! Ἡ Σιδὼν ἔγραψε αὐτὲς τίς λέξεις πρὸ ὀλίγων ὥρων, σὲ μιὰ ἡθικὴ κρίσι ποῦ ἀποκλείει τὴ φροντίδα τῆς προσποιήσεως. «Ἐ, λοιπόν! Αἱ λέξεις αὐτὲς δὲν ἐκφράζουν παρὰ κάτι τὸ ἥμισυ. Νὰ ποιά εἶνε ἡ ἀλήθεια».

Ἐπειτα ἀπὸ δυὸ ἔτη ἀπουσίας, ἐφοβόμουν μήπως τὴν εὐρὼ δυστυχῇ, ἀξιοθρήνητη, μετανοημένη, γιατί τότε θὰ ὤφειλα νὰ ἐπιχειρῶ κατὰ γι' αὐτήν, καὶ αἰσθανόμενα τὴν ἀδυναμία μου.

Μάταιη ἀνησυχία! Δὲν μοῦ φάνηκε διόλου νὰ τὴν τρῶῃ τὸ ἀμάρτημά της. Τούναντιον, παροτρύνουσα στὴ συμπεριφορὰ τῆς τὴν ἐπαρσι ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτοῦ της τὴν ἦταν, κυρίως στὴν ἐποχὴ ποῦ τὸ παράπτωμα ἀποδίδει τὸ μέγιστο ὄριο ἱκανοποιήσεως. Τότε, ὅπως τῶν κοιμούνται, εἶνε ἡ μακαριότητά ἐνδὸς καλοῦ στομάχου κατὰ τὸ δόξασημα ἢ κατόπιν ἀπὸ ἓνα εὐχάριστο γεῦμα.

Τέτοια λοιπὸν ἦταν ἡ κατάστασι τῶν πραγμάτων: οἱ δυὸ συνένοχοι, ὁ καθεὶς μὲ τὸν δικό του τρόπο, ἦταν ἐγκατεστημένοι μέσα στὴν ἐνοχὴ των, ἀποφασισμένοι νὰ τὴν ὑπερασπίσουν. Διαβλέπω τί θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ ἓνας μυθιστοριογράφος ἀπὸ τὴν ἀφίξι ἐνδὸς ἀδύνατου δεκαοκταετοῦς κριτοῦ στὸ μολυσμένο σπίτι, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ ἄδικα, νὰ καθαρῇ τὴν ἀτιμοσφαῖρα, νὰ ἀποκαθιστᾷ τὴν τάξι. Ὡραῖο θέμα! εἶνε εὐκολο νὰ δίνουμε τὴ νίκη σ' ἓνα φανταστικὸ πρόσωπο, ἀλλ' ὅμως ἡ ζωὴ δὲν κανονίζεται ὅπως εἰς ἓνα μυθιστόρημα!

Σήμερα, θεραπευμένος ἀπὸ τὴν πληγὴ τῆς ἐφηβικῆς μου ἡλικίας, ἀλλ' ὅπως ἓνας πληγωμένος ποῦ διατηρεῖ εἰς τὸν θώρακα τὴν ἔκρηξι τῆς ὀβίδας ποῦ τοῦ ἔψαυσε τὴν καρδιά, μπορῶ νὰ κρίνω ἀκριβοδίκαια τὴν τοτινὴ μου διαγωγή. Ἦμουν 18 ἐτῶν: τὸ πάθημα μὲ εἶχε ὠρίμασει, καὶ τὰ ἐπόμενα χρόνια δὲν εἶχαν πολλὰ νὰ προσθέσουν στὴ διάπλασί μου. Ἀλλὰ μὲ ποῖο κύρος καὶ ἐφωδιασμένος μὲ ποιά κύρῳσι, θὰ ἐπιχειροῦσα τὸ ἔργο τῆς ἐξυγιάνσεως. Μάταια θὰ ἐξαπέλυα τὸ σκάνδαλο, θὰ ἀνακάτευα τὸν βόρβορο, θὰ ἐκινδύνευα νὰ καταφέρω στὴ μητέρα μου θανάσιμο κτύπημα. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν θὰ ἦταν ἰσχυρὴ ἡ συζητήσις. Γιατὶ μόνο στὴ Σιδὼν μποροῦσα ν' ἀπευθυνθῶ. Μποροῦσα νὰ ἐξασκήσω σ' αὐτὴ μιὰ ἀνάκτησι τῆς παλαιᾶς μου ἐπιρροῆς, νὰ τὴν διδάξω, νὰ τὴν κατηχήσω; ἐν συνειδήσει, ὄχι. Ἄν τὸ ἐπιχειροῦσα θὰ ἀπετύγχανα ἀσφαλῶς, καὶ ἡ Σιδὼν τὸ ὁμολογεῖ ἑμμεσα. Ἀλλὰ δὲν μποροῦσα οὔτε νὰ τὸ ἐπιχειρήσω, γιατί τὰ χεῖλη μου δὲν μποροῦσαν νὰ εἰποῦν στὴ Σιδὼν: «Ἰνωρίζω τὸ ἀμάρτημά σου, τὸ εἶδ' α». Μοῦ φαίνεται ὅτι οἱ λέξεις δὲν θὰ ἐβγαίνουν ἀπὸ τὰ δόντια μου. Ἄν κατάρθωνα νὰ τίς προφέρω, ἤξε이라 ὅτι θὰ προσέκρουα σὲ παρασιωπήσεις, σὲ ἀρνήσεις, σὲ ψεῦδη. Ἡ χθεσινὴ τῆς ἐξομολόγησις εἶνε ἀληθινὴ στὸ σύνολο, γιατί χορτασμένη ἀπὸ ἓνα ἐπαχθῆ ἔρωτα, θέλει τώρα νὰ ἐλευθερωθῇ. Ἀλλὰ μέσα στὴ θέρμη τοῦ φιλήδονου βυθίσματός της θὰ ἔλεγε ψέματα καὶ ἔπειτα θὰ μὲ κατήγγελλε στὸν κύριό της. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἂς κάνουμε καὶ τὴν πιὸ ἀπίθανη ὑπόθεσι: ὅτι δηλαδὴ θὰ ἐκάμπετο, ὅτι θὰ μιλοῦσε εὐκρινῶς, ὅτι θὰ ἔλεγε ὅσα γράφει τώρα. Ποῖος γινὸς 18 ἐτῶν θὰ μποροῦσε ν' ἀκούσῃ παρόμοια ὁμολογία ποῦ θίγει τὸν πατέρα του; Ἄνδρας ὠριμος ἤδη, ὅταν ἐδιάβασα τὴν περιπέτειά της, μὲ κατέλαβε τρόμος, ἐπέταξα μακρὰ μου τὸ χειρόγραφο δυὸ φορές. Ἐκλαψα. Ναί! ἔκλαψα, ὅπως πρὸ 13 ἐτῶν, ὅταν τοὺς εἶχα πιάσει!

Ἀντιμέτωπος τοῦ ἑαυτοῦ μου καὶ γνωρίζοντας ὅτι δὲν ἐγνώριζα τότε, ἐκφέρω τὴν κρίσι μὲ βεβαιότητα καὶ γαλήνη. Μιὰ μόνη στάσι ἦταν δυνατὸ νὰ τηρήσῃ κανεὶς τότε: νὰ σιωπήσῃ καὶ ν' ἀναχωρήσῃ. Αὐτὸ ἔκανα.

Δέχομαι ὅτι ἡ ἐξομολόγησι τῆς Σιδὼνης ἢ μᾶλλον ἡ ὁμολογία της μὲ συγκίνησε περισσότερο στὸ τελευταῖο τῆς μέρος:

ὅταν διηγῆται τὴ ζωὴ της κατὰ τὰ ἔτη ποὺ ἐπακολούθησαν τὸν πόλεμο. Ὑπάρχει θερμὴ, μεταδοτικὴ συγκίνησις στὴν ἔκφρασι τῶν τύψεων της ποὺ γεννῶνται, μεγαλώνουν, ζητοῦν ἀνάπαυσι στὴν προσευχὴ. "Ὅταν τις ἐπρωτοδιάβασα ἀπόψε αὐτὲς τίς σελίδες, με ἐτάραξαν, αἰσθάνθηκα βαθὺ οἶκτο. Τίς ἐξαναδιάβασα με περισσότερη ψυχραιμία. Παθητικὲς βεβαίως! Εἰλικρινεῖς, ἀσφαλῶς! Ἀλλὰ με ἔνα εἶδος εἰλικρινείας ποὺ ἀνήκει μόνο στὸ γυναικεῖο φύλο. Προκαλῶ οἰονδήποτε ἠθικολόγο νὰ βρῇ στὴν ἐξομολόγησι ἄλλη αἰτία τύψεως ἀπὸ τὴν κατὰχρησι τῆς ἐρωτικῆς συγκινήσεως. Ἡ Σιδὼν ἀναμέτρησε τὸ μέγεθος τοῦ σφάλματός της, ὅταν τὸ σφάλμα τὴν συγκλόνισε ἀπὸ εὐτυχία μέχρι μυελοῦ ὁστέων. Προηγουμένως κοιμόταν μέσα σ' ἓνα εἶδος αἰσθησιακῆς ἀνέσεως. Μετὰ τὴν ἀποκάλυψι τὴν ἔπιασε ἡ ὀδυνηρὴ ἐκείνη θέσι ποὺ παρετήρησα με κάποιον οἶκτο καὶ με ἀρκετὴ ἀβία σὲ πολλὰς ἄλλες γυναῖκες, ὅταν, συναισθανόμενες τὴν πτώσι τους ἀρχίζουν μιὰ βωβὴ ἐχθρότητα ἐναντίον τοῦ ἀνδρός ποὺ τὴν ἐπρόκάλεσε. Καὶ ἐνῶ ἐξακολουθοῦν νὰ τοῦ παραδίδωνται, ὑφίστανται κάθε φορὰ ἐξευτελισμένες καὶ σὲ παραλήρημα, ἓνα βίαιο συγκλονισμό προκαλούμενο ἀπὸ τίς ἐπιθυμίες των, παρὰ τίς τύψεις των.

Οἱ τελευταῖες σελίδες, ἐκεῖνες στὶς ὁποῖες ἡ Σιδὼν διηγέται τὴν ἀποστροφή της πρὸς τὸν αὐθέντη, κατ' ἀρχὰς ἀργὴ καὶ κατόπιν ἐπιταχυομένη, με συγκίνησαν πολύ. Ἡ συναισθησι τοῦ αἰσχούς, ἡ ἀπόγνωσι γιὰ τὴν ἀποδοκιμασίαν, ἡ ἐπιθυμία τῆς διακοπῆς τῶν δεσμῶν με τὸ παρελθόν, τὸ θάρρος τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς καὶ ἡ ἀναδοχὴ τῶν σχετικῶν κινδύνων, εἰς ὅλα αὐτὰ διαδηλώνεται ἡ ζέσις μιᾶς ψυχῆς ἀρκετὰ δυνατῆς, ποὺ συνυπάρχει κατὰ θαυμάσιο τρόπο με μιὰ ταπεινοφροσύνη χριστιανῆς ποὺ μετανοεῖ. Καὶ ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀληθινὰ, ἀληθινὰ, ἀληθινὰ. Ἀπὸ τὰ γεγονότα, τίποτε δὲν ἀποκρύπτεται, ἀπὸ τὰ αἰσθημάτων κανένα δὲν ἀλλοιώνεται, οὔτε μετριάζεται. Ἡ Σιδὼν τὴν ἐξήγησι ποὺ κρίνει ἀκριβῆ.

Μόνον ποὺ ἀπατάται ὡς πρὸς τὴν ἐξήγησι τῶν αἰσθημάτων.

Οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς γυναῖκες ξεγελιόνταν ὅπως καὶ ἡ Σιδὼν, γιὰτὶ ὑπάρχει μιὰ προκαταβολικὴ ἀρχή, ποὺ διέπει τὴ γυναικεῖαν συνείδησι γιὰ τὰ ἐρωτικὰ πράγματα. Οἱ γυναῖκες δὲν ἀρνοῦνται τὴ φυσικὴ ἔλξι τοῦ ἀνδρα καὶ μάλιστα δὲν θέλουν (ἐκτὸς ἐξαιρέσεων) νὰ τίς κρίνουν στερημένες ἐρωτικῆς ἰδιοσυγκρατίας, ἀλλ' ὅμως ποτὲ δὲν θὰ ὁμολογήσουν ὅτι τὰ παραπτώματά των ἢ οἱ ἀνυψώσεις των ἔχουν ὡς κύρια αἰτία ἐστὶ αἰσθήσεις. Ἐν τούτοις αὐτὴ εἶνε ἡ συνηθισμένη περίπτωσι ἐστὶ τὸ ἠθέλησε προφανέστατα ἡ φύσις. Ἡ περίπτωσι λοιπὸν τῆς Σιδὼνης δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἀτιμωτικό. Ὑπήκουσε στὸν νόμο φύλου της. Ἐφ' ὅσον ὁ ἐξουσιαστής εἶνε ἰσχυρὸς, γεμάτος θερμῆ, τοῦ εἶνε αἰχμάλωτη, με τύψεις πολὺ ἢ λίγο ζωηρῆς, λογα με τὸ ἂν οἱ αἰσθήσεις εἶνε πολὺ ἢ λίγο μεθυσμένες.

Μιὰ μέρα, ὁ αὐθέντης καθελώνεται ἄρρωστος στὸ κρεβάτι. Ἡ αἰχμάλωτη ἀντιλαμβάνεται ὅτι δὲν διατελεῖ πιά ὑπὸ τὴ γοητεία του. Ἐξετάζει με περιέργεια τίς ἐξόδους τῆς φυλακῆς της. Ὁ ἄρρωστος σηκώνεται, ἡ αἰχμάλωσι ξαναρχίζει, ἀλλ' ὁ δεσπότης δὲν ἔχει πιά τὸ ἀκαμπτο κύρος του. Εἶνε εὐερέθιστος, ἀκατεῖ ἀδέξια τὴν ὑποταγή. Ἡ αἰχμάλωτη ὑπακούει πάντοτε, ἀλλ' ἤδη δὲν συγκατατίθεται πιά. Οἱ αἰσθήσεις ζητοῦν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους. Ἡ αἰχμάλωτη σπεύδει ν' ἀποδώσῃ τοῦτο σὲ μιὰ ἠθικὴ πρόοδο, σ' ἓνα ξύπνημα τῆς συνειδήσεώς της, σὲ μιὰ ἀνάκτησι τῆς ἀξιοπρεπείας της. Δὲν πρόκειται ἀκόμη περὶ ἀπελευθερώσεως, ἀλλ' εἶνε ἡ ἀπαρχὴ της, μολοντὶ ἡ αἰχμάλωσι ἐξακολουθεῖ.

Ἀλλ' ἔμελλε νὰ σημάνῃ ἡ ἀποφασιστικὴ ὥρα. Ἐπανῆλθα ἀπὸ τὴν Ἀφρική. Ἐδήλωσα τὴν ἀπόφασί μου νὰ μὴ ἐγκαταλείψω πιά τὴ μητέρα μου μέχρι τῆς τελευταίας της στιγμῆς. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀπόφασι αὐτὴ ἐτάραξε πολὺ τοὺς ἐνόχους, ὅπως τὸ ὁμολογεῖ ἡ Σιδὼν. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν λέγει, ἀλλὰ ποὺ εἶνε ἡ πραγματικότης εἶνε ὅτι ἡ πίεσις ποὺ ἐπεβλήθη ἀπὸ τὴν παρουσίαν μου, μισητὴ γιὰ τὸν αὐθέντη, ἀνακούφισε τὴν αἰχμάλωτη. Τώρα δὲν σκέπτεται πιά παρὰ πῶς νὰ τοῦ ξεφύγῃ. Ἐνῆλικη πιά, κάτοχος μικρῆς περιουσίας, δὲν ἔχει παρὰ νὰ διαβῇ τὸ κατῶφλι τῆς φυλακῆς της. Ξαίρει ὅτι ὁ πατέρας μου ἔχει ἰσχυρὰ ἀνεπτυγμένο τὸ πατροπαράδοτο σεβασμὸ πρὸς τὸν οἰκογενειακὴ τιμὴ, ὥστε νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὴν κυνηγήσῃ σκανδαλῶς. Ἐν τούτοις σχεδιάζει νὰ ἀπομακρυνθῇ σὲ ἀπόστασι 17 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ Λαγκατὲρ, σὲ τόπους ὅπου τὸ κάθε τι θὰ τῆς ὑπενθυμίξῃ ἀναμνήσεις μισητῆς τῶρα γι' αὐτήν.

Γιὰτὶ ἡ νόθα αὐτὴ λύσι, ποὺ τὴν ἀναγκάζει νὰ συζητῇ με τὸν κύριο καὶ ποὺ δὲν θέτει ἓνα τέρμα στὴν κατὰστασι; Ἄν ἡ Σιδὼν ἐγκατασταθῇ εἰς Ὠμπιάκ, θὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ μιὰ ἐπιθετικὴ ἐπιστροφή; Ξαίρει καλὰ πῶς ὄχι. Τότε, γιὰτὶ δὲν ξεφεύγει ὀριστικά, δὲν φεύγει μακριὰ, αἰφνίδια, χωρὶς προειδοποιήσει;

Γιὰτὶ ὁ πόθος της ἐστράφηκε ἄλλου, γιὰτὶ θέλει νὰ ἀφήσῃ τὸν παλαιὸ ἀντικειμενικὸ της σκοπὸ, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ χάσῃ τὸ νέο. Χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁλόκληρο τὸ σχέδιό της ἐβγήκε ἀπὸ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ γεγονὸς, δὲν ἀρνείται τὸ γεγονὸς: τὸ διακηρύττει μάλιστα με αὐταρέσκεια, με ὑπερηφάνεια, ἀλλ' ἐννοεῖται, ἀποκλείει εἰλικρινὰ ἀπὸ τὸ νέο της ἐρωτὰ κάθε αἰσθησιακὴ συμμετοχή. Ἐκφράζει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀγνότητος με λόγια ποὺ δὲν στεροῦνται εὐγενείας. Εἰς ὅσα λέγει δὲν ὑπάρχει οὔτε τὸ ἐλάχιστο ἐνσυνείδητο ψεῦδος. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἴδια της ἡ συνείδησι τῆς ψεύδεται.

Τὰ γράφω αὐτὰ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἐχω τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ Σιδὼν πράγματι με ἀγαπᾷ. Δὲν εἶχα ἀνάγκη τῆς

ἐξομολογήσεως τῆς Σιδόνης γιὰ νὰ μάθω ὅτι μὲ ἀγαπᾷ. Ξαίρω καλύτερα ἀπ' αὐτὴν μὲ ποῖο τρόπο μὲ ἀγαπᾷ. Μὲ ἀγαπᾷ ὅπως μιά γυναῖκα ποὺ πλησιάζει τὰ τριάντα, γεμάτη ὑγεία, ποὺ ἔχει γνωρίσει τὸν αἰσθησιακὸ ἔρωτα σ' ὅλη τοῦ τὴν ἔντασι, ἀγαπάει ἕναν ἄνδρα 30 ἐτῶν, ποὺ πάντοτε τῆς ἄρεσε. Τὸν ἀγαπᾷ μὲ τὴν τρυφερή της καρδιά, τὴν πιστὴ στὶς ἀναμνήσεις, τὸν ἀγαπᾷ μὲ τὸν πόθο τῆς ἀναγεννήσεώς της, αὐτὸ τὸ ὁμολογεῖ καὶ εἶνε ὑπερήφανη γιὰ τοῦτο. Ἐκείνο ποὺ δὲν ὁμολογεῖ, ἐκείνο ποὺ δὲν πιστεύει, ἀλλὰ ποὺ εἶνε ἀλήθεια, εἶνε ὅτι τὸν ἀγαπᾷ ἐπίσης μὲ τὶς αἰσθήσεις της καὶ ὅτι θὰ ἤθελε νὰ συνάψῃ μ' αὐτὸν σὰν μὲ αὐθέντη ἕνα νέο συμβόλαιο αἰχμαλωσίας!

Καὶ νὰ τί καθιστᾷ πολὺ δύσκολο τὸ ἔργο ποὺ μοῦ προτείνει: νὰ τὴν ἀπελευθερώσω ἀπὸ τὸν ἄλλο! Διαβλέπω καλὰ τὸ ὕλικο μέσο τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς: ἐκείνο ποὺ ἀνάφερα παρὰ πάντα, τὴν χωρὶς προειδοποίησι φυγῇ, ὠργανωμένη, ἐπιτηρῶμένη ἀπὸ ἐμένα, ἐγγυημένη ἀπὸ μένα ἐναντίον τῶν ἐπικινδύνων συνεπειῶν της. Ἀλλὰ δὲν θέλει διόλου αὐτό. Ἀλλοίως θὰ τῆς ἐρχόταν ἡ ἰδέα, καὶ ἡ ἐκτέλεσις θὰ εἶχε ἤδη ἐπιχειρηθῇ. Θέλει νὰ μοῦ ἀνήκῃ καὶ νὰ τὴν ἀγαπῶ.

□□□□

Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸ θέλω αὐτό. Δὲν τὸ θέλω στὴν «προκειμένη ὑπόθεσι», ὅπως λέγουν οἱ νομικοί. Καὶ, ὅποιαδὴποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ γυναῖκα ποὺ μοῦ τὸ προτείνει, δὲν τὸ θέλω.

Ἡ ἀντίληψι γιὰ τὴ ζωὴ μου δὲν εἶνε διόλου ἀποτέλεσμα ἀσκητικῆς ἀφοσιώσεως. Τὰ συμβάντα τῆς ἐφηβικῆς μου ἡλικίας μοῦ τὴν ὑπέβαλαν. Ἡ γαλήνια ἐνατένισις τῶν πραγμάτων, διὰ μέσου τῆς ζωῆς, τὴν ἐπιβεβαιώνει: καὶ τώρα ποὺ ἡ συνείδησί μου μοῦ θέτει τὸ πρόβλημα: «Μπορεῖς ν' ἀρνηθῇς, ἐν ὄνοματι τῆς προσωπικῆς αὐτῆς ἀντιλήψεως, τὸν ἔρωτα μιάς γυναίκας ποὺ ἡ ἀγάπη σου θὰ τὴν ἐσωζέ;», ἀπαντῶ τολμηρά: —Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἔρωτά του στὸν ἄλλο. Δὲν εἶμαι ὁ πρῶτος ποὺ ἀρνοῦμαι τὴν προσφορά ποὺ μιά γυναῖκα τοῦ κάνει ἀφ' ἑαυτοῦ της. Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά ποὺ τὴν ἀρνοῦμαι. Καὶ αὐτὸ προκαλοῦσε θυμοὺς, μνησικακίες, συκοφαντικὰς ἢ γελοῖες ὑποψίες. Συνηθέστερη ἐκπληξι. Καμμιά φορά ἀκόμα, ἕνα εἶδος σιωπηλοῦ θαυμασμοῦ, καὶ σχεδὸν πάντοτε κύρος.

□□□□

Ἄλλως τε, δὲν εἶνε παράξενο ὅτι ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότητα παραδέχεται πάντοτε ὅχι μόνο ὡς φυσικὸ καὶ θεμιτὸ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐντιμὸ καὶ ἐξαιρετὸ τὸ δικαίωμα μιάς γυναίκας ν' ἀρνηθῇ νὰ παραδοθῇ στὸ ἀνδρικό φῦλο, καὶ ὅτι τὸ ἀντίθετο φαίνεται σὰν μιά ἀνωμαλία; Ἐσκέφθηκα πολὺ ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Νομίζω ὅτι εἶνε λείψανο ἀπὸ τὴν πρωτόγονη βάρβαρότητα, ὅταν

ἡ γυναῖκα ἦταν δούλη τοῦ ἀνδρὸς καὶ δὲν εἶχε δικαίωμα οὔτε ἀρνήσεως, οὔτε ἐκλογῆς. Ὁ πρωτόγονος ἄνδρας τῆς ἐπιβάλλει τὸν ἔρωτα, ὅπως ἕνα φορτίο στὸν τράχηλο. Ἡ ἐγκράτεια λοιπὸν γι' αὐτὴν δὲν ἀποτελεῖ στέρησι, ἀλλ' ἀπελευθέρωσι. Ὅταν τὰ ἦθη λεπτύνωνται, ἡ ἐκουσία ἐγκράτεια τῆς γυναίκας διατηρεῖ τὸ χαρακτῆρα αὐτὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀέναντι τοῦ ἀνδρὸς. Ἐν τούτοις τὸ ἀρχαῖο βάρβαρο δόγμα ἀρνεῖται πάντοτε νὰ χαρακτηρίσῃ μὲ ὅμοιο τρόπο τὴν ἐγκράτεια τοῦ ἀνδρὸς. Ὅμως ἡ ἀνδρική ἐγκράτεια ἀποκτᾷ δικαίωμα πολιτογραφήσεως στὴν ἱστορία καὶ στὴν ποίησι: Ὁ Ἰππόλυτος, ὁ Σκιπίων ὁ Ἀφρικανός, ὁ Ἀθλητὴς τοῦ Ὁρατίου, ὅλοι αὐτοὶ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη καὶ ἀπὸ τὸ κρασί συγχρόνως... Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ καταρρίψῃ τὴν παλαιὰ βάρβαρη ἀποψι.

Μοῦ κάνει ἰδιαίτερα ἐντύπωσι τὸ γεγονός ὅτι στὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιο, γίνεται μιά φορά λόγος γιὰ τὴν ἐγκράτεια τῆς γυναίκας. Ἀφοῦ λέγει ὅτι μερικοὶ ἄνδρες ἐπιβάλανε στοὺς ἑαυτοὺς τὴ διαρκὴ ἀγαμία «ἐνεκα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν» — καὶ λοιπὸν τοὺς ἐπιδοκιμάζει —, ὁ Χριστὸς προσθέτει: «Ὁ νοῶν νοεῖτω!», πρόκειται νὰ ὑπαινιγμὸ γιὰ τὴν τρέχουσα σφαλερὴ γνώμη, ποὺ θεωρεῖ σὰν μὴ φυσιολογικὴ τὴν ἀνδρική ἐγκράτεια.

Σὲ λίγο ὁ ἀπόστολος Παῦλος προχωρεῖ μακρύτερα, καὶ ὅταν τὸν συμβουλευῶνται γιὰ τὴν ἐγκράτεια τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἀρχίζει τὴν ἀπάντησί του μὲ τὴν ἐγκράτεια τῶν ἀνδρῶν, λέγοντας ὡς: «Εἶνε καλὸν ὁ ἄνδρας νὰ μὴ θίγῃ τὴν γυναῖκα...» Ἐπειτα ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὴν ἐγκράτεια τῶν γυναικῶν, ποὺ ἐξαρτᾷ ἀπὸ τὴν πατρικὴ ἀπόφασιν καὶ ποὺ σ' αὐτὴν φαίνεται ν' ἀποδίδῃ μικρότερη σπουδαιότητα, μολονότι τὴν συνιστᾷ μὲ τὸν ἀρκετὰ ἀδιάφορο: «Ἐκεῖνος ποὺ ὑπανδρεύει τὴν κόρη του κάμνει καλὰ, καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν τὴν ὑπανδρεύει κάμνει καλύτερα». Τέλος, συμβουλευεῖ στοὺς συζύγους νὰ ζοῦν σὰν μὴ ἦσαν παντρεμένοι, συγχωνεύοντας σ' αὐτὸ τὰ δύο εἶδη ἐγκρατείας, ἀλλ' ἀφίνοντας στὸ σύζυγο τὴν πρωτοβουλία.

Στοὺς πρώτους ἡρωϊκοὺς χριστιανικοὺς χρόνους οἱ ἐγκρατεῖς ἄνδρες ὑπῆρξαν ἐξ Ἰσού πολυάριθμοι μὲ τὶς γυναῖκες, καὶ κατὰστάσις τῶν ἐθεωρεῖτο καλύτερη, πλησιέστερη πρὸς τὴν τελειότητα. Ἐπειτα ἡ πίστις ἐλαττώνεται, ὁ κόσμος ἐγίνε χριστιανικὸς, ἀλλὰ τὸ κοσμικὸ πνεῦμα ἐπότισε τὸ χριστιανισμό. Ἡ ἀγαμία περιορίστηκε στοὺς ἱερεῖς. Ἡ ἀνδρική ἐγκράτεια κατέλαβε οὐδ' αὖτε πρεσβυτέρια καὶ οὐδ' ἀκόμα καὶ σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες. Πῶς θὰ ἔκρινε οὐδ' αὖτε σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες; Πῶς θὰ ἔκρινε οὐδ' αὖτε σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες;

Ἐν τούτοις ἡ παλαιὰ βάρβαρη ἰδέα ὑπάρχει στὴν ἀνισότητα τῶν ἐγκρατεῖς ἀπὸ τὴν ἐγκράτεια τῆς ἀγαμίας. Δὲν συζητῇ κανεὶς γιὰ τὴν ἀνισότητα τῶν ἐγκρατεῖς ἀπὸ τὴν ἐγκράτεια τῆς ἀγαμίας. Τὶς λυποῦνται, τὶς μυκτηρίζουν. Ἡ ἀνδρική ἀγαμία θεωρεῖται ἕνα εἶδος τέρας. Δὲν ἔκρινε οὐδ' αὖτε σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες. Πῶς θὰ ἔκρινε οὐδ' αὖτε σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες; Πῶς θὰ ἔκρινε οὐδ' αὖτε σήμερα, ἐγκρατεῖς ἄνδρες κατὰ χιλιάδες;

νός της 21 Σεπτεμβρίου, πού μου συνέβη κατά τη μοιραία ήλικία πού τὸ σῶμα, τὸ πνεῦμα, ἡ φυσικὴ καὶ ἡθικὴ εὐαίσθησις βρίσκονται στὸ σημεῖο τῆς ἀποκυρτωτάλλωσής. Ἐδέχθηκα ἀναμφίβολα τότε τὸ κτύπημα, τὸ κτύπημα πού γι' αὐτὸ ὁμιλοῦν οἱ γιὰτροί, τὸ κτύπημα πού τὸ ἀποτέλεσμά του διαρκεῖ σ' ὅλη τὴ ζωή. Ἄλλως τε δὲν ἔβαλα καμμιά μυστικοπάθεια στὴν ἐγκράτειά μου, καὶ σήμερα ἀκόμα δὲν ἰσχυρίζομαι πὼς εἰμαι ἓνας ἀγριος Ἱππόλυτος πού ἀφιερώνει στὴν Ἀρτεμι τὴ διαρκὴ του ἀγνεία. Ἐὰν ποτὲ ἔπαυα νὰ εἶμαι ὁ ἄνδρας πού δὲν ἔχει σχέσηι μὲ τὴ γυναῖκα, δὲν θὰ παραβιάζα κανένα ὄρκο καὶ δὲν θὰ εἶχα τύψεις. Ἀληθινὰ ὁμως, θεωρῶ τὸ ἐνδεχόμενο αὐτὸ πολὺ ἀπίθανο.

Ἐπέρασα τὰ 30. Εἶδα μέσα στὴν τραγικὴ ἐλευθερίᾳ τοῦ πολέμου, καὶ κατόπιν μέσα στὴν ὑστερικὴ μεταπολεμικὴ ἐκκλυσί, τίς σχέσεις ἐκείνες μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποὺ τίς ὀνομάζουν ἔρωτα.

Ενα παρόμοιο θέαμα δὲν μοῦ διώρθωσε τὴν οὐσιώδη ἀπεί-
 ρια ποὺ ἐδοκίμασα σὲ ἡλικία 16 ἐτῶν. Ἄνδρες ἢ γυναῖκες, στήν
 ἐρωτική κατάρτασι, μοῦ φάνηκαν κατώτεροι σὲ ἀνθρωπισμό.

«Από τὸ ἄλλο μέρος ἀπόλαυσα συχνὰ τὴν ἑλκυστικότητά
μιάς γυναίκας, τὴν ὡμορφιά ἐνὸς προσώπου, τὴν χάρι ἐνὸς ὠραίου
παραστήματος, τὸ θέλητρο μιᾶς γυναικείας συντροφιάς καὶ
εὐφύας. Εἶχα φίλες. Ἀλλὰ ἡ ἀστάθεια τῆς γυναικὸς καὶ ἡ
λεψι εἰλικρίνειας, ἡ ἀνικανότητα αὐτῆς στὸ νὰ διακρίνῃ
προπορεύς τῆς συνειδήσεως, ὁ φόβος τῆς γιὰ τὴν εὐθύνη, ὅλα
αὐτὰ μὲ ἐμπόδισαν πάντοτε νὰ κάμω σύντροφό μου μιὰ γυναῖκα.

— Δὲν λέω πρὸς ἄνδρα.

— Δέν λέω πρὶν ἔμεναι.

ἐγώ, όπως ἐμεῖς ὅλοι, ὑφίσταται τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐσωτερικῆς παρορμήσεως ποὺ σ' αὐτὴν δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ. Κ' ἐπειδὴ ὅμοιοις μὲ μᾶς, δὲν εἶσαι ὅπο ἑσθ' ἀποφύγετε.

— Εἶμαι ἄκριβος.

οἱ καθολικοὶ ἱερεῖς, οἱ πιστοὶ μὲν σένα, μὲ ὅλους. Φαντάζεσαι ὅτι
δρες; Μόνο πού μεταξὺ ἐνὸς ἐγκρατοῦς ἱερέως καὶ ἐσένα, ἐστὶ
μιά ὥρισμένη φυσικὴ ἀπορρίψη: δὲν ταῦτιζαι, ὅπως
ἴσως παρασύρθηκα λίαν ἐπὶ τὸν πόθο.

Ναί, μου άρέσει γάρ της μελλοντικής μου ένέργειας.

Ναί, μου άρέσει να πιστοποιώ ότι φέρθηκα στη ζωή μου όπως
ώφειλα. Δεν είχα την έκλογή. Μετά τo πληγμα της 21 Σεπτεμβρίου, μου
έπαρουσιάζοντο δυο λύσεις: ή να χάσω
πίστι στην ανθρώπινη άρετή, να πέσω στον ήθικό μηδενισμό και
να πω στον εαυτό μου: «ώστε δεν υπάρχει παρά μόνο ή κτηνική
δία;...» Άς είμεθα λοιπόν ζωώδεις όπως οι άλλοι!» "Η να κά-

ταφύγω στην πραγματική εγκράτεια. Κάθε έρωτική έκδηλωση
που θα έκανα προς μια γυναίκα θα μου έφερνε πάντοτε στη
διέξφι τὸν πατέρα μου στὶς 21 Σεπτεμβρίου. Καὶ κάθε γυναικεία
διαχυστικότητα ἀπέναντί μου θα μου θυμίζει αἰωνίως τὴν ἡρεμὴ
ἀνασχυστία τῆς Σιδόνης, κατὰ τὴν 21 Σεπτεμβρίου.

Δέν θά εἶμαι λοιπόν σήμερα γιά τήν Σιδόνη ἐκεῖνο πού εὐ
χεται κατὰ βάθος νά εἶμαι. Δέν θά εἶμαι ὁ ἄνδρας καμμιᾶς γυ-
ναικας, καί τῆς Σιδωνίης λιγώτερο ἀπό κάθε ἄλλη. Μή μπορῶν-
τας νά τήν ἱκανοποιήσω κατὰ τίς ἐπιθυμίες της, θά καταβάλω
κάθε προσπάθεια γιά νά φέρω σέ πέρας τήν ἀπελευθερώσι της,
καί νά τῆς ἐξασφαλίσω τήν ἀσφάλειά της, ἅμα ἐλευθερωθῇ. Μοῦ
κολλᾷ ἡ ἰδέα ὅλο καί περισσότερο γιά μιᾶ ἀναχώρησί της χωρίς
προειδοποίησι, πού θά προετοιμασθῇ μυστικά. Κί' ἐγώ θά μείνω
ἐδῶ γιά νά τήν προστατεύσω ἀπό μιᾶ καταδίωξι ἢ μιᾶ ἐπίθεσι,
ἐπίσης δέ καί γιά νά ἐπαγρυπνῶ γιά τήν τύχη τοῦ ἐξαπατηθέντος
ἐσμοφύλακος.

Ἰδια ἡμερομηνία. Τὸ βράδυ.

Ἦταν περίπου πέντε ἡ ὥρα ὅταν ἐτελείωσα τὶς παραπάνω γραμμές. Ἐπῆρα ἔπειτα ἀπὸ τῆ βιβλιοθήκη μου τὸν Ἰππόλυτο τὸ Στεφανηφόρο, ἐπηρεασμένος ἀναμφίβολα ἀπὸ ὅσα εἶχα γράψει. Μέτριο ἔργο, ἀλλὰ περίεργο. Ἡ ἀντίληψις γιὰ τὴν ἀνδρική ἐγκράτια τοῦ Εὐριπίδου εἶνε πολὺ στενὴ. Ὁ Ἰππόλυτος εἶνε ἀγνὸς γιατί εἶνε φιλαθλός. Ἡ Ἀρτεμις ἀντιτίθεται στὴν Αφροδίτη. Φτωχὸ ἰδεώδες! Ὁ Ρακίνας θὰ τὸ χαμηλώσῃ περισσότερο. Πῶς ὁ δημιουργὸς τῆς Φαίδρας μπόρεσε νὰ φαντασθῇ τὴν ἀντινομία αὐτῆς. Τὸν Ἰππόλυτο ἐρώτευμένο; Τέτοιες ἀπαιτεῖς ἀπὸ τὸν Ἰππόλυτο;

ἦσαν οἱ σκέφεις μου ὅταν μοῦ ἐκτύπησαν στὴν πόρ-
-ταν ἢ Σιδόνη. Εἶχε ὕψος ζωηρῆς ἱκανοποιήσεως.

Μέ ποιά φυσικότητα, μέ πόση ἄνεσι ἐπρόφερε τὶς λέξεις: «ὁ

«Θέλω νὰ πάω ἀπὸ τὴν ἑπαυλὶ. Μὰ δυὸ γραμμὲς, τῆς εἶπε:

«Θέλω να προσθέσω λίγες λέξεις σε όσα είπαμε χθές. Σου αναλαμβάνω ότι ή αίτησής σου να κατοικήσης στο Ώμπιακ είναι τελείως θεμιτή και δεν έχω κανένα δικαίωμα ν' αντισταθώ αὐτήν. Ὑπόθεσις τελειωμένη. Μόνο ἄς κάμουμε τίς ἀπαιτούμενες διατυπώσεις, εἰσαι σ' αὐτὸ σύμφωνη. Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ ἔχεις νὰ κάμης εἶναι νὰ μιλήσης σχετικὰ στὸν Ἀρνάλ. Πήγαινε τώρα τὸ ἀπόγευμα...»

«...λίγο ο πατέρας μου έφυγε με το αυτοκίνητο. Ή Σιδόνη έβηκε στο δωμάτιό της. Έμεινε εκεί έως τις 5, χωρίς να τολ-
...»

μᾶ, μοῦ εἶπε, νὰ ἔλθῃ στοῦ δωμάτιό μου. Φοβόταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξομολογήσεώς της. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν με ἔβλεπε νὰ κατεβαίνω, ἀποφάσισε νὰ ἔλθῃ.

— Δὲν εἶνε παράξενο πού ὅλα τακτοποιοῦνται ἔτσι εὐκόλως; — συνεπέρανε.

Πραγματικὰ εὗρισκα τὴ διευθέτησι τόσο ἀπίστευτη ὥστε ζητοῦσα ν' ἀνακαλύψω τί πραγματικὰ κρυβόταν πίσω σ' αὐτήν. Τὸ φαινόμενο μιᾶς αἰφνίδιας καὶ σταθερῆς ἀποφάσεως ἦταν στοῦ χαρακτήρα τοῦ πατέρα μου καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ φροντίδα νὰ μὴ δίδῃ ὡς τροφή στοὺς γείτονες τὰ οἰκογενειακά του.

Ἀλλὰ ὁ δεσπότης αὐτὸς νὰ παραιτήσῃ ἔτσι, χωρὶς ἀγῶνα, τὴν αἰχμάλωτή του! Ὁχι, αὐτὸ δὲν εἶνε ἀληθινόν.

Δὲν θέλησα ν' ἀποθαρρύνω τὴ Σιδόνη. Μολονότι τῆς ἐπέστησα τὴν προσοχὴ ἐναντίον μιᾶς ὑπερβολικῆς αἰσιοδοξίας, τῆς συνέστησα ν' ἀφήνῃ τὸν πατέρα μου νὰ λέῃ, καὶ πρὸ πάντων νὰ κάμῃ μὴ μπροστά του ὅσο τὸ δυνατό λιγώτερους ὑπαινιγμούς μίᾶ μένα.

— Ἀλλὰ, ρώτησε ἀπότομα— (γιατί κατὰ βάθος δὲν σκεπτόταν παρὰ τὸν ἔρωτα, ἐκείνον πού ἀποστρέφεται καὶ ἐκείνον πού ἐπιθυμεῖ)— ἂν θέλῃ ἀκόμα;

Τῆς ἀπήντησα τολμηρά:

— Νὰ εἶσαι ἡσυχῇ. Αὐτὴ τὴ στιγμή, δὲν θὰ ζητήσῃ τίποτα. Ἐνοιωθὰς ὅτι εὐχόταν νὰ ἔλθῃ ὁ λόγος στοῦ ζήτημα τῆς ἐξομολογήσεώς της. Ἦθελε νὰ γνωρίσῃ τὴν ἐντύπωσιν πού αἰσθάνεθα, νὰ ἀνασυνδέσῃ τὴν οἰκειότητά μας μετὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀνταρξίαν ὅλου ἐκείνου τοῦ αἰσχυροῦ, πού γι' αὐτὸ δὲν αἰσθάνεται σχεδὸν πιά τὸν ἑαυτὸ τῆς ἔνοχο, γιατί τελείωσε.

Δὲν τῆς μίλησα γιὰ τὸ δικό μου σχέδιο, πού δὲν ἐγκαταλείπω καὶ πού μοῦ φαίνεται πάντοτε ὡς τὸ καλύτερο. Δὲν εἶμαι βέβαιος πὼς δὲν θὰ μιλοῦσε γι' αὐτὸ στὸν ἄλλο!

Τέλος εἶπε:

— Πρέπει νὰ φύγω. Θὰ στενοχωριόμουν νὰ με βρῇ μαζί σου. Τὰ χέρια μας δὲν ἄγγισαν, ἀλλ' ἡ παράδοσις ὀλοκλήρου τοῦ ἑαυτοῦ της φαινόταν μέσα στοῦ βλέμμα πού ἐκάρφωσε ἐπάνω μου καὶ μοῦ ἔλεγε:

— Σὲ λίγο...

Ἀξιολύπητη αἰχμάλωτη! Μόλις ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά της, δὲν ᾔει πιά παρὰ μετὰ τὴν ἐλπίδα ν' ἀλυσοδεθῇ ἄλλοῦ!

23 Σεπτεμβρίου

Ἐκεῖνο πού δὲν μπορούσα νὰ πιστέψω πραγματοποιήθηκε ἀρχίζει νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἐκεῖνο πού θεωροῦσα χίμαιρα ἐδῶ καὶ λίγες μέρες—ὅταν ἡ Σιδόνη ἦλθε νὰ μοῦ διηγηθῇ ὅτι κύριος δὲν θὰ ἀντιτασσόταν στὴν ἀναχώρησιν τῆς αἰχμάλωτῆς του—ἔ, λοιπόν!, τὸ βλέπω ὅτι ἔχει μῆνι σὲ ὁρόμο, ἂν ὅχι νὰ συνέ-

τελεσθῇ, τοῦλάχιστο νὰ ἐξελίσσεται πρὸς μιὰ ἐκπλήρωσιν ἀρκετὰ προσεχῇ.

Ἄν ἤμουν βέβαιος ὅτι πραγματικὰ θὰ συνετελεῖτο, ποῖα γαλήνευσι! Ἀλλ' ἐνῶ ἀκόμα διατηρῶ τὶς ἀμφιβολίες μου, με ποῖο ζωηρὸ ἐνδιαφέρον παρακολουθῶ τοὺς δύο ἥρωες τοῦ δράματος!

Ἐκείνη, οὔτε τὴν ἀπασχολεῖ ὅπωςδὴποτε ἡ ἀβεβαιότητα γιὰ τὴν ἔκβασιν: μετὰ τὴν ἐλαφρότητα τοῦ φύλου της, γιατί ἐλεῖ νὰ τὸ πιστεύῃ, πιστεύει σταθερὰ ὅτι ὁ χθεσινὸς τύραννος ἐνίκηθη καὶ δαμάσθηκε, παρατῆθηκε! Πρὸς τὸ παρὸν, δὲν κυττάζει πιά πέρα. Πραγματικὰ ὁ σκοπὸς της, πού θὰ ἐφρικιοῦσε νὰ τὸν ὁμολογήσῃ, εἶνε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλο, ν' ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ν' ἀνήκῃ στὸν ἄλλο, ὅπως αὐτὸς θὰ θελήσῃ, χωρὶς ὁρους. Ἐξαναβρῆκε γιὰ ν' ἀγαπᾷ τὴν κοριτσιίστικη ψυχὴ της, ὅπως ἦταν πρὸ τοῦ παραπτώματος.

Ἄν ἐκεῖνο πού ἐπιζητεῖ ἀσυνείδητα πραγματοποιεῖτο, τότε θὰ ἔκρινε τὸν ἑαυτὸ της ἐξαγνισμένο, ἀναγεννημένο. Αὐτὴ ἡ ἀφελὴς ἐγώιστικὴ ἀντίληψις τῆς ἠθικῆς μετὰ ἐμπόδιζε πάντοτε καὶ θὰ μ' ἐμποδίζε πάντοτε νὰ ταραχθῶ καὶ νὰ συγκινηθῶ ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἡ γυναῖκες χαρακτηρίζουν ὡς ἔρωτά των.

Ἀλλὰ τί νὰ πῶ γιὰ κείνον;

Γιὰ πρώτη φορὰ μοῦ ἐμφανίζεται μετὰ τὸ τόσο ἰσχυρὰ περίπλοκο τοῦ χαρακτήρα του καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὸν γνωρίζω οὔτε τὸν καταλαβαίνω! Μόνο συμβαίνει ἐκεῖνο πού ποτὲ δὲν εἶχε συμβῆ μετὰ αὐτοῦ καὶ ἐμένα: συναντικοῦμε ἐλεύθερα, καὶ φαινομενικὰ εἰλικρινὰ γιὰ τὸ κεντρικὸν ἀντικείμενον τῆς ζωῆς του: γιὰ τὴ Σιδόνη. Ἡ ἀπαραίτητη μεταξὺ μας προϋπόθεσις εἶνε, ὅτι ἐγὼ ἀγνοῶ τὸ πᾶν γιὰ τὸ ἔνοχο παρελθόν. Χωρὶς αὐτὴν, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἀνταλλάξουμε τρεῖς λέξεις. Ἔτσι μετέχω σὰν τρίτος στὶς συνομιλίας πού σ' αὐτὰς συζητεῖται τὸ μέλλον τῆς αἰχμάλωτης. Συνομιλίες καθαρὰ ὑποποιὸν θὰ ἔχῃ διαχειριστῇ, πὼς θὰ ἀποτελεσθῇ τὸ προσωπικόν της. Αὐτὸς φαίνεται ν' ἀρέσκειται σ' αὐτὰς τὶς συνομιλίας γιὰ τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ νοικοκυριόν. Θὰ ἔλεγε κανεὶς, σὲ μετρήσιμους στιγμὰς, ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα πατέρα πού μέλλει νὰ παντρεύῃ τὴν κόρη του καὶ ἀσχολεῖται γιὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ σπιτιοῦ της.

Τοῦλάχιστο κάθε τρεῖς ἡμέρες πηγαίνουν στοῦ Ὀμπιάκ. Διαπραγματεύονται μετὰ διαφόρους ἐπιχειρηματίας. Μοῦ διηγούνται τὶς συνεννοήσεις, μοῦ ζητοῦν τὴ γνώμην μου, πού τοὺς τὴν δίνω.

Ποιὸν θέλει νὰ ξεγελάσῃ; Αὐτὴ μόνον, ἢ αὐτὴ καὶ μένα συγχρόνως! Ἡ μήπως ὁ πατέρας μου ξεγελάει τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του, καὶ, μὴ μπορῶντας νὰ ὑποφέρῃ τὴν ιδέα τοῦ ὀριστικοῦ χω-

ρισμού, παρατείνει τὰ πράγματα, σκεπτόμενος ὅτι θὰ μπορέσῃ νὰ ξαναπιάσῃ τὴν φυγάδα, νὰ τὴν ὑποτάξῃ πάλι ὅταν δὲν θὰ εἶμαι πιά ἐδῶ;

Ἰδού ἡ ὑπόθεσις πού ἐπὶ τοῦ παρόντος μοῦ φαίνεται πιθανή. Καὶ τὸ μέγα μου ἐπιχείρημα εἶνε ὅτι ξαίρω τὸν πατέρα μου πολὺ ὀξυδερκή, ὥστε νὰ μὴ ἀπατάται γιὰ τοὺς μυστικοὺς πόθους τῆς Σιδόνης. Γνωρίζει τὸν ἀπόλυτο αὐτὸ νόμο: ποτὲ μιὰ γυναῖκα δὲν ἀποφασίζει νὰ διακόψῃ ἓνα παλαιὸ ἐρωτικὸ δεσμὸ παρὰ μόνον ἂν σπληνίζεται σ' ἓναν ἄλλο ἄνδρα.

Λοιπὸν, γιὰ τὴ Σιδόνη, ἐκτὸς τοῦ πατέρα μου, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀπὸ ἐμένα.

Ἡ θέλησι τῆς διαρρήξεως τῶν σχέσεων συνέπεσε μετὰ τὴν ἐγκατάστασί μου ἐδῶ. Ὁ πατέρας μου ἐκατάλαβε.

Στὴν πρώτη σύγκρουσι (τὴν νύκτα τῆς συζητήσεώς των) διαμαρτυρήθηκε, ἀπειλήσε, κατέληξε νὰ ἱκετεύσῃ, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦλάχιστον μιὰ προθεσίμια. Ἀλλ' ἀφότου σκέφθηκε μόνος τοῦ ἀντελήφθηκε ὅτι τὸ σχέδιό τῆς Σιδόνης τοῦ παρείχε τὴ μόνη ἐλπίδα σωτηρίας.

Τὸ Ὀμπιάκ, σημαίνει μὲν ἀποχωρισμὸ ἀπ' αὐτὸν, ἀλλὰ σημαίνει ἐπίσης ἀποχωρισμὸ καὶ ἀπὸ μένα.

Ὅταν εἶνε χωρισμένη ἀπὸ μένα, ὅταν ζῇ σ' ἓνα ἄλλο σπῆτι, δὲν θὰ τὴν καταδιώξω βέβαια. Νοιώθει καλὰ, μετὰ τὴν ὁσφρησὶ τοῦ γόητος τῶν γυναικῶν, ὅτι μπορεῖ νὰ εἶμαι σύμβουλος τῆς Σιδόνης, ἀλλ' ὄχι καὶ συνένοχος. Κατ' ἀνάγκη, ἐφ' ὅσον ἡ Σιδόνη δὲν συγκατοικοῦσε μαζί μας, ἡ ἐπιρροή μου θὰ ἐλαττωνόταν. Τότε, δὲν ἔμενε παρὰ νὰ με ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴ χώρα. Καὶ προβλέπει ὅτι, ἐφόσον δὲν με συγκρατᾷ πιά ἐδῶ ἡ μητέρα μου, δὲν θὰ ἐγκατασταθῶ διὰ παντός.

Ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσί μου εἶνε ἀρκετὰ βάσιμη καὶ ἐκδηλώνεται στὸν λογικὸ, ὑπομονητικὸ, ἀκαμπτὸ τρόπο τοῦ πατέρα μου.

Ὅπως ὅποτε κάνω καὶ μιὰ ἄλλη ὑπόθεσι. Πρόκειται γιὰ τὸ σχέδιό ὑποχωρήσεως τοῦ πατέρα μου, ἂν δὲν ἐπιτύχῃ τὸ πρῶτο του στρατήγημα. Κατὰ τὴ δραματικὴ νύκτα τῆς ἐξηγήσεώς των ὁ πατέρας μου ἐτόλμησε νὰ πῇ στὴ Σιδόνη: «Ἀν συγκατατίθῃσαι, θὰ σὲ παντρευθῶ». Ἡ Σιδόνη ἀρνήθηκε, καὶ ἡ ἀρνήσι αὐτῆς ἀποκάλυψε ἀσφαλῶς στὸν πατέρα μου ὅτι ἡ Σιδόνη εἶχε τελειῶς χειραφετηθῇ. Ἀλλ' ἂν πραγματικὰ ἡ Σιδόνη ἐγκατασταθῇ στὸ Ὀμπιάκ καὶ αὐτὸς μείνῃ εἰς Λαγκατῆρ μόνος του μετὰ μένα, τὸ θεωρῶ ἀδύνατο νὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθεια. Ἐπὶ τέλους δὲν διακινδυνεύει τίποτε, γιατί εἰλαίρε καλὰ ὅτι τὴν ἔχω μαντευθῇ. Σὲ παρακαλῶ νὰ ἀσκήσῃς τὴν ἐπιρροή σου γιὰ νὰ τὴν κάμῃς «συγκατατεθῇ», ἐν ὀνόματι παιδὸς ἀρχῆς θὰ μπορούσα νὰ τὸν ἀποτρέψω ἀπὸ τὸ σχέδιό του ἢ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ τὴν ὑποστήριξίν μου.

Τὰ τελευταῖα γεγονότα, ἀντὶ νὰ μεγαλώσουν τὴν ἀπόστασίν μεταξὺ τοῦ πατέρα μου καὶ ἐμένα, μάλλον μᾶς ἐπλησίασαν. Ὁ πατέρας μου ἐλείπει νὰ με κερδίσῃ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεώς του. Ἐνεργεῖ πρὸς τοῦτο με δεξιότητα καὶ μετριοπάθεια. Ἡ θέσις του δὲν εἶνε

Ο ΠΑΡΘΕΝΟΣ

διόλου εὐκολη, καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ θαυμάσω τὴ διαύγιά του, τὴν αὐτεπιβολή του, τὴν εὐψυχία του μέσα στὴν ἀντίθεσι αὐτῇ περιστάσει του. Ποιὰ σταδιοδρομία θὰ μπορούσε νὰ παρουσιάσῃ ἓνας ἄνδρας προικισμένος μετὰ τόσα σπάνια προσόντα, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ μυστικὴ πληρ... πού τὸν ἀφώπλισε καὶ τὸν κατέστησε ἀδρανὴ! Μιὰ γυναῖκα, τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ γυναῖκα, ὅμοια μετὰ τόσες ἄλλες, πού δὲν τὴν ἐδιάλεξε διόλου, πού τὴν κατέκτησε γιατί βρισκόταν κοντὰ, σὲ μιὰ μοιραία στιγμή, μιὰ γυναῖκα πού θὰ μπορούσε νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ κάποια ἄλλη! Μιὰ στιγμή πόθου: καὶ ἰδού ἀναστατωμένη μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ. Ἀν εἶχα ἀνάγκη νὰ ἐδραιωθῶ στὴν ἐγκράτειά μου, τί παρὰ δειγμά, καὶ τί ἐπιχείρημα!

Ἔτσι, μολονότι μισῶ τὴ ζωὴ του, θαυμάζω τὸν ἄνθρωπο. Καὶ αὐτὸς, μολονότι εἶνε γεμάτος σαρκασμοὺς γιὰ τὴ δική μου, μετὰ προσεγγίζει, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἐκουσίας μου ἐγκράτειας, φρικτὰ στὴ σκέψι ὅτι ἡ Σιδόνη θὰ μπορούσε νὰ ἐρωτευθῇ κάποιον ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ μένα, πού δὲν θὰ παρείχε τόση ἀσφάλεια! Μαντεύει σὲ μένα ἓνα ἀσφαλὴ ἔμπιστο, πού ἀπ' αὐτὸν τὸ μυστικὸ του δὲν διατρέχει κανένα κίνδυνο. Καμμιά φορὰ τὸν αἰσθάνομαι διστακτικὸ, ἔτοιμο νὰ ὁμολογήσῃ, νὰ μοῦ ζητήσῃ συνδρομή. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι, σ' αὐτὲς τίς στιγμές, καθὼς μαντεύω μέσα του ἓνα ἐλαφρὸ σκίρτημα πατρικοῦ αἰσθήματος, ἀντιλαμβάνομαι καὶ ἐντός μου ἓνα παρόμοιο υἱικὸ σκίρτημα. Ἀλλοίμονο! δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ ἀνασκωή. Τὸ μέλλον εἶνε σκοτεινόν!

3 Ὀκτωβρίου.

Σκληρὴ ἡμέρα γιὰ μένα.

Ἡ Σιδόνη μοῦ ἐκτύπησε τὴν πόρτα κατὰ τίς 11 τὸ πρωὶ, καὶ ἀμέσως μῆκε. Γιατί ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐξομολογήσεώς της, δὲν τῆς ἔχουν πλέον καμμιά στενοχώρια ἀπέναντί μου. Στὸ γράμμα χωρημένο.

— Νὰ, μοῦ εἶπε, θέλω νὰ σοῦ ζητήσω μιὰ ὑπηρεσία. Δός μου τὴν ὑπόσχεσι πὼς δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀρνήθῃς.

Ἀποστρέφομαι αὐτὴ τὴ διατύπωσι, πού τῆς κάνουν κατάχρησι ἡ γυναῖκες ὅταν προεξοφλοῦν τὴν ἀνδρική καλωσύνη.

— Ὄχι, ἀπήντησα. Δὲν ὑπόσχομαι τίποτε, παρὰ μόνον νὰ κάμω γιὰ σένα ὅ,τι μπορεῖ νὰ σὲ ἐξυπηρετήσῃ.

— Νὰ, ἐξακολούθησε. Ὁ θεῖός μου καὶ ἐγὼ ἔχουμε συνέντευξι μετὰ ἐργάτες ἢ μάλλον μετὰ ἐργολάβους, τὸ ἀπόγευμα στὸ Ὀμπιάκ. Κατάλαβα ὅτι ὁ θεῖός μου ἐπιθυμεῖ νὰ ἔλθῃς μαζί μας.

Αὐτὸ θὰ ἦταν ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν μοῦ ἔκανε κατά-

πληξί. Ὁ πατέρας μου πολλές φορές εἶχε κάνει ὑπαινιγμὸ γιὰ τις ὑπηρεσίες πού θά μπορούσα νά προσφέρω μέ τις εἰδικές μου γνώσεις. Ἀλλά κατὰ βάθος θέλει νά μέ συνδέσῃ περισσότερο μέ τὸ κοινὸ σχέδιο, νά ἐμφανίσῃ δημόσια τὴν οἰκογενειακὴ συμφωνία γιὰ τὴν ἐγκατάστασι τῆς Σιδόνης στὸ Ὠμπιάκ. Τὸ ἀξιοσεβαστὸ τῆς οἰκογενείας εἶνε ἡ θρησκεία τοῦ περιφρονητοῦ αὐτοῦ τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ νόμου. ... Ἔτσι ἐσυλλογίζομαι.

— Δὲν ἀπαντᾷς τίποτε; εἶπε ἡ Σιδόνη. Αὐτὸ σὲ πειράζει;
— Σὲ τί μπορεῖ νά χρησιμεύσῃ ἡ παρουσία μου; ρώτησα.
— Θεέ μου! θά ἤθελα νά σοῦ ἀρέσῃ τὸ σπίτι μου! Καὶ πραγματικὰ σὲ θέλει καὶ ὁ πατέρας σου.

Μικρὴ σιωπὴ, καὶ ἔπειτα μέ χαμηλωμένα τὰ μάτια:
— Τέλος... μόνῃ μου μαζί του, ἐκεῖ κάτω, σὲ βεβαιῶ... ὑπάρχουν στιγμές ποὺ φοβοῦμαι. Γίνεται σκυθρωπὸς διαμιᾶς, ἡ ἀφαιρείται ἡ μένει σὰν ἀπόπληκτος. Ἄν ἦσουν κοντά μας..., ἡ τοῦλάχιστον μέσα στὸ σπίτι...

Αὐτὴ τῇ φορὰ κατὰλαβα κάποια εἰλικρίνεια. Εἶχα ὠχριάσει.
— Θὰ ἤθελα, πρόσθεσε σιγανὰ, νά μὴ μάς ἀφήσῃς.
— Θὰ ἔλθω.

Ἔκαμε νά σηκωθῇ γιὰ νά μέ ἀγκαλιάσῃ, ἀλλ' ἔπειτα δὲν ἐτόλμησε. Κατόπιν μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι.

— Εἶσαι καλός, Εὐχαριστῶ. Μὴ μέ ἐγκαταλείπῃς πολὺ.
— Ὅταν ἐφυγε, ἀμφέβαλλα ἐκ νέου. Εἶνε ἀληθινὸς αὐτὸς ὁ φόβος;

Στὸ τραπέζι, ἐξακρίβωσα ὅτι ἡ Σιδόνη δὲν εἶχε πεί ψέματα.
Ὁ πατέρας μου μοῦ εἶπε:

— ἔχουμε ἀνάγκη τῶν φώτων σου. Εἶσαι λίγο μηχανικὸς καὶ λίγο ἀρχιτέκτων.

— ὦ! πολὺ λίγο! ... Ἀλλ' εἶμαι στὴ διάθεσί σας.

Τί βαθὺ, διαυγὲς βλέμμα προσηλώνει ἐπάνω μου καὶ πῶς μέ ἀκούει! Πῶς βυθομετρεῖ τὴν κρυφὴ μου σκέψι γιὰ νά ἐξα-

κριβώσῃ ἂν πραγματικὰ δὲν εἶμαι ἓνας ἐνδεχόμενος ἐχθρὸς τοῦ!

ὦ! ὄχι! Δὲν εἶμαι, δὲν θά εἶμαι ἐχθρὸς τοῦ δυστυχισμένου αὐτοῦ. Ἡ σωτηρία του, μέ τὴν καθαρὰ ἀνθρώπινη ἐννοία τῆς λέξεως, μέ ἀπασχολεῖ ὅσο καὶ ἡ σωτηρία τῆς Σιδόνης.

Ἄν κατορθώσω νά διαφύγῃ ὀριστικὰ ἡ Σιδόνη, ὁ ρόλος μου θά εἶνε νά ἐπαγρυπνῶ ἐπάνω σὸν ἐγκαταλειφθέντα γέρο ἐρ-

στή, νά τὸν ἐμποδίσω ἀπὸ κάποια ἀπεγνωσμένη πράξι, νά τὸν ἐπαναφέρω σιγά-σιγά στὴν ἐγκαρτέρησι καὶ τὴν ἠθικὴ γαλήνη.

Ἡ ψυχὴ του εἶνε τέτοιας ποιότητος ὥστε τὸ ὄνειρο αὐτὸ δὲν φαίνεται χιμαϊρικόν. Τότε πιστεύω πῶς θά τὸν ἀγαπήσω ἀληθινὰ.

Ἦδη αἰσθάνομαι τὸν ἐαυτὸ μου τόσο πλησιέστερά του! Πόσο, μέσα στὴ φρικτὴ δυστυχία του, πού τὴν δεσπόζει μέ μιὰ ἀκαμπτὴ

ἀπόφασι καὶ τὴν κρύβει μέ τόση ἀξιοπρέπεια, ἀνυψώνεται πάνω ἀπὸ τὴ χθεσινὴ του συνένοχο, πού εἶνε ἔτοιμη νά τὸν θυσιάσῃ

γιὰ νά τρέξῃ πρὸς μιὰ νέα εὐτυχία!

Λοιπὸν, ἀναχώρησα μαζί τους μέ τὸ αὐτοκίνητο γιὰ τὸ Ὠμπιάκ. Ὠδηγοῦσε, ὅπως πάντα, ἡ Σιδόνη. Ὁ πατέρας μου ὑπόδειξε νά καθήσῃω πλαίϊ τῆς, καὶ αὐτὸς ἐκάθησε στὸ βάθος. Μήπως δὲν ἤμουν «ὁ προσκεκλημένος»;

Δὲν ἀπεχθάνομαι τὸ φιλολογικὸ ρωμαντισμὸ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀπαίσιος ἐκβάσεως τοῦ μαθητικοῦ μου ρωμαντισμοῦ, ὁ ρωμαντισμὸς στὴν πρακτικὴ ζωὴ μου εἶνε μισητός: τὸν ἀποκλείω ἀπ' αὐτὴν μέ τραχύτητα. Προτοῦ λοιπὸν ἀφήσω τὸ Λαγκατέρ, εἶχα λάβει τὰ μέτρα μου ἐναντίον τῆς κατὰ παράδοσι, τῆς ποιητικῆς συγκινήσεως, ἐναντίον τῶν κοινοτοπιῶν τῆς εὐαισθησίας, τοπεῖα τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἀντίθεσις τοῦ ἀμετακινήτου διακόσμου τῆς φύσεως μέ κάθε τι πού ἔχει μεταβλητὸ καὶ φθαρτὸ ἢ ἀνθρώπινῃ εἰμαρμένῃ κλπ. κλπ. Ἀλλὰ πῶς δὲν εἶχα προῖδει τὸ ἡ σήμερινὸ Ὠμπιάκ θά μέ ἐπλήγωνε καίρια μέ τὴν ἀνάμνησι παρελθόντων πραγμάτων πού δὲν ὑπῆρξα μάρτυρας καὶ πού μέχρι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀγνοοῦσα; Τὸ χειρόγραφο τῆς Σιδόνης περιέχει γι' αὐτὸ τὸ παρελθὸν μιὰ μερικὴ, ἀτελὴ ἀνασάστασι, ἰσχυρὴ ὅμως, λόγω τῆς ἐρωτικῆς θερμῆς πού ἀκούσῃα τῆς ἔχει ἐμφυσήσει σ' αὐτὴν. Μέσα στὴ μνήμη καὶ τὴ φαντασία μου ὅλα αὐτὰ, ἐφ' ὅσον ἐπλησιάζαμε, ἐπαίρναν μιὰ ἐπίμονη πραγματικότητά. Τὸ ἴδιο αὐτοκίνητο τοὺς περιέκλειε... Νὰ ἡ ἡδὴ μοῦ εἶνε ἀδύνατο νά στρέψω τὰ βλέμματά μου πρὸς τοὺς δυὸ συνενόχους. Εὐτυχῶς ἔρχονται οἱ ἐργολάβοι, συζητοῦν. Ἀναλαμβάνω τὴν αὐτοκυριαρχία μου. Κανονίζονται διαφορὲς λεπτομέρειες.

Ἐξαναφύγαμε καὶ οἱ τρεῖς. Στὴν ἐπιστροφή, ἡ Σιδόνη ἀνέπτυξε μεγαλύτερη ταχύτητα. Σχεδὸν δὲν μιλήσαμε.

8 Ὀκτωβρίου.

Περνοῦν ἡμέρες, ἡμέρες. Ἐνας ἀμετάβλητος γαλάζιος οὐρανὸς ποικατείνει στὸ φθινόπωρο τὸ καλοκαίρι πού ἐφυγε. Ἐξ ἐνστίκτου, φοβοῦμαι τὴν πρώτη μεγάλη βροχὴ, τὸν πρῶτο μαῦρο ὀρίζοντα, ὥσάν ἡ τωρινὴ ἀνακωχὴ νά ἐμελλε νά ὑποκύψῃ.

Ἐν τούτοις, τὰ πράγματα προχωροῦν χωρὶς βία, ἐξελισσό-μενα κάτω ἀπὸ τὴν κοινὴ προσπάθεια τοῦ πατέρα μου, τῆς Σιδόνης καὶ μένα. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς συμπράκτορες ἀκολουθεῖ στὴ συμμαχίᾳ διαφορετικὸ ἀντικείμενὸ σκοπὸ, πού ἀποκρύπτει ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὅσο τὸ πρᾶγμα δὲν ἔμπορεῖ νά ἐπιζῇ καὶ εὐδοκιμήσῃ παρὰ μόνον μέσα στὸ ψέμμα δηλητηριάζει κάθε τι, πού ἀναμιγνύεται μέ τὸν ἔρωτα.

10 Ὀκτωβρίου

Γιὰ πρώτη φορά ἡ συνομιλία μὲ τὸν πατέρα μου δὲν ἀφορᾷ ὑποθέσεις, οἰκογενειακὰ συμφέροντα ἢ οἰκιακὲς ἐγκαταστάσεις. Δαγκωνόμενος ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητη φροντίδα του, ἐτόλμησε νὰ μοῦ πῇ:

—Μιλοῦν πολὺ γιὰ μᾶς τοὺς τρεῖς ἐδῶ στὰ πέριξ. Μαθαίνω σχετικὰ, μολοντὶ τὸ πένθος μας μᾶς ἀπομονώνει.

—Τί λένε;

—Κυρίως ἐρωτοῦν, ἂν θὰ ἐπαναλάβης τὸ νομαδικὸ βίο σου ἢ ἂν θὰ συνεχίσῃς τὴν παράδοσι τῆς οἰκογενείας μας, — ὁ γυιὸς μετὰ τὸν πατέρα στὸ παλαιὸ σπίτι.

—Εὐτυχῶς, πατέρα μου, τὸ σπίτι βρίσκεται σήμερα σὲ χέρια ἀρκετὰ στιβαρά καὶ ἀρκετὰ νέα, ὥστε νὰ μὴ χρειάζωνται οὔτε καν βοήθεια.

—Δὲν ξέρεи κανεὶς ποτέ!

Οὔτε μιὰ φρικίασι, οὔτε μιὰ σκιά στὴν ὄψι του, ὅταν ἔλεγε αὐτά. Ἀλλ' ἐσκεπτόμουν:

«Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος θὰ καταφύγῃ σὲ μιὰ αὐτοκτονία ἐφ' ἣν βου πού διαψεύστηκε. Γιατὶ αὐτὸ φοβοῦμαι κάποτε.

—Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ πῶ, συνέχισε ὅτι εἶσαι ὁ στόχος ὅλων τῶν κοριτσιῶν τῶν περιχώρων, πού βρίσκονται σὲ ὥρα γάμου, καὶ τῶν μητέρων των... Μοῦ ἔκαμαν μάλιστα προτάσεις γιὰ ἕνα κορίτσι, καὶ εἶναι πραγματικὰ τέλειο ἀπὸ κάθε ἀποψη. Ἐνα μόνο ἐμπόδιο ὑπάρχει... Θὰ παντρευόσουν μιὰ καθολική;

—Πατέρα, δὲν θὰ παντρευθῶ οὔτε μιὰ καθολική οὔτε μιὰ διαμαρτυρούμενη. Ἐμείνα ἀγαμος μέχρι τῶν 32 ἐτῶν. Πάντοτε ἤμουνα καλά. Ἐχῶ σκοπὸ νὰ μὴ ἀλλάξω στάσι.

—Αἱ!

Σιγῇ. Σὲ λίγο μοῦ λέγει:

—Μπορῶ νὰ σοῦ κάμω μιὰ ἐρώτησι... ἐντελῶς μεταξὺ μας:

—Ὅσες θέλετε, πατέρα, τόσο μάλλον καθόσον τὶς μαρτυρεῖς. Ὅι μόνες πού ἔχουν κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ σᾶς, γιὰ τὸ σπίτι μας, δὲν ἀφοροῦν τὸ παρελθόν, δὲν εἰν' ἔτσι; Δὲν μποροῦν ἀπὸ τὸ ἀφοροῦν τὸ παρόν, καὶ τὸ μέλλον. Ἐ, λοιπόν! Σ' αὐτὲς ἀπαντᾷς προκαταβολικὰ καὶ μὲ μιὰ λέξι: δὲν ὑπάρχει σήμερα καμμιά γυναῖκα στὴ ζωὴ μου, οὔτε γιὰ γάμο, οὔτε ἐκτὸς γάμου. Ὅλα μὲ κάμνουν νὰ προβλέπω ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ καμμιά, ποτε οὐδέποτε!

Σκεπτόταν καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς ἦταν μάλλον ἡσυχασμένος. Ἐλπίζω νὰ μὴ ἐθύμωσες γιὰ τὴν περιέργειά μου; εἶπε τέλος.

—Διόλου, πατέρα.

—Θὰ ξέρω πιά τί ν' ἀπαντᾷς τολμηρά: ὄχι...

—Ν' ἀπαντᾷς τολμηρά: ὄχι... Ἐρχόταν πρὸς τὸ μέρος μας ἡ Σιδόνη. Ἡ συνομιλία διακόπηκε. Ὁ πατέρας μου θὰ σκέπτεται: «Ὁ Ἀρνάλ δὲν σκοπεύει νὰ

παραμείνῃ ἐδῶ. Καὶ δὲν τὸν ἐνδιαφέρει γιὰ τὴ Σιδόνη. Δὲν θέλει νὰ εἶναι οὔτε ἐραστής της, οὔτε σύζυγός της». Καὶ ἀπὸ τῆ διπλῆ αὐτῇ βεβαιότητα δοκιμάζει ἀνακούφισι.

Ἔτσι, ὅλη ἡ οἰκονομία τῆς ζωῆς του συνοψίζεται σὲ τοῦτο: νὰ παραμείνῃ ἐραστής της ἢ νὰ γίνῃ ὁ σύζυγός της Σιδόνης. Ἀλλ' ἐφόσον ἡ Σιδόνη ἀρνεῖται ἐπίμονα τὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη λύσι, θὰ τοῦ ἦταν εὐκολο ἀκόμα καὶ στὴν ἡλικία του, μὲ τὴν ἐμφάνισι καὶ τὴν περιουσία του, νὰ εὕρῃ μιὰ ἐρωμένη ἢ μιὰ σύζυγο πιδ νεὰ καὶ πιδ ὁμορφῇ ἀπὸ τὴ Σιδόνη, καὶ πού νὰ τὸν ἀγαπήσῃ! Γιατὶ αὐτὴ ἢ ἐπιμονή; Γιατί;

Ἐκαμα ἀνάλογη σκέψι ἄλλοτε ἐμπρὸς στὸν Φοῦξ, πού μοῦ εἶπε:

—Φίλε μου Ἀρνάλ, δὲν καταλαβαίνεις ἀπ' αὐτά. Νομίζεις πὼς μιὰ γυναῖκα μὲ ἴσους ὅρους ὡμορφιάς, εὐφυΐας, ὅλων τῶν προσόντων, ἰσοδυναμεῖ μὲ μιὰ ἄλλη... Διόλου! Τὸ πρόβλημα τοῦ ἐρωτᾶ ἐγκτεται στὴν ἐκλογή, πού εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀνεξήγητη.

Ὁ Φοῦξ δὲν μὲ ἐμάθαινε τίποτε. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐφηβικῆς καὶ ἀνδρικῆς ζωῆς μιὰ φρικτὴ διαύγεια μοῦ ἀποκάλυψε πάντοτε ὅτι μιὰ γυναῖκα εἶναι πολὺ λίγο διαφορετικὴ ἀπὸ μιὰ ἄλλη: ἐκεῖνο πού ποικίλλει εἶναι ἡ ἀντανάκλασί της στοὺς ἀφορούς ἄνδρες. Καὶ ἡ ἀνικανότητά μου πρὸς ἐκλογή, ἡ ἀδιανομή μου, προέρχονταν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι, διαλέγοντας με, τοῦ ὅλων τῶν ἄλλων μιὰ γυναῖκα ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς ζωῆς μου, ὑποχρεώθηκα νὰ διαπιστώσω ἀκουσίως μοῦ ὅτι ἦταν ὁμοία μὲ ὅλες.

12 Ὀκτωβρίου

Ξαναδιαβάζω μηχανικὰ τὴν τελευταία φράσι πού ἔγραψα προχθές. Μαί, ἡ Σιδόνη εἶναι μιὰ γυναῖκα σὰν τίς ἄλλες, οὔτε χειρότερη, οὔτε καλύτερη. Γι' αὐτὴν, ὅπως γιὰ ὅλες, οἱ λέξεις ὅπως με βεβαιότητα ὅτι θὰ κρατήσῃς τὴν ὑπόσχεσι, πὼς νὰ μὴν τῆς μέμνηται, ὅταν δὲν εἶσαι τὸ ἴδιο ὄν μὲ συνέχεια; Λοιπόν, καὶ γυναῖκα εἶναι ἀσυνεχῆς. Τὴν ἀφίνετε σὲ μιὰ κατάστασι ἰσορροπίας. Μετὰ ἕνα τέταρτο, δὲν ξαναβρίσκετε τὴν ἴδια γυναῖκα. Ἡ κατάστασι ἰσορροπίας της εἶναι διαφορετικὴ, ἢ μάλλον δὲν ὑπάρχει πιά ἰσορροπία... Τὴν ἀκούετε νὰ βεβαιώσῃ μὲ ὅλη τὴν ἐκρηκτικὴν ἀλήθειάν της: «Αὐτὸ δὲν τὸ ἔκαμα, ὀρκίζομαι πὼς δὲν τὸ ἔκαμα!...», ἐνῶ ἐν τούτοις τὸ ἔκαμε. Ἐ, λοιπόν, δὲν ψεύδεται μὲ τὴ σημασίᾳ πού θὰ ἐλέγαμε ὅτι ἕνας ἄνδρας ψεύδεται. Πραγματικὰ ἢ ἐνοχος πού ἀρνεῖται δὲν εἶναι αὐτὴ, τῆς ἰδίας στιγμῆς. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς προγενέστερες μορφές της, πού ἐξαφανίστηκε τώρα, καὶ ἡ γυναῖκα πού μιλεῖ τώρα δὲν θὰ ἔκανε πιά ἐκεῖνο πού ἐπράξε ἐκείνη πού ἐξαφανίστηκε.

Τέτοιες μεταβολές τῆς προσωπικότητος μπορεῖ πρὸ πάντων νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ὅταν ἡ γυναῖκα ἀλλάξῃ ἐρωτᾶ, γιὰτὶ ὁ

έρωτας υπερεντείνει τη φύσι της. Τότε ώθει στά άκρα την ικανότητά της στο να ψεύδεται, άλλ' αντίθετα το πάθος της άποκτά κάμιά φορά κραυγές ειλικρινείας που την άποκαλύπτουν στα φινικά. Μετανοεί έπειτα γι' αυτές και σπεύδει να επανέλθη στα συνήθη της μέσα για να καταστρέψη το αποτέλεσμα, που δημιουργήθηκε.

Είχα σήμερα το πρωί ένα άρκετά ωραίο παράδειγμα μιας τέτοιας άπόλυτης γυναικείας ειλικρινείας. Ειλικρινείας άκουσας, μεγαλειώδους. Να σε ποιά περίστασι.

Το σχέδιό μου δεν αλλάζει: θα προσπαθήσω να πείσω την Σιδόνη άμα έγκατασταθώ στο 'Ωμπιάκ, να φύγη. 'Εγώ δεν ά εγκαταλείψω τον πατέρα μου και θα τον άποτρέψω από μια άναξία καταδίωξί της ή θα τον προφυλάξω από την άπόγνωση.

'Εν τούτοις, ένα σημείο με ταρασσει. 'Ο πατέρας μου έπρότεινε στη Σιδόνη να την παντρευθώ. 'Αν αυτή δεχόταν ή λύσις θα ήταν ή πιο άρμόζουσα και ή πιο έντιμη. 'Ο τρομερός κριτής των πράξεών μου, ή τυραννική μου συνείδησι το διαμαρτυρομένου με ύπογρώνε να μιλήσω σχετικά στην ένδιαφερομένη.

'Επωφελήθηκα μια από εκείνες τις στιγμές που την νοιάζα άπόλυτα δική μου, ψυχής και σώματι. Της το είπα όσο μπορούσα καλύτερα φέροντάς της έπιχειρήματα οικογενειακούς λόγους. 'Αμέκινδυνο μιας άπεγνωσμένης άποφάσεως του πατέρα μου. 'Αμέσως κατάλαβα την άφροσύνη του διαβήματός μου. Είδα, Σιδόνη: την έχθρική, την άπειλητική, εκείνη που δεν μπορεί πια να συγκρατηθώ και της όποιας ή άχαλίνωτη γλώσσα ξεστομίζει άκούσια την αλήθεια, με μόνο το σκοπό να πληγώση τον άλλο στο πιο ευαίσθητο σημείο.

'Εφώναξε με αυξανόμενη σφοδρότητα:

—'Αι... 'Ωραία το βρήκες! Χωρίς άμφιβολία έν συμφωνία μ' αυτόν... Γιατί... καταλαβαίνεις... έπρόσεξα τα διαβήματά σου αυτών των ημερών... 'Ε, λοιπόν! Σου το λέω άμέσως, και έπειδή του τά άναφέρεις όλα, πές του και αυτό: ποτέ πάλι ποτέ δεν θα είμαι τίποτα γι' αυτόν. Ούτε γυναίκα του, ούτε τίποτε άλλο. Καλύτερα να με κόψουν κομματάκια. Και μόνη ή να... Τί φρίκη! Και να το δώσω έπίσημα το δικαίωμα.

'Επειτα από μερικούς λυγμούς φανερώθηκε ή πραγματική λόγος του θυμού της. 'Εξακολούθησε:

—Και να είσαι σύ... έσύ, που μου προτείνεις αυτή τη βοήθεια μερότητα! 'Αλλά είναι πολύ φυσικό. Μια γυναίκα για σένα δεν είναι τίποτε. Είναι σαν ένα κτήνος, μια κατσίκια, μια σκύλα! Τη προστάζουν: 'Πήγαινε μ' αυτόν!' και πηγαίνει... Και νομίζεις τον έαυτό σου μεγάλο ήρωα γιατί έχεις αυτή την ιδέα για τις γυναίκες; και έπειδή έσύ άδιαφορείς για τις γυναίκες; Ξέρεις δεν έχεις λόγους να ύπερηφανεύεσαι... ('Απ' αυτή τη στιγμή χάσε κάθε άυτεπιβολή. Μόλις άρθρωνε τις λέξεις).

—Ναί, συνέχισε, δεν ύπάρχει λόγος να ύπερηφανεύεσαι! 'Η φήμη σου δεν είναι καλή... 'Αν ήξερες τί ύποθέσεις γίνονται

εις βάρος σου... Τέλος, αυτό ένδιαφέρει έσένα. 'Αλλά μή μου επιβάλλης τις ιδέες σου. 'Εσύ δεν ξέρεις τί είναι μια γυναίκα... Δεν...

'Ετραύλιζε, και ύπήρχε κάτι το θλιβερά κωμικό στην άδυναμία της να βρή τη βρισιά που ήθελε να μου πετάξει.

—Δεν μπορείς να γνωρίζης την καρδιά μιας γυναίκας... την εύαισθησία της, την άξιοπρέπεια της. Ναί! Την άξιοπρέπεια της. Μη νομίζης δά τον έαυτό σου θεό, γιατί δεν έπλησίασες ποτέ γυναίκα! 'Ωραίο πρόγραμμα! 'Αλλά, φτωχέ μου 'Αρνάλ, δεν είναι αυτή ζωή, ή δική σου!... Είναι ζωή ένός φυτού... ένός δένδρου, μιας πέτρας. Προτιμώ τη δική μου ζωή. Ναί, επιάστηκα άπρεπα, σαν να με κατέσχεσαν, το ξέρεις. 'Αλλ' επί τέλους δεν ύπήρξα άναίσθητη, έγωίστρια... 'Αφωσιώθηκα... 'Εδωκα ευτυχία σε κάποιον. 'Εγέμισα τη ζωή του. Αυτά αξίζουν καλύτερα από τον έγωισμό σου. 'Ακόμη και ή πατέρας σου. Ναί, ναί! άξίζει πιο πολύ από σένα. Αυτός κρατεί από την ανθρώπινη φυλή, και είναι άληθινά άνδρας.

—Όταν σκέπτομαι το φίλο, τον προστάτη, που ύπήρξε για μένα, του τά συγχωρώ όλα. Και τη ζωή του από μια άποψι, τη ζωή... έγώ την εύρίσκω μεγαλοπρεπή... Και είναι καλός, άυσος... πραγματικά άγαθός στο βάθος της καρδιάς του, και γενναίος... γενναίος. Αυτός δεν θα άφινε τον έαυτό του να πή τέτοια πράγματα κατάμουτρα και άτάραχος!

Και έπειδή πραγματικά δεν έκινούμην, ούτε άπαντούσα, κατέληξε σε μια κρίσι από δάκρυα και έφυγε. Δεν ζήτησα να πάω κοντά της. 'Απομακρύνθηκα και κατέβηκα στον κήπο, συλλογιζόμενος τά όσα άκουσα.

Χωρίς άμφιβολία με παραμόνεψε από το σπίτι, γιατί ξαφνικά, καθώς έστριβα στη γωνιά, την βρήκα μπροστά μου. 'Ηταν μια άλλη Σιδόνη, ήρεμη και σεμνή, κάτωχρη, συντριμμένη. 'Ηλθε κοντά μου, μου έπιασε δειλά το χέρι και μου είπε:

—'Ημουν άνόητη πρό όλίγου. Δεν ξέρω μάλιστα πιά τί είπα. Δεν ήμουν έγώ που μιλούσα, αισθανόμουν τον έαυτό μου έντελώς άλλαγμένο. Καταλαβαίνεις, είμαι πολύ νευρική αυτή τη στιγμή. Δεν είσαι θυμωμένος μαζί μου; Πές μου το. Σφίξε με λίγο έπάου σου!

'Υπάκουσα, αλλά δεν μου είπε το μόνο πράγμα που θα μ' ένδιέφερε:

—'Δέχομαι να παντρευτώ τον πατέρα σου.

'Η ειλικρινής της μανία μου έφανέρωσε ότι τίποτε δεν θα τον πείση σ' αυτό, ούτε τώρα, ούτε ποτέ, ό,τι και άν συμβή. Λοιπόν, άς έξακολουθήσω να ένεργούμε σύμφωνα με το άρχικό σχέδιο, χωρίς δισταγμό, χωρίς άσκοπες λεπτολογίες συνειδήσεως.

15 Οκτωβρίου

"Επειτα από τρεις ημέρες, ξανασκέπτομαι την απροσδόκητη εκείνη σκηνή. Ξέρω καλά ότι η Σιδόνη, όταν με ξβριξε, πουκουσε στην περαστική κυριαρχία ενός έσωτερικού δαίμονος, γλήγορα εξορκίστηκε κατόπιν.

"Εκείνα που είπε δεν έχουν σημασία, εκτός από το ότι πιστοποιούν ότι δεν θα συγκατατεθώ ποτέ να παντρευτώ τον πατέρα μου, άφου όμως να μην εξετάσω δυο πράγματα από δω.

Δεν μπορώ όμως να μην εξετάσω δυο πράγματα από δω. Είπε, γιατί μου έταραξαν λίγο τη συνείδησί μου. Με κατηγορήσε σε ειλικρινέστατα ως έγωιστή. "Επίσης έχαρακτήρισε τη ζωή μου ως ζωή κατωτέρου όντος και διακήρυξε ότι όχι μόνον η ζωή της, αλλά και η ζωή του ανθρώπου που την κατέκτησε, είναι ανώτερες από τη δική μου, σε άλλρουισμό, άκμή και σε άξια πρέπεια.

Είναι αυτά σωστά;

"Εξησα σαν δένδρο ή σαν πέτρα;

Είμαι έγωιστής;

Μου άρέσουν οι συζητήσεις με τον έαυτό μου. "Ας προσπαθήσω να είμαι εύθους, ειλικρινής.

Δένδρο; Πέτρα; "Οχι. "Η έσωτερική μου ζωή, ό,τι και αν άξιζή, ύπηρεξε έντονώτερη από τη ζωή των περισσότερων έρωσπαθών άνδρων που έγνώρισα. Μεταξύ της παιδικής και της έφηβικής μου ηλικίας κατηνάλωσα περισσότερη αισθηματική και σιμη ύλη (τί εικόνα! αδιάφορο!) παρ' όση καίουν οι περισσότεροι από τους άνδρες σ' όλη τους τη ζωή. Και άργότερα μέσα από έρωσ άνδρες!... Αυτή η Σιδόνη νομίζει ότι έπέρασα από το πλήθος των γυναικών άπαθής, παγερός! Φρονώ ότι το έμα των γυναικών μου συνδέσμων ήταν πολύ έντονώτερο από έπεισδία των περισσότερων συναδέλφων μου, που τελείωναν σε τρεις συνεντεύξεις. Πώς να της δώσω να έννοση, σ' αυτή είναι αιχμάλωτη, εκείνο που συνέβη πολλές φορές μέσα μου; άμορφιά, ή χάρι μιάς γυναίκας, ή ντροπαλή ή ζωηρή αδιάφορία του έαυτού της, φαντάζεται ή Σιδόνη πώς με άφηρα από έρωσ τις περισσότερες φορές, είναι αλήθεια, αισθάνθηκα από έρωσ πρώτη στιγμή μέσα μου την αντίστασι, την άρνησι, αλλά έωρησα ότι έκαμα το χρέος μου άποκρινόμενος με την αδιάφορη ή την περιφρόνησι, όπως συνήθιζον οι γυναίκες σε άρρωσ περιστασι. Κατέβαλλα προσπάθεια να θεραπεύσω την άρρωσ χωρίς να την πληγώσω. Και ελάχιστα έγιναν έχθρες από έρωσ Άλλοτε πάλι δοκίμασα έγώ το θέλητρο και ποτέ δεν έωρησα μια προληπτική άρνησι. Δεν έπαιξα το ρόλο "Ιπολύτου, με ένα είδος καλόβολης περιέργειας. "Ημουν έτοιμος εκ προτέρων να κρατήσω τον άνδρικό μου ρόλο, όπως όλοι οι άνδρες, γνωρίζοντας ότι μπορούσα να τον κρατήσω, αν ήθελα.

να τάχα δικό μου σφάλμα, άν, όσο πλησίαζε ή άποφασιστική ώρα, μια ειδική διορατικότητα, που μ' αήτην με έπροίκισε ό Διαιουργός, μου έφανέρωνε την προϊούσα μεταβολή της έρωτευμένης γυναίκας σε χυδαίο άντικείμενο θωπειών, που άπ' αυτό σιγά-σιγά ή ζωώδης κατάστασι απέκλειε την προσωπικότητα; (περίστασι της Μαργαρίτας "Ογ... κυρίως).

Δέν άρνούμαι ότι ύπάρχει σ' αυτό το σημείο κάποια κατωτερότητα έν σχέσει με τους άλλους άνδρες, ή ίσως κάποια ύπεροχή. Τι μπορώ να κάμω; Να ριφθώ τυφλά στη δοκιμασία, φρικιά από αηδία. "Υφίσταμαι την παντοτεινή ποινη, του ό,τι ό πρώτος μου πόθος συνέπεσε με μια φρικώδη άποκάλυψι. Δέν είμαι ύπεύθυνος γι' αυτό. "Η αισθηματικότητά μου δέν είναι όμοια με των άλλων. "Αλλ' είναι άδικο να με λένε άναίσθητο. Το να συμπεραίνω κανείς από την έγκράτεια για την άναίσθησία, σημαίνει ότι δέν έσκέφθηκε ποτέ τί είναι ή μία και τί ή άλλη.

Λοιπόν, δέν είμαι άναίσθητος.

"Αλλ' έγωιστής;

Είμαι βέβαιος ότι ή κατηγορία αυτή βασίζεται σε μια ψευδή άρχή: ότι δηλαδή ό άνδρας που καθιστά εύτυχισμένη μια γυναίκα με το φυσικό έρωτα, έκπληρώνει μια πράξι άλλρουισμού.

Τίποτε δέν είναι τόσο ψεύτικο. Και μάλιστα, το αντίθετο είναι ή αλήθεια.

Δέν είδα ποτέ —ουδέποτε— έναν άνδρα να επιδιώκη στην άπόκτησι μιάς γυναίκας την εύτυχία της γυναίκας αυτής (ούτε το αντίστροφο, άλλως τε!). "Ο φυσικός έρωτας είναι από την ουσία του άγρια έγωιστικός. Παράδειγμα λαμπρό, ή ζωή του πατέρα μου. Επίσε και αιχμαλώτισε το παιδι που του έμπιστεύθηκε ό νόμος. "Απεκόμισε από την πράξι του εύτυχία. Δέν παρδεύεται να άποσυρθώ από αυτόν ή άλλη; όφείλει ν' άγαπά τα δεσμά της, όσο θα του άρέση να την φορτώνη με αυτά. Και αυτή, το ίδιο. "Από την ήμέρα που ή σικλαβιά δέν της παρέχει πιιά απόλαυσι, λίγο τη νοιάζει άν ό κύριός της ύποφέρει ή πεθάνη! "Ο καθένας για τον έαυτό του!

Φυσικός έρωσ: ή κτηνωδέστερη μορφή του ανθρώπινου έγωισμού. "Επιστροφή στην πρωτόγονη άγριότητα του ζωώδους ανθρώπου.

Τό ίδιο βράδυ

"Από τον καιρό που με κατηγορήσε τόσο ώμα για τον «έγωισμό» και την «άναίσθησία» μου, ή ύποταγή της Σιδόνης άπέναντί μου είναι ύποταγή σκλάβας. Φτωχή άρρωστημένη ψυχή, κατωμένη για τη δουλεία: της χρειάζεται ένας αυθέντης. Με το να μου άντιμιλήση, να με βρίση, έγινε άσφαλώς περισσότερο έρωτευμένη μαζί μου. "Επικίνδυνη πρόδοσι. Κάθε γυναίκα έρω-

τευμένη αισθάνεται την έπιτακτική ανάγκη της παρουσίας και των θωπειών του άγαπημένου προσώπου. Λοιπόν, πρέπει με κά-
θε θυσία να διατηρήσω στον πατέρα μου την πεποίθησι ότι η
Σιδώνη μου είναι αδιάφορη. 'Αλλ' αυτό δεν είναι η άκριβης α-
λήθεια. Δεν μου είναι διόλου αδιάφορη. Αισθάνομαι γι' αυτήν
μεγάλο οίκτο. 'Αποφάσισα να την εξυπηρετήσω και να την σω-
σω. Θά δεχόμουν μάλιστα έν ανάγκη να διευθύνω τη ζωή της,
όπως ένας αδελφός για τη δυστυχισμένη του αδελφή, με μονα-
δικό όρο να δεχθώ το ρόλο της αδελφής. Και τότε, αν μ' έρωτού-
σε, όπως το κάνει τώρα αδιάκοπα, χωρίς να αντιλαμβάνεται τη
στενοχώρια που μου προξενεί: «Μ' αγαπάς;», θά της άπαντούσα
μ' όλη μου την καρδιά: «Ναί, σ' αγαπώ».

'Αλλά ξέρω, άλλοίμονο! τί σημαίνει η έρώτησί της, ξέρω
την άπάντησι που θά μπορούσε να την ικανοποιήση. 'Η έρώτησι
της σημαίνει: «Δεν καταλαβαίνεις την έπιθυμία μου;» Και μιά
μόνο άπάντησι θά την ικανοποιούσε: «Την καταλαβαίνω και τη
συμερίζομαι...».

Γι' αυτό πρό πάντων εύχομαι να έγκατασταθώ ή Σιδώνη στο
'Ωμπιάκ το ταχύτερο. 'Αλλά ή ένδιαφερομένη δεν βιάζεται διό-
λου γι' αυτό, ούτε και ο πατέρας μου, ο καθένας για διαφορετι-
κούς λόγους. 'Ετσι, το σπíti είναι όλόκληρο ποτισμένο με ψέμη-
μα, που σ' αυτό, δυστυχώς, μετέχω κι' εγώ, τουλάχιστον έπειδή
το παραισιωπώ. Ούτε ο πατέρας μου, ούτε ή Σιδώνη δεν γνωρί-
ζουν τα άληθινά σχέδιά μου. Αυτό μου καθιστά μολυσμένη την
άτμόσφαιρα... 'Αν μπορούσα να ξεφύγω, τί άνακούφισι!

'Αρχισα πάλι να γυρίζω στις έξοχες με το ποδήλατό μου,
όπως άλλοτε. Διατρέχω πάλι τα τοπία που έβελγαν την παιδική
μου ήλικία. Τότε ή Σιδώνη έτρεχε κοντά μου και την έδίδασκα
να παρατηρή την όψι των πραγμάτων.

Μόνος! Σήμερα, ολομόναχος! Και μονάχος για όλη μου τη
ζωή... Ναί, από αυτή τη μοναξιά βγαίνει ίσως κάποια άποξη-
ρασι της καρδιάς. 'Αλλά τουλάχιστον δεν έχω από το παρελ-
θόν μου καμμία ταπεινωτική άνάμνησι. Ποτέ, υπό το πρόσχημα
να «ζήσω» και ν' «αγαπήσω» δεν έπρόδωκα έναν άνδρα ούτε
έξηυτέλισα μιά γυναίκα.

ΕΡΕΤΑ

20 'Οκτωβρίου

Για πρώτη φορά, από τον καιρό που ύπάρχω, με άγκάλιασε
σήμερα το πρωί ο πατέρας μου. Δηλαδή για πρώτη φορά αισθάν-
θηκα, μέσα στον έναγκαλισμό του, μέσα στην έπαφή των ψυχών,
σώπων μας την ανάγκη εκείνη μιάς στενής ένωσης των ψυχών.
Συναντηθήκαμε στις 11 παρουσίαι και του συμβολαιογράφου της
Καπό, για να τελειώσουμε το διακανονισμό της διαδοχής της
γαμπριμένης μου μητέρας.

Ο πατέρας μου και εγώ εδειξαμε άμοιβαία την άηδία μας

γι' αυτά τα διαβούλια, που τα χρηματικά ζητήματα άναμινύ-
ονται με την μνήμη προσφιλών νεκρών. Αυτό μάς έφερε τον ένα
πλάι στον άλλο. Κάθε τι που έπρότεινε ο συμβολαιογράφος το
δεχθήκαμε χωρίς συζήτησι, για να τελειώνουμε γληγορώτερα.

Με συγκίνησε ή βαθεία λύπη του πατέρα μου όταν μιλούσε
για τη νεκρά. 'Ετσι λοιπόν, την άγαπούσε κατά τα μακρά έτη
της άσθενείας της, ενώ ή δική του ζωή ήταν δοσμένη σε μιά άλ-
λη γυναίκα, θερμή, γεμάτη από υγεία και ώμορφιά. Αυτή είναι
ή άνθρωπινη αντίληψι του έρωτα και όταν σκέπτεται κανείς επά-
νω σ' αυτό το ζήτημα, βλέπει ότι είναι ή ίδια από χιλιάδες χρό-
νια. Προτιμώ την άποχή μου.

'Αλλ' όταν έφυγε ο συμβολαιογράφος, έννοιώσαμε ο πατέρας
μου και εγώ, ότι ή πίεσι που μάς επέβαλε ή παρουσία του ήταν
πολύ σκληρή και πολύ μακρυά. 'Η άνάμνησι της νεκρής μάς εί-
χε συγκλονίσει. Κυτταχθήκαμε κατά πρόσωπο. Πώς μου εφάνη-
κε τότε γερασμένος, όμοιος με ένα δένδρο όρθιο, μολοντί κε-
ραυνοκυτημένο, και τόσο λυπημένος, τόσο λυπημένος! 'Ισως
ή πραγματική, ή τρυφερή λύπη που μου ένέπνεε έφανερώθηκε
στα μάτια μου: τότε άκριβώς μου άνοιξε την άγκαλιά του. Δεν
είπαμε λέξι. Με άφηκε πρώτος, και βγήκε όπóτομα.

Στο τραπέζι ήταν ιδιαίτερα όμιλητικός και με όρεξι. Θά
έλεγε κανείς ότι λυπόταν για τη στιγμή της άδυναμίας του.

25 'Οκτωβρίου

Χωρίς έμπόδια, χωρίς φόβο, χωρίς άπρόοπτα, ή μικρή άν-
θρωπινη ομάδα που στεγάζεται στο παλιό, μάς σπíti γλυστρά
πρός το πεπρωμένο της. Οί έπισκευές του 'Ωμπιάκ πλησιάζουν
στο τέλος των. Δεν ώρίσθηκε ακόμα ή ήμέρα που θά έγκατα-
σταθώ εκεί ή άπελευθερωθείσα, αλλά μιλούμε γι' αυτό το ζή-
τημα και οί τρείς σάν να είναι ένα προσεχές γεγονός.

'Η δυσκολία είναι να βρεθώ το κατάλληλο υπηρετικό προ-
σωπικό: ο άνδρας που θά τά κάνει όλα, από την περιποίηση των
αλόγων μέχρι το σερβιρισμάτος στο τραπέζι, και ή γυναίκα,
μαγείρισσα, πλύστρα, θαλαμηπόλος και ράπτρια συγχρόνως.

Σήμερα το πρωί παρουσιάσθηκε ένα τέτοιο πολύτιμο ζευ-
γος. 'Επειδή ή Σιδώνη δεν είχε κατεβή ακόμα από το δωμάτιό
της, το δέχθηκε ο πατέρας μου. 'Ημουν παρών. Ρώτησε λεπτο-
μερώς τους δύο συζύγους, τους έξήγησε τί υπηρεσία θά έκαναν,
έξέτασε προσεκτικά τα πιστοποιητικά των. Τον άκουα. Τον πα-
ρατηρούσα.

«Αυτός ο όξυδερκής και σταθερός άνθρωπος έπηρε την από-
φασί του;—έσκεπτόμουν. 'Αναμφιβόλως ή τόσο βαθεία ριζωμέ-
νη μέσα του μέριμνα για την άξιοπρέπεια της οικογενείας υ-
πήρξε ισχυρότερη από το παλαιό πάθος του. 'Επειτα ύπολογί-
ζει στο εύμετάβλητο της γυναίκας, στην άναχώρησί μου, στο
χρόνο...». Έξακολούθησε να μπαίνει σε διάφορες λεπτομέρειες,

7777

14 Νοεμβρίου

Δὲν ἔγραψα τίποτε ἐπὶ τόσες ἡμέρες.

Υπάρχουν στιγμές στὴ ζωὴ ποὺ σ' αὐτὲς μόλις μένει ἀρκετὴ δύναμι γιὰ νὰ ζῇ κανεὶς. Ἡ δρᾶσι ἐνώνεται μετὰ τὴ σκέψι, χωρὶς νὰ ξέρι κανεὶς ἂν τὴν ἀκολουθῇ ἢ ἂν προηγήται ἀπ' αὐτή. Θὰ εἶχε κανεὶς τὸν καιρὸ βέβαια νὰ χαράξῃ τρεῖς γραμμὰς σὲ μιὰ σελίδα γιὰ νὰ πῇ: συνέβη τοῦτο, ἔπειτα ἐκεῖνο. "Ε, λοιπόν, ὅχι!... Δὲν μπορεῖ.

Σήμερα, ἐπειδὴ ὑπάρχει κάποια λάμψι μέσα στὸ σκοτάδι, μόλις ἀνέκτησα τὴ δύναμι νὰ σημειώσω ξηρὰ τὰ γεγονότα. Καὶ μετὰ δυσκολία βρῖσκω τὶς λέξεις, τόσο τὸ κεφάλι μου εἶναι ἄδειο.

Στὶς 30 Ὀκτωβρίου, καθὼς γύριζα στὸ Λαγκατὲρ κατὰ τὴν 4 ½ τὸ ἀπόγευμα, εἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸν Κύριλλο, τὸ μικρὸ ὑπὲρ ῥέτι, ποὺ μ' ἐπερίμενε.

Ἐτρεξε πρὸς ἐμένα, μόλις με εἶδε. Ἐσχημάτισα ἀμέσως τὴ βεβαιότητα ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἐπίθεσι τοῦ πεπρωμένου.

Δὲν μπορούσε νὰ ἐκφρασθῇ.

—Κύριε κόμη! ἐτραύλισε, ἡ δεσποινὶς Σιδὼν!

Δὲν ἔβγαλε ἄλλη λέξι. "Ἐτρεξα μετὰ ὅση μπορούσα ταχύτητα μετὰ τὸ ποδήλατο στὸ σπίτι.

Πρὸ τριῶν τετάρτων τὸ αὐτοκίνητο τοῦ ἀρτοποιείου εἶχε μεταφέρει ἀναίσθητους τὸν πατέρα μου καὶ τὴ Σιδὼν. Ἐκεῖνος ἦταν νεκρός, ἐκεῖνη μόλις ἀνέπνεε.

Τοὺς εἶχαν περιμαζέψει στὸν κρημνὸ τοῦ Γκαϋρόν, τὸν ἕνα πιασμένο ἀπὸ τὸν ἄλλο. Ἡ Σιδὼν εἶχε πέσει ἀπάνω στὸν πατέρα μου. Ἐκρατοῦσε ἀκόμη στὰ χέρια της ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ τιμόνι τοῦ μικροῦ αὐτοκινήτου, ποὺ τὸ μπροστινὸ του μέρος εἶχε κυλήσει ἀπὸ τὴ γέφυρα στὸν κρημνὸ.

Ὁ πατέρας μου ἐτάφη στὶς 3 Νοεμβρίου. Μοῦ εἶναι σήμερα ἀδύνατο νὰ ἐκφράσω γραπτῶς τὸ τί αἰσθάνθηκα. Ἴσως νὰ μὴν αἰσθάνθηκα καμμιά σαφὴ ἐντύπωσι. Μιὰ τρομερὴ ἀοριστία, κατὰ τὴν ποὺ δὲν γνωρίζω καὶ ποὺ δὲν θὰ τὸ μάθω ἴσως ποτέ, κυριαρχεῖ καὶ μετὰ παραλύει.

Ἡ Σιδὼν παρέμεινε σὲ ληθαργικὴ κατάστασι 9 ἡμέρες. Ἐνὰ μικρὸ σπᾶσιμο τοῦ ποδιοῦ της θὰ τὴν ἀφήσῃ ἴσως ἐλαφρὰ χαλῇ. Ἐκτύπησε στὸν ἀριστερὸ κρόταφο.

Σήμερα γιὰ πρώτη φορὰ ἔδειξε σημεῖα συνειδήσεως. Τὰ μάτια της φαίνονται νὰ βλέπουν πρὸς στιγμὴ, καὶ ἔπειτα κλείνουν. Μοῦ φάνηκε ὅτι μετὰ ἀναγνώριζε.

Ο ΠΑΡΘΕΝΟΣ

Σελὶς 207

16 Νοεμβρίου.

Ἡ Σιδὼν μετὰ ἀναγνώριζε. Τὰ δάκτυλά της προσπάθουν νὰ μοῦ σφίξουν τὸ χέρι. Ὁ καθηγητὴς Γκορζὲ εἶπε:

—Θὰ μιλήσῃ σὲ δυὸ μέρες. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς μὴ τὴν ἐρωτήσετε γιὰ τὸ ἀτύχημα. Θὰ ἦταν ἐπικίνδυνον, καὶ ἴσως ἀνωφελές.

Σημειῶνω σύντομα μερικὰ γεγονότα ποὺ παρέλειψα χθές.

Πρῶτος ἀντελήφθη τὸ ἀτύχημα ὁ ψωμᾶς, καθὼς περνοῦσε ἀπὸ τὴ γέφυρα. Ἐτρόμαξε ἀπὸ τὸ θέαμα καὶ ἔτρεξε νὰ εἰδοποιῇ τὴν ἀστυνομία. Ἐγινε ἰατροδικαστικὴ αὐτοψία. Ἡ Σιδὼν ἔπεσε ἐπάνω στὸ σῶμα τοῦ πατέρα μου καὶ αὐτὸ τὴν ἐπροφύλαξε.

Στὰ χαρτιά τοῦ πατέρα μου, ἐλάχιστα καὶ πολὺ τακτοποιημένη βρῆκα τὴ σημείωσι ὅτι ὁ πάστωρ Ντεζαρτίγκ εἶχεν ὀρισθῇ ἀπὸ διετίας ὡς ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης του. Ἐπρεπε νὰ τοῦ τηλεγραφῇσιν ἐπειγόντως ἐν περιπτώσει θανάτου. Ἐτηλεγράφησα. Ὁ πάστωρ ἦλθε ὅσο μπορούσε γρηγορώτερα. Σύμφωνα μετὰ τὴ θέλησι τοῦ πατέρα μου, ἐξεφώνησε τὸν ἐπικήδειον λόγο τοῦ φίλου ὑπῆρξε ἐντιμὸς κύριος, καλός, εὐεργετικός, μετὰ πνεύμα ἀνώτερο. Ὁ Ντεζαρτίγκ μοῦ ἔκαμε τὴν ἐντύπωσι ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἕνα φωτεινὸ μυαλό, μιὰ αὐστηρὴ ψυχὴ, ὅχι χωρὶς μυστικοπάθειαν. Ἐπιφυλακτικός, δὲν με πληροφόρησε τίποτε γιὰ τὸν πατέρα μου, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ διαφωτίσῃ τὸ παρόν. Ἀνεχώρησε δι' ἡμετέραν τὴν ἴδιαν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ.

Λοιπόν, μόνη ἡ Σιδὼν κρατεῖ τὸ μυστικὸ τῆς καταστροφῆς, ἐὰν βέβαια ὑπάρχῃ μυστικόν. Γιατὶ οἱ συλλογισμοί μου μετὰ καθήσυχάζουν σιγὰ-σιγὰ. Ἐκεῖνο ποὺ ἔτεινα στὴν ἀρχὴ νὰ παραδεχθῶ εἶναι ἀπαράδεκτο: δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Σιδὼν κρατοῦσε τὸ βολάν ὅταν τὸ αὐτοκίνητο ἔπεσε ἀπὸ τὴ γέφυρα. Τοὺς εἶχε συναντήσῃ λίγο πρὸ τοῦ δυστυχήματος ἕνας γείτονας, ποὺ τοὺς ἐχαιρέτισε. Ἡ Σιδὼν ὠδηγοῦσε.

7777

21 Νοεμβρίου

Μιλεῖ τώρα λίγο, ἀλλ' ἀμέσως παύει. Ἡ θαλαμηπόλος Εἰρήνη, ἡ νοσοκόμος καὶ ἐγὼ ἐπαγρυπνοῦμε διαδοχικὰ, γιὰτὶ ἡ Σιδὼν δὲν πρέπει νὰ μένῃ μόνη οὔτε μιὰ στιγμὴ, ἐφόσον τὸ κατὰ γινώσκω: τῆς κήμης της τὴν ἀναγκάζει νὰ μὴ κινήται.

Αὐτὴ ἡ ἀδιάκοπη ἐπαγρύπνησι εἶναι γιὰ ὅλους μας αἰτία νευρικῆς ὑπερεντάσεως καὶ κοπώσεως. Ἀφίνω ἄλλως τε τὶς δυὸ γυναῖκες νὰ ἀναπαύωνται περισσότερο ἀπὸ μένα.

Ἐτσι, ἡ μικρὴ μου παιδικὴ σύντροφος, ποὺ τόσο τὴν ἀγάπησα, μοῦ ἐμφανίζεται μετὰ τὴν συγκινητικὴ ἀθλιότητα τοῦ φτωχοῦ συντριμμένου κορμιοῦ της. Καὶ ἡ ἀπελπιστικὴ αὐτὴ εἰ-

κόννα θά άρκοῦσε νά έξαλείψῃ ἐκείνη τοῦ διαδρόμου, πού μοῦ ἀποκαλύφθηκε ἄλλοτε πρὸς στιγμήν, ἐάν τὴν ἴδια στιγμή δὲν σβυνόταν μέσα σ' ἓνα εἶδος ἱερῆς ἀηδίας.

□□□□

22 Νοεμβρίου

Ὅμιλεϊ. Ἡ καλύτερευσί φαίνεται θά μὲ ἤθελε διαρκῶς κοντά της. Οὔτε μιὰ φορά δὲν ἐζήτησε πληροφορίες γιὰ τὸν πατέρα μου. Γιὰ τὸ δυστύχημα εἶπε στὴ νοσοκόμο:

«Δὲν ἐφοβήθηκα. Ἐκτύπησα πολὺ...». Ἀλλ' ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶναι φλύαρη καὶ ἱκανὴ νά ἐπινοῇ. Ἡ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ ἔχει ἀνασταλῇ. Ἡ μανία μου νά σημειῶνω ὅλα μὲ ξαναφέρνει σ' αὐτὸ τὸ χαρτί. Πρὸς τί; Νά σημειῶνῶ τὴν ἀναμονὴ καὶ τὴν ἀγνοία...

□□□□

26 Νοεμβρίου

Μίλησε. Θέλω νά πῶ ὅτι μίλησε γιὰ τὸ δυστύχημα, γιὰτὶ ἀπὸ 4 ἡμερῶν λύθηκε ἡ γλῶσσα της. Ταυτοχρόνως ἡ σκέψις της ἀποκαθίσταται.

Θέλω νά γράψω χωρὶς ἀργοπορία αὐτὴ τὴν πολὺτιμὴ γιὰ μένα συνομιλία.

Εἴμαστε οἱ δυὸ μόνοι, ἐγὼ κοντὰ στὸ προσκέφαλό της. Μπορεῖ τώρα καὶ γυρίζει στὸ κρεβάτι της, ἦταν στραμμένη πρὸς Γκαρξέ, γιὰ τὴ νοσοκόμο. Ὑστερα ἀπὸ ἀρκετὴ σιωπὴ, εἶπε σιγὰ καὶ ἤρεμα:

—Ὁ Ἐρβὲ πέθανε, δὲν εἶν' ἔτσι; Ποτὲ ἄλλοτε μπροστά μου δὲν εἶχε ἀναφέρει τὸν πατέρα μου μὲ τὸ ὄνομά του. Ἔλεγε: ὁ «θεῖός μου» ἢ ὁ «πατέρας σου».

Αὐτὸ μὲ ἐτάραξε καὶ ἀπάντησα μὲ μιὰ κατάνευσι. Καμιὰ φανερὴ συγκίνησι, σὰν νά ἐπρόκειτο γι' αὐτὴν γιὰ ἓνα συμβάν παλαιό, γνωστό. Νέα σιγή. Ἐπανελάβε:

—Ξανάρχισα νά τὰ σκέπτωμαι ὅλα αὐτά, Νάλ. Ὁ χρόνος, ἡ τάξι πού συμβαίνουν τὰ πράγματα, μοῦ διαφεύγει καμμιὰ φορά σὲ ὠρισμένες στιγμές. Ἀλλὰ νοιώθω ὅτι γιατρεύουμαι. Θά γίνω ὅπως πρῶτα.

Ἐπειδὴ ὁ καθηγητὴς μοῦ εἶχε ἐπιτρέψει νά τὴν ρωτήσω, τὴς εἶπα:

—Θυμᾶσαι τίποτε ἀπὸ ὅσα συνέβησαν προτοῦ σὲ μεταφέρουν ἐδῶ;

—Ὁ! ναι, πολλὰ πράγματα. Μόνο πού δυσκολεύομαι νά τὰ ταξινομήσω... Θυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὴν ἀναχώρησί μας ἀπ' ἐδῶ, τὴν ἀφίξι μας στὸ Ὁμπιάκ... Ὁ καιρὸς ἦταν εὐχάριστος. Θυμοῦμαι ἐπίσης καλὰ τί συνέβη στὸ Ὁμπιάκ μεταξὺ τοῦ θείου

μου καὶ μένα. Ἀλλ' αὐτὸ θά διαρκοῦσε πολὺ νά τὸ διηγηθῶ, θά μὲ ἐκούραζε. Θυμοῦμαι τὴν ἀναχώρησί μας μὲ τὸ μικρὸ αὐτοκίνητο. Ὁδηγοῦσα πάντοτε ἐγώ. Ὁ θεῖός μου σχεδὸν δὲν μιλοῦσε: ἄλλ' αὐτὸ δὲν μοῦ προκαλοῦσε ἐντύπωσι ἔπειτα ἀπὸ ὅ,τι εἶχε συμβῇ στὸ Ὁμπιάκ. Κατόπιν δὲν θυμοῦμαι ἀπολύτως τίποτε ὡς τὴ γέφυρα τοῦ Γκαϋρόν. Ἐκρατοῦσα πάντοτε τὸ τιμόνι χωρὶς τὴν ἐλάχιστὴ ἀνησυχία. Τὸ αὐτοκίνητο μπαίνει στὸ γεφύρι. Ἐπειτα, ἐδῶ... ἄλλο χάσμα... Μοῦ φαίνεται, ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιη, ὅτι εἶδα τὸ πρόσωπο τοῦ Ἐρβὲ πολὺ κοντὰ στὰ μάτια μου... Ἀλλὰ πρὶν ἢ μετὰ τὸ συμβάν; Τὸ αὐτοκίνητο ἐλοξοδρόμησε αἰφνίδια πρὸς τὰ ἄριστερά... Κατόπιν τίποτε ἄλλο...

Τὴς ἔπιασα τὰ χέρια. Μὴ ζητᾶς νά θυμηθῇς. Μὴν καταβάλλῃς προσπάθειά.

Τὸ πιὸ ἀξιοσημεῖωτο καὶ γιὰ μένα τὸ κεφαλαιῶδες σημεῖο εἶναι ὅτι τίποτε δὲν φαίνεται ν' ἀφυπνίζει στὸ μυαλό της τὴν ἰδέα ἐυθύνῃς τοῦ πατέρα μου. Ἀγνοεῖ ἀκόμη, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸ χέρι τοῦ πατέρα μου ἦταν πιασμένο ἀπὸ τὸ βραχιόνά της. Εἶναι μιὰ φυσικὴ κίνησι γιὰ ἓναν πού ξέρει νά ὀδηγῇ καὶ πού κάθεται πλάι στὸν ὀδηγὸ, νά προσπαθήσῃ νά βοηθήσῃ στὴν ἀποφυγὴ ἐπικίνδυνου χειρισμοῦ.

□□□□

28 Νοεμβρίου

Ἀπόψε, καθὼς τὴς ἔδωσα νά πιῇ, μοῦ ἔπιασε τὰ δυὸ χέρια καὶ ἄρχισε νά μοῦ τὰ χαϊδεύῃ. Προσπάθησα νά ξεφύγω. Ἀλλὰ ἔλεγε: «Ἄφησέ με, ἄφησέ με. Μοῦ κάνει καλὸ». Καὶ ἐνοιωθα τὰ δάκρυά της ἐπάνω στὰ δάκτυλά μου. Προτοῦ μὲ ἀφήσῃ, μὲ ἱκέτευσε:

—Νάλ, δὲν πρέπει νά μ' ἐγκαταλείψῃς... Ἀκόμα καὶ ὅταν γίνω καλὰ...

Ἐμάντευσα στὸ ἄκρο τῶν χειλιῶν της τίς λέξεις πού δὲν ἐτόλμησαν νά τίς ἀφήσουν νά διαφύγουν, τὴν αἰώνια ἱκεσία πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς γυναίκας, πού εὐχεται νά τῆς ἀπαντήσουν: «Πάντοτε!», καὶ θέλει αὐτὸ τὸ «πάντοτε» νά εἶναι πραγματικόν, ἐνῶ τὸ «πάντοτε» πού προφέρει αὐτὴ ἔχει τὴν ἀστάθεια σαπού-νόφουσας.

□□□□

30 Νοεμβρίου

Ξέρω, τέλος, τί συνέβη στὸ Ὁμπιάκ τὴν ἡμέρα τοῦ συμβάντος. Μοῦ τὸ διηγήθη ἡ Σιδόνη. Μοῦ εἶπε: —Τίποτε τὸ ἀνώμαλο κατὰ τὴ διαδρομὴ μας ἀπὸ Λαγκατὲρ εἰς Ὁμπιάκ. Ὁ θεῖός μου ἦταν, ὅπως ὅλες τίς προηγούμενες ἡ-

μέρες. "Όταν ἐφθάσαμε, εὐρήκαμε ὅτι οἱ βαφές εἶχαν στεγνώσει καὶ ὅτι ἡ ἐγκατάστασι τοῦ λουτροῦ εἶχε τελειώσει. "Ο θεῖός μου καὶ ἐγὼ ἐπιθεωρήσαμε τὸ σπίτι. Ἐκτὸς ἐνὸς γενικοῦ ἀπαραιτήτου καθαρισμοῦ, ὅλα ἦσαν ἔτοιμα. Δὲν σοῦ κρύβω τίποτε. Νάλ. Ἀντὶ εὐχαριστήσεως, ἐδοκίμαζα μιὰ ἀπογοήτευσί, στενοχώρια. Ἐπρεπε νὰ ἐγκαταλείψω τὸ Λαγκατέρ, ὅπως εἶχα ἀποφασίσει, ὅπως ἐσὺ τὸ ἤθελες, νὰ ζήσω μόνη... νὰ σὲ ἀφήσω. Καὶ ἡ ζωὴ κοντά σου, ἀφότου μοῦ ἀποδόθηκε ἡ ἐλευθερία μου, εἶχε διαρρέυσει τόσο γλυκά!... Ἀλλὰ τί γυναῖκα θὰ ἐφαινόμουν, ἂν ὠμολογοῦσα αὐτὰ στὸν πατέρα σου;

Νομίζω ὅτι ὁ ἐγωϊσμός αὐτὸς με ἔκαμε νὰ ἐκφράσω ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο τῆς σκέψεώς μου.

«Λοιπόν! τοῦ εἶπα. Τίποτε δὲν θὰ με ἐμπόδιζε νὰ κοιμηθῶ ἀπόψε ἐδῶ!».

Σημείωσε ὅτι αὐτὸ ἦταν ἀνοησία, γιατί δὲν εἶχα ἀκόμα στὸ Ὠμπιάκ οὔτε ὑπηρεσία, οὔτε ρούχα, καὶ τὸ εἶπα ἀστεϊευομένη. Ἐμετανόησα ἀμέσως, γιατί εἶδα ἐκεῖνο πού δὲν εἶχα ἐξαπατήσει ποτέ, οὔτε ἀκόμα καὶ κατὰ τὴ νύχτα τῆς φρικτῆς ἐξηγήσεως: "Ο Ἐρβὲ ἀλλάξε ὄψι καὶ ἀνάγκασθηκε νὰ καθήσῃ, τόσο ὡχρὸς, ὥστε ἔτρεξα πρὸς αὐτὸν ἀνήσυχη. Ἐγονάτισα καὶ τὸν ἀγκάλιασα, φοβουμένη, μήπως σωριασθῇ. Αὐτὸ δὲν διήρκεσε παρὰ μιὰ στιγμή. Ἐπεβλήθηκε στὸν ἑαυτό του, σηκώθηκε καὶ προσπάθησε νὰ γελάσῃ:

—Δὲν εἶναι τίποτε... μὴν ἀνησυχῆς. Μοῦ τὸ εἶπες τόσο ἀπτόμο!

—Ἀστεϊευόμουν.

—Ἀσφαλῶς! Πρέπει ἀκόμη νὰ περάσουν 5-6 ἡμέρες προτοῦ μπορέσης νὰ ἐγκατασταθῇς ἐδῶ. Ἀλλ' ἀστεϊευομένη εἶπες ἕνα πράγμα πού τὸ σκέπτεσαι. Εἶσαι ἀποφασισμένη ὀριστικὰ νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃς τὸν Ἀρνάλ καὶ ἐμένα;

Μὲ ἐκύτταξε κατὰμματα ὅταν ἔλεγε: «Τὸν Ἀρνάλ καὶ ἐμένα».

Ἐπιθύρῃσαι: —Θεέ μου! Εἴμαστε ὅλοι σύμφωνοι σ' αὐτό. Ἐσὺ ὁ ἰδίος εἶπες...

—Ποὺ καλὰ! Εἶσαι ἐλεύθερη. Μόνο θὰ ἦταν ἀνόητο νὰ κοῦβης ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου τὴ λύπη πού αὐτὸ μοῦ προξενεῖ. Δὲν θὰ σοῦ πῶ μεγάλα λόγια... Δὲν θὰ πῶ ἰδίως τὸ μεγαλύτερο σ' αὐτὸ ὅλα. Ἐχω τὴν ἐντύπωσι πὼς θὰ σὲ πλῆγωνε αὐτὴ τὴ στιγμή καὶ θὰ σὲ ἐρέθιζε. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους... ἴδου τόσα χρόνια πού εἶχα κοντά μου... πού ἦσαν τὸ πᾶν γιὰ μένα... Ὡ! ξέρω καὶ μπορεῖς νὰ μοῦ μεμφθῇς... τί μπορεῖς νὰ με κατηγορήσῃς (ἐδικα, κατὰ τὴ γνώμη μου) πὼς σὲ ἐστέρησα. Ἐν τούτοις ἐπέστρεψαμε μαζὶ ὡς εὐτυχίας... μεγάλης εὐτυχίας, καὶ γιὰ σένα καὶ ἐπίσης, μὴν πῆς ὄχι! Μιὰ περίοδο ζωῆς μεγαλειώδους, ὑπερανθρώπινης.

Ἐσταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμή καὶ διέκρινε τὴν προσπαθειά του νὰ γίνῃ τρυφερός, νὰ συγκρατήσῃ τὰ παθητικὰ λόγια, ἐρωτικὰς λέξεις, ἀπὸ φόβο μήπως με πειράξῃ. Ἀλλὰ πραγματικὰ

καὶ με συγκινοῦσε περισσότερο ἔτσι.

Ἐπανέλαβε πολὺ ἡρεμα:

—Θυμῆσου, Σιδόνη, τί ἦταν ἡ ζωὴ σου στὸ Λαγκατέρ καὶ τί θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἂν ἔμενες ἐκεῖ. Θέλεις νὰ ἐγκαταλείψῃς αὐτὴ τὴ ζωή;

Δὲν εἶπε τίποτε ἄλλο... Ἀλλ' ἐκατάλαβα πὼς ἔπνιγε μέσα του τόσα πράγματα! Ὁμολογῶ πὼς ἐκείνη τὴ στιγμή ἐδίστασα, ὄχι ἀσφαλῶς γιὰ νὰ ἐπαναλάβω τὸ δεσμό... Ἀλλ' εἶδα τὸν ἑαυτό μου ὀλομόναχο στὸ μελαγχολικὸ αὐτὸ Ὠμπιάκ, μακριὰ ἀπὸ μένα. Μοῦ ἐφάνηκε πὼς ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα θὰ ἐξαναγύριζα σὲ σένα. Καὶ ἔπειτα ἐσκέφθηκα πὼς θὰ θυμῶνες μαζὶ μου ἂν ὑποχωροῦσα, πὼς ἴσως δὲν θὰ ἀπασχολεῖσο πλέον με μένα.

Ἀπάντησα:

—Τὸ ἀποφασίσαι ὅλοι μαζὶ...

Δὲν με ἀφιναν τὰ μάτια του. Ἦλθε νὰ καθῆσθαι κοντά μου. Μοῦ ἔπιασε τὰ χέρια. Δὲν φαινόταν διόλου ἐρεθισμένος. Ἐμάντευα ὅτι εἶχε προβλέψει αὐτὴ τὴ συνομιλία, ὅτι ἐκ τῶν προτέρων εἶχε λάβει τὰ μέτρα τοῦ ἐναντίον θυμοῦ ἢ ἀδυναμίας μου.

—Ἀκουσέ με, Σιδόνη, εἶπε. Δὲν σὲ κρίνω, δὲν σὲ μαλώνω. Ἀλλὰ προτοῦ πραγματοποιήσης τὴν ἀπόφασί σου... ἂν δὲν σὲ ἔκανα νὰ κυττάξῃς κατὰ πρόσωπο τὸ μέλλον, θὰ ἦταν ἔγκλημα. Ἡ ἀπόφασίς σου δὲν εἶναι παρὰ ἕνας σταθμὸς πρὸς ἕνα σκοπὸ... πρὸς μιὰ ἐλπίδα. Ἐ, λοιπόν! βαδίζεις πρὸς τὴ σκληρότερη διάψευσι, πρὸς μιὰ ὁδὴν πού θὰ καταστήσῃ τὴ ζωὴ σου μαρτύριο. Γιὰ σένα, ἐννόησέ με, ἀποκλειστικὰ γιὰ σένα, σὲ ἐξορκίζω νὰ μὴν ἐλπίξῃς πιά ἐκεῖνο πού δὲν μπορεῖ νὰ ἐκπληρωθῇ.

Πὼς δὲν βλέπεις ὅτι ἐκεῖνο πού εὐχεσαι, μόνη ἐσὺ πάντοτε θὰ τὸ εὐχεσαι;

Μόνον ἐσὺ, Ἀρνάλ, θὰ μπορέσης νὰ μοῦ ἐξηγήσης γιατί τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ἐρβὲ, πού τὰ εἶπε με τρυφερότητα καὶ ἦσαν σωστά στὸ σύνολό τους, με πάγωναν ὅσο τὰ πρόφερε, μοῦ διέλυσαν κάποια συμπόνια πού εἶχα ἀκόμα γι' αὐτόν. Ἦξερα ὅτι ἔλεγε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τὸν μισοῦσα γιατί ἤθελε νὰ με προ-καταλάβῃ ἐναντίον σου. Ἐσκέφθηκα: «Ὁ Ἀρνάλ θὰ κάμῃ ὅ,τι τοῦ ἀρέσει, ἔχει τὸ δικαίωμα. Ἄν ὑποφέρω γι' αὐτόν, δὲν θὰ τοῦ μνησικακῶ. Προτιμῶ αὐτὸ παρὰ νὰ μὴν εἶμαι τίποτα γι' αὐτόν, ὅπως πρίν... Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν δικαιούται νὰ με ἀπειλῇ με αὐτὸ ὁ Ἐρβὲ, πού εἶναι ἐνοχος γιὰ ὅλα».

Καθὼς ἐσκεπτόμουν αὐτὰ δὲν τοῦ ἀπάντησα, καὶ τράβηξα τὸ χέρι μου. Ἐπέμεινε:

—Μὲ καταλαβαίνεις;

Κατένευσα.

—Δὲν θέλεις ν' ἀπαντήσης;... Προφανῶς, εἶναι ἄσκοπο... Αἱ σ' ἔχει πιάσει γιὰ καλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ...

Ἐσταμάτησε ἀπτόμο καὶ μοῦ φάνηκε σὰν νὰ ἤθελε νὰ πνίξῃ κάποια λέξι ἢ κάποιο λυγμό. Λίγο μ' ἐνδιέφερε. Ἰσως αὐτὸ δὲν ἦταν σωστό, ἀλλὰ σοῦ τὰ λέω ὅλα: τίποτε ἀπ' αὐτόν δὲν με συγκινοῦσε πιά.

Ἐκύτταξε στο παράθυρο. Ὁ ἥλιος εἶχε ἀρχίσει νὰ γέρνῃ.
—Ὡρα νὰ ἐπιστρέψωμε, μοῦ εἶπε ἐντελῶς ἡρεμα. Βραδυά-
ζει γλήγορα, καὶ προτιμῶ νὰ μὴ ὀδηγῇς με ἀναμμένα τὰ φα-
νάρια.

Ὁ ἐπιστάτης μᾶς καθυστέρησε ἀρκετὴ ὥρα καὶ ξεκινήσαμε
στις 3 ½. Τῇ συνέχεια τὴν ξέρεις.
Λοιπὴ ἦταν ἡ ἀφήγησι τῆς Σιδόνης. «Ὅταν ἐτελειώσε, τῇ
ρώτησα:

—Θυμάσαι, ἂν καθὼς ὠδηγοῦσες, καὶ ἰδίως προτοῦ φθάσῃς
στο γεφύρι, εὐρισκόσουν στὴν κανονικὴ σου κατάστασι. «Ἀν εἴ-
χες ἢ ὄχι ὅλη τὴν πνευματικὴ σου διαύγεια;

—Ἦμουν λίγο νευρική.

—Καὶ ἐνύκτωνε.

—Ὅχι. Ἦταν ἀκόμα ἡμέρα.

—Ἦσουν νευρική, λές. Μήπως, ἀφηρημένη, καὶ ἐνῶ σκεπτό-
σουν τὰ διατρέξαντα, ἔστριψες ἄσχημα;

—Μπορεῖ. Μὰ πῶς νὰ τὸ ξέρω; Ποτὲ ἄλλοτε δὲν μοῦ συνέβη
παρόμοιο πράγμα ἀπὸ 15 χρόνια πού ὀδηγῶ.

Προφανῶς!

Προφανῶς ἐπίσης ἡ Σιδὼν δὲν κατηγορεῖ κανένα ἄλλον
παρὰ τὴν εἰμαρμένη. Καὶ τὸ θαυμάσιο εἶναι ὅτι δὲν τὴν ἀνησυ-
χεῖ διόλου τὸ πρόβλημα νὰ ἐξακριβώσῃ, ἂν τὸ δυστύχημα ὀφεί-
λεται σὲ ἀδεξιότητά της ἢ σὲ ἄλλη αἰτία. Φρονῶ ὅτι δὲν συζη-
τεῖται τὸ ἂν αὐτὴ ἐπιθυμοῦσε ἢ ἂν προέβλεψε τὸ συμβάν. Ἀλλὰ
μιά καὶ ἔλαβε τοῦτο χώραν, ἡ Σιδὼν δὲν κουράζει διόλου τὴν
μυαλὸς της γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τίς εὐθύνες. Ἐνδεχόμενο νὰ τίς
ἀνελάμβανε. «Ἐνα μόνο πράγμα τὴν ἀπασχολεῖ: θὰ κουτσαίνῃ;
Ἄν ἦταν βεβαία πῶς δὲν θὰ ἐκούτσαινε διόλου, τότε, Θεέ μου,
Ἄλλ' ὄχι. Δὲν θέλω νὰ γράψω ἐδῶ ἐκεῖνο πού δὲν τολμῶ νὰ
σκεφθῶ.

□□□□

3 Δεκεμβρίου

Γενικά, ἡ διήγησι τῆς Σιδόνης με ἀνακούφισε λίγο.
Ἀναπολῶ τίς πρόσφατες ἀναμνήσεις. «Ὅταν μετὰ τίς πρῶ-
τες ἡμέρες τῆς καταστροφῆς, βρέθηκα μόνος στο σπίτι μου, πα-
ρὰ τὸ προσκέφαλο τῆς ἀδρανούς Σιδόνης, ἐπροσπάθησα νὰ ἀν-
τιληφθῶ τὸ ἀποτέλεσμα πού μοῦ εἶχε προξενήσει ὁ θάνατος
τοῦ πατέρα μου.
Καὶ δὲν ἀνακάλυψα τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἕνα εἶδος παγερῆς φρε-
νης, πού δὲν εἶχε τίποτε ἀπὸ τὴν υἱικὴ θλίψι.
Ἐν τούτοις, ἂν ἀποστρέφωμαι τίς θορυβώδεις ἐκδηλώσεις
τῆς θλίψεως, ἐδοκίμασα ἄλλοτε ὅτι ὁ θάνατος ἐνὸς οἰκείου μου
μπορεῖ νὰ ἀναστατώσῃ τὴ ζωὴ μου καὶ τὴν υγεία μου.
Ἡ τωρινὴ ἀναισθησία με στενοχωροῦσε μέχρι σημείου ὥστε
μὴ θέλων νὰ τὴν διαπιστώνω, ἀπόφευγα τὴ σκέψι τοῦ θανάτου.

τοῦ πατέρα μου καὶ τὴν ἀνάμνησι τῆς ζωῆς του.

Ἡ διήγησι τῆς Σιδόνης με ἀνακούφισε λίγο.

«Ὡ! βλέπω πολλές ἀντιρρήσεις... σχεδὸν ἀπιθανότητες!

Ἀλλὰ ἡ λύσις πού φοβόμουν δὲν εἶναι οὔτε βέβαιη, οὔτε ἀναγ-
καία. Μπορῶ λοιπὸν νὰ ἀνακαλῶ στὴ μνήμη μου, χωρὶς νὰ ὑφί-
σταται σπασμούς ἢ καρδιά μου, ἐκείνον πού ὑπῆρξε ἐδῶ ὁ κύ-
ριος πρὶν ἀπὸ μένα. Ἀνώτερη μορφή, παρ' ὅλο ὅτι εἶχε ἀκρι-
βῶς ἐκεῖνο πού δὲν μοῦ ἀρέσει σ' ἕναν ἄνδρα. Τώρα ποτὲ εἶναι
πολὺ ἄργα, αἰσθάνομαι πικρὴ λύπη γιὰτὶ δὲν εἶχα ποτὲ μαζὶ
τοῦ μιά συνομιλία, ὅπως με ὁμήλικους ἢ μεγαλύτερους φίλους
μου. Ὅσο παρέρχεται ὁ καιρὸς, ἡ ἠθικὴ του φυσιογνωμία ἐξυ-
ψώνεται στὴ μνήμη μου. Μισῶ πάντοτε ἐκεῖνο πού διέπραξε, ἀλ-
λὰ μοῦ φαίνεται τώρα σὰν ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τῆς μεγά-
λης μυστηριώδους δυνάμεως, πού ὠθεῖ ἕνα φύλο συγχρόνως
πρὸς τὸ ἄλλο καὶ ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Ἐγινε κατὰχρησι τῆς
φράσεως «μοιραία γυναίκα», τοῦ τύπου αὐτοῦ μοῦ φαίνεται ὁ
πατέρας μου ἕνα εἶδος ἀνδρικοῦ ἀντιτύπου. Εἶναι μιά δύναμι
σχεδὸν ὄχι ὑπεύθυνη. Καὶ νὰ εἶναι ἔτσι τὸ ἐξαιρετικὸ ὄργανο
ἐνὸς ἀνθρώπου πάθους, ἐμφανίζεται στὰ μάτια μου —καὶ ἀ-
κούσιά μου— με ἕνα εἶδος μεγαλείου, πού τὸ ἐπαυξάνει τὸ μοι-
ραῖο τοῦ θανάτου του.

□□□□

4 Δεκεμβρίου

Ἡ Σιδὼν προχωρεῖ στὴν ἀνάρρωσι με καταπληκτικὴ ταχύ-
τητα. Ὁ πυρετὸς ἐξαλείφθηκε. Ἡ ὄρεξι ξανάρχεται.

Ἡ Σιδὼν με συγκινεῖ καὶ με στενοχωρεῖ συγχρόνως. Μοῦ
δείχνει μιά συμπάθειά, μιά εὐγνωμοσύνη, πού δημιουργοῦν γύ-
ρω μου μιά κατευναστικὴ ἀτμόσφαιρα, πού ἀπ' αὐτὴν εἶχα με-
γάλην ἀνάγκη. Ἀλλὰ πόσο εἶναι γυναίκα! Μέχρι πρὸ 2—3 ἡμε-
ρῶν δὲν μποροῦσε νὰ συγκρατηθῇ καὶ νὰ μὴ με ρωτᾷ κάθε
φορὰ:

—Πιστεύεις πῶς θὰ κουτσαίνω; Τί λέει ὁ Γκορζέ; Εἶμαι βέ-
βαιη πῶς μοῦ κρύβεις τὴν ἀλήθεια!

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι θὰ τῆς μείνῃ πιθανὸν ἕνα ἀδιόρατο
ἔγνος τοῦ κατάγματος στὴν περπατησιά της. Ἐνα βράδυ ἔχασα
τὴν ὑπομονή μου καὶ τῆς ἔκανα μερικὲς παρατηρήσεις.

Ἀπὸ τότε δὲν μοῦ μιλεῖ πιά γιὰ τὸ πόδι της. Ἀλλ' ἀναμφι-
βόλως τὸ σκέπτεται πάντοτε.

Γυναικεῖα ματαιοδοξία πού σαγηνεύει τοὺς περισσότερους
ἄνδρες! Ὁ πατέρας μου, πού τὸ μυαλό του ἦταν γερό, τὴν ἀ-
πελάμβανε.

Σήμερα, στις 11 το πρωί, έπερίμενα στο διπλανό δωμάτιο να με καλέσει ο καθηγητής Γκορζέ, όπως γινόταν συνήθως. Γιατί βγαίνω έξω όταν εξετάζει τη Σιδόνη. Αυτή τη φορά ήλθε ο ίδιος να με βρή.

—Λοιπόν; τόν ρώτησα.

—Πολύ καλά από άποψη γενικής υγείας.

—Εμειδιάσα;

—Να μιά διάγνωση που θα μπορούσατε άφοβα να την διατυπώσετε έμπρός στην άσθενή. Μά υπάρχει τίποτε άλλο;

—Ασφαλώς... Μόνο σάς όμολογώ ότι είμαι λίγο στενοχωρημένος.

Και ύστερα από στιγμιαία σκέψη:

—Υπάρχουν στο έπάγγελμά μας λεπτότατες περιπτώσεις. Πρέπει να σάς πληροφορώ απόλυτα για κάθε τι που άφορξ την άσθενή μας, γιατί τώρα είσθε το μόνο της ήθικό στήριγμα. Είς ένα όμοιο σπουδαίο σημείο πρέπει να σιωπήσω...

Φαινόνταν πραγματικά στενοχωρημένος. Μιά σκιά ιδέας πέ-
ρασε από το νού μου, άλλ' άμέσως εξαφανίστηκε χωρίς ν' αφή-
ση ίχνη στη μνήμη μου. Έκείνη τη στιγμή έκτύπησε ή πόρτα και μπήκε ή νοσοκόμος. Ήλικίας 48 έτών, μαθήτριά του Γκορζέ, φερμένη απ' αυτόν.

Ρώτησε:

—Τί συμβαίνει, κυρία Μπρυλά;

—Κύριε καθηγητά, εκ μέρους της δεσποινίδος Λαγκέξ.

—Τί θέλει;

—Εσκέφθηκε. Και σάς πληροφορεί ότι μπορείτε να το πείτε στον κύριο κόμητα... αν το κρίνετε σκόπιμο.

—Αί έκαμε ό Γκορζέ. Τα πράγματα άπλοποιούνται. Εύχα-
ριστώ. Πηγαίνετε να πείτε στην άσθενή σας να μην άνησυχή και ότι όλα θα διευθετηθούν εύκολα.

Ενώ ανταλλάσσονταν αυτές οι λέξεις, ή φευγαλέα ιδέα μου ξαναγύρισε. Έδέησε να καθήσω.

—Ε, λοιπόν! Νά, επανέλαβε ό Γκορζέ, πάντοτε με άμνη-
σία. Ή άσθενής μας... άρχίζει να γίνεται μητέρα!

—Όταν είπε αυτά τα λόγια, έσταμάτησε για μιά στιγμή, σαν να ήθελε να έπιτρέψη στην είδησι αυτή να έγκατασταθί μέ-
σα στο κεφάλι μου, και το κεφάλι μου να την άπορροφήση.

Τό γεγονός που προαισθάνθηκα πρό στιγμής, τώρα είχε κα-
ταταχθί στην πραγματικότητα, στο παρόν, και με άναστασία κα-
ταπνέοντο ίσως από την καταστροφή του κρημνού! Ή ψυ-
χραιμία μου με έγκατέλειψε. Είχα την έντύπωσι ότι τό πάν κα-
τέρρεε γύρω μου. Μιά από εκείνες τις δυστυχίες που σπρώχνουν τίς
άνθρωποι στην αυτοκτονία, χωρίς σκέψη. "Εψιθύρισα τίς
άνθρωπες λέξεις:

—Είμαι δυνατό;

—Είμαι βέβαιο, άπάντησε ό Γκορζέ, πλησιάζοντας προς έμέ-

να. Και πραγματικά είναι μοναδικό. Ό τρομερός τραυματισμός που υπέστη ή νεαρά αυτή κυρία θα ήταν άρκετος για να κα-
ταστρέψη την έλπίδα πολλών... μητροτήτων. Άλλά πιθανόν ή πρόσφατη σύλληψι διέσωσε τό κυοφορούμενο... Είδα παρόμοι-
ες περιπτώσεις.

Και εξακολούθησε να μου διηγήται σχετικές ιστορίες. Δεν τόν άκουα σχεδόν. Έσκεπτόμουν:

«Πολύ καλά. Και έπειτα; Αυτό δεν με άφορξ άμέσως, δεν μπορώ να κάμω τίποτε. Βέβαια μπορώ να έμποδίσω να μη γνω-
σθί τό δυσάρεστο αυτό μυστικό. Ούτε ή νοσοκόμος ούτε ή κα-
θηγητής δεν θα τό διαδώσουν... Ούτε έγώ. Ή Σιδόνη θα μπορή να μεταφερθί σε λίγες ήμέρες. Και υπάρχουν άρκετες ειδικές κλινικές γι' αυτές τις περιστάσεις!».

Έμφανίστηκε πάλι ή νοσοκόμος:

—Ή δεσποινίς Λαγκέξ ζητεί τόν κύριο κόμη.

—Πηγαίνετε, μου είπε ό Γκορζέ. Είναι ταραγμένη, πρέπει να την καθησυχάσετε. Εγώ σάς άφίνω. Ή κ. Μπρυλά θα με άν-
τικαταστήση τελείως για κάθε ένδεχόμενο.

Έφαινετο βιαστικός να φύγη. Τόν ρώτησα:

—Τώρα πρό όλίγου μόνον τό άντελήφθηκε;

—Μεταξύ μας, μπορώ να σάς τό πώ τώρα, ή κ. Μπρυλά εί-
χε ύποψίες από 8 ήμερών...

—Μά επί τέλους είναι βέβαιο; Γελιέται κανείς συνήθως από μερικά φαινόμενα.

—Σωστά! Τή μαθηματική άκρίβεια θα την έχωμε μόνον έν-
τός τριών μηνών. Άλλά μην τρέφεσθε μ' αυτή την έλπίδα. Ή κ. Μπρυλά κάνει καταπληκτικές διαγνώσεις. Και είναι πολύ κα-
τηγορηματική... Έλάτε! ένα παιδι δεν είναι ποτέ δυστύχημα, άγαπητέ κύριε. Θα σάς ξαναϊδώ τό Σάββατο.

ΠΡΟΤ

Όταν έμπήκα στο δωμάτιο της άσθενούς την βρήκα να κλαίη, άκίνητη με τό πρόσωπο κρυμμένο στο μαξιλάρι. Τά μά-
τια της δεν τολμούσαν να κυττάζουν τά δικά μου. Άπεναντίας, προσπάθησε να χώση περισσότερο τό κεφάλι της μέσα στο μα-
ξιλάρι. Βαθός οίκτος με κατέλαβε. "Εγειρα έπάνω της και της έφίλησα τά μαλλιά. Έπειτα έκάθησα κοντά της και της έκρα-
τούσα τά χέρια. Τά λόγια που πρέπει να πη κανείς του φεύγουν στις άνήκουστες αυτές περιστάσεις. Δεν μπόρεσα παρά να ψι-
θυρίσω:

—Θάρρος!

—Έκλαιε.

—Δεν είναι... δεν είναι σφάλμα μου αν δεν σου είπα τίποτε. Δεν τό ήξερα. Δεν τό ύποφιαζόμουν! Με πιστεύεις; Με πιστεύ-
εις;

—Βέβαια. Μην ταράζεσαι... Άναλαμβάνω να τό κανονίσω όλα όσο τό δυνατό καλύτερα. Αυτή τη στιγμή βγάλτο από τη

σκέψι σου. 'Εν πρώτοις δὲν εἶναι βέβαιο. Καὶ ἔπειτα, ἂν εἶναι ἀλήθεια, ἔχομε ἀκόμη μῆνες μπροστά μας.

Τὸ πρόσωπό της ἡρέμησε. Ἐσιώπουσε. Ἐπειτα ξανάρχισε νὰ δικαιολογῆται:

—Ξέρεις, δὲν καταλαβαίνω τίποτε... Ἀπολύτως τίποτε!

Καὶ ἐγὼ καταλάβαινα ἀκόμα λιγώτερα, ἐφόσον, σύμφωνα με τὴν ἐπιστολή της καὶ τὶς μεταγενέστερες ἐκμυστηρεύσεις της εἶχε παῦσαι κάθε φυσικὴ σχέσι με τὸν πατέρα μου λίγο χρόνο μετὰ τὴν ἐπάνοδό μου. Μιὰ ὑπόψια ὅτι μοῦ εἶπε ψέμματα μ' ἐτάραξε.

—Θὰ τὰ ξαναμιλήσουμε με τὴν ἡσυχία μας, τῆς εἶπα. Πρὸς τὸν παρὸν ἀναπαύσου.

Ἐμπήκε ἡ κύρια Μπρυλά. Ἐφυγα καὶ ἀνέβηκα στὸ δωμάτιό μου.

□□□□

Καὶ τώρα, ἰδοὺ ἐγὼ μόνος με τὸν ἑαυτό μου.

Κάτι, ποὺ δὲν εἶχα προσέξει μοῦ ἐμφανίζεται τώρα: ἡ ἀπέναντί μου στενοχώρια τοῦ Γκορζὲ δὲν ἦταν ἀνάλογη πρὸς τὸ συμβάν. Ἡ Σιδὼν εἶναι 28 ἐτῶν. Εἶναι τέλεια ἐλεύθερη. Γιὰ τὰ ἡθὰ της ὁ Γκορζὲ δὲν ἔχει παρὰ ἀόριστη γνῶσι. Δὲν εἶναι ὅ πρώτη φορά ποὺ ἕνα κορίτσι τῆς τάξεώς της παρουσιάζεται σ' αὐτὴ τὴν κατὰστασι. Ἀκόμα μοῦ μιλοῦσε ὕστερα ἀπὸ ἀδεια τῆς Σιδὼνης... Καὶ νά, ποὺ ἐδίσταζε, ποὺ δὲν εὗρισκε λέξεις νὰ μοῦ τὸ πῇ.

Τώρα ἀντιλαμβάνομαι τὴν αἰτία. Ὁ Γκορζὲ ἦταν πεπεισμένος ὅτι ἀπευθυνόταν πρὸς τὸν πατέρα. Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐπέρασε ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὸ νοῦ μου. Τώρα εἶναι σχηματισμένη. Ὁ χειροῦργος καὶ ἡ νοσοκόμος διεπίστωσαν τὰ αἰσθήματα τῆς Σιδὼνης γιὰ μένα. Δὲν ξέρει νὰ τὰ κρύψῃ, εἶναι ὑπερήφανη γι' αὐτά. Κατὰ βάθος εὐχαριστεῖται ν' ἀφίνη νὰ τὰ μαντεύουν οἱ τρίτοι. Ζοῦμε στὸ ἴδιο σπίτι ἀπὸ ἕξι καὶ περισσότερους μῆνες. Βρίσκεται ἐγκυος.

Καὶ ἐγὼ θὰ κατέληγα στὸ ἴδιο μ' αὐτοὺς συμπέρασμα.

Δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ τύχῃ τίποτε τὸ ὀδυνηρότερο. Στὸ διάστημα τῆς ἐκούσιας ἐγκρατοῦς ζωῆς μου εἶχα γιὰ τὶς γυναῖκες ἕνα σεβασμὸ ὑπερβολικὸ ἴσως, τὶς κρίνω ὅσο ἀξίζουν, δηλαδὴ λίγο, ἀλλὰ δὲν ἔδωκα ποτὲ σ' αὐτὲς τὸ δικαίωμα νὰ σκεφθοῦν γιὰ μένα: «Δὲν ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ μᾶς, γιὰτὶ ἐπωφελεῖται τοῦ ὅτι ἀξίζομε τόσο λίγο». Κατὰ συνέπειαν ἐξεγείρομαι ἐναντίον τῆς ἀδίκης αὐτῆς εἰμαρμένης: νὰ θεωροῦμαι ὡς ὑπεύθυνος γιὰ μιὰ πράξι, ποὺ ἐναντίον της διαμαρτύρεται ὁλόκληρη ἡ ζωὴ μου.

Ἐν τούτοις θὰ ἐκπληρώσω ὅ,τι ὑποσχέθηκα με φιλανθρωπία, ἀποφεύγοντας γιὰ τὸ θῦμα (ἢ τὴν ἐνοχο) κάθε ταπεινώσι. Ἀλλ' ἡ Σιδὼν θὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Λαγκατέρ τὸ ταχύτερο, καὶ ἐγὼ... θὰ ξαναφύγω. Θὰ συνεχίσω τὴ ζωὴ μου χωρίς μεγάλες

χαρές, χωρίς σοβαρές φροντίδες, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ τὰ γηρατειὰ θὰ με ξαναφέρουν ἐδῶ. Τότε ἴσως, γρη῏α καὶ αὐτῇ, ἡ Σιδὼν, θὰ κατοικῇ στὸ Ὠμπιάκ. Θὰ εἶναι παντρεμένη, πράγμα ποὺ εἶναι τὸ πεπρωμένο της. Εἶναι μιὰ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς γυναῖκες ποὺ δὲν ζοῦν παρὰ διὰ μέσου τῆς ζωῆς ἐνὸς ἀνδρός.

□□□□

6 Δεκεμβρίου

Δὲν ἐτολήσαμε ἀκόμα νὰ θίξωμε μιὰ ἐξήγησι ποὺ εἶναι ἀναγκαία. Ἡ Σιδὼν ἀπέκρυψε πιθανὸν τὴν ἀλήθεια, ὅταν ἰσχυρίζοταν ὅτι εἶχε διακόψει κάθε ἐρωτικὴ σχέσι μετὰ τὴν ἀφίξί μου. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν με ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε καθήκον ἀπέναντί της, γιὰτὶ δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἀμφιβάλλω γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ ἑραστοῦ. Λοιπὸν σήμερα τὸν ὑποκαθιστῶ κατὰ τὸ νόμο. Ἐκληρονόμησα τὴν περιουσίαν του, τὸν τίτλο του. Τὸ παιδί τοῦ πατέρα μου δὲν εἶναι ξένο γιὰ μένα. Ἡ τυραννικὴ μου συνείδησι δὲν κατορθώνει νὰ ἐξακριβώσῃ ποὺ ἀρχίζουν καὶ ποὺ τελειώνουν τὰ δικαίωμάτά του σὲ μένα.

□□□□

9 Δεκεμβρίου

Ἡ ἀπαραίτητη συνομιλία ἔγινε. Ἡ Σιδὼν ἐδείχθηκε ἐπιδεδιωτάτη, δὲν εἶπε ψέμματα.

Ἀποκαλύφθηκε ὁλόκληρη. Ἐνα θαυμάσιο ἐνοτικτο, πρὸνόμιο τοῦ φύλου της, τῆς ἐπιθύρισε ὅτι ὅλα θὰ ἦταν χαμένα γι' αὐτὴν, ἂν ἀντιλαμβανόμουν ὅτι με γελᾷ. Ἀντλήσε ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τῆς φιλαληθείας μιὰ ἡρεμία ποὺ τὴν καθιστοῦσε συμπαθητικὴ καὶ ἐλκυστικὴ συνάμα.

—Νάλ, μοῦ εἶπε, διέκοψα ὅλες τὶς σχέσεις με τὸν Ἐρβὲ ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ἀφίξί σου ἐδῶ. Ἐνθυμοῦμαι τὴ χρονολογία: 7 Ἀπριλίου, εἰς τὸ Ὠμπιάκ. Ὑπεχώρησα ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ πρᾶγματικὸ οἶκτο — μοῦ φάνηκε ἀπελπισμένος, καὶ ἐπίσης ἀπὸ ἕνα ἀκαθόριστο περιέργω θόρυβο, μήπως θελήσῃ νὰ ἐκδικηθῇ ἐσένα, γιὰτὶ με εἶχε ἀφήσει νὰ ἐννοήσω ὅτι ἐμάντευε τὸ λόγο τῶν ἀρνήσεών μου. Τοῦ ἐξήτησα τότε νὰ μοῦ δώσῃ τὸ λόγο του ὅτι δὲν θὰ ξαναῆρχετο στὴν ἀξίωσί του, ἐφόσον ἐσὺ ζοῦσες μαζί μας. Μοῦ τὸν ἔδωκε. Τὸν ἐκράτησε.

—Τότε λοιπόν;

Ἐχαμογέλασε λυπητερά.

—Μὴ ζητᾷς ἄλλον ὑπεύθυνον. Εἶμαι ἕνα ἄθλιο πλάσμα ποὺ τὸ περιφρονεῖς. Ἐχεις δίκην νὰ τὸ περιφρονῇς. Ἀλλὰ δὲν ἀνῆκα ποτέ, οὐδέποτε παρὰ μόνο σ' αὐτόν... καὶ βλέπεις ὅτι, ὅταν ὅταν ἀγάπησα ἕνα ἄλλο... ἀπομακρύνθηκα ἀπ' αὐτόν.

—Δέν σέ περιφρονῶ διόλου, Σιδόνη. Σέ ἔδεσε πραγματικά ἡ τύχη. Σέ πιστεύω.

—Αλήθεια;

—Στή μνήμη τῆς ἀγαπημένης μου μητέρας, σέ πιστεύω. Ἀλλά τὸ γεγονός εἶναι...

—Ναί, καί δέν ὑπάρχει παρὰ μιὰ ἐξήγησι.

—Ποιά;

—Τὴ νύχτα πού με ἀκολούθησε στοῦ διάδρομοῦ σου κ' ἔπειτα με μετέφερε στοῦ δωματίου του, ὅπου ἐσυζητήσαμε, ἐφιλονεικήσαμε ὥρες ὁλόκληρες...

—Λοιπόν;

—Ἦμουν τόσο συντριμμένη στοῦ τέλος, ὥστε ἔχασα τίς αἰσθήσεις μου. Ἐχρειάσθηκε νὰ με σηκώσῃ στὰ χέρια του γιὰ νὰ με μεταφέρῃ στοῦ κρεββάτι μου. Αὐτὸς με ἔγδυσε... Ἀλλά σέ πιάνει φρίκη γιὰ μένα;

—Ὁχι! Προχῶρει...

—Αὐτὸς με ἔβαλε στοῦ κρεββάτι σὰν μικρὸ παιδί. Σοῦ λέω πῶς ἤμουν ἓνα ἄδρανές πρᾶγμα.

—Εμεῖναμε ἀρκετὰ λεπτά σιωπηλοί, ἀλληλοκυτταζόμενοι.

—Λοιπόν; εἶπα, νομίζεις;

—Εἶμαι βέβαιη, γιατί αὐτὸ μόνο εἶναι τὸ δυνατό. Καί ἔπειτα, ἡ χρονολογία.

—Ἐσκεπτόμουν: «Φαίνεται εἰλικρινής, μὰ πῶς νὰ τὴν ἐξελέγξω; Πῶς νὰ μετρήσῃ τὸ βαθμὸ τῆς ἀσυνειδησίας μιᾶς γυναῖκος πού παραδίδεται;»

Κατάλαβε τὸν κλονισμό μου.

—Σοῦ ὀρκίζομαι ὅτι εἶναι ἀλήθεια, Νάλ, στὴ ζωὴ σου!

—Ποτέ, ἐπὶ τόσα ἔτη, δέν σὰς γεννήθηκε παρομοία ἀνησυχία;

—Ποτέ;

—Ἐν τούτοις...

Ζωηρή, χωρίς σκιά ντροπαλῆς στενοχώριας ἀπάντησε:

—Δέν ἦταν ἄνθρωπος νὰ ἐκτίθεται στὰ ἀπρόοπτα. «Ὅ,τι ἔκαμε τὸ θέλησε.

Κατάλαβε στὰ τελευταῖα τῆς λόγια ἓνα συγκεκαλυμμένο σέβας πρὸς τὸν ἀπελθόντα αὐθέντη. «Ἔτσι, ἡ πράξι του εἶχε μιὰ σημασία πού τὴν εἶχε προβλέψει. Ἀκόμα καί μετὰ τὸ θάνατό του, ἡ αἰχμάλωτη δέν θὰ ἦταν ποτέ ἐντελῶς ἀπελευθερωμένη.

Μόλις τολμοῦσα νὰ τὴν κυττάξω, καθῶς μιλοῦσε. «Τί βόρβορος!» ἐσκεπτόμουν. Ἡ Σιδόνη δέν μιλοῦσε πιά. «Ἐκλαίει σιγά. Τὴν ἀκούσα νὰ ψιθυρίζῃ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, καί ὄχι γιὰ νὰ με συγκινήσῃ;

—Τί θὰ γίνω;

—Ἐγωϊσμός τῆς ἀδύνατης. Αὐτὸς εἶναι δικαιολογημένος.

Ο ΠΑΡΘΕΝΟΣ

Σελίς 219

12 Δεκεμβρίου

Ἐπέρασα δυὸ μέρες πυρετώδους ἀθλιότητος. Ἡ θέλησι θέλει νὰ ἀντισταθῇ, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ κτύπημα τῆς εἰμαρμένης. Τὸ σῶμα ὑποχωρεῖ. Ὁ πυρετὸς ἐλαττώθηκε τώρα στὶς ἀρτηρίες μου. Κτυπᾷ ἀκόμη στὴ σκέψι μου.

Ὅλη τὴν ὥρα πού ἐτουρτούριζα μέσα στὰ ζεστά μου σκεπάσματα, ἀκούοντας νὰ βουίζουν τ' αὐτιά μου, μιὰ εἰκόνα με κατεῖχε, ἄλλοτε καθαρὴ, ἄλλοτε παραμορφωμένη, ἀνόητη, χιμαϊρική: ἡ εἰκόνα, πού μοῦ ἀνακάλεσε, ἔπειτα ἀπὸ τόσα ἔτη λήθης, τὸ χειρόγραφο τῆς Σιδόνης: Ἐμεῖς οἱ δυὸ, παιδιά, στὶς 14 Αὐγούστου, μπροστὰ στὴν καθολικὴ ἐκκλησία τοῦ Μπουσές.

Καί τὰ λόγια πού εἶπα τότε ἀνέκυπταν, εἴτε σφυροκοπούμενα μέσα στ' αὐτιά μου, εἴτε γραφόμενα ἐμπρὸς στὰ κλειστά μάτια μου, με χαρακτήρες πού ἐχοροπηδοῦσαν:

«Ἐμεῖς οἱ διαμαρτυρόμενοι εἵμαστε ἀναγκασμένοι νὰ αὐτοεξηγουέμεθα με τὴ συνειδήσί μας!»

Εἶναι ἀλήθεια... Δέν ἀναγνωρίζουμε σέ καμμιά ἄλλη συνείδησι τὸ δικαίωμα νὰ ὑποκατασταθῇ στὴ δική μας. Αὐτὸ μὰς φαίνεται ὡς παραίτησι, καί κατὰ βάθος εἶναι ἀνανδρία. Παιδὲς εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας σὲ θέσι ν' ἀναμετρήσῃ τὸ καθήκον του; Ἐπειδὴ ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος, ὅσοδήποτε σεβαστός, θὰ μοῦ ἔλεγε: «Ἀκολούθησε τὴν πρώτη σου ἰδέα. Δέν εἶσαι διόλου ὑπεύθυνος γιὰ τὸ ἀτύχημα αὐτῆς τῆς γυναίκας. Τὸ καθήκον σου εἶναι νὰ τὴν βοηθήσῃς νὰ ἀποφύγῃ μιὰ δημοσία κατασχύνη, ἀλλὰ σ' αὐτὸ περιορίζεται ὅλο σου τὸ καθήκον».

Ἐπειδὴ ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος, ὁ ἐντιμότερος καί ὁ εὐφύτερος τῶν ἀνθρώπων, θὰ μοῦ ἐπιβεβαίωνε αὐτὸ, ἂν τὸ ἐσωτερικὸ μου αἶσθημα διαμαρτύρεται, πῶς ν' ἀκολουθήσω, ἡσυχασμένος καί χωρὶς τύψεις, τὴ συμβουλή ἐνὸς ἄλλου;

Ἐκεῖνο πού μοῦ ἀνεστάτωσε τὴν ψυχὴ καί τὸ σῶμα, ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς τελευταίας μου συνομιλίας με τὴ Σιδόνη, εἶναι ὅτι ἡ συνομιλία αὐτὴ κατέρριψε τὸ εὐθραυστο οἰκοδόμημα πού εἶχα κτίσει ἐξ ἐνοστίκτου, γιὰ νὰ μοῦ καταστήσῃ τὴ ζωὴ ὑποφερτὴ ἔπειτα ἀπὸ τόσα σκληρὰ κτυπήματα. Μιὰ εὐνοϊκὴ ἀορισιὰ τῆς ἐλπίαντος (καί πλανᾶται πάντοτε, ἄλλως τε) γιὰ τὴν αἰτία τοῦ συμβάντος. Ἡ μνήμη τοῦ πατέρα μου παραμένει βαρυμένη με ἑναρχικὸ σφάλμα, πού τὸ ἐγνώριζα ὅταν ζοῦσε: τίποτε περισσό. Τώρα προστίθεται ὁ διπλάσιος μὸς τῆς καταχρήσεως στοῦ ἀφωπλισμένου θύματος του! Ἀκόμα καί ἂν ἡ συμμετοχὴ τῆς ἡταν ἡμισυνειδητῇ, πρόκειται γιὰ μυστικὴ βία, πού αὐτὸς μόνος ἐγνώρισε...

Εἶμαι γυῖος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸν ἀντιπροσωπεύω στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὸ ὄνομά του, γιὰ τὴν περιουσίαν του, γιὰ τίς κοινωνικὲς του ὑποχρεώσεις, γιὰ τὴ συνέχισι τῶν ἡθικῶν του ὑποχρεώσεων, γιὰ τὴν ἐπανόρθωσι τοῦ κακοῦ πού ἐπροξένησε.

Τὸ θῦμα μπορεῖ νὰ ἐξασκολληθῇ νὰ εἶναι ἓνα αἰώνιο θῦμα,

μέ τη γυναικεία του ζωή συντριμμένη, χωρίς άλλη συνδρομή από τη συμπάθειά μου και τις πρακτικές μου οδηγίες για να φέρη στο φώς και ν' αναθρέψη το παιδί της;

Νά, τί κατέχει τη συνειδήσί μου. 'Αλλ' αντιλαμβάνομαι ότι σιγά-σιγά παίρνει μέσα μου τη σαφήνεια και τὸ κύρος.

ΣΤΣΤ

17 Δεκεμβρίου

Μέσα σέ μιὰ ἐλαφρὴ ὁμίχλη, πού ἤδη τὴν διαπεροῦσε καὶ τὴν ἐκρύσσανε ὁ ἥλιος, διέτρεξα 30 χιλιόμετρα μὲ τὸ ποδήλατο. Εἶναι ἓνα μέσο πού τὸ μεταχειρίζομαι εὐχάριστα γιὰ νὰ διασαφηνίζω τὶς ἰδέες μου προτοῦ νὰ λάβω τὶς σπουδαῖες ἀποφάσεις.

Ὅταν ἐγύρισα, ἐζήτησα νὰ δῶ τὴ Σιδόνη. Ἡ Εἰρήνη, ἡ θαλαμηπόλος τῆς (δὲν ὑπάρχει πλέον νοσοκόμος) μοῦ εἶπε ὅτι αἱ δεσποινὶς θὰ μὲ δεχόταν σ' ἓνα τέταρτο, γιατί ὑπέφερε λιγᾶκι.

Πραγματικά, τὴν βρήκα ξαπλωμένη καὶ ἀρκετὰ κουρασμένη. Ἡ κατάστασίς τῆς τῆς ἀφαιρεῖ πολὺ ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς. Δὲν θέλει σχεδὸν νὰ τὴν κυττάζω κατὰ πρόσωπο.

Μίλησα ἀπλᾶ, ζωηρά:

—Σιδόνη, δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ παρὰ λίγα λόγια. Σὲ ἰκετεύω νὰ μοῦ ὑπαντήσης μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Ἐκεῖνο πού θὰ σοῦ προτείνω, ξέρω ὅτι θὰ τὸ δεχθῇς καὶ πῶς θὰ τὸ κρίνης ἱκανοποιητικό γιὰ σένα. Ἀλλὰ σὲ ἐξορκίζω νὰ μὴ μὲ εὐχαριστήσης.

Ἀρκετὰ ἀνήσυχη εἶπε:

—Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι. Ἀλλὰ...

Τῆς ἐπίασα τὰ δυὸ χέρια. Ἡ ἱκανοποίησι, ἡ μεγαλύτερη ἀνθρώπινη ἱκανοποίησι νὰ δημιουργῇς εὐτυχία εἰς βάρος σου, μὲ ἔκανε σχεδὸν τρυφερὸ γι' αὐτήν. Ἀλλὰ κατὰ βάθος γινόμενονα τρυφερός γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου.

—Σιδόνη, τῆς εἶπα, ὅταν ἐφθασες μικρούλα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, ἡ ζωὴ γιὰ σένα ἦταν ἐλεύθερη,μποροῦσε νὰ εἶναι εὐτυχισμένη... Ἀλλ' ἐπειδὴ μῆκες ἐδῶ, παρεξτεράπης στὸ δρόμο σου ἀπὸ τὴν παιδική σου ἡλικία. Καὶ τώρα, ἀκόμα καὶ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ὑπεύθυνου, τὸ μέλλον σου εἶναι κατεστραμμένο. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Ὅφειλω νὰ ἐπανορθώσω.

Ἐνας σπασμὸς συγκλόνισε τὶς χουφτὲς τῆς μέσα στὰ χέρια μου. Ἐτρεμε ὅλη. Ἐξακολούθησα:

—Ἀκουσε! Θὰ δώσω σὲ σένα καὶ στὸ παιδί σου τὸ ὄνομα πού δικαιοῦσθε νὰ φέρετε. Θὰ ζῶ κοντά σου, θὰ ἔχω γιὰ σένα τὴν συμπάθεια πού διετήρησα πάντοτε καὶ πού ἡ κοινὴ συμβίωσις θὰ ἐνισχύσῃ ἀσφαλῶς. Ἀλλὰ γιὰ τὰ ἐπὶ πλέον...

—Καταλαβαίνω, διέκοψε. Μὴν τὸ λές μάλιστα! "Α!... νὰ ζῶ κοντά σου, ὅπως ὅταν εἴμαστε μικροί! Ναί... ναί... τίποτ' ἄλλο!

"Ἀρχισε νὰ μοῦ φιλῇ τὰ χέρια μὲ εὐλάβεια σὰν ἱερὰ λεί-

ψανα. Ἐπειτα ἐσήκωσε πρὸς ἐμένα τὰ μάτια τῆς. Ἡ χαρὰ τῆς εἶχε ἀποδώσει γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ὁμορφιά τῆς. Ἐκυτταχθήκαμε ἀρκετὲς στιγμές.

Τὴν ἀγαποῦσα μὲ ὅλη τὴ δύναμι τῆς αὐτοθυσίας μου.

«Ἡ ζωὴ μας μπορεῖ νὰ εἶναι εὐτυχισμένη, ἐσκεπτόμουν, ἂν αὐτὴ ἡ γυναίκα σταθῇ ἱκανὴ νὰ κρατήσῃ τὸ λόγο τῆς...».

Καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ μοῦ φαινόταν πῶς ἐδιάβαζα μέσα στὰ μάτια τῆς μιὰ λάμψι σβυσμένη ἀπὸ πολὺν καιρό, μιὰ λάμψι πού ἐσήμαινε μᾶλλον ἐλπίδα, παρὰ γαλήνευσι.

Ἡ αἰωνία, ἡ ἀσυνείδητη ἀπατεῶν ἔλεγε τάχα μέσα τῆς:

«Ποιὸς ξέρει;»

ΤΕΛΟΣ

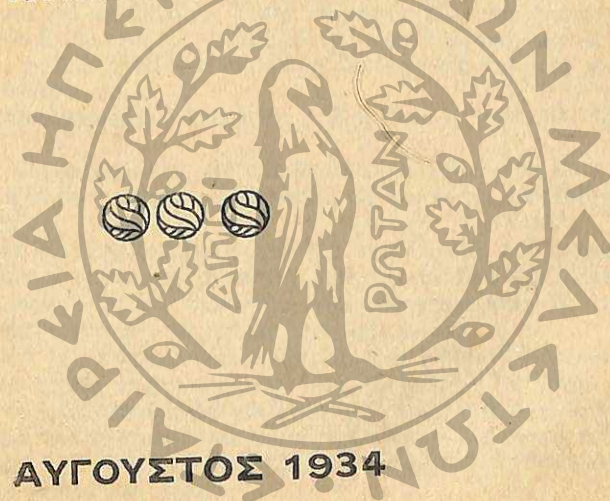

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ

ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΤΟΥ ΜΗΝΙΑΙΟΥ "ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,"

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διὰ νὰ γίνῃ περισσότερον χρήσιμος ὁ «Μηνιαῖος Νέος Κόσμος», ποῦ ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαΐου, ἀπεφασίσθη νὰ προστεθῇ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ ἓνα παράρτημα, ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ «Ἀγροτικὸς Νέος Κόσμος».

Τὸ παράρτημα αὐτὸ θὰ περιέχῃ ὕλην 40—60 σελίδων ἐπὶ ἀγροτικῶν ζητημάτων, ὕλην ὅμως ἐνδιαφέρουσαν καὶ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἀγρότας.

Τί θὰ ἐνδιέφερε τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων ἀπὸ τὸν μεγάλον κύκλον τῶν ἀπείρων ἀγροτικῶν κτημάτων;

Α'. Ἀρθρα ἀναφερόμενα εἰς τὰ λεγόμενα «Κατοικίδια ἀποδοτικὰ πτηνά», τὰ ὅποια πολλοὶ ἀστοὶ ἔμπορουν νὰ ἔχουν εἰς τὸ σπίτι των: τὴν κόττα, τὸ περιστέρι, τὴν πάπια, τὴν χήνα, τὴν φραγκόκοτα, τὸν φασιανό.

Β'. Ἀρθρα ἀναφερόμενα εἰς τὰ «Ὡδικὰ πτηνά». Τὰ ὠδικὰ πτηνὰ εἶναι τὸ στόλισμα κάθε σπιτιοῦ. Διὰ νὰ διατηρηθῇ ὅμως κανεὶς ὠδικὰ πτηνὰ (καναρίνια, καρδερίνες, παπαγάλους καὶ ἄλλα), χρειάζεται νὰ γνωρίζῃ ὠρισμένες εἰδικές γνώσεις γιὰ τὴν ἐκτροφή τους.

Γ'. Ἀρθρα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς «Κήπους καὶ Ἀνθοκηπεύς».

Δ'. Ἀρθρα ἀναφερόμενα εἰς τὰ λεγόμενα «Κατοικίδια ἀποδοτικὰ ζῷα», ὅπως τὸ κουνέλι, ἡ κατσίκα, τὸ ἰνδικὸν χοιρίδιον καὶ λοιπά.

Ἐκτὸς αὐτῶν θὰ ἐνδιαφέρουν ἐπίσης τὸν ἀστὸν καὶ μερικὰ ἀρθρα, περιέχοντα ἀγροτικὰς γνώσεις, χρήσιμους διὰ τὸν κάτοικον τῶν πόλεων, π.χ. πῶς θὰ φτιάχνῃ τὴν ντομάτα του, τὸ γιανόρι του, πῶς θὰ διατηρῇ τὸ γάλα, τὰ αὐγά κλπ.

Λοιπὸν, εἰς τὸ Α' Μέρος τοῦ «Ἀγροτικοῦ Νέου Κόσμου» — τὸ ἀπευθυνόμενον πρὸς τοὺς ἀστούς — θὰ ἀρχίσουν νὰ δημοσιεύωνται ἀπὸ τὸ τεῦχος αὐτὸ σὺν νὰ εἰποῦμε τέσσαρα ἀναγνώσματα με συνέχειαν, ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Τὰ κατοικίδια ἀποδοτικὰ πτηνά», τὰ «Ὡδικὰ πτηνά», «Κήποι καὶ Ἀνθοκηποι», «Κατοικίδια ἀποδοτικὰ ζῷα».

Εἰς κάθε τεῦχος ὁ ἀναγνώστης θὰ εὕρῃ τὴν συνέχειαν ἐκαστοῦ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναγνωσμάτων.

δηλαδή άρθρα σχετικά με καθένα από τὰ ἀνωτέρω μεγάλα θέματα.

Τὰ τέσσαρα ὅμως αὐτὰ ἀναγνώσματα ἂν ἐνδιαφέρουν ἀσφαλῶς τοὺς ἀστούς, δὲν ἐνδιαφέρουν μόνον αὐτούς: εἶναι πολὺ χρήσιμα καὶ γιὰ τοὺς ἀγρότας. Ἐπομένως μποροῦν καὶ οἱ ἀγρόται νὰ τὰ διαβάσουν, μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἀποκομίσουν καὶ αὐτοὶ χρήσιμους γνώσεις.

Μετὰ τὸ Αὐτὸν, θὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ Βον Μέρος τοῦ «Ἀγροτικοῦ Νέου Κόσμου», τὸ ὁποῖον θὰ περιέχῃ γνώσεις χρήσιμους διὰ τὸν ἀγροτικὸν κόσμον τῶν χωριῶν. Γνώσεις ἐπικαίρους μετὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐκδίδεται κάθε τεύχος τοῦ «Μηνιαίου Νέου Κόσμου» καὶ ἀναφερομένας εἰς ζητήματα κτηνοτροφικά, ἀμπελουργικά, ἐλαιοκομικά, βαμβாகουργικά, καπνοπαραγωγικά, σταφιδοπαραγωγικά, λαχανοκομικά κλπ.

Οὕτως, ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ τὸ παράρτημα τοῦ «Ἀγροτικοῦ Νέου Κόσμου» θὰ περιέχῃ ὕλην χρήσιμον, πρακτικὴν, ἢ ὁποῖα θὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ ἀναγνωστικοῦ μας κοινοῦ. Ἐχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ νέα μας αὕτη προσπάθεια θὰ ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΟΙΚΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης θὰ εὕρισκῃ γνώσεις χρήσιμους διὰ τὰ «Κατοικίδια ἀποδοτικά πτηνὰ» (κόττες, περιστέρια κλπ.), τὰ «Ὠδικὰ πτηνὰ», τοὺς «Κήπους καὶ Ἀνθοκήπους» καὶ τὰ «Κατοικίδια ἀποδοτικά ζῶα» (κουνέλια, κατσίκες κλπ.). Ἐπίσης κάπου-κάπο αὐτοτελῆ ἄρθρα γιὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, π.χ. πῶς θὰ φτειάχνῃ τὴν ντομάταν, τὸ γιαούρτι, πῶς θὰ συντηρῇ τὸ γάλα, τὰ αὐγά κλπ.

ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΑΠΟΔΟΤΙΚΑ ΠΤΗΝΑ

Η ΚΟΤΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΩΣΣΟΠΟΥΛΑ

Ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ στὴν πατρίδα μας ξέρουν νὰ ἀνατρέφουν κόττες. Καὶ ὅμως ἔχουν κοττέτσια μὲ δυὸ-τρεις ἢ περισσότερες κόττες. Αὐτὸ φανερώνει πὺς γνωρίζουν τὴν ἀξία τους. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑπάρχει τὸ ἐνδιαφέρον, εἶναι σκόπιμον μὲ μερικὰ πρακτικὰ ἄρθρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν συνέχεια, νὰ διαφωτισθοῦν πὺς ἡμποροῦν νὰ ὠφελοῦνται περισσότερο ἀπὸ τὶς κόττες τῶν

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρέπει νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι ἡ κόττα εἶναι μιὰ πηγὴ πλούτου, ἀλλὰ ὅταν φυσικὰ ἔχη τὴν περιποίησιν ποὺ τῆς χρειάζεται.

Δὲν μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς τώρα, ὅτι στὰ σπίτια καὶ στὰ χωριά μας ἡ κόττα ἔχει ὅπως τῆς χρειάζεται, ὅπως τῆς πρέπει. Αἱ γνώσεις μας εἶναι ἀρκετὰ περιορισμένες, διότι δὲν καταπιναίνομε ποτὲ μὲ ὁρὲν τὴν ἀνατροφή τῶν πουλερικῶν τὴν ἔφησεν οἱ γυναῖκες μας, τὶς κόρες μας, ποὺ κι' αὐτὲς μπορεῖ νὰ ξέρουν περισσότερα ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ δὲν γνωρίζουν τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ καθαριότητα, ἀπὸ διατροφή, ἀπὸ περιποίησιν τῶν μικρῶν πουλιῶν, καταπολέμησιν τῶν ἀρρωστειῶν. Ἐξέρουν μονάχα νὰ ρίχνουν καλαμπόκι ἢ κριθὰρι στὶς κόττες πρῶτὸ καὶ βρέδυ, κάπου-κάπου μερικὰ καθαρίσματα τῆς κουζίνας καὶ νὰ γατρνεύουν μὲ λίγο λάδι τὴν ὑποθετικὴ κόρυζα. Ἐν τῷ μεταξύ τὸ νερὸ μένει μέρες ἀκάθαρτο μέσα στὸ γαβάθι, τὸ κουμάσι γεμάτο μετὰ δεκατίσων τῶν κόττων. Φυσικὰ, ἡ ψεῖρα θὰ προχωρήσῃ καὶ οἱ ἀρρώστειες θὰ δεκατίσουν τὴν κόττα. Ζῇ δηλαδὴ τὸ πουλερικὸ μέσα αὐτὸ κατὰστασι φρικτῇ καὶ ἂν ἀποδίδῃ αὐγὰ καὶ ἀντέχει, οὐκ ὀφείλεται στὴ φυσικὴ ζωὴ ποὺ κάνει μὲ τὴ βοσκή, μὲ τὸ ἀπὸ διάλεγμα κυττάζει τὴν ὡμορφίαν μονάχα καὶ κάπου-κάπου σκέπτεται καὶ τὴν κόττα ποὺ εἶναι ἡμερὴ καὶ γεννᾷ πολλὰ αὐγά. Καὶ ὅμως, ἂν τὶς λίγες αὐτὲς γνώσεις, ποὺ ἔχει, τὶς αὐξήσει, ἂν καταλάβῃ μονάχα ἡ γυναῖκα πὺς ἡ κόττα τῆς πρέπει νὰ τῆς ἀποδίδῃ πολλὰ αὐγὰ καὶ πὺς νὰ τὰ ἀποδίδῃ, τότε ἀσφαλὲς ἡ

ὄρνιθοτροφία, ἡ ὁποία δὲν ὑπάρχει καθόλου, θὰ ἀναζωογονηθῇ καὶ θὰ προοδεύσῃ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Ἀπὸ ὅλα τὰ πουλιά, πὺν τρέφουμε στὸ σπίτι μας, ἡ κόττα εἶναι ἡ πιὸ καρπερή, ἡ πιὸ προσοδοφόρος, ὅταν ὅμως τρέφεται μὲ μέθοδο, τάξι καὶ περιποίησι. Μὰς δίδει αὐγά καὶ κρέας, κοιλιαὶ καὶ φτερά, τὰ ὁποία ἔχουν τὴν ἀξία τους.

Ὑπάρχουν ράτσες, πὺν ἀποδίδουν ἀπὸ 250—270 αὐγά πρὸς χρόνον, ὅπως εἶναι ἡ ἄσπρη Λεχόρν. Ἐπίσης κρέας ἀπὸ 1—2 κἀδες, ὅπως εἶναι ἡ Ρόντ-Ἀιλάντ. Πρέπει ὅμως νὰ ὑπολογίσωμε με περίπου τί θὰ μὰς δίδῃ, γιὰ νὰ παισθοῦμε. Θέλει ἔξοδα τὴν ἡμέρα πὺν θὰ μὴ στὴν κλῶσσα, ἢ στὴν κλωσσομηχανή τὸ αὐτὸ ἴσος, ἔως ὅτου ἐκκολαφθῇ περίπου 5—7 δραχμές. Ἐως ὅτου γιὰ τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν 9—10 δραχμές. Τὸ ὅλον δρ. 14—17. ὅταν πωληθῇ πρὸς 30—32 δραχμάς τὴν ὀκά. Τὸ πουλι θὰ ζυγίσῃ περίπου 300 δράμια. Ἄρα κατὰ μέσον ὄρον δραχμάς 20. Ἀναλόγως θὰ δώσῃ ἀπὸ 3—6 δραχμάς κέρδος.

Αὐτὸς ὁ λογαριασμός γίνεται ὅταν ἔχουμε ἰσὺν τοῦ μας νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε τὴν κόττα γιὰ κρέας.

Ἄν ὅμως τὴν κρατήσουμε γιὰ αὐγά, τότε βέβαια τὸ ἔξοδον πληθαίνει. Διότι ἡ κόττα ἀπὸ τὸν 4ον μῆνα θέλει νὰ τρώγῃ μόνον ἀπὸ 25—35 λεπτά τὴν ἡμέρα. Γιὰ τέτοια ἐπιχείρησι τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ἔσοδό μας, τὸ ὅποιον πουλιέται κατὰ μέσον ὄρον (κατὰ μῶνα—καλοκαίρι—φθινόπωρον) πρὸς δυὸ δραχμές. Ἐχομε κότες νεπὼς ἓνα κέρδος ἀρκετὰ ὑπολογισίμο, ὅταν ἔχουμε κότες πρὸς γεννοῦν, μὲ ὠρισμένη ἀπόδοσι αὐγῶν 220—270. Δηλαδή κατὰ 1.60 κέρδος στὸ κάθε αὐγό.

Ἀποδίδουν τὰ κέρδη, πὺν ἀναφέραμε παραπάνω, ἄρα γε τὰ ρα στὸν τόπο μας;

Στὰ συστηματικὰ πτηνοτροφεῖα κάτι περισσότερο, πὺν εἰσφέρονται στὰς πόλεις, ὅπου ἡ κατανάλωσις εἶναι ἐξησφαλισμένη, καὶ ὅπου ἐφαρμόζεται κάποιο πρόγραμμα. Στὸ ἀστικό ἢ γεωργικὸ σπίτι, πὺν τρέφονται μερικὲς κότες, ποτὲ δὲν ἔχουν λογαριασμό. Πάντως, τώρα δὲν ἀποδίδουν, ἂν καὶ ἡ κόττα χωρὶς τρέχει στὰ χωράφια καὶ τρέφεται μὲ σκουλήκια, ἔντομα, γλῶρα χόρτα καὶ τὸ λίγο κριθάρι πὺν θὰ τῆς δοθῇ ἢ τὸ καλοκαίρι πὺν ἔχει πολὺ μικρὴ ἀξία. Διότι στὸ γεωργικὸ ἢ ἀστικό σπίτι, ὅταν κλητοὶ σύντροφοι, π.χ. οἱ ψεῖρες, τὰ διάφορα ζωύφια, ἢ ἔλαιο, ἢ ἰσὺν περιποιήσις, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατόν ποτὲ ἡ κόττα νὰ ποδώσῃ ὅσον πρέπει. Ὁ γεωργὸς ἄλλως τε δὲν ἐλογάριασε πὺν τί ἐξοδεύει, οὔτε καὶ τί ἐσοδεύει, διότι πωλεῖ τὰ προϊόντα κατὰ τῆς ἀξίας των.

Ὅταν ἔχῃ περιποίησι καὶ ὅσα τῆς χρειάζονται ἢ κόττα, ἢ γεωργικὸ κότες ἀποδίδει πολὺ περισσότερα, χωρὶς ἐπιφύλαξι. Διότι βόσκει ἐλεύθερα καὶ οἰκονομεῖ τὴν περισσότερη

της. Ἐχει ἀπλοχωριά, ἐνῶ στὸ πτηνοτροφεῖο ὅλα αὐτὰ περιορίζονται καὶ μάλιστα μὲ τὸ παραπάνω. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸ σπίτι μας.

Κέρδος λοιπὸν ὑπάρχει πάντοτε. Ἄρκει νὰ ὑπάρχουν οἱ γνώσεις. Κέρδος, χρῆμα στὰ χέρια μας, διότι τὰ κοττόπουλα καὶ τὰ αὐγά πουλιούνται ἀμέσως καὶ στὴν ἐπαρχία καὶ στὴν πόλι. Διότι ὑπάρχει μεγάλη ζήτησις πάντοτε. Ἀποδείξεις ὅτι φέρνουμε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἀξίας ἀρκετῶν ἑκατομμυρίων αὐγῶν καὶ κοττόπουλα.

Συνεπῶς εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ἀρχίσουμε νὰ τρέφουμε κότες, διότι ὡς τώρα, τίς ἔχομε γιὰ στολίσμα, γιὰ καπρίσιο ἢ γιὰ ὅ,τι ἄλλο ὑποθέσετε, ὄχι ὅμως καὶ γιὰ κέρδος.

Τὰ παρακάτω θὰ διαφωτίσουν πολὺ καλά, ὅσα λέμε παραπάνω.

ΤΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΟΤΤΕΤΣΙ

1. ΠΟΙΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΟΙ

Πρὸ παντὸς ὑγιεινούς. Διότι ἡ κόττα δὲν μπορεῖ νὰ πάῃ μπροστὰ καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ, ἂν δὲν εἶναι τὸ κοτέτσι προφυλαγμένο ἀπὸ τὸ κρῦο, τὴ ζέστη, τὴν ὑγρασία καὶ τὸν δυνατό ἀέρα. Τὸν κόττα δὲν μπορεῖ νὰ γεννᾷ αὐγά, ὅταν εἶναι κρῦο τὸ κοτέτσι τὸν χειμῶνα, ἢ ζεστὸ τὸ καλοκαίρι, ἢ σὲ ὑγρὸ τόπο ἢ τὸ χτυποῦν οἱ ἀέρηδες. Ὅταν πατοῦν οἱ κότες σὲ λάσπες καὶ δὲν εἶναι μέρος στεγνόν, πάντοτε ἀρρωστοῦν καὶ ἡ διατροφή τους εἶναι ἀδύνατη. Ζοῦν βέβαια, ἀλλὰ σιγά-σιγά μαρμαζώνουν καὶ πεθαίνουν. Ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει τώρα στὰ χωριά μας.

2. ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΧΤΙΖΕΤΑΙ

Γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε τοὺς παραπάνω ὄρους, εἶναι ἀναγκαῖον: 1) Νὰ χτίζεται σὲ μέρος προσηλιακὸ τὸν χειμῶνα, δηλαδή σὲ μέρος πὺν τὸ βλέπει ὁ ἥλιος καὶ δὲν τὸ χτυπᾷ ὁ βορρᾶς. Τὸ καλοκαίρι τέτοιος τόπος πάντοτε εἶναι δροσερός, διότι γυρίζῃ ὁ ἥλιος. 2) Εἰς μέρος ξηρὸν καὶ ἐλάχιστα κατωφερικόν, διὰ νὰ ξεπλύνουν τὰ νερά τῆς βροχῆς καὶ μὴ λιμνάζουν. Τὴν κόττα δὲν μπορεῖ ἀρρώσκειν καὶ ὑγρασία. Τῆς κόβει τὸ αὐγὸ καὶ τῆς φιλοφρονεῖ. 3) Εἰς μέρος ὑψηλόν. Ὁ δυνατός ἀέρας τὴν ἀναστατώνει, τὸν χειμῶνα ὁ κρῦος βορρᾶς εἶναι πολὺ καταστρεπτικὸς γιὰ τὰ

πουλάκια και ή ιαίτια να υποφέρη ή κόττα. "Αλλωστε πάντοτε ήγαπά να κάθεται σε άπαγγερό μέρος.

3. ΓΙΑ ΤΟ ΓΕΩΡΓΟ

4) Κοντά στο σταύλο. "Αν ό γεωργός έχει ιδιαίτερο σταύλο για τὰ ζώα του, μπορεί να χτίση τὸ κοττέτσι δίπλα απ' αυτόν με μισοτοιχία. "Η ζέστη τῆς κοπριάς τὸν χειμῶνα καὶ τὸ σκάλισμά της φέρνουν τὸ γεννοβόλημα. Μέσα στο σταύλο δὲν πρέπει, διότι τὰ ζώα καταπίνουν τὰ φτερά τῆς κόττας καὶ ἀρρωσταίνουν. "Η κόττα, ὅπως ξέρετε, πηδᾷ καὶ στὰ παχνιά για νὰ βρῇ δόλους σπόρους καὶ με τὸ σκάλισμα ἀφίνει πούπουλα, τὰ ὁποῖα καταπίνουν τὰ ζώα χωρίς νὰ τὰ διακρίνουν.

5) "Αν εἶναι δυνατόν μέσα σε δένδρoκηπο, ἀπὸ δένδρα ποὺ ρίχνουν τὰ φύλλα τοὺς τὸν χειμῶνα. "Ετσι, τὸν χειμῶνα ἔχον τὸν ἥλιο καὶ τὸ καλοκαίρι τῇ δροσίᾳ καὶ τὸ κόννιασμα, δὶαί ήγαποῦν στὰ ὑψηλά πάντοτε νὰ κοιμούνται.

4. ΜΕ ΠΟΙΑ ΥΛΙΚΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΧΤΙΖΕΤΑΙ

Τὸ τοιμέντο καλὸν εἶναι νὰ μὴ χρησιμοποιηθῇ, διότι εἶναι ἰκρῦο τὸν χειμῶνα καὶ ζεστὸ τὸ καλοκαίρι. "Αλλωστε εἶναι καὶ ἄκριβὸ καὶ μεῖς πρέπει πάντοτε νὰ συνδυάζουμε τὴν οἰκονομία με τὴν ὑγιεινή. Τὸ πολὺ, στὸ πάτωμα τοῦ κοττετσιοῦ μπορούμε νὰ ρίξουμε ἕνα λεπτὸ στρώμα καὶ αὐτὸ για νὰ τὸ καθαρίζουμε καλὰ με ἕνα δυὸ νερά τὸ καλοκαίρι κάθε ἑβδομάδα.

Τὰ σανίδια προσφέρονται, ἀλλὰ ὅταν εἶναι φθινὰ καὶ καλὰ ροκανισμένα, χωρίς σχισμές καὶ ρόζους, διότι ἀλλοιῶς φθοξενοῦν τὰ ζωῦφια, ποὺ ἀνενόχλητα πληθαίνουν καὶ πίνουν τὸ αἷμα τῶν πουλιῶν καὶ ἀδυνατίζουν. Τὰ σανίδια τὸ καλοκαίρι δὲν πολυζεσταίνονται, δὲν ξεπαγιάζουν τὸν χειμῶνα καὶ εἰς κρατοῦν ὑγρασία. "Όταν βαφοῦν, εἶναι καλὰ. "Αν χρησιμοποιηθοῦν, δὲν πρέπει νὰ ἔχουν χαραμάδες. Τὰ τοῦβλα καὶ οἱ πλῆθεις ἀπὸ λάσπη εἶναι πολὺ καλὰ, ὅταν σοβατισθοῦν με ἄσβεστο καὶ ἄσβεστη. Εἶναι ζεστὰ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερά τὸ καλοκαίρι. Μόνον στὴ Μακεδονία κρατοῦν ὀλίγη ὑγρασία τὸν χειμῶνα.

Οἱ πέτρες, ὅπου βρίσκονται, εἶναι κατάλληλες, ἀλλὰ νὰ χτισθοῦν με ἄσβεστην καὶ χῶμα καὶ νὰ σοβατισθοῦν.

Τὰ καλάμια καὶ τὰ πλεχτά ἀπὸ ἀλιγαριές καὶ ἱτιές εἶναι ἀρκετὰ καλὰ, ἀλλὰ δὲν βαστοῦν πολὺ διάστημα καὶ ξεχειλίζουν με τὴ βροχή. Πάντοτε ὅμως εἶναι πιὸ οἰκονομικά, ἀπὸ τὸν γόν. Πρέπει ὅμως νὰ σοβατίζονται μέσα κ' ἔξω με ἄσβεστη.

5. ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ ΝΑ ΧΤΙΖΕΤΑΙ

Με τὸν τρόπο ὥστε: νὰ εἶναι εὐρύχωρο, ὥστε οἱ ὄρνιθες

μὴν στενοχωροῦνται, ὅταν κορνιάζουν. Νὰ καθαρίζεται εὐκόλα κατὰ τὸ πάτωμα. Γι' αὐτὸ μπορούμε νὰ στρώσουμε κοκκινόχωμα καὶ νὰ τὸ πατήσουμε καλὰ. Μπορούμε νὰ στρώσουμε τὸ δάπεδο καὶ με τοιμέντο, ποὺ καθαρίζεται εὐκόλα καὶ πλένεται καθαρά. Νὰ ἀπολυμαίνεται εὐκόλα. Γι' αὐτὸ οἱ γωνιές νὰναι στρογγυλές, ὥστε νὰ μὴ φωλιάζουν τὰ μαμούνια. Νὰ σοβατίζε-ται ἀπὸ μέσα, για τοὺς ἴδιους λόγους, ἀκόμη καὶ στὸ ταβάνι. Νὰ γίνουν δυὸ παράθυρα ἀπὸ τὸ μπροστινὸ μέρος καὶ μιὰ πόρ-τα για νὰ μπαίνη ὁ ἥλιος. (Τὰ παράθυρα τζαμωτὰ καὶ ἢ ἀνοι-γουν ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω ὕψος 0.80, μᾶκρος 0.60. "Η πόρ-τα νὰ γίνη ἢ μισὴ τζαμωτῇ, ἂν εἶναι δυνατόν.

"Η σκέπη λίγο κατωφερικῇ, με δυὸ μικροὺς φεγγίτες 0.10x 0.01, χωρίς τζάμι, για νὰ ἀερίζεται τὸ κοττέτσι νύχτα μέρα. Σκε-πῆμεν με σανίδια καὶ πάνω τοὺς κεραμίδια ἢ λάσπη μονάχα ἢ ἄχυρα ζυμωμένα, με πάχος 3—4 πόντων. Διατηρεῖται καλὸ καίρι. Νὰ εἶναι ἀνάλογο με τὸν πληθυσμὸ τῶν πουλιῶν, ποὺ θὰ κορνιάζουν τὴ νύχτα. 4—5 κόττες σε ἕνα τ. μέτρο.

"Αν ἔχουμε 10 κόττες, ὕψος 2 μέτρα, μᾶκρος 1.50, πλάτος 1.80. 25 κόττες ὕψος 2.50, μᾶκρος 3.00, πλάτος 3 μέτρα. 50 κότ-τες ὕψος 2.50, μᾶκρος 3.50, πλάτος 3.50. 100 κόττες ὕψος 3.00, μᾶκρος 5.50, πλάτος 5.00 μέτρα. "Η κλίσσι τῆς σκεπῆς νὰ κυμαί-νεται ἀπὸ 20—30 πόντους, για νὰ φεύγουν τὰ νερά τῶν βροχῶν.

6. ΠΟΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑ ΘΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΤΤΕΤΣΙ

1) Οἱ κορνιάστρες, για νὰ κορνιάζουν τὴ νύχτα οἱ κόττες.
2) Οἱ φωλῆς για νὰ γεννοῦν οἱ κόττες.

Οἱ κορνιάστρες ἢ κόρνια, εἶναι τὰ μέρη ποὺ κορνιάζουν τὴ νύχτα οἱ κόττες. Κατασκευάζονται ἀπὸ ξύλο καὶ πρέπει πάντο-τε νὰ γίνονται ἀπὸ καδρόνια με πλάτος ἀπὸ 5—7 πόντους. Τὰ τοῦβλα καὶ οἱ κόττες ἢ μπορεῖ νὰ εἶναι στρογγυλὰ για νὰ μπαίνουν σε τρύ-τους ἡμπορεῖ νὰ εἶναι κανονικά στῆς δυὸ πλευρὲς τοῦ κοττετσιοῦ, βο-ρεια καὶ νοτερῇ. Οἱ σκαλωτὲς κορνιάστρες, καθὼς οἱ στρογ-γυλὲς καὶ οἱ λεπτὲς βέργες καὶ τὰ καλάμια, ποὺ χρησιμοποιοῦν-ται, πρέπει νὰ λείψουν, διότι ἡ κόττα προσπαθεῖ νὰ σπρι-γίη καὶ σφίγγει τὸ στρογγυλὸ μέρος, ὁπότε οὔτε ὕπνο καὶ ἡ-καταλαβαίνει, ἀλλὰ καὶ καμπουριάζει καὶ κακοπαθαίνει.

Εἰς τὸς αὐτοὺς τὰ πουλιὰ τσακώνονται ἀναμεταξύ τους, γλυ-τροῦν καὶ πέφτουν καὶ ἐτσι δημιουργοῦνται δυστυχήματα. "Όταν με σκαλωτὲς, τότε μαλῶνουν ποιά θὰ πρωτοκορνιάσῃ στὸ ψηλὸ μέρος καὶ κοτσουλοῦν οἱ ἐπάνω τίς κάτω κόττες. Τὸ ροκάνισμα εἶναι ἀναγκαῖον, οἱ ρόζοι καὶ σχισμὲς νὰ μὴν ὑπάρχουν ὅχι εἰ-πὸν νὰ στοκαρισθοῦν για νὰ μὴν ὑπάρχουν σχισμὲς καὶ προτίμησιν νᾶναι, ὅπως εἶπαμε, περαστὲς για νὰ βγαί-νουν εὐκόλα καὶ καθαρίζονται. Καλὸν δὲ εἶναι καὶ τὸ μπογιά-σθαι τοὺς ἀπὸ ἐλαίόχρωμα.

Κάθε κόρνιο μπορεῖ νάχη μᾶκρος ἴσο εἶναι καὶ τὸ μᾶκρος

του κοττετσιού.

Υπολογίζουμε τόπο για να κορνιάζουν για τις μικρότερες 30—40 πόντους και τις μεγαλώσμες κόττες 40—50 για τις κάθε μία.

Τοποθετούνται πάντοτε άραδιαστά μέσα στο κοττέτσι από 50 πόντους από την πόρτα του κοττετσιού, με διαστήματα ανά ταξύ τους 40—50 πόντων.

Αρχίζουμε να τοποθετούμε τις κορνιάστρες πρώτα από το βάθος, από το όποιον θα απέχουν 30—40 πόντους. Οι φωληές μπορούν να γίνουν από κασόνια, πλεχτές, κοφίνια, καθαρές ποτότε, με λίγα άχυρα βρίζας ή φτέρας, που δεν πιάνουν ζωύφια και τοποθετούνται, αν είναι δυνατόν, χαμηλότερα από τα κρεμνία, για να μην κορνιάζουν μέσα οι κόττες. Πάντοτε δέ κρεμνισμένες από τις πλευρές του κοττετσιού ή τοποθετημένες στις γωνίες. Μια φωληά είναι αρκετή για 3—4 κόττες. Λίγο θειάφι σκεπασμένο μέσα στα άχυρα, για να αποδιώχνη τα ζωύφια, αν βρίσκουμε άχυρα βρίζας ή φτέρας ή και ναφθαλίνη σκορπισμένη και ένα γύψινο αγό σέ κάθε φωληά, ή ένα τρύπιο αγό με τρύλони με βγαλμένο το άσπράδι και κορκό, και γεμισμένο με ναφθαλίνη συμπληρώνουν τις φωληές. Άριστες φωληές γίνονται και από γκαζοτενεκέδες, κομμένους στο μάκρος. Ο ένας δίνει δυό φωληές. Κοστίζει μάλιστα και πολύ εύθηνα, 4—5 δραχ.

ΤΑ ΩΔΙΚΑ ΠΙΗΝΑ

ΠΩΣ ΖΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΖΟΥΝ ΠΕΡΙΩΡΙΣΜΕΝΑ

- 1) Ίστορία, 2) Ράτσες, 3) Διατροφή, 4) Άναπαραγωγή,
5) Διάφορες περιποιήσεις, 6) Άσθένειαι.

ΊΣΤΟΡΙΚΟΝ

Πότε ακριβώς ο άνθρωπος έσκέφθη να περιορίση μέσα στο κλουβί ώρισμένα μικρά πουλάκια για να τον εύχαριστούν με το κελάδημά των, δεν είναι σαφώς καθωρισμένον. Πάντως, άρ-
ισαν στην Εύρώπη να τοποθετούν τα ωδικά πτηνά από του
αίώνος. Είς την αρχαίαν εποχήν, τόσο οι Έλληνες, όσον
και οι Ρωμαίοι άνέτρεφαν τέτοια πουλιά μέσα εις τους κήπους
των, όπου έλεύθερα, χωρίς κανένα περιορισμό, αναπτύσσονταν,
γεννούσαν και διαιώνιζαν το είδος των, όπως ακριβώς τώρα
καταίνει εις τον Έθνικόν κήπον με τα άηδόνια. Οι αρχαίοι
πάλαιτοποθετούσαν εις τους κήπους των και διάφορα άλλα
πτηνά, όπως το παγώνι, άγρια, όπως τον φασιανό,
την πέρδικα, ήμερα, όπως το περιστέρι και πάρα πολλά
άλλα, τα όποια θ' αναφέρουμε πιο κάτω. Ούτε κλουβιά γνώρι-
ζαν, ούτε και ήθελαν να στερήσουν την έλευθερίαν ενός πουλιού.
Άλλοι από τον έαυτό τους. Όπως αυτοί ήθελαν να είναι έ-
λεύθεροι και είχαν την έλευθερίαν ως το πολυτιμότερον αγα-
θόν, έτσι και τον κόσμον, για κάθε άτομο, έτσι ήθελαν και το που-
λίον έλεύθερο. Άλλά και τα ίδια τα πουλιά, ως φαίνεται, κα-
ταβαίναν την αξία της έλευθερίας των. Ούτε καν έφευγαν
από τους μεγάλους κήπους, εκτός σπανίων εξαιρέσεων. Ή ίστο-
ρικά μας αναφέρει και τουτο. Ότι οι αρχαίοι εγνώριζαν
πολλές λεπτομέρειες την ζωήν των ωδικών πτηνών και εις
αυτάς φωλιασμένον το κάθε πουλί και που γεννᾷ, ακόμη δέ κά-
ποτα από τον αριθμό των πουλιών.
Από τα ωδικά πτηνά, τα περισσότερα ήσαν γνωστά εις τους
αρχαίους και μόνον τα καναρίνια ήσαν άγνωστα. Άλλως τε
αυτά γίνονται από τας καναρίους νήσους και μόλις κατά τον 17ον

κίωνα έγιναν γνωστά εις την Εύρωπην, από βπου διεδόθησαν
και εις τον άλλον κόσμον.

ΓΕΝΙΚΑ

Το ωδικόν πτηνόν χωρίς αντίρρησην είναι ένα στόλισμα του
σπιτιού. Ἀδιάφορον ἂν εὑρίσκεται μέσα στο κλουβί. Ἐχει ὡ-
ραῖον πτέρωμα, ὅποιο καὶ ἂν εἴναι, κατὰ κανόνα, ὅπως ἡ καρ-
δερὶνα καὶ τὸ καναρίνι, καὶ πρὸ παντὸς ὡραῖαν φωνὴν τὸ κα-
ναρίνι καὶ τὸ ἀηδόνι! Ἀφ' ἑτέρου, ὅταν καὶ τὸ κλουβί εἴναι ὡ-
μορφο καὶ κολοφτιαγμένο, στολίζει καὶ αὐτὸ τὸ δωμάτιον, ἀδια-
φορον ἂν εἴναι μιὰ χρυσὴ φυλακὴ γιὰ τὸ πουλάκι.

Μέσα στο κλουβί τὰ πουλιά αὐτὰ ἐσυνήθισαν πλέον νὰ περ-
νοῦν τὴν ζωὴν των, νὰ γεννοῦν αὐγά καὶ γενικῶς νὰ διακονίζου-
ν τὸ εἶδος των, χωρίς καμμίαν δυσκολίαν, ἀρκεῖ νὰ εἴναι ζευγά-
ρι, ἀρσενικὸ καὶ θηλυκό.

Παρ' ὅλην ὅμως τὴν περιποίησιν, τροφὴν καὶ καθαριότητα
ὅλα αὐτὰ τὰ πουλάκια, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ζοῦν ζωὴν εἰς περιορι-
σμένον μέρος, δὲν πετοῦν ἐλεύθερα, δὲν τρώγουν ὅπως θέλου-
ν, δὲν συμπεριφέρονται μὲ τὰ ὁμοιά τους ὅπως θέλου-
ν, ἀλλὰ τὸν κλαδὶ σὲ κλαδί, ἔχασαν πολὺ ἀπὸ τὴν δύναμιν των
καὶ τὴν υἱεῖαν των. Κατήντησαν εὐπαθεῖ, ἀσθενικά, νὰ προσβάλ-
λονται εὐκόλα ἀπὸ τὶς ἀρρώστειες. Μερικὰ ἀκόμη χάνουν ἀν-
τὴν φωνή των, καταντοῦν ζηλότυπα καὶ κακά! Ἀλλὰ δὲν ἀν-
τέχουν καθόλου εἰς τὴν ζέστην καὶ τὸ κρύο. Αὐτὸ εἶναι πολὺ φε-
νικόν. Διότι ἡ ἀγωνία, ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν σπιτιῶν, ὁ ἀκάθαρτος
ἀέρας, ποὺ κυκλοφορεῖ μέσα στὰ δωμάτια, ἡ ἔλλειψις τῆς κα-
τάλληλης τροφῆς καὶ νεροῦ κάποτε, ἐξασθενοῦν σὲ μεγάλο βαθ-
μὸ τὸν ὀργανισμό τους.

Γιὰ νὰ καταντήσῃ ἡ ζωὴ τους καλὴ, νὰ μὴ παθαίνουν, χρεί-
ζονται ὠρισμένες περιποιήσεις εἰς τὴν τροφὴν, τὴν κατοικίαν
ἢ ὅποια ὁποσδήποτε τοῦλάχιστον κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀνα-
παραγωγῆς πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ λίγο μὲ ἐκείνην, τὴν ὅποιαν εἶ-
χαν ὅταν ἦσαν ἐλεύθερα, ἔαν ἦσαν. Τότε τὸ πουλάκι ζῇ περι-
σότερα χρόνια. Ὅταν γεννᾷ, λησμονεῖ πολλὰ ἀπὸ τὴν περιποι-
σμένην ζωὴν του καὶ τὸ μητρικὸν φίλτρον ἀναπτύσσεται ὑπερ-
βολικά.

Τί λοιπὸν πρέπει νὰ τρώγουν; Πῶς θὰ ζοῦν μέσα στο κλου-
βί; Ποίας περιποιήσεις πρέπει νὰ ἔχουν; Πότε πρέπει νὰ γεν-
νοῦν καὶ νὰ κλωσοῦν; Ὅλα θὰ τὰ ἀναφέρουμε, γιὰ νὰ τὰ κα-
θῇ ὁ κόσμος καὶ κάμῃ τὴν ζωὴν του ὀλιγώτερον ὑποφερτὴν καὶ
ἀφ' ἑτέρου νὰ τὰ προφυλάσσουμε καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, πρὸς
παντὸς τοῦ ψόφου, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον μᾶς ἀφαιρεῖ μιάν ὡραῖαν
ἀπασχόλησιν καὶ μᾶς λυπεῖ, ἀλλὰ καὶ μᾶς ζημιώνει, ἀφοῦ ἡ
γορά των μᾶς στοιχίζει ὑπερβολικά.

Θὰ μιλήσουμε ἀκόμη, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὠδικὰ πτηνά, καὶ γιὰ
ὅλα ἐκεῖνα τὰ πουλιά, τὰ ὅποια δὲν κελαΐδουν μὲν, ἀλλὰ περ-
ορίζονται, ὅπως εἶναι τὸ κοτσίφι, ἡ πέρδικα, ὁ φασιανός.

σης καὶ γιὰ κείνα ποὺ ζοῦν μέσα στοὺς κήπους καὶ θεωροῦνται
κοσμητικά, ὅπως εἶναι ὁ κύκνος καὶ τὸ παγῶνι.

Οἱ συνήθειες καὶ ἡ ἀναπαραγωγὴ θὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν
ἀνάπτυξιν τοῦ κεφαλαίου κάθε πουλίου, ὥστε ἀπὸ κάθε πουλι
νὰ βρῖσκη ὁ ἀναγνώστης ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἀφοροῦν τὸ πουλί αὐ-
τό, χωρὶς νὰ προστρέξῃ εἰς τὰ ἄλλα κεφάλαια τοῦ βιβλίου.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: θὰ ἀναπτύξουμε γιὰ τὰ καναρίνια.

ΚΗΠΟΙ ΚΑΙ ΑΝΘΟΚΗΠΟΙ

ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

Υπάρχουν τόσων ειδών λουλούδια, όσα και άστρα, είπε κάποτε ένας μεγάλος φυσιολόγος. Τό καθένα απ' αυτά έχει τὰ φυσικά του και τις ιδιοτροπίες του άκόμη. Άλλα αγαπούν τη γάστρα και άλλα τὸ χῶμα τοῦ κήπου. Άλλα ζοῦν μέσα στο σπίτι κι' άλλα έξω στο ὑπαιθρο. Ἐπειδή, ἂν καὶ γενικῶς αγαποῦμε τὰ λουλούδια, δὲν ξέρουμε ὅμως νὰ τὰ περιποιηθοῦμε, ὅπως χρειάζεται, θὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια νὰ μεταδοθοῦν ὅλαι αἱ ἀπαιτούμεναι γνώσεις εἰς τὸν ἀναγνώστην με τὰ ἄρθρα αὐτά.

Τὰ λουλούδια στο σπίτι μας εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα στολίδια. Ἡ μυρωδιά τους καὶ ἡ ὡμορφιά τους εἴτε στο βάζο, εἴτε στη γάστρα εἶναι, ἢ καὶ μέσα στὸν κήπο περιποιημένα προσδίδουν μιὰ δροσιά καὶ χάρι.

Ἡ θωριά τους μᾶς τραβᾷ, ἡ μυρωδιά τους μᾶς εὐχαριστεῖ καὶ ἡ ἀγάπη ποῦ ἔχουμε σ' αὐτὰ ἐξευγενίζει τὴν ψυχὴ μας. Ἡ περιποίησης τῶν λουλουδιῶν πολλές φορές ἀλλάζει καὶ αὐτὰ τὰ συναισθήματά μας.

Φθάνει νὰ μυρίσουμε ἓνα ὠραῖο τριαντάφυλλο γιὰ νὰ ἀνοίξῃ ἡ καρδιά μας. Ὅταν τὰ ἔχουμε πάνω μας, μᾶς στολίζουν καὶ μᾶς προσδίδουν κάποια χάρι.

Δικαίως λοιπὸν τὰ ὡμορφα καὶ εὐγενικὰ λουλούδια, ἢ τέλει ἡ φύσεως τὸ στίλισμά της τὸ πανῶριό πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν, ἀφοῦ μᾶς τέρπουν καὶ μᾶς εὐχαριστοῦν.

Οἱ γυναῖκες, ἀκόμη περισσότερο τ' αγαποῦν ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, γι' αὐτὸ καὶ στο σπίτι τὰ θέλουν γιὰ στολίδια. Ἄλλως τε αὐτὴ ἡ φύσις τῆς γυναίκας τὸ ἀπαιτεῖ. Ἡ λεπτὴ καὶ εὐγενικὰ ψυχὴ της πάντα θέλει νὰ συναναστρέφεται μετ' τὸ ὠραῖον, τὸ εὐγενικὸ λουλούδι, τὸ λεπτό, τὸ μυρωδάτο.

Κάθε ἀρχοντικὸ σπίτι, κάθε φτωχικὸ καὶ χωριάτικο, πάντοτε πρέπει νὰναι στολισμένο μετ' κάποιο λουλούδι.

Γιὰ νὰ τὰχοῦμε ὅμως πάντα ὠραῖα, πρέπει νὰ τὰ περιποιώμαστε, νὰ τὰ ποτίζουμε, νὰ τὰ προφυλάσσουμε ἀπὸ τὰ ἔντομα καὶ τὶς ἀρρώστειες, διότι οἱ ἐχθροὶ αὐτοὶ τὰ μαραζώνουν καὶ τοὺς ἀφαιροῦν κάθε ζωὴ καὶ ὡμορφιά.

Ἡ περιποίησις τὰ ὡμορφαίνει, τὸ πότισμα τὰ ζωογονεῖ καὶ

ἢ προφύλαξι ἀπὸ τὶς ἀρρώστειες τὰ γλυτώνει ἀπὸ τὸ μαρasmus καὶ τὸ ξέραμμα.

Ὅταν τὰ ἀγοράζουμε, πρέπει νὰ προσέχουμε στὴ ζωηράδα τους καὶ νὰ ζητοῦμε πληροφορίας ἀπὸ τὸν ἀνθοπώλῃ μας σὲ ποῖο περιβάλλον ἐξοῦσαν καὶ διατηριῶνταν. Σὲ θερμὸ ἢ κρύο. Διότι πολλές φορές, ἂν καὶ εἴμαστε βέβαιοι πὼς τὰ λουλούδια ποῦ ἀγοράσαμε βρίσκονται σὲ καλὴ κατὰστασι, ἅμα μείνουν μερικὲς ἡμέρες στο σπίτι μας, κιτρινίζουν, πέφτουν τὰ φύλλα τους καὶ σιγά-σιγά μαραίνονται. Ὅπως π.χ. τὸ σπαράγγι καὶ τὸ ὠραῖον φύλλον.

Αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις ὅτι τὸ λουλούδι ἔζησε σὲ διαφορετικὸ περιβάλλον, μέσα σὲ θερμοκήπια, ὅπου ἔχει συνηθίσει.

Ἐββαία πρέπει νὰ τὰ συνηθίσουμε.

Ἄν εὐκολυνώμαστε, καλύτερα εἶναι νὰ τ' ἀγοράζουμε ὅταν ὁ καιρὸς ἀρχίσῃ νὰ ζεσταίνεται.

ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΙ ΣΕ ΑΛΛΗ ΓΑΣΤΡΑ

Ὅταν πρόκειται νὰ τοῦ ἀλλάξουμε τὴ γάστρα, διότι συνήθως πουλιῶνται μέσα σὲ μικρὰ γαστράκια, εἶναι ἀπαραίτητὴ ἡ προσοχή. Εἶναι ἄλλως τε τόσον λεπτὰ τὰ λουλούδια.

Στὴν ἀρχὴ δὲν πρέπει νὰ τὸ θίξουμε καθόλου. Ὅταν μετὰ μερικὲς ἡμέρες συνηθίσουν στὸ περιβάλλον τοῦ σπιτιοῦ μας, τότε παίρνουμε τὴ γάστρα ποῦ ἐπιθυμοῦμε νὰ τὸ τοποθετήσουμε ὁριστικὰ καὶ τὴν καθαρίζουμε μετ' νερὸ καλὰ. Ἐπειτα παίρνουμε τὴ μικρὴ γάστρα μετ' τὸ λουλούδι καὶ ἀφοῦ τὴ χτυπήσουμε 2-3 φορές κάτω στὸν πάτο, τὴν ἀναποδογυρίζουμε μετ' προσοχή, ὥστε νὰ ξεκολλήσῃ τὸ χῶμα.

Ἐν τῷ μεταξὺ στὴ νέα γάστρα καὶ πρὸς τὴν τρύπα τοποθετοῦμε ἓνα κεραμιδάκι προσεχτικὰ, τὴ γεμίζουμε μετ' ἀγνὸ χῶμα ἢ φυτόχωμα, παρμένο ἀπὸ κάποιο κοντινὸ δάσος ἢ ἀπὸ μέσῃ ἀπὸ τὸν κήπο μας, τὸ ὁποῖον ἔχουμε ἀπολυμάνει μετ' αὐτὸ νερὸ πρὸ μιᾶς ὥρας καὶ ἔχει κρυώσει καλὰ, γιὰ νὰ σκοτωθοῦν τὰ μαμούνια, τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ ὑπῆρχαν, εἴτε εἰς αὐγά, εἴτε εἰς σκουλήκια.

Ἀφαιροῦμε ἔπειτα ἀπὸ τὴ γάστρα τὸ φυτὸ καὶ πάνω σὲ μιὰ ἐφημερίδα τινάζουμε προσεχτικὰ τὰ χῶματα ποῦ ὑπάρχουν κοντὰ στὶς ρίζες. Τὸ καθαρίζουμε προσεχτικὰ πάλιν μετ' κοφτερὸ μαλλίδι ἀπὸ τὶς σάπιες ρίζες, τὸ παρατηροῦμε καλὰ μήπως ὑπάρχουν σκουλήκια καὶ τὸ χῶνουμε μέσα στο χῶμα τῆς νέας γάστρας κατὰ προτίμησιν στο μέσον. Πιέζουμε ἔπειτα μετ' τὰ δάχτυλά μας τὸ νέο χῶμα πρὸς τὶς ρίζες, γιὰ νὰ κατακαθίσῃ καὶ ποτίζουμε μετ' νερὸ.

Ἡ προσοχή μας θὰ στραφῇ ὥστε τὸ φυτὸ νὰ μὴ τόσο μέσα στὴ νέα γάστρα, ὅσο ἦταν καὶ στὴν ἄλλη.

Ἐὰν θέλουμε νὰ ἀλλάξουμε τὰ χῶματα τῆς ἴδιας γάστρας, κάνουμε τὸ ἴδιο. Δὲν πρέπει ὅμως τὸ λουλούδι νάχη πολλές ρίζες, διότι δὲν πιάνει καλὰ. Ἄλλως τε προφθαίνει νὰ δημιουργήσῃ

γίγνη μονάχο του άλλες περισσότερες, ἐφ' ὅσον ἀναπτύσσεται. Συνήθως μεταφυτεύουμε τὰ φυτὰ τοῦ δωματίου μας κατὰ τὸ φθινόπωρο ἢ τὴν ἀνοιξί.

Ἄν τὰ λουλούδια μας τ' ἀγοράσαμε μὲ τὸ μάτσο μικρὰ φυτανάκια καὶ πρόκειται νὰ τὰ μεταφυτεύσουμε σὲ γάστρες, χρειάζεται νὰ προσέξουμε νὰ μὴ κοποῦν οἱ ρίζες ποὺ ἔχουν. Προσπαθοῦμε ὁμως νὰ τὰ χώνουμε πάντοτε ἕως τὰ φύλλα, διότι τότε κατορθώνουν καὶ ἀναπτύσσονται εὐκολώτερα καὶ σίγουρα. Μεταφέρουμε ἔπειτα τὶς γάστρες στὸν ἴσκιο καὶ ὅταν πιάσουν τὶς βγάζουμε νὰ τὶς δῇ ὁ ἥλιος.

ΠΟΤΙΣΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΓΑΣΤΡΕΣ

Τὸ πότισμα πρέπει νάναι τακτικό, ὄχι ὁμως καὶ πολὺ συχνό, διότι σαπίζουν τὰ λουλούδια.

Καλὰ θὰ κάνουμε προτιήτερα νὰ ἐξετάζουμε τὸ χῶμα, ἂν εἶναι ξηρὸ ἢ νοτισμένο. Μετὰ τὸ πότισμα ἂν στάθηκε ἡ τῶπις τὸ φυτό. Διότι τὸ νερὸ πρέπει νὰ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὴν τρύπα. Ὅταν μένῃ στάσιμο, τότε βλάφτει πάρα πολὺ. Σαπίζουν τὰ μικρὰ ριζίδια καὶ τὸ λουλούδι κιτρινίζει καὶ μαραίνεται χωρὶς νὰ ἀναπτυχθῇ.

Τὸν χειμῶνα εἶναι ἀπαραίτητο τὸ νερὸ νάναι χλιαρὸ καὶ τὸ καλοκαίρι δροσερό. Ἔτσι δὲν διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία τοῦ φυτοῦ.

Κατὰ προτίμησιν πρέπει νὰ ποτίζουμε βράδυ καὶ πρωῒ. Ἐάν ὁ καιρὸς ἀποβραδὺς ἦταν δροσερός, ποτίζουμε τὸ βράδυ, ἂν ὁμως ἦταν ξηρὸς καὶ ζεστός, τὸ πρωῒ-πρωῒ, προτοῦ δῇ ὁ ἥλιος τὰ λουλούδια. Τότε ἀποκτοῦν κάποια εὐρωστία.

ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΙ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

Τὰ λουλούδια τοῦ σπιτιοῦ πρέπει νάχουν ἰδιαίτερη περίποίησιν. διότι πάντοτε εἶναι εὐπαθῆ. Προσβάλλονται εὐκολὰ ἀπὸ ἀρρώστειες. Ἡ ξηρὰ ἀτμόσφαιρα τοῦ δωματίου τὰ βλάφτει καὶ τὰ τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ μάλιστα, ὅταν μέσα στὸ δωμάτιο τοῦ τὰ διακτροῦμε ἀνάβουμε φωτιά.

Καλὸν εἶναι, ὅταν ἀνάβῃ θερμάστρα, πάνω σ' αὐτὴν νάχομε ἕνα δοχεῖο γεμάτο ἀπὸ νερὸ ποὺ βράζει. Οἱ ὕδατοι διορθώνουν τὴν ἀτμόσφαιρα.

Ἐχουν ὁμως τὰ λουλούδια τοῦ σπιτιοῦ ἀνάγκη καὶ ἀπὸ ραντισμάτων. Τὸ ράντισμα γίνεται πολὺ εὐκολὰ μὲ τὸν ψεκαστήρα φλίτ. Κατορθώνουμε μ' αὐτὸ τὸ καθάρισμά τους ἀπὸ τὶς σκόνες καὶ τὰ ζωογονοῦμε.

Μὲ λίγο ἐντομοκτόνο ὕγρὸ σκοτώνουμε τὰ ἔντομα καὶ προλαμβάνουμε τὴν ψώρα, ποὺ πάντοτε προσβάλλει τὰ ἀκάθαρτα λουλούδια.

Ἀπαραίτητο ἐπίσης εἶναι νὰ προσέξουμε καὶ τὰ σκουλήκια ποὺ γεννιώνται στὸ χῶμα τους. Μέσα στὸ νερὸ ποὺ θὰ πο-

τίσουμε 10-20 σταγόνες ἀπὸ καμφοροῦχο οἰνόπνευμα τὰ σκοτώνει.

Μὴ χρησιμοποιεῖτε ποτὲ φρέσκιες κοπριές γιὰ τὰ λουλούδια σας, διότι γεννοῦν πολλὰ σκουλήκια.

Μὴ τὰ κρατᾶτε πάντοτε μέσα στὸ δωμάτιο μακριὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο, διότι γίνονται ἀναιμικά καὶ κιτρινίζουν.

Μὴν τὰ ποτίζετε ὅποια ὥρα λάχῃ, διότι διαταράσσετε ἡ ἰσορροπία τῶν χυμῶν καὶ κάποτε πέφτουν τὰ φύλλα τους, ἀπὸ τὴν ἀπότομη δύναμιν ποὺ ἀποκτοῦν οἱ χυμοί.

Μὴν τὰ διατηρεῖτε μέσα στὸ δωμάτιο καὶ τὴ νύχτα, διότι θὰ σὰς πονέσῃ τὸ κεφάλι σας ἀπὸ τὸ ἰάνθρακικὸ ὀξὺ ποὺ ἐξαπολύουν. Διότι καὶ αὐτά, ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀναπνέουν μὲ τὰ φύλλα τους ὀξυγόνο καὶ βγάξουν ἀνθρακικὸν ὀξὺ.

Μὴν τὰ ἐκθέτετε στὸ κρῦο τὸν χειμῶνα, διότι παγώνουν καὶ καταστρέφονται. Μόνον τὸ καλοκαίρι ὁ δροσερὸς ἀέρας τὰ ζωογονεῖ.

Τὰ λουλούδια μέσα στὸ σπίτι εἶναι ἕνα ζωντανὸ στόλισμα ἀνεκτίμητο ποὺ δὲν ἔχουν τὸ ὁμοίό τους. Ἐνας ὠραίος βασιλικός, ἕνα ζουμποῦλι, ἕνας λαλὴς, μιὰ βιγκόνια μέσα σὲ ὠραῖο βάζο πᾶνω στὸ τραπέζι σας ἀντικαθιστᾷ τὸ ὠραιότερο μπιμπε-λό, τὸ κομψότερο κομψοτέχνημα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀπὸ ἀλά-βαστρο.

ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ ΜΑΣ

Μέσα στὸν κήπο τὰ λουλούδια, ὅταν μάλιστα ἔχουν φυτευθῇ μὲ ὁμορφα καὶ κανονικὰ σχήματα, ἀποτελοῦν ἕνα καλλιτεχνικὸ σύμπλεγμα καὶ εἶναι πραγματικοὶ καλλιτεχνικοὶ θε-σαυροί.

Τὰ πολύχρωμα καὶ μεθυστικὰ ἄνθη των, τὰ ἰδιότροπα σχήματά των, δημιουργημένα μὲ μαεστρίαν καὶ ἔμπνευσιν σπανίαν, προσδίδουν μίαν χάριν ἰδιαίτην καὶ ἀναπαύουν τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ πιὸ ἰδιοτρόπου ἀνθρώπου.

Τὸ πολυποίκιλον ἄρωμά των καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν χρωμάτων εἰς τὸ πνεύματιν ἐπιδρῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ ἐκείνου τοῦ πνευμάτος του ὡς διὰ μαγείας.

Εἰς τὸν κήπον τὰ λουλούδια, ἐπειδὴ ζοῦν καὶ ἀναπτύσσονται εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα, τὸ φυσικὸν περιβάλλον των, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγνῆς φύσεως, ἔχουν ἀκόμη μεγαλυτέραν λαμπερότητα, παρὰ μέσα εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ κανονικὴ ἐναλλαγὴ τῆς ἡμέρας μὲ τὸν ζωογόνο ἥλιον καὶ τῆς νύχτας μὲ τὰ ὠραία τῆς λαμπερᾶς ἀστρά, τὰ μεγαλύνει ἀκόμη περισσότερο, τὰ ζωηρεύει, τὰ ὁμορφαίνει ἀκόμη περισσότερον.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

Γιὰ νὰ ἀποδώσουν ὁμως ὅλην τὴν ὁμορφιά τους καὶ νὰ ἰ-

κανοποιήσουν τὰ αἰσθήματά μας, διεγείρουν δὲ κάθε εὐγενικό μας συναίσθημα, ἔχουν ἀνάγκη τῶν περιποιήσεών μας. Γι' αὐτὸ καὶ κάθε κήπος, ποὺ προορίζεται γιὰ ἀνθρώπους ζωντανούς, εἴτε εὐρίσκεται στὸ προαύλιον τοῦ σπιτιοῦ, εἴτε στὸ πίσω μέρος του, πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα καλλιτεχνικὸ σχέδιο, σχεδιασμένο ὅχι ὅπως λάχῃ, ἀλλὰ τοποθετημένο σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο καὶ τὴν προοπτικὴ τοῦ σπιτιοῦ, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μὲ αὐτὸ ἕνα καλλιτεχνικὸ σύνολο.

Ἐπειτα γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν κενὰ καὶ ὁ κήπος μας νὰ εἶναι πάντοτε ἀνθισμένος, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζουμε τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθισέως τῶν. Δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ καθορισθῇ ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ αὐτὴ καὶ στὸ ἴδιο ἀκόμη κλίμα, διότι παρεμβαίνουν οἱ καιρικὲς διαφορὲς ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσέξουμε ὥστε ἡ μικρὴ αὐτὴ διαφορὰ νὰ εἶναι ἀσήμαντη.

Αὐτὸ εἶναι δουλειὰ τοῦ πεπειραμένου κηπουροῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ πολὺς κόσμος, σύμφωνα μὲ ὅσα ξέρει, τὰ καταφέρνει πολὺ καλά, ἀναλόγως βέβαια μὲ τὸ κλίμα, εἰς τὸ ὁποῖον ζῇ.

Στὴν παλαιὰ Ἑλλάδα π.χ. καὶ τὰ νησιά, ἐπειδὴ τὸ κλίμα εἶναι πιὸ γλυκὸ καὶ ἡ ἀνοιξὶ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Μάρτη, τὰ λουλούδια ἀνθοῦν ἕνα μῆνα ἐνωρίτερα παρὰ ἐστὶν Μακεδονία, ποὺ τὸ κλίμα εἶναι ψυχρόν.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως οἱ γνώσεις ποὺ προαναφέραμε γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ἕνας ἀνθήκηπος.

Χρειαζέται ὁ κήπος μας νάχῃ καὶ χῶμα καλὸ, ἀφρότο καὶ γόνιμο. Ἐάν δὲν ἔχῃ, πρέπει νὰ τὸν διορθώσουμε. Ἄλλως εἶναι πολὺ εὐκολοὶ Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἡ κοπριὰ καὶ τὸ νερό. Τὰ δύο αὐτὰ ὀλικά εἶναι ἀπαραίτητα.

Η ΚΟΠΡΙΑ

Ἡ κοπριὰ ἢ χωνεμένη διορθώνει τὸ χῶμα μηχανικῶς. Τοῦ προσφέρει μὲ τὸ σάπισμά της τὸν χοῦμον, ἀπαραίτητον γιὰ τὴν βλάστησιν καὶ ἀνάπτυξιν κάθε φυτοῦ. Τὸ χῶμα γίνεται ἀφρότο καὶ σὰν σφουγγάρι τραβᾷ τὸ νερό. Ἡ ρίζα δὲν εὐρίσκει καθόλου ἀντίστασιν καὶ πιάνει εὐκολα. Τὸ διορθώνει ὅμως καὶ χημικῶς, διότι προσφέρει καὶ μερικά λιπαντικὰ στοιχεῖα ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν, διότι ἀπ' αὐτὰ τρέφονται.

Ὅταν καταστήσῃ τὸ ἔδαφος πορώδες, θὰ εἶναι καὶ λεπτοφυές, δηλαδὴ κατάλληλο. Καὶ ὅσον μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν μορίων τοῦ ἐδάφους, τόσο ἔστιν ἀπαραίτητο καὶ ἡ ἐπιφάνεια, ἢ ὁποῖα προσφέρεται γιὰ τὴν ἀπορρόφησιν καὶ συγκράτησιν τοῦ νεροῦ, ὅπως καὶ τῆς φυτικῆς τροφῆς.

Γι' αὐτὸ τὰ κοκκινώματα εἶναι μᾶλλον πορώδεις οὐσίαι, ὡς καὶ ἐπομένως συγκρατοῦν τὸ νερό καὶ τὶς θρεπτικὰς οὐσίαι. Τὰ ἀμμουδερά χῶματα δὲν εἶναι τόσο πορώδη, διότι ἡ ὕψους εἶναι χαλαρὰ καὶ ἐπιτρέπει τὴν γρήγορην κυκλοφορίαν τοῦ νεροῦ, ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς βαρύτητος. Τὸ λουλούδι δὲν προφθαίνει νὰ τὸ αἰσθανθῇ καὶ δὲν ὠφελεῖται παρὰ πολὺ

λίγο, ἐνῶ αἱ κοκκινύγαιες (ἀργιλλώδης) ἐξασκοῦν καὶ κάποια χημικὴ καὶ φυσικὴ ἔλξι τῶν οὐσιῶν ποὺ περνοῦν μὲ τὸ νερό διαλυμένες. Οἱ οὐσίαι αὗται ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες διατηροῦνται ἀνάμεσα στὰ λεπτότατα μόρια τῆς ἀργίλλου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον οἱ ρίζες τῶν φυτῶν μποροῦν νὰ τὰς παραλάβουν.

Ἐπειτα, μὲ τὸ ἀφράτευμα ἔχουμε καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς διαποτιστικῆς ἱκανότητος. Τὸ νερό εἰσορμαῖ μὲ μεγάλη εὐκολία. Ἀποδείξεις ὅτι ἔχουν δημιουργηθῇ ἄπειρα τριχοειδῆ ἀγγεῖα, δηλαδὴ ἀναρίθμητα λεπτότατα σωληνάρια, τὰ ὁποῖα τόσο μικρότερη διάμετρον ἔχουν, ὅσον τὸ ἔδαφος εἶναι λεπτοφυές. Στὰ ἀμώδη ἔδαφη συνεπῶς δὲν πρέπει νὰ καλλιεργοῦμεν λουλουδία. Διορθώνει ὅμως, ὅπως εἶπαμε, τὸ χῶμα καὶ χημικῶς, διότι τοῦ προσφέρει λιπαντικὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνάγκη καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ μεταξὺ τῶν πολλῶν εἶναι τὸ ἄζωτον, φωσφόρον καὶ κάλι. Οἰουδὴποτε ζῶου κοπριά γιὰ τὸν κήπο καὶ κάμνει, ἄλλῃ πολὺ καὶ ἄλλῃ λίγο. Οἱ διαφορὲς ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ ζῶου, ἀκόμη δὲ ἀπὸ τὸ χῶνεμμα ἢ τὴν νωπότητα τῆς κοπριάς. Δὲν κάνουν μόνον ἡ κοπριὰ τοῦ χοίρου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἡμπορεῖ νὰ διορθώσουν τὸ χῶμα, ἀλλὰ προσφέρουν ἐλάχιστα λιπαντικὰ στοιχεῖα.

Παραθέτω πινάκα γιὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ καθεὶς ποιά κοπριὰ ἡμπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ.

Κοπριὰ	Νερό	Ἄζωτο	Κάλι	Φωσφ. ὀξύ	Παρατηρήσεις
Βωδίου		0.20	0.10	0.17	Ποσότης ἐπὶ τοῖς %
Ἀλόγου		0.44	0.35	0.17	
Προβάτου		0.55	0.15	0.31	
Χοίρου		0.60	0.13	0.41	
Πουλίου		3.20	1.00	1.90	
Ἀνθρώπου	10.0	3.20	1.00	1.90	
	77.2	1.00	0.25	1.09	

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ κοπριὰ αὐτὴ εἶναι κατάξερη καὶ χωρὶς οὐδὲν τῶν ὁποίων τὸ περισσότερο σύστατικόν εἶναι τὸ νερό. Βεβαίως δὲν παρέχεται ποτὲ εἰς τὰ φυτὰ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, δηλαδὴ χωρὶς οὐδὲν, καὶ ὅσον χωνεμένη καὶ ἂν εἶναι, πάντοτε ἔστιν τὸ νερό της, ἀλλὰ παραθέσαμε τὸν πινάκα γιὰ νὰ πάρῃ ἡμεῖς ἰδέαν ὁ ἀναγνώστης.

Κοπριὰ κατάλληλη γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ χωνεμένη μέσα σὲ 6 μῆνες περιέχει τὰ παρακάτω στοιχεῖα:

Νερό	75.42
Διαλυτὴν ὀργανικὴν οὐσίαν	8.71
Διαλυτὴν ἀνόργανον οὐσίαν	1.47
Ἄζωτο ὀλικόν	0.65
Φωσφορικὸν ὀξύ ὀλικόν	0.45
Κάλι	0.49
Ἀσβεστον	1.78
Μαγνησίαν	0.14
Ἀμμωνίαν	0.13

ρά. Φυσικά, γιά νά ἀναπτύσσεται εύκολα, τοῦ χρειάζεται καί λίγη συμπληρωματική τροφή εἰς σπόρους βρωμαριού ἢ κριθαριού, ἢ μερικά πίτουρα. Μὲ τὰ λίγα αὐτὰ καί μὲ τὴ σχετική περιποίηση, ἐκτὸς τοῦ ὅτι μπορούμε νάχουμε, ὅπως εἶπαμε παραπάνω τὸ κουνέλι τῆς ἐβδομάδος μας, ἀλλὰ καί νά πουλούμε ἀκόμη στὴν ἀγορά τὸ κρέας καί τὸ δέρμα στὴν πιλοποιία, ἢ ὅποια τὰ ἀγοράζει πρὸς 5-10 δραχμὲς τὸ ἕνα.

Γιά νά καταλάβετε καλὰ ἂν εἶναι προσοδοφόρο, σὰς ἀναφέρω ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νά τρέφουμε μιὰ ἀγγελάδα. Ἡ παραγωγή τοῦ κρέατος εἶναι ἡ ἴδια. Τὰ κουνελάκια 5-6 γεννιῶν ζυγίζουν ὅσο καί ἕνα μοσχάρι μικρό. Πάνω ἀπὸ 50 ὀκάδες.

Ὡστε ἀξίζει νά τοῦ δώσουμε κάποια προσοχή καί μιὰ τιμητική θέσι μέσα στὸ σπίτι μας, ὅπως στὴν κόττα, ἀφοῦ μάλιστα δὲν εἶναι καὶ ἀπαιτητικό.

Λένε μερικοὶ πὼς τὸ κουνέλι τρώγει πολὺ, ὅτι εἶναι εὐαίσθητο καί εἶναι δύσκολη ἡ ἀνατροφή του. Αὐτὲς οἱ γνώμες εἶναι καθαρὲς προφάσεις. Μπορεῖ νάναί σπάταλο καί νά κοιμάται εὐχαρίστως ἐπάνω στὶς τροφές του, τίς ὁποῖες λερώνει μὲ τὰ οὖρα του. Ἀλλὰ ποιὸς φταίει; Ἡμεῖς. Ὅταν δὲν τὸ περιποιθοῦμε. Ὅταν δὲν καθαρίζουμε τὴν κουνελόκλουβα, φυσικὰ θὰ ἀναπτυχθοῦν ἀρρώστειες καταστρεπτικὲς ποῦ θὰ προκαλέσουν τὸν ψόφο.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΟΥΜΕ ΓΙΑ ἝΝΑ ΜΙΚΡΟ ΚΟΝΙΚΛΟΤΡΟΦΕΙΟ.

Κάθε κουνελόκλουβα ἢ ἕνα μικρὸ κονικλοτροφεῖο μπορεῖ νά εὐδοκιμήσῃ, ὅπως εἶπαμε, δίπλα στὸ σπίτι μας καί μέσα στὴν αὐλή, πάνω στὴν ταράτσα καί μέσα ἀκόμη στὸν κήπο, κοντὰ στὰ λουλούδια καί τὰ δένδρα. Ἐχει ὅμως καί ὠρισμένες ἀπαιτήσεις:

1) Νὰ εἶναι ὑγιεινὸ τὸ μέρος. Δηλαδή ὁ τόπος ποῦ θὰ τὸ στήσουμε νά μὴν εἶναι ὑγρὸς. Τὰ οὖρα τοῦ κουνελιού νά διοχετεύωνται κάπου καί νά ξεφεύγουν. Νάναί μακριὰ ἀπὸ ἀκαθάρσιες. Σὲ μέρος εὐάερον! Ὁ καθαρὸς ἀέρας, ὅταν ἡμεῖς τακτικὰ καθαρίζουμε τίς κουνελόκλουβες ἀφαιρεῖ κείνες τίς ἀπαίσιες βρώμες τοῦ οὐρου, τίς ἀμμονιακὲς ἀναθυμιάσεις, οἱ ὁποῖες πραγματικῶς σκοτώνουν τὸ κουνέλι. Ἡ ὑγεία δίδεται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ὡστε τὸ μέρος πρέπει νάναί προσηλιακὸ τὸν χειμῶνα. Ὅχι ὅμως καί τὸ καλοκαίρι, διότι τὰ κουνέλια θὰ παθαίνουν ἀπὸ ἥλιασι. Τὸ καλοκαίρι ὁ τόπος πρέπει νάναί μὲ σκιά. Ἡ τοποθέτησις ἐπίσης τῆς κουνελόκλουβας πρὸς τὸ βορρᾶ δὲν συμφέρει.

Τὸν χειμῶνα θὰ τὴ χτυπᾷ ὁ ψυχρὸς βορρᾶς καί ἡ βροχή. Ὡστε τὸ μέρος πρέπει νάναί καὶ ἀπαγερό. Ἐπειδὴ ὅμως πάντοτε δὲν ἔχουμε τίς εύκολίες, ἢ πεῖρα ἀπέδειξε ὅτι οἱ κουνελόκλουβες πρέπει νάναί μικρὲς στὰ σπίτια καί εύκολομετακόμι-

στες. Νὰ μπορούμε δηλαδή νά τίς μεταφέρουμε ὅπου θέλουμε. Ὅπως τὸ φούρνο τοῦ Ναστραντίν Χότζα.

Ἄλλος ὁ λόγος ἂν πρόκειται νά ιδρύσουμε ἕνα μεγάλο κονικλοτροφεῖον. Τότε φυσικὰ θέλουμε μόνιμες κουνελόκλουβες καί μέρος εύρύχωρο. Διότι τότε πρόκειται νά ἐκμεταλλευθοῦμε τὸ κουνέλι μὲ πολλὰ κεφάλαια.

2) Νάναί ἡ κουνελόκλουβα εύρύχωρη. Ὅταν πληροῖ ὅλους τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς, θάναί εύρύχωρη. Τὸ ζήτημα εἶναι πὼς θὰ κατασκευασθῇ. Ἀπὸ ξύλο, ἀπὸ τσιμέντο, ἀπὸ τοῦβλα, ἢ σίδερο; Ἀναλόγως μὲ τὴν ἐκμετάλλευσιν ποῦ θὰ κάνουμε, μπορούμε νά χρησιμοποιήσουμε ὅλα τὰ ὑλικά. Ἡ εύρυχωρία ὅμως θάναί ἀπαραίτητη. Τὸ ξύλο, τραβᾷ τὰ οὖρα εἶναι ἀλήθεια, τὰ ρουφᾷ. Ἀλλὰ μπορεῖ νά ἐλαιοχρωματισθῇ καί νά καθαρίζεται. Ἄν τὸ μέρος ποῦ θὰ τρέφουμε τὰ κουνέλια μας εἶναι μόνιμο, μπορούμε νά χρησιμοποιήσουμε τσιμέντο καί τοῦβλα. Τὸ τσιμέντο εἶναι ὑγρὸ τὸ χειμῶνα καί ζεσταίνεται τὸ καλοκαίρι. Ἀλλὰ ὅταν στρωθῇ ἀπὸ μέσα μόνον στὸ πάτωμα μὲ ροκανισμένο ξύλο ἢ συρματόπλεγμα κάνει. Ἀρκεῖ νά μὴ τὸ χτυπᾷ ὁ βορρᾶς. Τὰ τοῦβλα ἐπίσης κάμνουν. Τὸ σίδερο εἶναι ἀκριβὸ καί δὲν συμφέρει.

Τὰ κιβώτια καί τὰ βαρέλια ποῦ χρησιμοποιοῦν μερικοὶ δὲν κάμνουν, διότι δὲν καθαρίζονται εύκολα καί δὲν εἶναι καί εύχωρα.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Κάθε κουνελόκλουβα μπορεῖ νά γίνη γιά δυὸ κουνέλια. Δὲν εἶναι ὅμως σωστὸ, διότι ποῦ θὰ τραφοῦν τὰ μικρὰ καί ὁ κύνελος, ποῦ εἶναι ἔτοιμος νά τὰ κατασπαράξῃ ἀπὸ τὴ ζήλεια του; Χρειάζονται λοιπὸν ἀρκετὰ διαμερίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν διαφόρους διαστάσεις. Θὰ ποικίλλουν ἀναλόγως μὲ τὴ ράτσα καί τὸ ἀνάστημα τῶν κουνελιῶν ποῦ θὰ θρέψουμε καί γι' αὐτὸ ἄλλες διαστάσεις χρειάζονται γιά τὰ κουνέλια ποῦ γεννοῦν, ἄλλες γιά τὸν κύνελο, ἄλλες γιά τὰ κουνελάκια.

Μὲ τὸν τροπὸ αὐτὸ ἡ κουνελόκλουβα θὰ διαιρεθῇ σὲ τρία πατώματα. Τὸ κάτω θάχη ἔξ διαμερίσματα. Τὸ μεσαῖο τέσσαρα καί τὸ ἑπάνω τρία.

Τὰ μικρὰ κουνελάκια γεννιοῦνται σὲ ἰδιαίτερα διαμερίσματα. Ἐκεῖ παραμένουν μὲ τὴ μάνα τους ἕως ὅτου ἀποκοποῦν. Μετὰ 25-30 μέρες μεταφέρονται εἰς ἄλλο μεγάλο διαμερίσμα. Ὅταν γίνουν 2-3 μηνῶν ἂν δυὸ διαμοιράζονται σὲ ξεχωριστὰ διαμερίσματα. Σὲ ξεχωριστὸ ἐπίσης διαμερίσμα ἔχουμε τὸν κύνελο. Στὴν κουνελόκλουβα αὐτὴ μπορούν νά ζήσουν μὲ μεγάλη εύρυχωρία ἡ μάνα καί τὰ κουνελάκια, 7 τὸν ἀριθμὸν. Δέον, ἐπίσης, ἡ κουνελόκλουβα αὐτὴ νάναί καμωμένη ἀπὸ ξύλο χονδρὸ ροκανισμένο καί βαμμένο. Νάχη ὑπόστεγο γιά τὸν ἀέρα καί τὸν ἥλιο. Νάναί κλειστὴ ἀπὸ τίς τρεῖς πλευρὲς καί ἀνοικτὴ ἀπὸ τὴ μπροστινὴ. Στὸ πάτωμα κάθε μικρῆς κουνελόκλουβας νάναί στρωμένο φιλό συρματόπλεγμα καί κάτω ἀπ' αὐτὸ νά ὑπάρ-

χη περασμένος τσίγκος, πού εύκολα αφαιρείται για νά καθαρίζεται. Κάθε μικρή κουνελόκλουβα έχει εφοδιασθή με μιά ταγίστρα. Ἐπίσης με μιά κινητή πορτοϋλα. Ἀκόμη μέσα στήν ἴδια κουνελόκλουβα μπορούμε νά θρέψουμε δυο κουνέλες, με τήν διαφοράν ὅτι τήν μίαν θά τοποθετήσουμε μαζί με τά κουνελάκια της στο κάτω διαμέρισμα. Στά δυο ὅταν πρωτογεννηθοῦν μέχρις ὅτου γίνουν τριῶν μηνῶν. Τότε ὅμως δέν πρέπει νά τά κρατήσουμε παραπάνω, οὔτε καί νά τά παχύνουμε, ἐκτός ἂν κάμουμε τήν ἴδια δουλειά στά ἴδια διαμερίσματα. Ἐνας κούνελος για τίς δυο κουνέλες εἶνε ἀρκετός. Ἡ κουνελόκλουβα αὐτή στοιχίζει πάνω-κάτω 1000 δραχμές.

Ταγίστρες. Πρέπει νά γίνουν κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε τὸ κουνέλι νά μή λερῶνῃ τίς τροφές του. Καλόν εἶνε νάνε ἐντοιχισμένες ἐπάνω στή μιά πλευρά καί νάνε ἀπό σύρμα δικτυωτόν. Τὸ κουνέλι τραβᾷ τὸ χόρτο ἀπό τίς τρύπες τοῦ σύρματος. Ὅταν πρόκειται για σπόρους κατάλληλους εἶνε ἐκείνες πού χρησιμοποιοῦνται για τίς κόττες.

Αὐλόγυρος. Ὅπως ἀναφέρουμε παραπάνω, πρόκειται για κουνελόκλουβα μέσα στήν ὁποίαν θά ζήσῃ τὸ κουνέλι ἀπὸ τότε πού θά γεννηθῇ, ἕως ὅτου πωληθῇ ἢ σφαγῇ. Μόνον πού μετατοπίζεται ἀπὸ τὸ ἓνα διαμέρισμα στο ἄλλο. Ὅταν ὅμως ἔχουμε ἀπλοχωρία καί αὐλόγυρο, τότε ἓνα μέρος του μπορούμε νά τὸ περιφράξουμε με σύρμα δικτυωτὸ καί μέσα σ' αὐτὸ νά κατεβάσουμε τὰ κουνέλια νά περπατοῦν καί παίζουν. Πρέπει ὅμως νά προσέχουμε ἀπὸ τίς γάτες, διότι κυνηγοῦν τὰ κουνελάκια καί τὰ πνίγουν. Στὸν αὐλόγυρο μπορεί νά μένουν καί ὅλην τήν ἡμέρα, ἀλλά πρέπει νά τὰ προφυλάσσουμε ἀπὸ τὴ βροχή καί τὸν δυνατό ἥλιο τὸ καλοκαίρι. Εἰς τὸν αὐλόγυρο τὰ ταγίζουμε καί τὰ ποτί-ζουμε. Ὅταν τὰ κουνέλια εἶνε στὸν αὐλόγυρο, ὁ κούνελος πρέπει νάνε στο διαμέρισμά του. Κουνέλα καί κούνελο μαζί ἐπίσης δέν θ' ἀφίνουμε, ὅταν θέλουμε νά κανονίσουμε ὅπως ἡμεῖς θέ-λουμε τίς γέννες.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΝΙΚΛΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

Ἡ κουνελόκλουβα πού ἀναφέραμε εἶνε για τὸ σπίτι μας. Μπορεῖ νά μᾶς δώσῃ ἓνα κουνέλι κάθε ἐβδομάδα με ἓνα ζευγάρι κουνέλια. Διότι τὸν πρῶτο μῆνα θά ἔχουμε ἕξ κουνελάκια καί τὸν 12ον ἂν γεννήσῃ 5 φορές 30. Ἄν ἀπ' τὰ πρῶτα τὰ 2 εἶνε θη-λυκά καί γερὰ καί γεννήσουν τὸν 6ον μῆνα θάχουμε κί' ἀπ' αὐτὰ ἀπὸ 2 γέννες 23 κουνέλια. Δηλαδή 60. Συμβαίνει ὅμως νά γεννή-σουν στὸν 4ον ἢ 5ον μῆνα καί τότε θάχουμε ἀκόμη μιά γέννα, δηλ. 12. Τὸ ὅλον 72 καί με τοὺς γονιοὺς 74.

Ἄν θέλουμε ὅμως νάχουμε τὸ χρόνο 480 κουνέλια μπορούμε νά χρησιμοποιήσουμε ἓνα τόπο 3.10 μέτρων πλάτος τὸ κατώτερο ὅριο, ὥστε νά τοποθετήσουμε 4 διαμερίσματα σὲ δυο σειρὲς κατὰ τὸ μᾶκρος τοῦ τοίχου καί με τρία πατώματα. Ἡ ὅλη κουνελό-κλουβα ἔχει τότε 4,46 μέτρα μᾶκρος καί κάθε πρόσοψις τοῦ δια-

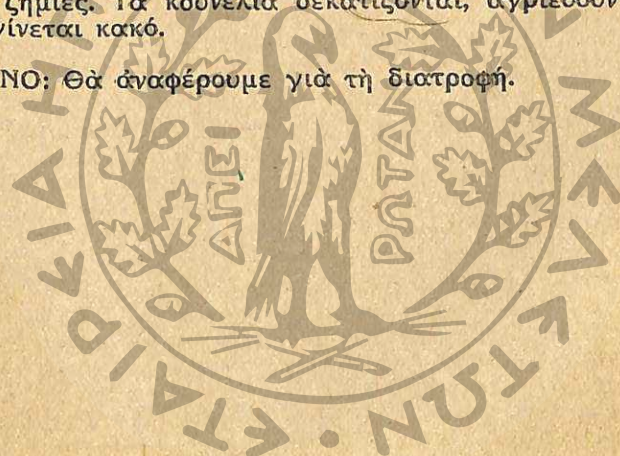
μερίσματος θά περιλαμβάνῃ 4 κουνελόκλουβες για κουνέλια, κούνελο καί κουνέλα καί 2 για νά τὰ παχαίνουμε. Φαινομενικῶς χωροῦν 288 κουνέλια, ἐπειδὴ ὅμως κάθε ἐβδομάδα θά πέρνουμε 7-10 για νά πουλοῦμε ἕως ὅτου γεννήσουν αἱ μάννες, θά ἀφαι-ροῦνται πάνω ἀπὸ 40 κουνέλια. Τέσσερες κουνέλες καί ἓνας κού-νελος εἶνε ἀρκετά. Θέλουμε φυσικὰ περισσότερες τροφές καί συ-στηματικὴ ἐπιβλεψι. Ἀλλὰ θάχουμε καί ἔσοδα ἀρκετά. 450 κου-νέλια πρὸς 30 δραχμές τὸ ὀλιγώτερο κάμνουν 13.500 δραχμές. Ἄν ὑπολογίσουμε πῶς θά φάνε τίς μισές, πού ποτὲ δέν εἶνε δυ-νατόν, διότι τὸ κουνέλι δέν τρώγει περισσότερο ἀπὸ 25 λεπτὰ τήν ἡμέρα, ἢ ἐπιχειρήσῃ εἶνε ἀρκετὰ ἐπικερδής. Ἡ ἀξία τῆς κου-νελόκλουβας θά βγῇ μονάχα ἀπὸ τὰ δέρματα. Κί' αὐτὴ ἡ δου-λειὰ μπορεί νά γίνῃ σὲ σπίτι, ἀλλά με μεγάλη αὐλὴ πάνω ἀπὸ 1000 τετρ. μέτρα.

ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΩΛΗΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ

Τὸ σύστημα πού ἀναφέρουμε εἶνε τὸ πιδὸ νέο, πρακτικὸ καί ἐπιστημονικόν. Ἐφαρμόζεται σὲ ὅλα τὰ πόλιτισμένα καί προηγ-μένα κράτη. Στὸν τόπο μας συνηθοῦν νά κάνουν τίς φωλῆς τῶν κουνελιῶν μέσα στῇ γῇ. Τὸ παμπάλαιο αὐτὸ καί ὀπισθοδρομικόν σύστημα πρέπει νά ἐγκαταλειφθῇ, διότι τὸ κουνέλι συνειθισμένο νά σκάβῃ για νά δημιουργήσῃ ἰδιαιτέρη φωλῆα, μαζεύει ἀκα-θαροσίς καί δημιουργοῦνται ἀρρώστειες. Ἐπειδὴ δὲ με τὸ σύ-στημα αὐτὸ τὰ κουνέλια μένουν μαζί ὅλα θηλυκά καί ἀρσενικά, μικρά καί μεγάλα, δημιουργοῦνται φαγωμάρες εἰς βάρος τῶν μικρῶν. Ἀλλως τε αἱ ὑπόγειες φωλῆς, οὔτε ἀερίζονται, οὔτε καί καθαρίζονται εύκολα.

Οὔτε καί στήν ἐξοχὴ πρέπει νά προτιμᾶται αὐτὸ τὸ σύστημα, διότι φέρνει ζημίες. Τὰ κουνέλια δεκατίζονται, ἀγριεύουν καί ἀντὶ καλοῦ, γίνεται κακόν.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Θά ἀναφέρουμε για τὴ διατροφή.

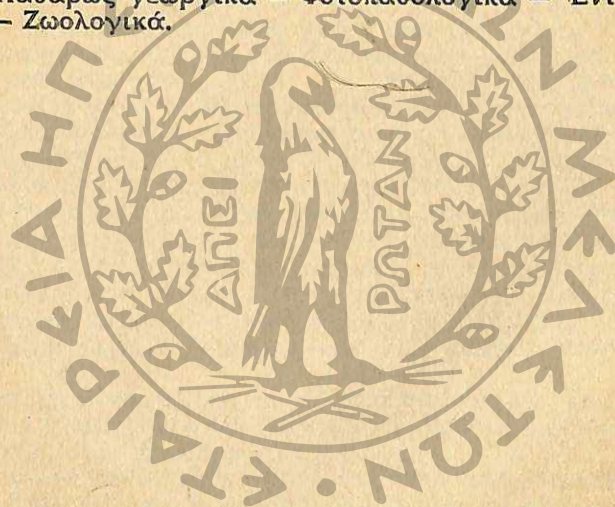
ΜΕΡΟΣ Β'.

ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Στὸ μέρος αὐτὸ θὰ βρῖσκη ὁ ἀγρότης ἀναγνώστης μας
ἄρθρα ἐπὶ καίρῳ καθε μὲνός, ὥστε νὰ βοηθῇται καὶ διαφω-
τίζεται πρακτικὰ στὲς δουλειές του.

Δηλαδή:

Κτηνοτροφικά — Κτηνιατρικά — Ἐλαιοπαραγωγικά — Ἀμ-
πελουργικά — Καπνοπαραγωγικά — Γιά τὰ κτηνοτροφικά
φυτὰ — Γιά τὴν καλλιέργεια τοῦ σταριοῦ — Σταφιδοπαρα-
γωγικά — Λαχανοκομικά — Χοιροτροφικά — Δασικά — Λι-
πασματολογικά — Βαμβακοπαραγωγικά — Ἀπὸ τὴν πρόο-
δο τῆς Γεωργίας — Ἐξευγενισμὸ τῶν δένδρων — Πτηνοτρο-
φικά — Καθαρῶς γεωργικά — Φυτοπαθολογικά — Ἐντομο-
λογικά — Ζωολογικά.

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ

ΠΡΟΦΥΛΑΞΑΤΕ ΤΑ ΖΩΑ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΡΩΣΤΕΙΕΣ

Μερικές αρρώστειες κατά τὸ καλοκαίρι καὶ ἕως τὸν χειμῶνα ἀκόμη φέρνουν μεγάλες καταστροφές εἰς τὰ γεωργικὰ ζῶα, τὰ ὅποια φοβοῦν καὶ στεροῦν τὸν γεωργὸ ἀπὸ πολύτιμο βοηθό του. Αἱ ἀρρώστειες αὐτὲς εἶνε δυνατόν νὰ προληφθοῦν ἄλλες μὲ ἐμβόλια καὶ ἄλλες μὲ τὴν καλὴν περιποίησιν διότι εἶνε καὶ κολλητικές.

Τὸ νταλάκι ἢ σπλήνα (σπληνάνθραξ). — Παρουσιάζεται τὸ καλοκαίρι σὲ πολλὰ μέρη. Ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια αὕτῃ παθαίνουν πολλὰ ζῶα. Οἱ σκύλλοι, αἱ γάτες καὶ αἱ κόττες δὲν προσβάλλονται. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν ξεφεύγει. Ἀπὸ τὸ νταλάκι εἶνε δυνατόν τὰ βόδια νὰ φοβήσουν σὲ λίγες ὥρες. Κάποτε ἡ ἀρρώστεια βασιτᾷ ὥς ἐπτὰ ἡμέρες. Τὸ νταλάκι εἶνε ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικό. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸ τὰ βόδια ἔχουν δυνατό πυρετὸ, λίγο κοιλόπονο, κατουροῦν αἷμα καὶ φοβοῦν. Στὸ ἐσωτερικὸ παρουσιάζουν σὲ ἓνα μέρος τοῦ σώματός των ἓνα πρίξιμο ζεστὸ, ποὺ μεγαλώνει γρήγορα. Ὅταν τρυπηθῇ τὸ πρίξιμο αὐτὸ, τρέχει ἀπὸ μέσα ἓνα κίτρινο νερὸ χωρὶς ἀφροῦς. Σπάνια γλυτώνουν τὰ ζῶα ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια αὕτῃ. Ἐκεῖ ποὺ εἶνε διαδεδομένο τὸ νταλάκι πρὸ παντὸς στὴ Μακεδονία καὶ Θράκη, στὴν Ἠπειρο, πρέπει τὰ ζῶα νὰ ἐμβολιάζονται κάθε χρόνο ἀπὸ τὴν ἀνοιξί. Τὸ φάρμακο τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἶνε ἀρκετὰ αποτελεσματικὸ καὶ προφυλάσσει τὰ ζῶα μας ἓνα χρόνο. Μόλις παρουσιασθῇ, καλὸ εἶνε νὰ τρέξουμε στὸν κτηνίατρο. Κάθε ἀργοπορία εἶνε καταστροφή.

Τὸ Ξωτικὸ ἢ καραγιαννίκι (συμπτωματικὸς ἄνθραξ). Παρουσιάζεται στὰ ὄρεινά μέρη καὶ μόνον στὰ βόδια καὶ τοὺς χοίρους. Ἀπὸ τὰ ντόπια βόδια προσβάλλονται τὰ νέα καὶ σπανίως τὰ γέροντα. Στὴν ἀρρώστεια αὕτῃ τὰ βόδια παρουσιάζουν ἓνα πρίξιμο σὲ ἓνα μέρος τοῦ σώματός των, ποὺ ἔχει πολλὰ κρέατα. Τὸ πρίξιμο εἶνε ζεστὸ καὶ μεγαλώνει γρήγορα, πολὺ γρήγορα καὶ ἀρχίζει νὰ κρυώνει στὸ κέντρο. Ὅταν τὸ πατήσουμε τρίζει καὶ ἐν τῷ τρυπήσουμε τρέχει ἓνα μαῦρο ζουμί μὲ ἀφροῦς. Τὰ βόδια ἔχουν πυρετὸ, δὲν τρώγουν καὶ φοβοῦν πολὺ γρήγορα.

Καὶ ἡ ἀρρώστεια αὕτῃ φέρνει μεγάλες καταστροφές, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν μας. Προλαμβάνεται μὲ ἐμβόλιο προληπτικὸ, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν κτηνίατρο. Αἱ δύο αὐτὲς ἀρρώστειες κάθε χρόνο στέλνουν στὸ θάνατο πένω ἀπὸ 2—3.000 ζῶα. Δηλαδή ἡ καταστροφή ἀνεβαίνει σὲ ἑκα-

ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΑ

ΠΩΣ ΘΑ ΦΚΙΑΞΕΤΕ ΚΑΘΑΡΟ ΚΑΙ ΓΕΡΟ ΚΡΑΣΙ

Υπάρχουν αμπελουργοί, βέβαια, που είνε αρκετά πεπειραμένοι, ώστε να συγκρατοῦν τὰ κρασιά τους πρὸ παντὸς τοῦ καλοκαίρι, ώστε νὰ μὴ χαλάσουν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ τέτοιοι, τῶν ὁποίων τὰ κρασιά ξυνίζουν καὶ χαλοῦν. Γι' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους γράφουμε τί πρέπει νὰ γνωρίζουν γιὰ νὰ μὴ χάνουν τὸν κρασί τους καὶ πρὸ παντὸς τί πρέπει νὰ κάμνουν κατὰ τὸν τριμνηγτό, δηλαδὴ στὴν ἀρχὴ τῆς δουλειᾶς των.

Τὸ κρασί μπορεῖ νὰ χαλάσῃ ἀπὸ τὶς ἑξῆς αἰτίαι:

“Ὅταν δὲν ἔχη τὸ ἀνάλογο καὶ κανονικὸ οἰνόπνευμα.

“Ὅταν τὸ ἀμπέλι ἔχη προσβληθῇ ἀπὸ ἀρρώστειες καὶ πρὸ παντὸς τὸν περονόσπορον.

“Ὅταν τὰ σταφύλια δὲν πλένωνται καὶ πατιῶνται γεμάτοι σκόνες.

“Ὅταν μαζεῦνται ἄγουρα καὶ σὲ ἀκατάλληλη ἐποχῇ, π. χ. τὸ μεσημέρι, ὁπότε ἀρχίζουν καὶ βράζουν καὶ ἀναπτύσσονται ἀρρώστειες.

“Ὅταν τὸ πατητήρι εἶνε γεμάτο ἀκαθαρσίες, αἱ ὁποῖες μπαίνουν μέσα στὸ κρασί. “Ὅταν ὑπάρχουν ρόγες σάπιες.

“Ὅταν δὲν ἔχη τὸ κανονικὸ οἰνόπνευμα, θὰ πῇ ὅτι ὑπάρχει ἄφθονο νερό. Τὸ κρασί αὐτὸ ὡς ἀδύνατο δὲν θὰ βρασταῖ. Τὸν γραδάρουμε λοιπὸν τὸ μούστο καὶ στὴν ἀνάγκη πρέπει νὰ καταφύγουμε στὸ χημικὸ, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὸ κρασί καὶ κρίνει τίς ἀναλογίες τῶν ὑλικῶν ποὺ θὰ ἀναμίξῃ. Τὸ πρῶτο γράφει δάρισμα θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν αμπελουργὸ καὶ ὅταν δῇ ὅτι ἔχει λίγους βαθμούς, τότε παίρνει καὶ δίνει δείγμα στὸ χημικόν.

“Ὅταν τὸ ἀμπέλι μας εἶχε προσβληθῇ ἀπὸ τὸν περονόσπορον εἶνε πολὺ δύσκολο νὰ χουμε γερὸ κρασί. Διότι τὰ σπόρια τοῦ περονόσπορου συμβαίνει νὰ μεταφέρονται καὶ στὸ μούστο. Ἀρχὴ ὁ μούστος βράζει, ἔπειτα ὅμως ἀδυνατίζει. Πάλιν τότε πρέπει νὰ καταφύγουμε στὸ χημικὸ ἢ οἰνολόγον. Τὸ καλύτερο δὲν εἶνε νὰ ραντίζουμε προληπτικὰ τὰ ἀμπέλια μας, γιὰ νὰ προλάβομε τὴν καταστροφὴ ποὺ φέρνει ὁ περονόσπορος, εἴτε στὸ ἀμπέλι, εἴτε καὶ στὸ κρασί.

“Ὅταν τὰ σταφύλια δὲν πλένωνται πάλιν τὸ κρασί θὰ χαλάσῃ ἐκτὸς ἂν εἶνε πολὺ δυνατό. Γι' αὐτὸ προτοῦ πατηθῶν πρέπει νὰ πλυθοῦν μὲ καθαρὸ νερό. Ἡ δουλειὰ φυσικὰ εἶνε δύσκολη καὶ θέλει κόπο. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο συνιστᾶται στὰ μέρη ποὺ ἔχουν πολλὰ σκόνες, π. χ. σὲ ἀμπέλια κοντὰ σὲ δρόμους περὶ στικούς.

“Ὅταν μαζεῦνται ἄγουρα ἐπίσης χαλὰ. Τὸ σταφύλι πρέπει νὰ κόβεται ὅταν ἔχη ὠριμάσει καλὰ, δηλαδὴ εἶνε καλὰ γιὰ

κό. Τότε παύει νὰ παίρνῃ καὶ σάκχαρο. “Ὅταν εἶνε ἄγουρα δὲν ἔχουν τὸ κανονικὸ σάκχαρό τους, καὶ κινδυνεύει ἔπειτα τὸ κρασί, ἂν δὲν τὸ διορθώσουμε.

“Ὅταν δὲν ἔχη τὴν κανονικὴν τοῦ θερμοκρασίας τὸ κρασί θὰ εἶνε κατωτέρως ποιότητος. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο δὲν πρέπει νὰ τρυγοῦμε τὸ μεσημέρι, ἀλλὰ τὸ πρωὶ καὶ τὸ βράδυ. Ἐπειδὴ ὅμως κι' αὐτὸ δὲν εἶνε κατορθωτὸ, διότι μακραίνει ἢ δουλεῖ, τότε μποροῦμε ὅλα τὰ σταφύλια τῆς ἡμέρας νὰ τὰ ἀφήσουμε τὴ νύκτα στὴ δροσιὰ, ὁπότε κατεβαίνει ἡ θερμοκρασία. Τὸ πρωὶ μποροῦμε νὰ τὰ πατήσουμε.

Τὸ πατητήρι πρέπει νὰνε καθαρὸ καὶ ἀσπρισμένο. Τὰ κοφίδια ἐπίσης. “Ὅταν ὑπάρχουν σάπιες ρόγες πρέπει νὰ ἀπομακρύνωνται, διότι εἶνε δυνατόν νὰ χουν διάφορα σπόρια ἀρρωστειῶν, ἢ ὁποῖες θὰ χαλάσουν τὸ κρασί. Τὸ ἴδιο παρατηρεῖται ὅταν τρυγηθοῦν τὰ σταφύλια μὲ τὴν βροχὴν, ὁπότε ἔχουν πάθει ἀπὸ σάπιμα. Τὰ κρασιά τέτοιων σταφυλίων παθαίνουν ἀπὸ τὸ γαλάζωμα ἢ κόβουν ἢ θολώνουν.

Τὰ χωματισμένα σταφύλια εἶπαμε πὼς εἶνε ἀκατάλληλα νὰ πατηθοῦν καὶ πρέπει νὰ πλυθοῦν προηγουμένως. Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι ἂν τὸ χῶμα εἶνε ἀσβεστώδες προσβάλλει τὰ ὀξέα τοῦ κρασιοῦ, ὁποιοδήποτε δὲ καὶ ἂν εἶνε δίνει στὸ κρασί χωμτίλα.

Τὸ καλὸ λοιπὸν κρασί γιὰ νὰ γίνῃ πρέπει νὰ περιποιηθῇ πρῶτα τὸ σταφύλι. Παρουσιάζονται βέβαια περιπτώσεις ποὺ τὸ κρασί χαλὰ καὶ ἀπὸ τὰ βαρέλια, ἀλλὰ τότε διορθώνεται πρὸ εὐκολα καὶ σύντομα.

ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ

ΠΩΣ ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΚΑΠΝΑ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

Τὸ ξέραμα τοῦ καπνοφύλλου πάνω στὴν κρεμάστρα (κρεμανταλά) ἢ τὸν ἀπλώστρα εἶνε ἡ πρὸ λεπτὴ δουλειὰ τοῦ καπνιστοῦ. Ἀπὸ τὸ προσεκτικὸν ξέραμα ἐξαρτᾶται ἡ συντήρησις τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ ποιότης του. Τὸ καπνὸ ἀποκτᾷ τὴν κανονικὴν μυρωδιά του καὶ προτιμᾶται ἀπὸ τὸν καπνιστοῦ.

Γιὰ νὰ ἀποκτήσετε λοιπὸν τέτοιον καπνὸν κάνετε τὰ παρακάτω:

Μὴ στραπατσάριζετε τίς βέργες τοῦ καπνοῦ, ὅταν εἶνε χλωρὸ, διότι μουρίζει. Ὅτε καὶ νὰ τὸ βρέχετε, ὅταν τὸ βελονιάσετε, ἐκτὸς ἂν κολλᾷ πάρα πολὺ καὶ δὲν εὐκολύνεσθε στὸ βελονιάσμα, διότι πάλιν μουρίζει.

Ἐχετε πάντοτε καθαρὰ τόσον τὴν ἀπλώστρα (σιργί) ὅσον καὶ τὸ κρεμανταλά, διότι ἡ σκὼν κολλᾷ εὐκολα ἐπάνω στὸ κα-

πνὸ, ὅταν εἶνε χλωρὸς καὶ μένει ἐκεῖ. Ξέρετε δὲ πόσον βλάπτει στὸ βράσιμο τοῦ καπνοῦ.

Ὅταν κατὰ τὸ βράδυ μετὰ τὸ βελάνιασμα θὰ κρεμάσετε τὲς βέργες τοῦ καπνοῦ ἢ τὲς ἀρμάθες, ρίξτε μιὰ ματιά στὰ τέλια ἂν εἶνε καλὰ τεντωμένα. Τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ μὲ τὸ σπάγο δὲν εἶνε σωστὸ νὰ κρέμονται καὶ νὰ βρίσκονται κοντὰ στὸ χῶμα, διότι ξηραίνονται ἀργὰ καὶ σκονίζονται. Ἐπειτα κυττάξετε καὶ τὸν καιρὸ. Ἄν εἶνε πολὺ ζεστὸς, τότε πρέπει νὰ τὲς σκεπάσετε, ἀφ' οὗ τὲς κρεμάσετε μὲ φάθες ἢ βουρλα, διότι δὲν μᾶς συμφέρει ἡ ἀπότομη ἐξάτμισι, ἀλλὰ ἡ σιγανή. Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε δροσερὸς δὲν τὲς σκεπάζουμε. Τὸ σκέπασμα θὰ διαρκέσῃ κατὰ συνέχειαν, ὅταν δὲ δῆτε ὅτι τὸ φύλλο πάνιασε, τότε θὰ τὲς ξεσκεπάσετε.

Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ κρεμάτε τὲς ἀρμάθες ἐπάνω σὲ καρφιά καὶ πρὸς τὸν τοίχο, οὔτε μέσα στὴ τσαρδάκα σας. Στὴν πρώτη περίπτωσι ξηραίνεται ἡ μιὰ πλευρὰ τοῦ καπνοῦ καὶ ἀποκτᾷ τὸ κανονικὸ τοῦ χρώμα καὶ ἡ ἄλλη μένει πράσινη, διότι δὲν τὴν βλέπει ὁ ἥλιος. Τὸ καπνὸ δηλαδὴ ἀποκτᾷ δύο χρώματα καὶ ἕως ὅτου καταντήσῃ μονόχρωμο ξανθὸ, κίτρινο ἢ κόκκινο, φυραίνει καὶ χάνει ἀπὸ τὸ βάρος του. Τέτοια καπνὰ χάνουν ἀπὸ τὴν ποιότητά τους. Στὴ δεύτερη περίπτωσι πάλιν σκονίζεται.

Τὰ κατσαρά καπνὰ ἢ ἀρσενικά, τὰ βρεγμένα, ἢ τὰ πλυμένα πρέπει νὰ σκεπάζωνται περισσότερο στὸ κρεμανταλᾷ.

Στὸ σιργί ὁ καπνουλᾶς πρέπει νὰ δείξῃ ὅλη τὴν τέχνην του. Αὐτοῦ τὸ φύλλο θὰ πάρῃ τὸ κανονικὸ τοῦ χρώμα, θὰ ξεραθοῦν τὰ νεῦρα καὶ θὰ ἀποκτήσῃ τὴ μυρωδιά του. Τὸ νερὸ τῆς δροσιᾶς παίζει σπουδαῖο ρόλο. Τὸ στρώσιμο τῆς βέργας ἄς εἶνε κανονικό. Οἱ διάδρομοι φαρδύοι, ὥστε νὰ κυκλοφορῇτε εὐκολὰ καὶ νὰ μαζεύετε τὲς βέργες. Τὴν πρώτη μέρα μετὰ τὸ στρώσιμο μὴν ἀγγίζετε καθόλου τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ, οὔτε νὰ τὰ μαζεύετε, ἐκτὸς ἂν πρόκειται νὰ βρέξῃ ἢ πρόκειται νὰ κάμῃ μεγάλη δροσιά. Τὴν δεύτερη μέρα ἕως τὴν πέμπτην πρέπει νὰ ξαγρυπνήσετε ἐπάνω στὸ σιργί. Μιὰ μικρὴ δροσιά, ὅταν πέσῃ κατὰ τὰ χαράματα εἶνε γιὰ σᾶς θησαυρὸς. Μόλις ὁμως ὁ ἥλιος ἀνεβῇ δυὸ μπόγια τὸ πρωὶ καὶ χτυπήσουν αἱ ἀχτίδες τοῦ καπνοῦ, πρέπει νὰ τὸ μαζεύετε σὲ σωρούς. Τώρα πλέον δὲν μαῖδε, διότι εἶνε μαλακό. Παρακολουθώντας τὸ χρώμα τὸ ραντίζετε μὲ ψεκαστήρα τόσο, ὥστε ἂν ἔχῃ δροσιά ἀφίνετε τὴν πέση, ὅση ἀπαιτεῖται γιὰ νὰ πάρῃ τὸ καπνὸ σας ἕνα ξανθοκίτρινο χρωματισμὸ, ἂν εἶνε δυνατὸν μάλιστα κίτρινο, διότι τώρα οἱ καπνέμποροι ζητοῦν καπνὰ κίτρινα. Τὰ κόκκινα δὲν πιάνονται καθόλου.

Μετὰ τὸ μαζεῦμα καὶ τὸ καλὸ ξέραμα τὸ τοποθετεῖτε στὴν στίβα κατὰ χέργια καὶ ὅχι ἀνάκατα, στρώνοντάς το ὁμοιόμορφα καὶ ἔπειτα τὸ σκεπάζετε. Ἀπὸ δῶ καὶ εἰς τὸ ἔξης τὸ καπνὸ ἀρχίζει νὰ σιγοβράζῃ καὶ ν' ἀποκτᾷ τὴν μυρωδιά του.

Πῶς θὰ τὸ καλοπιάσετε, θὰ τὸ ποῦμε τὸν ἐρχόμενον μῆνα ὅταν εἶνε ὁ καιρὸς του.

ΑΠΟ ΤΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΦΥΤΑ

ΠΩΣ Θ' ΑΠΟΚΤΗΣΕΤΕ ΝΟΣΤΙΜΟ ΧΟΡΤΑΡΙ ΞΕΡΟ

Αἱ τελευταῖες κοψὲς τοῦ τριφυλλιοῦ γίνονται τὸ φθινόπωρο. Γιὰ ν' ἀποκτήσετε τριφύλλι ξερὸ νόστιμο καὶ μυρωδάτο, πού τὸ τρώγουν τὰ ζῶα σας μὲ ὄρεξι πρέπει νὰ κάμετε τὰ ἑξῆς:

Νὰ τὸ θερίζετε τὸ πρωὶ καὶ τὸ βραδάκι, ὥστε τὰ φύλλα του, τὰ φύλλα θρεπτικὴ τροφή γιὰ τὰ ζῶα σας νὰ μὴ μαδιούνται. 16 % νερὸ, 12 % ἄζωτουχες οὐσίες, 31 % ἄλευροζάχαρον καὶ 1 % λίπος.

Νὰ τὸ ἀφίνετε μέσα στὸ ἴδιο χωράφι γιὰ νὰ ξεραθῇ τὸ πολὺ ὥρες, χωρὶς νὰ τὸ ἀγγίσετε καθόλου καὶ σὲ τόπους καθαροὺς καὶ ξηροὺς. Τότε οὔτε χωματιάζεται, οὔτε μαῖδε.

Μετὰ δυὸ ἡμέρες νὰ τὸ μαζεύετε σὲ μικροὺς σωρούς καὶ νὰ μὴ τὴν ἐπίδρασι τοῦ ἡλίου καὶ ἰσχυρὰ ἐκείνη τὴν εὐχάριστη μυρωδιά, πού τὴν προτιμοῦν τὰ ζῶα.

Μὴ τὸ μεταφέρετε στὴν ἀποθήκη σας, ἂν δὲν φύγῃ καὶ τὸ χλωμασμένον ἔχνος τοῦ νεροῦ, διότι θὰ ἀνάψῃ καὶ θὰ καταστραφῇ. καὶ δημιουργεῖ ἀέρια μέσα στὴν κοιλία τοῦ ζώου, ὅποτε εἶνε δυνατὸν νὰ φοβήσῃ.

Ὅταν ξεραθῇ καλὰ, πρέπει νὰ τὸ πρεσάρετε σὲ μπάλες μέσα στὸ ἴδιο τὸ χωράφι σας, γιὰ νὰ μὴ πέσουν τὰ φύλλα του μὲ τὸ σήκωμα καὶ τὴ μεταφορά.

Προσέχετε ὥστε μέσα στὰς μπάλες νὰ μὴ εἰσχωροῦν καὶ διάφορα ἄλλα ἀγριόχορτα, πρὸ παντὸς κουσκοῦτες ἢ δηλητηριώδη φυτὰ, διότι ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ δηλητηριασθοῦν τὰ ζῶα σας.

Στὰ φορτώματα καὶ ξεφορτώματα εἶνε ἀπαραίτητη ἡ μετοχή προσοχῆς γιὰ νὰ μὴ μαδιεῖται τὸ φύλλο.

Ὁ ἀχυρῶνας πού θὰ τὸ ἀποθηκεύσετε πρέπει νᾶνε καλὰ ἀσπριμένος, μὲ φρέσκο ἀσβέστη. Ὁλοκάθαρος καὶ μακρὰ ἀπὸ τὸ σταῦλο πού ἔχετε τὰ ζῶα σας, διότι ἂν χρησιμοποιεῖτε τὸ σταῦλον θὰ παίρῃ ἀπὸ τὴ βρωμα τοῦ σταύλου καὶ θὰ καταστραφῇ ἢ μυρωδιά του. Φράξτε ὅλες τὲς τρύπες τῆς ἀποθήκης, ὥστε νὰ μὴ μπαμβογαίνουν οἱ ποντικοί, οἱ ὁποῖοι κάποτε κουκουλοῦν ἀρρώστειες, ἀλλὰ καταστρέφουν καὶ τὸ τριφύλλι. Μιὰ οἰκονομία ἰσχυρὰ αὐτοῦς γιὰ νὰ ζήσῃ τὴν ἡμέραν θέλει μισὴ ὀκτὰ τριφύλλι. Ὑπολογίσατε πόσο θὰ φάνε ἐκτὸς ἀπὸ κείνο πού θὰ καταστρέψουν.

Μέσα στὴν ἀποθήκη σας ὁ ἀέρας εἶνε ἀνάγκη νὰ κυκλοφορῇ, διότι σιτεῖται μὲ τὴν ἐπίδρασί του τὸ τριφύλλι καὶ γίνεται πιὸ

νόστιμο.

Μη επιτρέπετε στη βροχή και στην ύγρασία να μπαίνουν από το παράθυρο της αποθήκης, διότι θα σαπίση το τριφύλλι. Όχι μόνον για οικονομία, αλλά και για την υγεία των ζωντανών σας μη τους δίδετε να τρώγουν από το φθινόπωρον και έφ' όσον υπάρχει χλωρό χορτάρι. Φυλάξετέ του για το χειμώνα, όποτε τα ζώα σας δυναμώνουν όταν το τρώγουν. Είναι δε συμφέρον σας να έχετε δυναμωμένα ζώα τον χειμώνα, διότι άντέχουν στις άρρώστειες.

Όταν πρόκειται να το χρησιμοποιήσετε πρέπει να ποτίσετε προηγουμένως τα ζώα σας, είτε μικρά είτε μεγάλα, διότι αν το δώσετε χωρίς να τα ποτίσετε πριν, θα βαρυστομαχιάσουν. Το τριφύλλι είναι τονωτική τροφή και περιέχει πολύ άζωτο, που δημιουργεί άερια, όπως είναι το άνθρακικόν όξύ. Το άέριο αυτό φουσκώνει την κοιλιά και δημιουργεί την τυμπανίτιδα. Είναι άκόμη άπαραίτητο προτού ρίξετε στο παχνί να το άερίσετε και αν σας είναι δυνατόν να το ραντίσετε με λίγο άλμυρό νερό, διότι γίνεται πιο νόστιμο.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΙΤΑΡΙΟΥ

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΣΠΟΡΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ

Για να πάρη ό γεωργός μεγάλη άπόδοσι από το σπαρτό του χρειάζεται να κάμη μερικές δουλειές άπαραίτητες. Δέν είναι άρκετό μόνο, να όργωση βαθειά το χωράφι του, ώστε να άπορροφή μείωση το νερό της βροχής. Ούτε και να χρησιμοποιήση λίπασματα άρκετά. Και αί δουλειές αυτές συντείνουν άρκετά στη καλή παραγωγή, αλλά όχι τόσον, όσον όταν είναι ό σπόρος γόνιμος, μεστωμένος, καθάρος. Τότε ό γεωργός μπορεί να πάρη ένα είκοσι.

Άς άναφέρουμε, όμως, ποιά προσόντα πρέπει να έχη το κάλληλος σπόρος. Μετά ένα μήνα θα άρχισή η σπορά και διαβάση το άρθρο αυτό κάτι έχει να όφεληθί.

Κατ' άρχήν ό σπόρος, που θα χρησιμοποιήσουμε για σπορά πρέπει να άντιπροσωπεύη την ποικιλία, που θέλουμε να σπειρούμε. Νάνε δηλαδή σπόρος π. χ. μόνον Μεντάνας ή ή Μαυραγάκι και όχι άνάμικτος. Διότι ή κάθε μία ποικιλία έχει τα καλά της και τα κακά της. Άλλη είναι πρώιμη, άλλη αργή, άλλη δίνει σιτάρι που πλαγιαίζει, άλλη άπλάγιαστο. Άλλη δίνει ψωμί νόστιμο και άλλη άλεσθι για ζυμαρικά. Άλλη παρατηρημένο, ότι καμιά ποικιλία άπ' αυτές που σπέρνουμε ταιριάζει με την άλλη στα φυσικά και τα προτερήματά.

Δεύτερον ό σπόρος πρέπει νανε καθάρος από άρρώστειες

Γερός. Διότι αν είναι άρρωστος θα δώση φυτά άρρωστα και άδύνατα. Ό παρμένος σπόρος από γερά σπαρτά κατήντησε θησαυρόν στον τόπο μας. Έν τούτοις είναι πολύ χρήσιμος. Είναι δυνατός να έχη τα σπόρια της άρρώστειας μέσα του και να φαίνεται γερός. Γι' αυτό θέλει προσοχή μεγάλη. Με το γερό σπόρο άποφύγουμε τον άνθρακα, το δαυλίτη και κάποτε και το συναπίδι.

Τρίτον ό σπόρος πρέπει νανε καθαρώτατος, χωρίς σπόρους άλλων φυτών και προ πάντος άγριοχόρτων. Ό άκάθαρτος σπόρος γεμίζει το χωράφι από άγριοχόρτα, τα όποια πνίγουν τα σπαρτά και άφαιρούν την τροφή του κατά 20 %. Για νανε καθάριον και διαλεγμένος πρέπει να περάση από το σιτοκαθαριστήριον. Το έξοδο είναι πολύ μικρό.

Τέταρτον να φυτρώη όλος και όσον το δυνατόν γρηγορώτερα. Άν φυτρώη όλος, έχουμε μεγάλη οικονομία. Άν πιο γρήγορα, τα σπαρτά δυναμώνουν και δέν υποφέρουν από το κρύο. Είναι πολύ άπλό να δούμε αν έχη τις δυο αυτές ιδιότητες. Μετρώμε 100 σπόρους και παίρνουμε 2 πιάτα και δυο φανέλλες μάλινες ή 2 κομμάτια ύσο και τα πιάτα. Βρέχουμε το ένα κομμάτι και το έσπλώνουμε μέσα στο πιάτο. Σκορπούμε έπειτα τους σπόρους και τους σκεπάζουμε με το άλλο κομμάτι, άφου το βρέξουμε και με το πιάτο το άλλο. Μετά την τετάρτην ήμέραν παρακολουθοδ-ριστος. Άν φυτρώση στις 6, στις 7 ή 8 ήμέρες, είναι άριστος. Άν θέλουμε μετρώμε και πόσοι σπόροι έφύτρωσαν και ό σπόρος είναι άριστος.

Πέμπτον πρέπει ναναι βαρύν και μεστωμένος. Τέτοιος σπόρος θα δώση φυτά γερά, εύρωστα, τα όποια θα άντέχουν στο κρύο του χειμώνα και τα νερά. Θα τα θρέψη, διότι έχει τροφή άρκετή μέσα του.

Έκτον δέν πρέπει ναναι έκφυλισμένος, διότι θα μάς δώση μικρή άπόδοσι, θα προσβληθί από άρρώστειες και δέν θα άν-θέξ.

Για να διατηρηθί ό σπόρος χωρίς να έκφυλισθί, πρέπει να διαλέγεται από το άλωνι. Όταν όμως έχη τα παραπάνω προσόντα, ίσως αλώς δέν θάνα και έκφυλισμένος.

Ό κατάλληλος σπόρος δίδει 30—40 % μεγαλύτερη παραγωγή όταν σπαρθί σε χωράφι που δέν κοπρίσθηκε. 50—80 % σε χωράφι που όργώθηκε καλά και λιπάσθηκε, και 150 % όταν σπαρθί σε χωράφι με άφθονο νερό, προ πάντος τον Μάρτιον και Άπρίλιον. Μπορεί να φθάση τις 300 όκάδες στο στρέμμα.

ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΤΟ ΣΚΟΥΛΗΚΙ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΑΣ

“Ενα από τὰ πιὸ καταστρεπτικὰ ἔντομα ποὺ προσβάλλουν τὴ σταφίδα εἶναι τὸ σκουλήκι. Οἱ ζημιές φαίνονται ὅταν ξεραθῇ. Τότε ἡ σταφίδα κουφαίνει. Πραγματικῶς, πολλές ράγες εἶναι τρυπημένες καὶ ἄδειες καὶ ἡ ποιότης εἶναι κατώτερη. Τὸ σκουλήκι αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν παραγωγικότητά της κατὰ 30 % καὶ φέρνει μεγάλες ζημιές τὴν ἄνοιξι στὰ μικρὰ λουλούδια. Πρὸ παντός κάνει μεγάλες καταστροφές στὰ ὑγρά μέρη, ὅπου τὰ σταφύλια, ὅταν προσβληθοῦν, σαπίζουν. Τὸ σκουλήκι αὐτὸ εἶναι κάμπια μιάς πεταλούδας ποὺ ὀνομάζεται Εὐδημὶς. Εἰς μερικά πάλιν μέρη εἶναι κάμπια ἄλλης πεταλούδας, ποὺ ὀνομάζεται Κογχυλὶς.

Είναι περιττον νά αναπτύσσουμε πώς ζουν τὰ δυὸ αὐτὰ τό-
τομα, πὼς ἀναπτύσσονται καὶ πὼς καταστρέφουν τὶς σταφίδες.
Λίγο ἂν προσέξῃ ὁ σταφιδοπαραγωγὸς ἀπὸ τὴν ἀνοιξι, θὰ τὰ
ἀντιληφθῇ. Τὸ σπουδαῖο γιὰ τὸν παραγωγὸ εἶναι πὼς θὰ τὰ πο-
λεμήσῃ καὶ θὰ τὰ ἐξεφανίσῃ, ἀφοῦ τὸσον τὸν καταστρέφουν.
καλύτερη ἐποχὴ εἶναι ὅταν καταπολεμοῦμε καὶ τὸν περονόσπο-
ρο. Τότε τὸ αὐγὸ ἔχει σκάσει καὶ τὰ σκουλήκια, πολλὴ μικρά, νὰ
πὼς εἶναι, μπορεῖ νὰ δηλητηριασθοῦν. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ
ραντίσουμε χωριστά. Μέσα στὴ διάλυσι τῆς περονόσπορινης ἢ
τῆς γαλαζόπετρας μὲ τὸν ἀσβέστι ἀνακατεύουμε στὶς 100
κάδες 100 δράμα ἀρσενικὸ μόλυβδο. Αὐτὸ τὸ δηλητήριο εἶναι
σκόνῃ καὶ ἔχει τὸ ἀποτέλεσμα ἀμέσως νὰ δηλητηριάξῃ τὰ σκου-
λήκια. Γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε ὅμως πολὺ καλὰ ἀποτελέσματα, πρέ-
πει ὁκτὼ μέρες προτοῦ φανοῦν πολλὰς πεταλοῦδες ν' ἀρχίσου-
τὸ ράντισμα. "Όταν πηγαίνουμε στὸ ἀμπέλι μας, ὅταν ἀρχίσου-
καὶ σχηματίζονται τὰ λουλούδια κάθε μέρα καὶ ὅταν ὅλη ὁ πλη-
ος καὶ ἐξετάσουμε προσεκτικὰ τὰ κλήματα, τότε θὰ δοῦμε ὅ-
εἶναι πολλὰς ἢ λίγες ἢ δὲν ὑπάρχουν καθόλου. Ἐὰν λοιπὸν ὁ προ-
πάρχουν θὰ ἀρχίσουμε τὸ ράντισμα κανονικὰ. Σ' αὐτὸ θὰ δοῦμε μετὰ
σέχουμε. Τὸ ὑγρὸ νὰ κοκουλῶνῃ ὅλα τὰ λουλούδια. Στὸ
μερικὲς ἡμέρες ἐπίσης θὰ ἀρχίσουμε πάλιν ἄλλο ράντισμα. Ὁ
δεύτερο αὐτὸ ράντισμα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χρησιμοποιοῦνται ἢ στὰ
ἀρσενικὸ μόλυβδο, διότι εἶναι δυνατόν νὰ δηλητηριασθῇ ἡ στα-
φίδα. Ἐπίσης πρέπει νὰ ξέρουμε ὅτι μερικὰ κράτη δὲν ἐπιτρέ-
πουν τὴν εἰσαγωγὴ σταφίδας στὰ μέρη των, ὅταν εἶναι ραντι-
σμένη μὲ ἀρσενικὸ μόλυβδο. Τὸ καλύτερο ὑλικὸ ποὺ θὰ χρῆσι-
μοποιήσουμε εἶναι τὸ καπνοζοῦμι. Γιὰ τὰ ἐτοιμασθῇ τὸ φάρμα-
κο αὐτὸ εἶναι εὐκολώτατον. Πέρνουμε 12 ὀκάδες τρίμματα κα-
πνοῦ ἀπὸ τὴν ἐφορίαν τοῦ τόπου μας καὶ τὰ θέτουμε μέσα σὲ

νάλογο νερό νά μουσκεύσουν ἐπὶ 48 ὥρες. Ἐπειτα τὰ σουρώ-
νουμε καὶ τὸ καπνόνερο τοῦτο τὸ ἀναλύουμε μὲ 100 ὀκάδες νερό
καὶ ραντίζουμε μὲ τὸν κοινὸν ψεκάστῃρα τὸ καλοκαίρι, ὅποτε
δὲν μπορούμε νὰ ψεκάσουμε πλέον γιὰ τὸν περονόσπορο, διότι
πέρασε ἡ ἐποχὴ. Προσοχὴ χρειάζεται νὰ χωθῇ ἡ διάλυσις παν-
τοῦ στὶς ράγες, στὰ κλήματα, στὰ φύλλα.

Ἐάν τώρα δοῦμε πῶς καὶ μετὰ τὸ δεύτερο ράντισμα ὁ-
πάχουν πάλιν σκουλήκια, τότε κάνουμε καὶ τρίτο. Ἐάν πρό-
λαθῇ τὸ τέταρτο, τότε προσθέτουμε καὶ τὸ καπνόνερο. Ἄν δὲν
βρίσκουμε τρίμματα καπνοῦ, τότε μπορούμε νὰ ἀγοράσουμε ξ-
τοίμη νικιτοίη, πὺ πουλιέται στὸ ἐμπόριον.

Τὰ ραντίσματα ὅμως ποὺ ἀναφέρουμε ἀνωτέρω δὲν εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ ἐξολοθρευθοῦν τὰ βλαβερά αὐτὰ σκουλήκια. Γι' αὐτὸ πρέπει ἀπὸ τώρα ἀκόμη νὰ τυλίγουμε μὲ λινάτσα (μιά λουρίδα) πρὸς τὸ σταυρὸ κάθε κλῆμα. Τὸ χειμῶνα ξετυλίγουμε καὶ μαζεύουμε τὶς χρυσαλλίδες. Κάτω ἀπὸ τὴ λινάτσα πάνε καὶ χώνονται γιὰ νὰ γεννήσουν.

“Ακόμη στο κλάδευμα ξεφλουδίζουμε τὸ κλῆμα ἢ καὶ τὸ ξύ-
νουμε μὲ ἄλυσσοδετὸ χερί. “Όλα τὰ καθάρισματα αὐτὰ τὰ καί-
τε μακρὰ ἀπὸ τὸ ἀμπέλι. “Άλλος τρόπος ἰσκόμῃ ποὺ ἐφαρμάζε-
ται τώρα τὸ καλοκαίρι εἶναι μὲ τίς παγίδες. Σὲ μιὰ λεκάνη νε-
ροῦ τοποθετοῦμε μιὰ λάμπα. Μέσα στὴ λεκάνη μὲ νερὸ καὶ λίγο
πετρέλαιο. Οἱ πεταλοῦδες τὴ νύχτα προσελκύονται ἀπὸ τὸ φῶς
καὶ πέφτουν μέσα στὸ πετρέλαιο καὶ ψοφοῦν.

ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΑ

ΕΤΟΙΜΑΣΑΤΕ ΚΗΠΟΥΡΟΙ ΤΑ ΦΥΤΑΝΙΑ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΑ ΛΑΧΑΝΙΚΑ

Ἡ μεγάλη πρωϊμότητα στὰ λαχανικά, ὅλοι οἱ κηπουροὶ γνωρίζουν ὅτι ἀφίνει ἄρκετὸ κέρδος. Ἀλλως τε κάθε λαχανικὸ στὴν ἀρχὴ πουλιέται πάντοτε ἀκριβότερα, παρὰ στὸ μέσον ἢ στὸ τέλος τῆς ἐποχῆς του. Διότι δὲν εἶναι ἄφθονο. Οἱ ντομάτες μόλις πρωτοβογοῦν πουλοῦνται 20 καὶ 30 δρ. τὴν ὀκά. Φέρουμε μονάχα τὴ ντομάτα ὡς παράδειγμα. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ἔχουμε κατὰ τὸ τέλος τοῦλάχιστον τοῦ φθινοπώρου λάχανα, κουνουπίδια, πράσσα, φθινοπωρινὰ μαρούλια. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν σπαρῇ καὶ εἶναι ἔτοιμα γιὰ τὸ φύτεμα. Ὅσον τὸ δυνατόν λοιπὸν γρηγορότερα πρέπει νὰ φυτευθοῦν, γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν γρηγορά καὶ ἀποδώσουν. Ἐτοιμάσετε λοιπὸν τὶς βραγιές, κοπρίστέ τις καλά, σκάψτε τις βαθειά. Γιὰ νὰ προωθήσετε, νὰ σπρώξετε τὴν

ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΑ

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΤΕ ΤΟΥΣ ΧΟΙΡΟΥΣ ΣΑΣ

ανάπτυξι, χρησιμοποιήσατε μαζί με την κοπριά και λίγο λίπος ούλου. 3-4 δόσες στο στρέμμα, όταν όμως φυτευθούν και πιάσουν καλά. Το άρεκτο νερό θα λυώση το λίπασμα εύκολα. Όχι όμως περισσότερο, διότι τα λάχανα και τα κουνουπίδια δεν θα γίνουν σφιγτά και θ' ανοίξουν. Για να μπορήτε όμως ακόμη να έχετε πρώιμη παραγωγή, χρειάζεται και κάτι άλλο. Να μη φυτέψετε τα χειμερινά λαχανικά, όπως κάνουν οι περισσότεροι για να εξοικονομήσουν χώρο, μέσα στις ντοματιές, ή μελιτζάνες, διότι η συγκαλλιέργεια στην περίπτωση αυτή τούλάχιστον, δηλαδή στην πρωιμότητα, βλάπτει πολύ.

Η μεγαλωμένη ντοματιά έχει βαθειές τις ρίζες και παίρνει τα περισσότερα θρεπτικά στοιχεία. Τα λάχανα και κουνουπίδια είναι μικρά ακόμη, με φτωχές ρίζες και δεν μπορούν να πάρουν επάνω τους.

Χωριστά λοιπόν πρέπει να γίνη η καλλιέργεια. Τα άφθονα ποτίσματα και τα σκαλίσματα επίσης είναι απαραίτητα, διότι τα λαχανικά αυτά έχουν ανάγκη από άφθονο νερό για να αναπτυχθί το φύλλωμά τους.

Αν ακόμη έχετε καθυστερήσει στα φυτανόκια σας, τότε για να σπρώξετε την ανάπτυξί τους, ποτίζετε με νερό εις το όποιον να προσθέσετε νίτρο της Χιλής 2-3 κουταλιές μέσα σε ένα ντενεκέ νερού. Αποκτούν άρεκτην εύρωστίαν.

Υπάρχει ακόμη και άλλος τρόπος να κερδίσετε χρήματα. Ο καιρός σας παίρνει να σπειρείτε πρώιμα κολοκυθάκια, φασολάκια και να φυτέψετε ντομάτες. Θάχετε άφθονη την παραγωγή όταν τα περιποιηθήτε πολύ καλά κατά τα τέλη του Νοεμβρίου, δηλαδή όταν τελειώνουν εις την αγορά τα όμοιά τους. Τότε οι τιμές πάλιν αρχίζουν να ανεβαίνουν και συμφέρει εις τον κηπουρόν να κοπώση λίγο περισσότερον. Και σ' αυτά θα χρησιμοποιήσετε το ίδιο σύστημα που αναφέρω παραπάνω για να σπρώξετε το μέγαλωμα, την άνθησι και την παραγωγή. Μη ξεχνάτε ότι αυτές τις εποχές θα κερδίσετε περισσότερα, διότι στις άλλες ενδιάμεσες εποχές όλα πωλούνται σε άεξευτελιστικές τιμές.

Γενικώς πρέπει να γνωρίζετε ότι ο τόπος μας είναι άρεκτά κατάλληλος για τοιούτου είδους καλλιέργειες, διότι το κλίμα μας είναι πολύ εύνοϊκό. Δεν πέφτουν πρώιμες παγωνιές. Το καλοκαίρι και η δροσούλα βαστά έως τον Νοέμβριον ακόμη και εις τα βόρεια διαμερίσματα του κράτους. Όταν δε υπάρξη το νερό, ή ανάπτυξι είναι πάντοτε εσφαλισμένη.

Εν τούτοις δεν έκαταλάβαμε αυτά τα προσόντα του κλίματός μας για να τα εκμεταλλευθοῦμε και κερδίσουμε. Εις την Εύρώπην τα λαχανικά καλλιεργούνται και μέσα ακόμη σε θερμά τζάκια, διότι το κλίμα δεν εύνοει την ανάπτυξί τους. Τα έξοδα τους είναι πάρα πολλά και όμως κερδίζουν.

Ο χοίρος είναι από τα ζώα εκείνα, τα οποία δεν αποδιώχνουν καμμία τροφή. Ευχαριστιούνται όταν τράγουν λαχανικά, αλλά και σπόρους, ρίζες, αποφάγια, όπως ακριβώς χάνουν το μούτσουνο τους και στο βούρκο. Όλες αυτές οι τροφές όμως δεν γίνονται κρέας, αλλά πρό παντός λίπος. Γι' αυτό και συμφέρον έχουμε πώς ο χοίρος τρώγοντας τροφές ανάλογες εις περιεκτικότητα λιπών ούσιων, να παχύνη σε μικρότερο διάστημα. Τότε το κρέας παρών ούσιων, να παχύνη σε μικρότερο διάστημα. Τότε το κρέας περισσότερο και κοστίζει. Η καλύτερη παχυντική τροφή για το χοίρο είναι τα νερογάλατα και το καλαμποκόλευρο ανακατεμένα μαζί. Εις το γεωργικό σπίτι φυσικά δεν είναι δυνατόν να τρέφεται κατ' αυτόν τον τρόπον. Εκεί θα καταβροχθίση και μερικές ρίζες που θα βρή σκαβόντας με το μούτσουνο του στο χωράφι, θα φάη λαχανικά, γλυκοκολόκυθα και τόσα άλλα, τα οποία δεν στοιχίζουν πολλά λεπτά. Η πιο πρόσφορη όμως τροφή του στα χοιροτροφεία γύρω των μεγαλουπόλεων είναι αποκλειστικώς τα αποφάγια των ενοδοχείων. Έχουν τσάες λιπαρές ουσίες, ώστε ο χοίρος να μπάη καθημερινώς άρεκτο πάχος.

Αλλά πώς πρέπει να τρέφουμε τους χοίρους; Διότι στο ζήτημα αυτό έχουν τούλάχιστον πέσει έξω οι χοιροτρόφοι. Έχουν την αντίληψιν λοιπόν ότι ο χοίρος είναι άκαθαρτον ζώον. Αυτή η αντίληψις όμως είναι πολύ σφαλερή. Έχει αποδειχθί από την πράξι ότι ο χοίρος είναι το πιο καθαρό ζώον. Η μελέτη του τρόπου της ζωής του, όταν όμως δεν βρίσκειται κοντά στον άνθρωπο, διότι αυτός τον κακοποιεί και τον μισοεινεί στην ιδιότητα, απέδειξεν ότι ποτέ του δεν λερώνει το μέρος που κοιμάται με τις θησαυρίδες του. Σε μία οκταία θα τις δήτε, όχι πώς και σπαρμένες δεξιά και αριστερά. Αυτή του την τάσι να τρώη καθαριότητα πρέπει να την ενισχύσουμε, αν θέλουμε να κρέας καθαρό. Τα χοιροτροφεία, λοιπόν, αυτά τουλάχιστον που έχουμε εμείς εδώ και που στηματίζουν τον πολιτισμό μας πρέπει να καθαρινοῦν. Διότι είναι φορείς μικροβίων πολύ μεταδοτικών. Αι διάφορες κολλητικές παρρώσταιες του χοίρου προέρχονται από το χοίρο. Τα έρυσθρα νοσήματα που ας οι κτηνίατροι, ή φθίσις, ή ελμυνθίσις ή ή τανία, ή φθίσις πολλές φορές ή κυστέρκωσις, όλα προέρχονται από την άκαθαρσία. Γι' αυτό και στην Εύρώπην, όταν μπαίνουν σε χοιροτροφείο θα παραξενευθήτε. Ούτε ίγως άκαθαρσίας. Το πετσόχοι χοίρου γυαλίζει από την καθαριότητα και το άφθονο νερό, εις τον μόνον του κάνει λουτρό. Το λίπος που έχει μπορεί τον χειμώνα να τον προφυλάσση από το κρύο, το καλοκαίρι όμως του

εἶνε ἀνυπόφορον. Θέλοντας λοιπὸν καὶ μὴ γιὰ νὰ δροσισθῇ χώνεται μέσα στὸ μπάνιο, δηλαδή μέσα στὸ μέρος ποὺ ὑπάρχει τὸ καθαρὸ νερό. Ὁ χοιροτρόφος τότε βρίσκει τὴν εὐκαιρία καὶ τὸν βουρτσίζει μὲ βούρτσα φυτική, ὅποτε φυσικὰ καθαρίζεται ὅλως διόλου. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ κρέατα ἐκεῖ εἶνε πολλὰ καθαρὰ καὶ ὄχι ἀποκρουστικά, ὅπως καὶ τὰ ἰδικὰ μας, ὅταν σκεφθοῦμε σὲ ποιά κατάστασι ζῇ καὶ τρέφεται ὁ χοῖρος. Τὸ χοιροτροφεῖον ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀφθονο νερὸ πρέπει νὰνε ἐφωδιασμένο καὶ μὲ μιά ἰδιαίτερη ταγίστρα ἀπὸ λαμαρίνα, σὰν σκάφη, ὅπου θὰ τοποθετοῦνται αἱ τροφές του. Ἡ σκάφη αὕτη μόλις ἀποφάγῃ ὁ χοῖρος, ἀμέσως πρέπει νὰ πλύνεται. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ, παχαίνει πολὺ περισσότερο, παρὰ στὸ βούρκο. Τὸ κρέας του οὔτε μυρίζει, ἀλλ' οὔτε εἶνε καὶ ἀποκρουστικό. Συνειθίζει ἄλλως τε ὁ ἴδιος στὴν καθαριότητα. Ἔτσι πρέπει νὰ τρέφεται ὁ χοῖρος; μὲ καθαρὴ τροφή, καθαρὸ νερὸ καὶ καθαρὸ χοιροστάσιον. Παρ' ὅλες τὶς σκοτοῦρες ποὺ ἔχει αὐτὸ τὸ σύστημα, παχαίνει καὶ πολὺ εὐκολότερα, διότι αἱ τρυπίτσες τοῦ δέρματός του μένου ἀνοιχτές, ὁ ὀργανισμὸς του λειτουργεῖ καλότερα, δὲν ἀρρωσταῖ καὶ ἀποκτᾷ ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν ποὺ συντελεῖ πολὺ στὴν πύχυνσιν.

ΔΑΣΙΚΑ

ΠΡΟΦΥΛΑΞΑΤΕ ΤΑ ΔΑΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΩΤΙΕΣ

Τὰ δάση μας καίονται, φωνάζουν καθημερινῶς αἱ ἐφημερίδες. Προστατεύσατέ τα, διότι εἶνε ὑγεία μας. Πραγματικῶς κάθε καλοκαίρι, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ δοθῇ παρανάλωμα στὴν καταστρεπτικὴ φωτιά ἓνα μέρος τῶν δασικῶν δένδρων. Ὁ κτηνοτρόφος ἀπὸ κάποια παλαιὰ στρεβλὴ καὶ νοσηρὴ γνώμη, νομίζει πὼς ἅμα βάλῃ φωτιά, θὰ βρίσκουν τὸ χειμῶνα νὰ τρῶνε τὰ γιδοπρόβατά του χλωρὸ χορτάρι. Ὁ ἀγρότης κυττάζει πὼς νὰ κόβῃ ξύλα γιὰ νὰ τὰ πουλᾷ. Ὁ ἀστὸς, ἀπὸ ἀπροσεξία πὼς νὰ καταστρέψῃ κάθε πράσινο ἢ καὶ διότι τὸ θέλει νὰ στολίσῃ μιά γωνιά τοῦ σπιτιοῦ του. Κανείς τους δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅμως τὸ κακὸ ποὺ κάνει, τὸ μεγάλο κακὸ στὸν τόπο καὶ τῇ γεωργίᾳ μας. Διότι τὰ δένδρα δὲν εἶνε μόνον ἓνα στόλισμα ἐνὸς τοπίου, μιάς τοποθεσίας. Δὲν ὁμορφαίνουν μόνο τὸν τόπο ποὺ φυτρώνουν καὶ ζοῦν. Ἐχουν καὶ ἄλλα προσόντα ἀνεκτίμητα. Μεσὰ στὶς πολιτείες τὶς μεγάλες καθαρίζουν τὸν ἀέρα καὶ εἶνε ὁ πραγματικὸς πνεύμονας, ἡ ὑγεία. Ἐξω στὸ ὑπαίθρο συντελοῦν ὁ ἀέρας νὰ εἶνε ὑγρὸς. Μὲ τὴν ἐξάτμισιν ποὺ κάνουν καὶ ἡ ὅποια εἶνε πολὺ δυνατὴ, δημιουργοῦν τὶς βροχὲς, αἱ ὁποῖες εἶνε ἀπαραίτητες γιὰ τὴ γεωργίαν μας. Τὸ κλίμα τοῦ τόπου μας εἶνε ξερὸ

καὶ δὲν βρέχει τοὺς 8—9 μῆνες. Ὅταν δὲν ὑπάρχουν τὰ δένδρα, θὰ καταντήσῃ κατάξερο. Τότε χλωρὸ χορτάρι δὲν μπορεῖ νὰ φυτρώσῃ καὶ κάθε ἐσοδεία εἶνε προβληματική. Χρειάζονται περισσότερα ἐξοδα γιὰ νὰ συγκρατηθῇ τὸ λίγο νερὸ ποὺ πέφτει τὸν χειμῶνα.

Τὰ δένδρα ἀκόμη μὲ τὶς βαθειὰς ρίζες ποὺ ρίχνουν στὸ ἔδαφος συντελοῦν ὥστε νὰ ρυθμίζεται ἡ ροὴ τοῦ νεροῦ. Τὰ καθαρίζουν, τὸ ἀπολυμαίνουν, τὸ κανονίζουν καὶ δημιουργοῦν τὶς πηγές. Ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια τοῦ χώματος ἐμποδίζουν τὴν ὀρμὴν τοῦ καὶ τὸ ἀναγκάζουν νὰ τρέχῃ πρὸς τὰ κατωφερικά μέρη σιγὰ σιγὰ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δὲν δημιουργοῦνται αἱ πλημμύρες ποὺ παρασύρουν χώματα, πέτρες καὶ καταπλακώνουν καὶ καταστρέφουν τὶς φυτείες.

Μᾶς δίνουν τὰ κάρβουνά μας, τὰ καυσόξυλα καὶ τὴν οἰκοδομήσιμη ξυλεία, γιὰ νὰ ζεσταθοῦμε τὸ χειμῶνα, νὰ ψήσουμε τὰ φαγητά μας καὶ νὰ φτιάξουμε τὰ σπίτια μας. Ἰὰ πεῦκα μᾶς δίνουν ἀκόμη τὸ ρετσίνι καὶ αὐτὸ μὲ καθάρισμα τὸ κολοφώνιον καὶ τόσα ἄλλα χρήσιμα στοιχεῖα, γιὰ τὴ βιομηχανία μας. Αἱ καστανιές τὰ κάστανα.

Βλέπετε λοιπὸν πόσον ὠφέλιμα εἶνε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι προφυλάσσουν καὶ πολλὰ ἔντομα καὶ ζῶα ἢ πουλιὰ χρησιμώτατα καὶ σπάνια. Ἐν τούτοις ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἔχουμε ἀκόμη τὸ ἄγριο ἔνστικτο μέσα μας τῆς καταστροφῆς, καὶ ἐνῶ παθαίνουμε ἀπὸ τὶς πλημμύρες, κυριολεκτικῶς καταστρεφόμεστε, δὲν ἀφίνουμε οὔτε κλαρί. Ὅλα τὰ κάνουμε γιὰ τὴν Μαδιάμ. Πόσοι γεωργοὶ δὲν κλάινε κάθε χρόνον ἀπὸ τέτοιες καταστροφές. Πόσοι κτηνοτρόφοι δὲν χάνουν χιλιάδες αἰγοπρόβατα, διότι πνίγονται. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἀφίνουν ἐλεύθερα τὰ κατσίκια νὰ γδέρνουν τὴ φλούδα, νὰ τρῶνε τοὺς τρυφεροὺς βλαστοὺς καὶ στὸ τέλος νὰ πετοῦν κ' ἓνα σπέρτο καὶ νὰ καίωνται χιλιάδες στρέμματα. Τί νὰ τῇ κανεῖς; ἔλεεινολογεῖ τὸ κρότος, ποὺ διαθέτει τόσα ὄργανα καὶ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ προφυλάξῃ τὰ ὀλίγα δάση ποὺ ἔμειναν. Αὐτὸ ὅμως θὰ πῇ πὼς δὲν ἐξασκεῖται ἐπὶ βλάβης καὶ πὼς ὁ δασοφύλακας ὄχι μονάχα δὲν γνωρίζει τὸν ὑψηλὸ προορισμὸ τοῦ δένδρου, ἀλλ' ὅτι εἶνε καὶ ἀσυνείδητος. Ἐπίσης πὼς δὲν ὑπάρχει καὶ σύστημα στὴ δουλειὰ αὐτῇ. Τὰ δάση ἀποδίδουν μὲ τὸ παραπάνω τὰ ἐξοδά τους. Ἄν ἔπ' ὅσα δίδουν χρησιμοποιοῦνταν γιὰ ἀναδασώσεις τὰ μισὰ μονάχα, θὰ εἴχαμε πολλὰς ὠφέλειες. Τὸ κλίμα μας θάλλαζε. Θάπεφτε ἀρκετὸ νερὸ καὶ αἱ ἀποδόσεις τῶν φυτῶν μας θάτανε τριπλάσιες. Θάχαμε πραγματικὴ ὠφέλεια καὶ ὑγεία.

Προστατεύσατε, λοιπὸν, τὰ δένδρα. Εἶνε αὐτὸ τὸ συμφέρον σας. Κυττάξατε πὼς νὰ τὰ περιποιεῖσθε καὶ ὄχι νὰ τὰ καταστρέφετε. Καταγγέλλετε, χωρὶς λύπη, κάθε ἐμπρηστή. Μὴ τὰ κουτσουρεύετε καὶ μὴν ἀφίνετε τὰ κατσίκια νὰ τοὺς ἀφαιροῦν τοὺς τρυφεροὺς βλαστοὺς καὶ τὴν φλούδα, διότι μὲ τὰ ὄργανά τους αὐτὰ παίρνουν ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαῖρα τὰ χρήσιμα στοιχεῖα γιὰ νὰ ἀναπνεύσουν καὶ νὰ τραφοῦν. Φυτεύσατε ὅσο μπορείτε πε-

ρισσότερα δένδρα μέσα στις πολιτείες, στους κήπους σας, τούς ξερούς λόφους, για να συγκρατήτε τα χώματα και πρό παντός μη τὰ καίτε.

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΑ

ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΦΥΛΙΑ

Υπάρχει ή γνώμη μεταξύ του αγροτικού κόσμου ότι, αί μέλισσες φέρνουν καταστροφές στα σταφύλια, όταν ώριμάσουν. Αὕτη ή γνώμη δέν εἶνε σωστή και πρέπει νά λείψη, διότι συνήθως ξεσπᾷ στο σκοτωμό τόν ἄδικο πραγματικά τῶν μελισσῶν. Ἄν αἱ μέλισσες πετοῦν μπροστά στα ἀμπέλια και τὰ πατητήρια τῶν σταφυλιῶν, αὐτό γίνεται διότι προσελκύονται ἀπό τή γλυκάδα τοῦ μούστου. Στο ἀμπέλι ἐπίσης συμβαίνει μερικά σταφύλια νά παραωριμάζουν και νά σχίζονται ἀπό διάφορες ἄλλες αἰτίες. Ὅτε προσελκύονται αἱ μέλισσες και ἀπορροφοῦν τὸ γλυκό χυμό. Τίς ὁλόκληρες ρόγες δέν μποροῦν οὔτε καν νά τίς θίξουν, διότι τὰ ἀπομυζητικά τους ὄργανα, ή προβοσκίδα δέν εἶνε τόσο δυνατή, ὥστε νά τρυπήσῃ τή φλοῦδα τῆς. Ἐποφελείται λοιπόν μόνον τῆς περιστάσεως. Τὸ ἴδιο κάμνει και στα πατητήρια, προσελκύεται ἀπό τή γλυκάδα. Βεβαίως κάποτε εἶνε ἐπικίνδυνες, διότι πλησιάζουν και μαζεύονται πάρα πολλές, κάποτε δὲ κεντρώνουν, χωρίς φυσικά νά τὸ θέλουν, τὸν ἀμπελοργόν. Αὐτός, ὅμως, δέν εἶνε λόγος νά τίς κυνηγοῦμε και νά τίς σκοτώνουμε. Πρέπει νά λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ότι τώρα τὸ φθινόπωρον δέν ὑπάρχουν ἀνθη, ὥστε νά τὰ κυνηγήσῃ και νά πάρῃ τὸ μέλι τους. Ἄφ' ἑτέρου αὐτὴν τὴν ἐποχὴ πάντοτε τὰ μελίσσια ἐξασθενοῦν ἱσχυρὰ και φθείρονται. Ὅσο λοιπόν μέλι δημιουργήσουν ἀπὸ τὸ χυμό, πρόκειται νά τὸ φυλάξουν για νά τὸ χρησιμοποιήσουν μετέπειτα. Μάλιστα εἰς ἀμπελοφόρους ἐκτάσεις πολὺ καλὸ εἶνε νά τοποθετοῦμε ἕνα δυὸ πλαίσια ὅποτε αἱ μέλισσες ἀρχίζουν και δημιουργοῦν κηρί, τὸ ὁποῖον εἶνε χρησιμότερον για μᾶς.

Ὅπως βλέπουμε εἶνε ἀνάγκη νά τίς ἀφήνουμε χωρὶς νά τίς πειράζουμε, διότι δέν προξενοῦν ζημιές.

Μάλιστα ἂν μᾶς εἶνε δυνατόν, πρέπει νά τοποθετήσουμε μέσα στο ἀμπέλι μιά δυὸ κυψέλες εὐρωπαικές, ὅποτε θά ἔχουμε διπλὴ τὴν ὠφέλεια. 1ον) Αἱ μέλισσες θά γονιμοποιοῦν τὰ ἀνθη τοῦ ἀμπελιοῦ και θά δένεται καλύτερα ὁ καρπός. 2ον) Θά ἐποφελοῦνται αἱ μέλισσες κατὰ τὸν τρύγο και τὸ πάτημα τῶν σταφυλιῶν και θά δημιουργοῦν μέλι τὸ φθινόπωρον.

Κατόπιν τῶν ὧσων παραπάνω ἀναφέραμε εἶνε περιττὸ νά

ποῦμε ἀκόμη περισσότερα.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐλάχιστα ἀνθη ὑπάρχουν στὴν ἐξοχὴ και συνεπῶς αἱ μέλισσες δέν δημιουργοῦν. Ὁ μελισσοργὸς ὅμως πρέπει νά ἀντιληφθῇ, ἂν ἔχουν αἱ κυψέλες μέλι, ἂν εἶνε καθαρές, διότι αὐτός ὁ καιρὸς εἶνε πού τίς ἐπισκέπτεται ὁ κηρύσκορος, ἂν ὑπάρχουν χαραμάδες. Κάθε μῆνα ἰσπ' ἐδῶ και εἰς τὸ ἐξῆς ὀφείλει νά τίς ἐπιθεωρῇ για νά ἀντιλαμβάνεται πὺς πηναίνουν, καὶ κάμνουν και πρό παντός ἂν εἶνε ἐπικινδύνες μετὰ τὴν τροφήν. Ἄν ὑπάρχῃ πάει καλά. Δέν θά προσπαθήσουμε ὅμως νά τὴν ἀφαιρέσουμε, ἐκτός ἂν εἶνε πάρα πολλή, πού σπάνια συμβαίνει. Ἄν εἶνε λίγη πρέπει νά χορηγήσουμε συμπληρωματική, διότι ἂν παραμελήσουμε τὰ μελίσσια τὸν χειμῶνα θά ψοφήσουν, ὁπότε θά ζημιωθοῦμε. Αὐτὸ δυστυχῶς παθαίνουν πολλοὶ μελισσοργοὶ με τίς παλιὰς κυψέλες πού ὑπάρχουν ἀκόμη στὸν τόπο μας. 54.000 κομμάτια εἶχαν καταστραφῇ κατὰ τὸ 1932 και 14.329 κατὰ τὸ 1933 ἰσπὸ τὴν ἑλλειψι τροφῆς, διότι αἱ μέλισσες ὅταν ἔχουν νά συντηρηθοῦν τὸν χειμῶνα, δέν φοβοῦνται ἀπὸ τὸ κρύο. Ἐὰν βραστάξουν ὅπωςδήποτε τὴν πείνα κατὰ τὸν Φεβρουάριον εἶνε τόσο ἰσχύοντα τὰ μελίσσια, ὥστε εἶνε ἰσχύοντα νά τὰ ἐνώσουμε κάθε δύο, διότι μόνον τοὺς δέν προκόβουν. Ἡ γέννα ἰσταματᾷ τελείως ἰσπὸ τὴν ἑλλειψι τροφῆς και ἡ θερμοκρασία εἶνε πολὺ χαμηλωμένη. Τότε δημιουργοῦνται και τὰ φράγματα, τὰ ὁποῖα ἀκόμη περισσότερον ἐξασθενοῦν τίς κυψέλες.

Ο ΕΞΕΥΓΕΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Ο ΚΟΙΜΩΜΕΝΟΣ ΕΝΟΦΘΑΛΜΙΣΜΟΣ

Τὴν ἐποχὴ αὕτη εἶνε δυνατόν εἰς μερικά μέρη ὄρεινᾶ, ὅπου ὑπάρχουν ὄρεσιές και ἡ ζέστη δέν εἶνε ἀνυπόφορη ὥστε εἰς τὰ πεδινὰ, ἐπὶ πλέον δὲ δέν δημιουργεῖται τόσο μεγάλη ἐξάτμισις νά κεντρώσουμε μερικά δένδρα ή δενδρύλλια μετὰ τὸ κοιμώμενο ἡ τὸν κοιμώμενον ἐνοφθαλμισμόν. Ἐχει τοῦτο τὸ προσόν, ὅτι τὰ ἐμβόλια, ὅταν ἐπιτύχουν, δυναμώνουν πύο γρηγορά και πετοῦν βλαστάρια πολὺ δυνατὰ ἕως ὅτου φθάσῃ ὁ χειμῶνας. Ἐχομε δηλαδὴ και ἕνα κέρδος ἐξ μηνῶν. Τί εἶνε ὅμως τὸ κοιμώμενο μᾶτι; ὀπλοῦτοτα τὸ ἴδιο μετὰ τὰ ἱσπὰ πού χρησιμοποιοῦμε κατὰ τὴν ἀνοίξιν ἀνοίχτο ὅμως σάν βαβοῦλι, ἀλλὰ ἰσπὸ νά προοδεύσῃ μετὰ τὸ νέο χυμό. Ἐνοφθαλμισμός, ὅπως ξέρετε, εἶνε νά σηκώσουμε ἡ ν' ἀφαιρέσουμε τὴ φλοῦδα τοῦ κλαδίου ἑνὸς δένδρου, πού βρίσκεται πάνω στὴ βλάστησί του και νά τοποθετήσουμε κάτω ἀπὸ τὴ σηκωμένη φλοῦδα ἡ στὴ θέσι τῆς τὸ ἐμβόλιο (μᾶτι).

Τὰ ἐσωτερικά της φλούδας καὶ τοῦ ἐμβολίου πρέπει νὰ ῥθουν σὲ ἐπαφή. Ἐπειτα περιδένουμε καλὰ τὸ μπολιασμένο μέρος γιὰ νὰ μὴ κυκλοφορήσῃ ὁ ἀέρας καὶ ξηράνει τὸ μπόλι. Τὸ μάτι πρέπει νὰ παρῇ ἀπὸ ὠριμο βλαστὸ ἐφετεινῆς βλαστήσεως, μονόχρονο. Διὰ νὰ ἐξαναγκάσουμε ἕνα βλαστὸ νὰ ὠριμάσῃ τὰ τρίτῃ του ἐνωρὶς πρέπει νὰ τὸν κορυφολογήσουμε 2—3 ἑβδομάδες προτῆτερα. Τὰ κολλορίζα εἶνε ἀκατάλληλα γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Τὰ φύλλα, ποὺ συνοδεύουν τὸ μάτι κόβονται καὶ ἀφίνομε μονάχα ἕνα κοτσάνι. Τὰ μεσαία μάτια τοῦ βλαστοῦ εἶνε τὰ καλύτερα μπόλια, διότι εἶνε καλὰ σχηματισμένα καὶ θρεμμένα. Τῆς κορυφῆς εἶνε ἀψητά, τρυφερά καὶ τὰ κάτω ἀδύνατα. Στὴ βερυκοκιά καὶ ροδακινιά πρέπει νὰ παίρνουμε μπόλια μὲ τριπλὰ μάτια, διότι τὸ μεσαῖο εἶνε πάντοτε ξυλοφόρο καὶ τὰ δυὸ ἄλλα ἀνθοφόρα. Τὸ μπόλι καλὸ εἶνε νὰ βλέπη στὸ βορρά.

Πῶς γίνεται. Γιὰ νὰ ἀποσπάσουμε τὸ μάτι παίρνουμε τὸ βλαστὸ ποὺ ἔχει τὰ μάτια, μὲ τὸ ἀριστερό μας χέρι, μὲ τὴ βάσι τοῦ μακρυὰ ἀπὸ τὸ σῶμα μας καὶ χαράσσουμε ἐπάνω σ' αὐτὸν δυὸ κοφίες πρὸς τὸ πλάτος μέσα εἰς τις ὁποῖες ὑπάρχει ἕνα μάτι, δηλαδή πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ κάτω τοῦ ματιοῦ. Ἐπειτα εἴτε φέρνουμε δυὸ λοξὲς γραμμὲς ἀπὸ τὸ κόψιμο, τὸ χάραγμα πρὸς τὰ κάτω καὶ μὲ μιὰ ἐλαφριά καὶ σιγανὴ κίνησι τοῦ χεριοῦ πιέζουμε, ὅποτε ἀποσποῦμε τὴ φλούδα μὲ τὸ μάτι χωρὶς ξύλο π. χ. στὴ μουριά ἢ τὴ συκιά, ὡσὰν τρίγωνο, εἴτε σέρνουμε τὸ ἐμβολιαστήρι μὲ διεύθυνσι πρὸς τὸ σῶμα μας καὶ σιγά-σιγά ἀποσποῦμε ἕνα μάτι ποὺ φέρνει μαζί του ἐλάχιστο ξύλο. Ἡ κίνησι τοῦ χεριοῦ δὲν πρέπει νὰνε βιαστικὴ καὶ ἀπότομη ἀλλὰ σιγανὴ καὶ ὁ ἀγκῶνας τοῦ χεριοῦ ποὺ κρατᾷ τὸ μπολιαστήρι νὰ στηρίζεται στὸ σῶμα μας, διότι ἄλλοιῶς ξεφεύγει καὶ κόβει τὸ μάτι χωρὶς φλούδα ἢ μὲ λίγη πρὸς τὸ κάτω μέρος καὶ ἔτσι τὸ μάτι δὲν εἶνε καλὸ. Τὸ μάτι πρέπει νάχη ἀρκετὴ φλούδα πάνω καὶ κάτω του. Ἄν εἶνε πάρα πολλή ἢ φλούδα πρέπει νὰ τὴν ἀφαιρέσουμε λίγο. Τὸ κόψιμο αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω, διότι μπορεῖ νὰ καταστρέψουμε τὸ φυτό τοῦ ματιοῦ, ὅποτε θὰ στραβῶθῃ τὸ μάτι. Ὅταν ἀποσπάσουμε τὸ μάτι, τὸ κρατοῦμε μὲ τὰ χεῖλη μας, τότε μὲ τὸ μαχαιράκι κάνουμε μιὰ ἐγκάρσια πρὸς τὸ πλάτος τομὴ ἐπάνω στὸ βλαστὸ τοῦ δένδρου ποὺ θὰ ἐμβολιάσουμε καὶ μιὰ πρὸς τὸ μακρὸς 3 πόντων καὶ μὲ σχῆμα ὀρθιον. Ἀνασηκώνουμε λιγάκι τὴν τομὴ αὐτὴ μὲ τὸ κοκκάλινο μέρος τοῦ μαχαιριδίου καὶ τοποθετοῦμε τὸ μάτι μὲ τὸ ἄκρον πρὸς τὰ κάτω. Πιέζουμε ἔπειτα τὰ χεῖλη τῆς κοψιάς μὲ τὴν φλούδα τοῦ ματιοῦ μὲ τὸ μεγάλο μας δάχτυλο, γιὰ νὰ σμίξουν καὶ σιγά-σιγά τὸ δένουμε μὲ νῆμα μάλλινο ἢ βαμβάκερό, ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ὅχι ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἐπάνω, διότι ἂν γίνῃ ἔτσι μπορεῖ νὰ σχηματισθῇ κάποιον ἄδειο μέρος καὶ ν' ἀποτύχῃ τὸ μπόλι, διότι δὲν θὰ κολλήσῃ καλὰ. Τὸ δέσιμο νὰ μὴν εἶνε σφικτὸ, μόνον ἢ κορυφὴ καὶ ἢ βάσις τῆς κοψιάς νὰ δεθοῦν καλὰ.

Μετὰ 10—15 ἡμέρες κόβονται τὰ δεσίματα, ὅταν ἔχη πιάσει τὸ μάτι. Γιὰ νὰ δοῦμε ἂν ἔπιασε θὰ παρατηρήσουμε τὸ κοτσάνι. Ἄν μετὰ δέκα μέρες ἀφ' ὅτου ἐμβολιάσαμε ἔχει χρῶμα κιτρινωπὸ καὶ μόλις τὸ ἀγγίξουμε πέση, τότε πέτυχε ὁ ἐνοφθαλμὸς, ἂν ὁμως τὸ χρῶμα τοῦ εἶνε μαυρειδερό, σουφρωμένο καὶ ὅταν ἀγγιχθῇ δὲν πέση, τότε ἀπέτυχε καὶ πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ ἂν μᾶς παίρνῃ ὁ καιρὸς.

Μποροῦμε τώρα νὰ μπολιάσουμε τὴν ἀχλαδιά, τὴν μηλιά, τὴν κυδωνιά, τὴν ροδακινιά, τὴν ἀμυγδαλιά, δαμασκηινιά, βερυκοκιά, κερασιά, ἐλήα, φυστικιά, τριανταφυλλιά καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ὀπωροφόρα δένδρα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ἡ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΙΣ ΤΟΥ ΣΠΟΡΟΥ ΤΟΥ ΣΙΤΑΡΙΟΥ

Δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά, ποὺ ἀναφέρουμε γιὰ τὴν ἀπολύμανσι τοῦ σιταριοῦ, τὸ γαλάζωμα. Ἐπιμένουμε καὶ τώρα ἢ δουλεύει αὐτὴ ἡ νέα, ὁποῖα ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ γεωργικά σματικά, νὰ γίνεται, διότι ἀπαλλάσσει τὰ στάρια ἀποτελε-
 δυὸ ἰσχυρῶστερες αὐτὲς τὰ σιτηρά μας πᾶσχουν κάθε χρόνο καὶ χιλιάδες τόννοι πηγαίνουν χαμένοι. Οὔτε δύσκολη εἶνε, οὔτε καὶ ἀπαιτεῖ ἐξοδα ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ ἢ δυὸ ὀκάδες γαλαζόπετρα, δη-
 λαδὴ ἀπὸ 30—60 δραχμὲς. Ἄν στὸ ἕνα στρέμμα ὁ παραγωγὸς κερδίῃ 5 ὀκάδες ἔχει ἀμέσως 35 δραχμὲς, ἐνῶ μὲ μιὰ ὀκᾶ γα-
 λαζόπετρα μπορεῖ νὰ γαλαζώσῃ 100 ὀκάδες καὶ νὰ σπείρῃ 10 στρέμματα. Δηλαδή θὰ κερδίῃ 50 ὀκάδες αἰτάρι τὸ ἐλάχιστον αἰτάρια 350 δραχμῶν. Νὰ γιὰτὶ ἐπιμένουμε.

Ἄλλὰ ἂς ποῦμε πῶς θὰ γίνεται τὸ γαλάζωμα αὐτὸ μὲ λίγα καὶ ἀπλὰ λόγια:

Στὴ διάθεσί μας πρέπει νάχουμε ἕνα βαρέλι ἢ μιὰ κάδη ποὺ νὰ χωρᾷ 50 ὀκάδες νερό, μιὰ σκάφη καὶ δυὸ κοφίνια ποὺ νὰ χω-
 ροῦν ἀπὸ 20 ὀκ. σπόρο. Ὅταν πρόκειται νὰ σπείρετε τὸ σιτὰρι τὴν ἐπομένη μέρα, ἀπὸ τὴν προηγουμένη καὶ ἀπὸ τὸ πρῶν ἀνοί-
 γετε τὸ ἕνα φοῦντι τοῦ βαρελιοῦ καὶ ρίχνετε μέσα 50 ὀκάδες νερό. Ἐπειτα παίρνετε ἕνα σακοῦλι καὶ τοποθετεῖτε 100 δράμια γαλαζόπετρα. Τὸ κρεμνᾶτε μὲ μιὰ μπρόκα στὴν ἄκρη τοῦ βα-
 ρελιοῦ προσέχοντας ὅλο τὸ σακοῦλι νὰ χώνεται μέσα στὸ νερό. Τὸ ἀπόγευμα θὰ ἔχη λυῶσει ἢ γαλαζόπετρα καὶ τὸ νερὸ θάνε γαλάζιο. Ἐπειτα παίρνετε τὸ ἕνα κοφίνι καὶ ράβετε στὸ ἔσωτε-
 ρικὸ του ἕνα κομμάτι τσουβάλι γιὰ νὰ μὴ ξεφεύγουν οἱ σπόροι. Μόλις τελειώσετε αὐτὴ τὴ δουλειὰ χύνετε μέσα στὸ κοφίνι 20

ἑκαδὲς σπόροι καὶ τὸ βουτάτε μέσα στὸ γαλαζωμένο νερὸ θὰ εἶναι τὸ χεῖλος του. Ἐν τῷ μεταξύ τρίβετε λίγο τὸ σιτάρι μὲ τὰ δυὸ σκευή χέρια καὶ τὸ ἀφήνετε μέσα στὸ γαλαζωμένο μόνο πέντε λεπτά τῆς ὥρας, ὅχι περισσότερο. Ὅταν μετρήσετε ἕως τὰ 300 ἀπὸ τότε ποὺ ρίξατε τὸ κοφίνι, ἕως ὅτου τὸ βγάλετε πέρασον τὰ 5 λεπτά. Ἄν ἔχετε ρολόγι καὶ μετρήτε τόσο τὸ καλύτερο. Ἐὰν ἐπιπλέον σπόροι ζωμοὶ μέσα στὸ νερὸ ποὺ μῆκε μέσα στὸ κοφίνι, τοὺς μαζεύετε καὶ τοὺς πετάτε, διότι εἶναι ἀχρηστοί. Πέντε λεπτά περάσουν τὰ 5 λεπτά σηκώνετε τὸ κοφίνι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ βαρελιοῦ καὶ τὸ ἀφήνετε νὰ σουρώσῃ. Ὅταν ἀποσουρώσῃ πρὸς τὸ χεῖλος φέρνετε στὴ σκάφη καὶ ἐκεῖ πλέον ἀποσουρώνει σιγὰ-σιγὰ. Ἐν τῷ μεταξύ ἐτοιμάζετε τὸ ἄλλο τὸ κοφίνι μὲ τὸ σπόρο, τὸ βουτάτε καὶ οὕτω καθέξης, ὅπως εἴπαμε παραπάνω. Ἀπὸ τῆς σκάφης ὁ σπόρος στρώνεται ἑπάνω σὲ λινάτσες γιὰ νὰ ξεραθῇ καλὰ. Τὴν ἄλλη μέρα ἀμέσως πρέπει νὰ τὸν σπείρετε στὸ χωράφι. Ἐὰν ἔχετε νὰ σπείρετε πάνω ἀπὸ 10 στρέμματα, κάνετε τὸ ἴδιο καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Ἐὰν ἀπομείνῃ γαλαζώπετρα μέσα στὸ βαρέλι τὴ χρῆσι- μοποιεῖτε τὴν ἄλλη μέρα. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γαλαζώσετε τὸ σιτάρι ποὺ θὰ σπείρετε 5 ἢ 10 μέρες. Διότι θὰ χαλάσῃ καὶ θὰ ξυνίσῃ. Δὲν θὰ φυτρώσῃ.

Πρέπει νὰ ξέρετε ἀκόμη ὅτι ὁ σπόρος τραβᾷ νερὸ καὶ φουσκώνει. Αἱ 10 ἑκαδὲς γίνονται 12 $\frac{1}{2}$, αἱ 20 γίνονται 25. Πρέπει λοιπὸν νὰ σπέρνετε περισσότερο ἀπὸ τὸ κανονικὸ γαλαζωμένο σιτάρι, διότι ἄλλοιως ἡ σπορά θὰ εἶναι ἀραιά.

Στὰ σπαρτὰ οὐτε βακίλλης θὰ παρουσιασθῇ, ἀλλ' οὐτε καὶ ἄνθρακας τοῦλάχιστον ἐξωτερικός. Ἡ γαλαζώπετρα εἶναι πολὺ ἀποτελεσματικὴ καὶ σκοτώνει πολὺ τὰ μικρὰ σποράκια τῶν ἄρρωστικῶν αὐτῶν.

Ὁ τρόπος αὐτὸς ὀνομάζεται ὀφρὸς καὶ εἶναι ὁ πρῶτος ἀποτελεσματικός. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τρόποι, μὲ σκόνη καὶ χωρὶς νε- ρό. Ἀλλὰ δὲν προφύλασσονται τὰ σιτάρια καλά.

Καὶ ἕνα ἄλλο: Ἄν ὀφρῶν σπόροι κομίστοι, καὶ τέτοιον παρουσιάζονται, ὅταν ἀλάνισετε μὲ μηχανή, τότε οἱ σπόροι τοὶ πάντε χαμένοι, δὲν θὰ φυτρώσουν. Γι' αὐτὸ ὀφρολογίζετε τὸν δρόμια παραπάνω στὶς 10 ἑκαδὲς, ἐκτὸς ἐὰν φροντίζετε ὁ σπό- ρος νὰν καθαροσπόρι καὶ μὲ ἰκέραια τὰ σιτάρια.

Εἶναι λοιπὸν δύσκολη αὕτη ἡ βουλεύς, ποὺ ἀποτελεῖ μὴν πρόδοον, ἢ ἰσποία ἀνυπαίξει τὴν παραγωγή κατὰ 5 % τοῦλάχιστον;

